

TARTU ÜLIKOOL

Sotsiaalteaduste valdkond

Ühiskonnateaduste instituut

Infokorralduse õppekava

Eesti maaraamatukoguhoidjate suhtumine raamatukogude muutumisse

Lõputöö

Madis Must

Juhendaja: Mai Põldaas

Riia-Tartu 2016

SISUKORD

SISSEJUHATUS	4
1. TEOREETILINE RAAMISTIK	6
1.1. Maaraamatukogu ja -raamatukoguhoidja	6
1.2. Raamatukogude muutumine	7
1.3. Tehnoloogia ja sotsiaalmeedia.....	9
1.4. Muutumise põhjused	10
1.5. Lisateenused ja -ülesanded	11
1.6. Muutumise kriitika	12
2. UURIMISKÜSIMUSED, METOODIKA JA VALIM	13
2.1. Uurimisküsimused	13
2.2. Metoodika.....	13
2.3. Valim	15
3. UURIMISTULEMUSED	17
3.1. Suhtumine raamatukogude muutumise erinevatesse aspektidesse	17
3.1.1. Mis on raamatukogudes muutunud viimase viie aastaga	17
3.1.2. Kas raamatukogudel on vaja muutuda	18
3.1.3. Millised teemad seonduvad raamatukoguhoidjatele raamatukogude muutumisega ...	20
3.1.4. Kuidas nähakse teiste raamatukoguhoidjate suhtumist muutustesse.....	20
3.1.5. Haldusreform	22
3.1.6. Kuidas saada uusi lugejaid	23
3.1.7. Koolitused ja õppepäevad.....	26

3.1.8. Reklaam.....	28
3.1.9. Surve.....	29
3.1.10. Kogukonnakeskus.....	31
3.1.11. Raamatukogu tegevuste piir	32
3.1.12. Millest raamatukoguhoidjad unistavad.....	33
3.2. Suhtumine konkreetsetesse uuendustesse ja lisateenustesse raamatukogudes	35
3.2.1. E-raamatud.....	35
3.2.2. Postiteenus raamatukogudes.....	38
3.2.3. Spordivahendid.....	40
3.2.4. Facebook.....	41
3.2.5. Pesu pesemine	44
3.2.6. Tagastuskast	44
3.2.7. Kohviautomaat ja raamatukogus söömine.....	46
4. JÄRELDUSED JA MEETODI KRIITIKA.....	48
4.1. Järeldused	48
4.2. Meetodi kriitika	51
KOKKUVÕTE	53
SUMMARY	55
摘要 ;	57
RESUMEN	59
PE3IOME	61
SUMÁRIO.....	63
RÉSUMÉ.....	65
SOMMARIO	67
ÖZET	69
SAMENVATTING	71
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	73

ÖSSZEGZÉS	75
SHRNUTÍ.....	77
შეჯამება.....	79
SANTRAUKA	82
KOPSAVILKUMS	84
KASUTATUD KIRJANDUS	86
LISAD	89
Lisa 1. Lõputöö intervjuu kava.....	89
Lisa 2. Seminaritöö intervjuu kava.....	91
Lisa 3. Intervjuude transkriptsioonid.....	93
RK1.....	93
RK2.....	110
RK3.....	128
RK4.....	142
RK5.....	157
RK6.....	169
RK7.....	179
RK8.....	188
RK9.....	197
RK10.....	205
RK11.....	212
RK12.....	218
RK13.....	227
RK14.....	235
RK15.....	245

SISSEJUHATUS

Eestis on ligi nelisada maaraamatukogu. Haldusreformi tõttu on tõenäoline, et neid hakatakse varsti sulgema, sest raamatukogu võib otsustajatele näida kohana, mis piirkonnale otsest kasu ei too. Üks viis raamatukoguhoidjatel oma raamatukogu olulisust näidata on olla uuenduslik. Oma olulisuse tõestamine rahajagajatele ei ole muidugi ainus põhjus raamatukogu muutmiseks.

Michael E. Casey (2007: 12) selgitab, et raamatukogude muutmise peamine eesmärk on raamatukogu haarde laiendamine. Muutused võimaldavad kasutajaskonda suurendada ja jõuda nendeni, kelleni pole varem jõutud. Teatud määral on see võimalik ka väheste elanikega maapiirkondades. Sõltuvalt muutuste iseloomust võivad muutused raamatukogudes parandada sidet kogukonnaga ning olla teistele asutustele või raamatukogudele eeskujuks.

Väga erinevatel põhjustel muutuvad raamatukogu, raamatukoguhoidja ja selle lugejad osana ümbritsevast maailmast iseenesest. Ühelt poolt on lõputões käsitletud raamatukogude muutumist kui raamatukoguhoidja valmisolekut muutuvate oludega kohaneda. Teiselt poolt lähenetakse töös muutumisse kui millessegi, mis sõltub eelkõige raamatukoguhoidja initsiatiivist. Väikeses raamatukogus sõltub kõik inimesest: töötaja määrab, mis nägu on raamatukogu ja kui tugev on tema osa ühiskonnaelus (Rand, 2013: 36).

Soovisin oma lõputööd kirjutada maaraamatukogudest, kuna mulle olid kokkupuuted maaraamatukogudega jätnud sooja mulje. Lõputööga jätkan seminaritöös alustatud teema põhjalikumat uurimist. Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu „21. sajandi raamatukogu“ visioonidokumendis (2016: 6) on kirjutatud, et raamatukogunduse valdkonda iseloomustab vähene uuenduslikkus ja süsteemi konservatiivsus. Maaraamatukoguhoidjate suhtumise uurimisele annab põhjust see, et paljud neist on vanemad ja pikka aega samal ametikohal olnud. Kas selle tõttu on õige arvata, et nad on oma ametikohal mugavaks muutunud ja ei ole muutuste suhtes vastuvõtlikud?

Raamatukoguhoidjate suhtumist muutustesse ei ole Eestis varem uuritud. Ka mujal on raamatukoguhoidjate suhtumist uuendustesse vähe käsitletud. Marika Hein (2008) on lõputöös rahvaraamatukogude ja valdade koostöö kohta uurinud raamatukoguhoidjate tehtavaid

lisaülesandeid. Aili Luik (2014) on seminaritöös uurinud maaraamatukoguhoidjate hinnanguid lisateenuste pakkumisele.

Käesolevas töös uuritakse kolme maakonna maaraamatukoguhoidjatega läbiviidud viieteistkümne poolstruktureeritud intervjuu põhjal raamatukoguhoidjate arvamusi muutuvate raamatukogude kohta. Töö eesmärk on püüda mõista maaraamatukoguhoidjate üldist suhtumist muutumisse ning konkreetsetesse uudsetesse teemadesse ja lisateenustesse. Sellest lähtuvalt on seatud kaks uurimisküsimust:

- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad muutuste ja uuenduste üldistesse aspektidesse maaraamatukogudes?
- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad konkreetsetesse uuendustesse ja lisateenustesse maaraamatukogudes?

Töö esimeses peatükis antakse ülevaade raamatukogude muutumisega seonduvast. Teises peatükis kirjeldatakse uurimismeetodit ja valimit. Kolmandas peatükis analüüsitakse uuringu tulemusi. Neljandas peatükis tehakse tulemuste kohta järeldused. Tööle on lisatud intervjuu kava ja läbiviidud intervjuude transkriptsioonid.

1. TEOREETILINE RAAMISTIK

Eesti Raamatukogusõnastiku järgi on maaraamatukogu maal asuv raamatukogu (Raamatukogusõnastik, 2015). Maal tähendab, et raamatukogu asub alevis, alevikus või külas. Mõisteid „muutus“, „muudatus“, „muutumine“ ja „uuendus“ käsitletakse töös selgemalt eristamata kuna nende tähendused on käsitletud teemade kontekstis sarnased.

Selles töös on teooria roll raamatukogude muutumise kirjeldamine. Raamatukoguhoidjate suhtumist on uuritud vähe, aga sellega seotud eestimaiseid uuringuid on käsitletud alapeatükis 1.5.

1.1. Maaraamatukogu ja -raamatukoguhoidja

Ene Riet (2016b: 10) kirjutab, et Eesti raamatukoguvõrk on püsinud kaua peaaegu muutumatuna. Ta ütleb, et raamatukogud püsivad praegugi seal, kus nad on olnud juba aastakümneid, vaid mõni raamatukogu on suletud ja mõni juurde loodud.

Maapiirkondades on rahvaraamatukogud info- ja kultuurikeskused, kuna kultuuri- või seltsimaju jääb järjest vähemaks, kirjutab Pille-Riin Kranich (2009: 17). Maaraamatukogude ülesandeks on lisaks raamatute laenutamisele inimeste nõustamine, infoga varustamine ja meelelahutusürituste korraldamine. Sellest tuleneb, et maaraamatukogutöötaja vajab uute ülesannetega toime tulemiseks üha rohkem teadmisi. Lisaks töö ülekandumisele arvutitesse peab raamatukoguhoidja oskama suhelda inimestega ning suutma orienteeruda muutuv infokeskkonnas. Kõige enam vajatakse raamatukoguhoidja tuge pangatoimingutes, ID-kaardi kasutamisel, e-kirjavahetusega seoses, e-tervise ja e-riigi teenuste kasutamisel (Laumets, 2015: 64).

Ajakirjas Raamatukogu tsiteeritud „Saaremaa tädi” nimelise netikommentaatori (Kelder, 2012: 23) sõnul on raamatukogu koht, millelt ei saa nõuda lugeja pidevat arendamist helgete eesmärkide suunas. See on asutus, mis aitab eluga toime tulla, pakub suhtlemist kogukonna ja maailmaga. Vallo Kelder (2012: 24) kirjutab, et raamatukogu pakub soovijale avaliku ruumi kogemust, mis on rikastatud informatsiooni saamise võimalustega. Ta ütleb, et raamatukogu täidab kõiki neid ühiskondliku teenindamise ülesandeid, mida ei saa määratleda kitsalt sotsiaalhoolekandena, kuid mis aitavad kaasa inimese vaimsete vajaduste rahuldamisele.

Kultuuriministeeriumi dokumendi „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020” järgi (Kultuuripoliitika..., 2014) tegutsevad rahvaraamatukogud lisaks informatsiooni vahendamisele ja üksikkasutajate juhendamisele infoallikate kasutamisel ka paindlike ja mitmefunktsiooniliste keskustena, mis elavdavad kohalikku elu ja kultuuri ning pakuvad võimalusi elukestvaks õppeks.

Võib eeldada, et paljude omavalitsuste soov on, et raamatukogu täidaks võimalikult paljusid funktsioone. Näiteks Taebla vallavanem on öelnud, et „maainimene peab saama tarbida võimalikult palju teenuseid ühes kohas ja raamatukogud võiksid olla mitmefunktsioonilised“ (Rand, 2013: 36). Sellise arvamusega ametnike tõttu võib hoogustuda postipunktide kolimine raamatukogudesse.

Raamatukoguhoidja kutsestandardis on nii 6., 7., kui ka 8. taseme puhul nimetatud kümme raamatukoguhoidja isikuomadust ja võimet, millest töö teemaga sobib õpivalmidus. Samuti on töö teemaga seotud kõigis kutsetasemetes märgitud punkt 5.2 – raamatukogude ja teiste asutuste ning organisatsioonide vahelises siseriiklikus koostöös osalemine ja punkt 5.3 – raamatukogu- ja infoteenuse arendamine (Raamatukoguhoidja, tase 6, 2013). Teemaga on seotud ka 7. tasemes märgitud tegevusnäitaja: tegeleb raamatukogu tegevuse ja raamatukogunduse uuendamisega (Raamatukoguhoidja, tase 7, 2013) ning 8. tasemes märgitud tegevusnäitaja: korraldab uute raamatukogu- ja infoteenuste loomist ja arendamist, lähtudes lugeja vajadustest ja raamatukogu arengukavast (Raamatukoguhoidja, tase 8, 2013).

1.2. Raamatukogude muutumine

Ilme Sepp ja Krista Talvi (2014: 57) on kokku võtnud möödunud kümnendi muutused ja arengud rahvaraamatukogudes. Nad kirjutavad, et kümnendi esimestel aastatel võisid raamatukoguhoidjad seoses internetipunktide avamise ning elektrooniliste teenuste arendamisega tunda, et raamatukogudel on arenevas infoühiskonnas võtmepositsioon.

Lisaks põhitegevusele – teabe vahendamisele ja ilukirjanduse laenutamisele – muutus oluliseks ühistegevus: mitmesugused kirjandusklubid ja huviringid keeleõppest käsitööni. Raamatukogu külastati nii teabe otsimiseks, seltsitegevuseks, ajaviiteks kui ka nõu saamiseks. Raamatukoguhoidja ülesandeks sai inimeste nõustamine ka nende elukorralduslike toimingute tegemisel (e-teenused, dokumentide vormistamine, e-valimised, rahvaloendus jms) (sealsamas: 40).

2009. aasta majanduslanguse tõttu korraldasid omavalitsused ümber kohaliku kultuurielu. Raamatukogudel tekkis võimalus koostöös teiste asutustega uuendada raamatukoguteenindust ning olla jätkuvalt kogukonna vajalikuks osaks. Paraku segas rahvaraamatukogusid infomaailma

võtmefunktsioonide täitmisel raha vähesus, mistõttu e-raamatud ja uusim arvutitehnoloogia ei ole maaraamatukogudesse suuresti veel jõudnud. See vähendab autorite arvates raamatukogude atraktiivsust noorte lugejate silmis (sealsamas: 48).

Traditsiooniliselt on raamatukoguhoidjad kirjanduse tundjad ja infospetsialistid, tulevikus ka nõustajad, koolitajad ja eestvedajad (21. sajandi ..., 2016: 9). Raamatukoguhoidja muutunud roll tähendab raamatukoguhoidja Õie Tammissaare (2008: 25) sõnul uusi tööülesandeid, näiteks infootsingu õpetamist, digitaalsete infomaterjalide valmistamist, väiksemates kohtades postitöötajaks olemist ja laste lugema õpetamist.

Paljud omavalitsused on plaanimas rahvaraamatukogude ühendamist, mis võib kaasa tuua raamatukoguteenuste halvenemise, kuna senised iseseisvad raamatukogud muutuvad harukogudeks, mille rahastamine ilmselt väheneb (Kranich, 2009: 17). Väheneva elanikkonna ja väheneva maksutuluga kogukondades tegutsevad raamatukogud on esimesed kelle eelarveid kärbitakse, kinnitab ka kaasaegseid raamatukogusid uuriv Michael E. Casey (2007: 4). Vallaraamatukogu moodustamine ei pruugi olla vaid halb, sest see võimaldab „ühist eelarvet ja majandamist, ühist arengukava (sh koolidega), RVL-i, ühiseid üritusi. Valla keskraamatukogu võib olla nii majanduslik kui ka meetodiline keskus, kust koordineeritakse valla rahvaraamatukogude tööd, tõmmates neid kaasa kogu tegevusse“ (Riet, 2016b: 11).

Marve Kalamägi kirjutab lõputöös (2014: 12), et maaraamatukogusid mõjutab inimeste lahkumine teeninduspiirkonnast mitmel moel. Esiteks vähenevad valla sissetulekud ja võime raamatukogusid vajalikul tasemel ülal pidada. Teiseks väheneb seoses elanike arvu vähenemisega otsene riigipoolne rahastus. Vähemate lugejatega töötaja töökoormus muutub liiga väikeseks, et raamatukogu täiskoormusega käigus hoida. See tähendab, et ellujäämiseks peaks otsima muid lahendusi ja võimalusi teenuse säilimiseks. Mõnikord püütakse töötajale vaba aja pakkumisega kompenseerida väikest töötasu (Jõgi, 2015: 5).

Kultuuriministeeriumi valitsemisala arengukavas 2016-2019 (2015: 82–83) on raamatukogude kohta käivas SWOT-tabelis tulevikuvõimaluste all märgitud rahvaraamatukogude arendamine info-, kultuuri-, huvitegevuse, koolituse ja kokkusaamiskeskusteks. Praeguste nõrkustena on maaraamatukogudega seonduvalt välja toodud vananev ja madalalt tasustatud töötajaskond, erialase haridusega töötajate vähenemine, järelkasvu puudumine, ning et kaasajastamata on riiklikud ja kohalike omavalitsuste ülesanded. Ohtudena on märgitud, et demograafilised muutused toovad raamatukogude sulgemise ja ääremaastumise, raamatukogude läbimõtlema liitmine või sulgemine vähendab teenuse kättesaadavust ning kohalike omavalitsuste vähese

koostöö ja raamatukogude ebaühtlase rahastamise tulemusel ei vasta raamatukoguteenused kasutajate ootustele.

1.3. Tehnoloogia ja sotsiaalmeedia

ERÜ visioonidokumendis (21. sajandi ..., 2016: 4) kirjutatakse, et tehnoloogilised uuendused mõjutavad otseselt raamatukogu tööprotsesse informatsiooni kättesaamisel ja juurdepääsu tagamisel ning ühiskonna arengu jaoks on eluliselt tähtis, et raamatukogud suudaksid nende muudatustega kaasas käia. Dokumendis arvatakse, et raamatukogutöötajate teadmised uutest tehnoloogiast ja valmisolek nende kasutamiseks ei ole piisavad (sealsamas: 6).

Raamatukogud on siiani edukalt tehnoloogiaga kaasas käinud. Joacim Hansson (2010: 76) kirjutab, et ideaalis muutuvad raamatukogud mitte olemasolevaid teadmisi, tehnoloogiaid, toimimismehhanisme ja inimsuhteid hüljates, kuid läbi laienemise ning uute asjade sidumise vanade teenustega – nende teenustega, mida lugejad tõesti tahavad ja ka kasutama on õppinud.

Raamatukogud on hakanud üha enam pidama blogisid, haldama kodulehti ja kasutama sotsiaalmeediat. Mainitud nähtused ei ole enam väga uudsed, kuid vajavad oskusi ja eelteadmisi. Neid võib näha nii sotsiaalse tegevuse kui lisatöona (Luik, 2014: 11). Sotsiaalmeedia omadus on see, et koostatakse pidevalt lühikesi sõnumeid. Hansson (2010: 95) ütleb, et indiviididel on see lihtne, kuid kas ka raamatukogudel? Millistele põhimõtetele peaks raamatukogu oma teateid koostades tuginema?

Sotsiaälvõrgustikud võimaldavad raamatukogudel olla osa nooremate lugejate sotsiaalsest sfäärist ja näidata end moodsast küljest. Raamatukogu esitlemise juures internetis on oluline mitte võtta autoriteedi või kohtuniku rolli, vaid pigem olla kultuuriline partner, soovitab Brian S. Mathews (2007: 82).

Märksa enamatel raamatukogudel võiks olla oma veebileht, blogi või Facebooki konto, arwab Lääne-Virumaa keskraamatukogu direktor Kaili Õunapuu-Seidelberg (2013: 4). Ta ütleb, et need on lihtsalt hallatavad kanalid efektiivseks infoedastuseks. Ta ütleb, et sotsiaalmeediaga liitumise vastuväitena võib kuulda, et „minu lugejad on nagunii valdavalt pensionärid” või „enamikul lugejatest ei ole kodus arvutit”, aga ehk võimaldab just selline raamatukogu reklaamimine leida uusi lugejaid.

Sotsiaälvõrgustike kõrval puudutab raamatukogusid ka e-raamatutega seonduv. ERÜ visioonidokumendis (21. sajandi ..., 2016: 4) märgitakse, et „kindlasti mõjutab valdkonna arengut e-raamatutega seonduv, sealhulgas igauhe võimalus ise kirjastada“. Osades suuremates

raamatukogudes on e-raamatute lugerid, osades mitte. Ida-Virumaa keskraamatukogu maakondlikus aastaaruandes on märgitud, et e-raamatuid pole maakonna raamatukogudesse soetatud nende ebasoodsa laenutuspoliitika tõttu (Aastaaruanne 2014, 2015: 20).

1.4. Muutumise põhjused

Kuigi raamatukogud on alati muutunud, tundub muutuste tempo praegu kiirem kui varem. Michael E. Casey (2007: 2) loendab, et käsikirjadest on saanud odav tööstuslik trükkimine, era- või tasulistest raamatukogudest on saanud avalikud raamatukogud ning kaartkataloogidest elektronkataloogid. Muutumine on raamatukogusid alati saatnud. Tehnoloogia mängib praeguses kiirena näivas muutumises olulist rolli, kuid see pole ainus põhjus.

Raamatukogundust ja lugemisharjumuste kujunemist mõjutavad mitmed kultuurilised, sotsiaal-demograafilised, poliitilised, majanduslikud ja tehnoloogilised trendid (21. sajandi ..., 2016: 2). Raamatukogude muutumine sõltub Hanssoni (2010: 11) sõnul paljudest faktoritest nagu demokraatia areng, majanduskasv, poliitiline keskkond, kultuuripoliitika, kasutajate käitumine ja tehnoloogiline innovatsioon.

Peter Hernon ja Joseph R. Matthews (2013: 6–9) on reastanud nende hinnangul kõige olulisemad raamatukogudest sõltumatud trendid, mis tulevikus raamatukogusid mõjutavad. Vahest ei peagi raamatukoguhoidja olema niivõrd uuendusmeelne kui lihtsalt võimeline adapteeruma. Need on osad Hernoni ja Matthews'i kirjeldatud trendidest:

- Linnastumine. Inimeste kolimisel linnadesse süveneb lõhe maa ja linna vahel.
- Vähem paberit. Järjest vähem inimesi saavad oma informatsiooni paberilt, ajalehtedest ja ajakirjadest, ning üha rohkem läbi erinevate seadmete.
- Põlvkondade vahetus ja elanikkonna vananemine. Noortel on erinevad väärtused, ootused ja käitumisviisid kui vanematel.
- Väike eelarve. Raamatukogude jaoks võib saada tavaliseks see, et teenuste vastu tõuseb raskematel aegadel huvi, aga rahastus on väiksem.
- Tööturu muutused. Tööturul on üha enam vaja ümberõpet ja spetsiifilisi teadmisi. Inimesed õpivad juurde nii formaalselt kui mitteformaalselt.
- Meediaharjumuste muutumine. Traditsiooniline meedia kaotab internetile oma tähtsust.
- Süvenev tarbimiskultuur. Omandikultuuri mõiste vastandub raamatukogunduse alustele, mis toetuvad tasuta ja jagatud ligipääsule ning õigusele materjale laenata.

- Interneti tähtsus. 2014. aasta I kvartalis kasutas 16–74-aastastest Eesti elanikest internetti 84%. Viimastel aastatel on internetikasutus hakanud kiirelt kasvama ka vanemates vanuserühmades (Pärson, 2015: 366).
- E-raamatud. Kuigi trükitud raamat jääb endiselt kasutatuks, on e-raamatute kasutuselevõtt kiire. Alates 2012. aastast müüb Amazon rohkem e-raamatuid kui trükiseid (Amazon ..., 2012).

Eesti rahvaraamatukogusid hakkab mõjutama kavandatav haldusreform. Selleks, et olla jätkusuutlik, on paindlikkus, muutustega kaasaminek ja teenusteringi avardamine väga olulised, arwab Õunapuu-Seidelberg (2013: 4). Selgitades, miks peaks tahtma raamatukoguhoidjad muutuda, on ta kirjutanud: „Me võime ju küsida, miks raamatukoguhoidja peab oskama-jõudma tahtma täita ka otseselt raamatukogutöösse mittepuutuvaid ülesandeid, kuid selge on see, et raamatukoguvõrgu korrastamisel on lootust püsima jääda neil, kes panustavad töösse mitmekülgsemalt.”

1.5. Lisateenused ja -ülesanded

Raamatukogusid muudavad neile lisanduvad teenused. Aili Luik uuris 2014. aastal kaitstud seminaritöös Pärnumaa maaraamatukoguhoidjate hinnanguid lisateenuste pakkumisele. Vastustest selgub, et täiesti nõus ollakse teenustega, mis on enamikes raamatukogudes juba olemas – printimine, paljundamine, RVL, internet ja kasutajakoolitus (Luik, 2014: 31). Uurijale hakkas silma tendents, et kes juba mingit vähem tavapärast teenust pakub, see nõustub ka täielikult, kui sellist teenust maaraamatukogudes üldiselt pakutaks (sealsamas: 40). Samas peavad väga üksikud raamatukogud võimalikuks pakkuda selliseid teenuseid, mida nad varem pole pakkunud (sealsamas: 39). Luik arwab selle põhjal, et lisateenuseid kardetakse, aga kui kord on uus teenus vastu võetud, siis osatakse see olemasolevatega ühildada (sealsamas: 40). Vastumeelsust märkas ta selliste teenuste puhul, millega puudus raamatukoguhoidjatel varasem kokkupuude või mis näisid raamatukogude kontekstis väga uudsena, näiteks postiteenus, mingi muu teenuse (nt õmblusmasina) vahendamine, laste sünnipäevade pidamine, giiditeenus, ajalehe toimetamine või spordivahendite rent (sealsamas: 44).

Marika Hein uuris 2008. aastal lõputöös valdade ja rahvaraamatukogude koostööd. Töö raames uuriti ka raamatukoguhoidjate lisaülesandeid. Uuringu põhjal on erinevaid lisaülesandeid rohkem väiksemate piirkondade raamatukogutöötajatel, kus ainsal töötajal tuleb täita terve maja toimimiseks vajalikke ülesandeid. Üks näiteks toodud raamatukoguhoidja asub ainsa töötajana

kohalikus külamajas. Ta kütab, koristab, hooldab tervet maja ja selle ümbrust, korraldab üritusi ning on raamatukogu juhataja (Hein, 2008: 31).

Ilma suuremate lisateenusteta nagu postipunkt, on väiksemates kohtades töötavatel raamatukoguhoidjatel ikkagi palju lisatööd. Põlvamaa Vanaküla Raamatukogu juhataja on Heinale vastanud (sealsamas: 47), et tema tööülesannete hulka kuulub lisaks tavapärasele raamatukogutööle ka avaliku internetipunkti korrashoid, piirkonnas huvi- ja kultuuritöö koordineerimine, kütmine, külakeskuse- ja raamatukoguruumide korrashoid, maja ümbruse korrashoid ja lipu heiskamine. Ta lisab, et justkui vaikival kokkuleppel on külaelu edendamine tulnud raamatukogutöötaja õlule, kuid samas ei arvata raamatukogu töötajat kultuuritöötajaks. Ta väidab, et on ka sotsiaaltöötaja.

1.6. Muutumise kriitika

On lihtne uutest teenustest liialt vaimustuda ja kõike liiga kiirelt muuta, arvab Andrea Maria Norman (2008: 7). Raamatukogutöötajad peaksid tema hinnangul pidevalt vaatama raamatukogundust eemalt ja püüdma mõista selle kohta ühiskonnas. Ta kirjutab, et kultuuris, kus valitsevad loosungid nagu „ainuke püsiv asi on muutumine“ võivad raamatukogud hakata lihtsalt progressi nime all muutma teenuseid, mille muutmiseks puudub põhjus.

Walt Crawford (2007: 1) kirjutab, et paigalseisev raamatukogu on ebastabiilne ja sel tekivad probleemid. Uutest põnevatest asjadest vaimustuv raamatukogu, mis jahib uusi külastajaid ja samal ajal unustab tuttavad teenused ja olemasolevad lugejad, on samuti ebastabiilne. Äärmuse asemel peaks raamatukogu töötama arenguvõimelise tasakaalu nimel kaotamata olemasolevaid väärtusi ja kogukonda.

Rootsi Raamatukoguühingu poolt läbiviidud uuring (Höglund ja Wahlström, 2009, Hansson, 2010: 79 kaudu) jõuab järeldusele, et kõige populaarsemad raamatukoguteenused on need, mida peetakse traditsioonilisteks. Uusi teenuseid väga tihti ei kasutata. Pikemas perspektiivis on kõige kõitvam siiski raamatukogus pakutavate teenuste kogum. Uued tehnilised vahendid ja teenused leiavad oma tee kasutajateni aeglaselt ning ilma sellise kärata, mille nad raamatukogutöötajate endi seas tekitavad.

2. UURIMISKÜSIMUSED, METOODIKA JA VALIM

Selles peatükis tutvustab autor lõputöö uurimisküsimusi ja põhjendab metoodika ning valimi valikut.

2.1. Uurimisküsimused

Lõputöö eesmärk on püüda mõista maaraamatukoguhoidjate suhtumist muutustesse ning uuematesse lisateenustesse raamatukogudes. Uuringus otsitakse vastuseid järgmistele küsimustele:

- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad muutuste ja uuenduste üldistesse aspektidesse maaraamatukogudes?
- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad konkreetsetesse uuendustesse ja lisateenustesse maaraamatukogudes?

Esimesele küsimusele vastamiseks on uuritavatega käsitletud teemasid nagu hiljutised muutused raamatukogudes, raamatukogu kui kogukonnakeskus, haldusreform, täiendkoolitused, raamatutega mitteseotud tegevused, raamatukogude reklaamimine, muutuma panev surve, teiste raamatukoguhoidjate suhtumine, raamatukogu tegevuse piirid ja raamatukoguhoidjate unistused.

Teisele küsimusele vastamiseks on uuritavatega käsitletud teemasid nagu e-raamatud, postiteenus raamatukogudes, spordivahendite laenutamine, sotsiaalmeedia, pesu pesemine, tagastuskast ja raamatukogus söömine-joomine.

2.2. Metoodika

Metoodika valimisel lähtuti sellest, et suhtumist on raske mõõta, kuid lihtsam vabas vormis kirjeldada. Uurimiseesmärgi täitmiseks on tähtis, et uuritavad saaksid end võimalikult vabalt väljendada. Seetõttu on kasutatud kvalitatiivset meetodit.

Uuringu läbiviimiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuude läbiviimisel lähtuti intervjuuküsimustest, aga küsimuste esitamise järjekord ja igale teemale lähenemise täpne viis ei olnud oluline. Viis intervjuud Tartumaa raamatukoguhoidjatega viidi läbi autori seminaritöö (Must, 2016) raames ja need põhinevad intervjuuküsimuste esimesel variandil (vt Lisa 2).

Kümne hilisema intervjuu jaoks Pärnumaa ja Ida-Virumaa raamatukoguhoidjatega kasutati täiendatud intervjuuplaani (vt Lisa 1).

Intervjuuküsimuste koostamisel peeti silmas maaraamatukogusid puudutavaid muutusi, millest on juttu töö esimeses osas. Küsimusi püüti koostada viisil, mis kaardistaks intervjuueeritavate hoiakuid raamatukogude muutumise erinevate aspektide suhtes. Küsimustiku koostamisel lähtuti uurimisküsimustest, töö teoreetilisest osast, uurija teadmistest ja erinevatest allikatest leitud lisateenustest ning aktuaalsetest probleemidest raamatukogudes. Intervjuusid läbi viies või neid analüüsides ei hinnatud konkreetsete raamatukoguhoidjate uuendusmeelsust. Pigem oli töö eesmärk leida ühiseid ja erinevaid lähenemisviise raamatukoguhoidjate arvamustes.

Esimesed viis, seminaritöö jaoks tehtud intervjuud viidi läbi 2015. aastal, 8.-st kuni 20. aprillini. Käesoleva töö jaoks tehtud kümme intervjuud viidi läbi 2016. aastal, 25. veebruarist kuni 18. märtsini. Kokkulepped kõigi intervjuude tegemiseks sõlmiti telefonitsi. Sealjuures anti kõigile uuritavatele vaid üldiselt teada, millest juttu tuleb.

Esimesed viis intervjuud viidi läbi silmast silma uuritavate töökohal neile sobival ajal. Töökohal viibides tundsid raamatukoguhoidjad end eeldatavasti kõige mugavamalt. Töökohustused segasid intervjuude läbiviimist minimaalselt ja intervjuude läbiviimine segas ka intervjuueeritavate töökohustusi vähe. Intervjuude salvestamiseks kasutati kahte diktofoni. Need intervjuud kestsid ligikaudu tund aega. Raamatukoguhoidjate vastused olid enamasti laiemad kui lihtsalt küsimusele vastamine. Küsimus oli tavaliselt sissejuhatus vastaval teemal pikemalt arutlemisse. Ühel juhul (RK2) oli tegemist paarisintervjuuga, kus osalesid nii raamatukogu juhataja kui raamatukoguhoidja.

Kümme järgnevat intervjuud viidi läbi Skype kõne teel ja need kestsid vähem kui esimesed, 20 kuni 45 minutit. Intervjuud kestsid vähem, kuna intervjuude küsimused olid konkreetsemad. Kuna intervjuueelne tutvumine oli lühem, kalduti ka intervjuu käigus vähem teistele teemadele. Võimalik, et telefoni teel ei olnud atmosfäär nii usalduslik. Enamik intervjuueeritavaid olid ka telefoni teel jutukad, kuigi paar intervjuueeritavat eristus lühemate vastuste poolest. Skype kõnede salvestamiseks kasutati programmi Pamela Pro 4. Tegelikult viidi läbi üksteist intervjuud, aga tähelepanematus tõttu üks ei salvestunud ja seda ei ole ka töös analüüsitud.

Andmete analüüsiks on valitud kvalitatiivne sisuanalüüs, täpsemalt induktiivne analüüs, mille käigus koodid, kategooriad ja nende nimed tuletatakse konkreetsetest andmetest (Kalmus, Masso ja Linno, 2015). Analüüsitehnikana kasutati juhtumiülest ehk horisontaalset analüüsi, kus kogutakse erinevatest intervjuudest kokku kõik konkreetse teema kohta käivad tekstiosad ja

võrreldakse selle teema käsitlemist kõigi kogutud intervjuude lõikes (Kalmus jt., 2015). Seega pole analüüsis hinnatud intervjuueeritavaid tervikuna vaid nende vastuseid on võrreldud eri teemade kaupa.

Intervjuude transkribeerimisel oli abiks programm Express Scribe 5. Intervjuude kodeerimisel kasutati programmi MAXQDA 12. Esmalt loeti intervjuud mitu korda läbi, et materjalist ülevaade saada. Seejärel analüüsiti iga intervjuud eraldi, jagades vastused eri nimedega kategooriatesse nii intervjuu küsimuste kaupa kui kitsamalt vastuste sisu järgi. Moodustus 135 erinevat koodi ja nendega kirjeldati 528 tekstilõiku. Kategooriates ja alamkategooriates oli mugav teemade kaupa orienteeruda ning vastuseid võrrelda. Analüüsis oli oluline intervjuueeritavate väidete võrdlemine, et leida sarnasusi ja erinevusi inimeste mõtlemisviisides.

2.3. Valim

Uurimistöö läbiviimisel kasutati sihipärase valimi meetodit. Sihipärase valimi korral valib uurija ise uuritavad välja, püüdes leida populatsiooni kõige tüüpilisemaid esindajaid. Eesmärgiks on valida sõltuvalt uurimiseesmärgist välja tüüpilised ja/või ideaalsed küsitletavad (Rämmer, 2014). Intervjuueeritavate leidmiseks kasutati maakondlikke aastaaruandeid. Mõni raamatukogu sai valitud põhjusel, et nende juures hakkas silma midagi iseäralikku nagu Facebooki konto pidamine, postipunktina töötamine, suur hulk vene lugejaid või raamatukoguhoidja hiljuti omandatud kõrgem haridus. Intervjuuga nõustusid kõik valitud raamatukoguhoidjad peale ühe, kes põhjendas keeldumist aja puudumisega.

Valimiga taotleti materjali võimalikult suurt variatiivsust. Martin N Marshall (1996: 523) on kirjutanud, et mõned inimesed on infoallikatena väärtuslikumad kui teised ning just neid tuleks valimisse kaasata. Nii kaasati laiemal vaatenurga lootuses paar raamatukoguhoidjat, kes on olnud seotud ERÜ maaraamatukoguhoidjate sektsiooniga. Tasakaaluks valiti ka raamatukogusid, mis paistsid silma vähesel aktiivsuse poolest ja neid, mis paistsid olevat tüüpilised. Kahjuks ei saadud kätte ühtegi kahest Ida-Virumaa raamatukogust, kes maakondliku aruande (Aastaaruanne 2014, 2015: 20) järgi ei kasuta e-kataloogi. Uurimuse valimisse kuulus viisteist raamatukogu Tartumaalt, Ida-Virumaalt ja Pärnumaalt. Guest, Bunce ja Johnson (2006) selgitavad paljutsiteeritud artiklis, et andmete küllasus ehk 92% koodidest saavutatakse pärast 12 intervjuu analüüsimist 60st. Sellest tulenevalt võib oletada, et viisteist intervjuueeritavat on piisav kogu riigi maaraamatukoguhoidjatest ülevaate saamiseks. Ainus küsimus on selles, kas intervjuud nendega on piisavalt head.

Uuritud raamatukogud asusid külas, alevis või alevikus. Valimi moodustanud raamatukogudes oli lugejaid 150st 900ni. Intervjueeritud raamatukoguhoidjatel oli töökogemust praeguses raamatukogus alates paarist kuni viiekümne aastani. Vaid kaks valimisse sattunud raamatukoguhoidjat olid oma kohal töötanud alla viie aasta.

Anonüümsuse tagamiseks on raamatukogude nimede asemel lühendid ja lugejate arv ning tööstaaž ümardatud. Eristatud pole ka seda, millises maakonnas raamatukogu asub, kuna eesmärk polnud maakondlike erinevuste tuvastamine ning seda ei võimalda ka valimi suurus. Tööle lisatud intervjuude transkriptsioonidest on väljajätumärgiga [...] eemaldatud kõik, mis võimaldaks raamatukogusid täpsemalt identifitseerida. Välja on jäetud lähedalasuvate kohtade nimed, liiga konkreetsed ettevõtmised ja ilma väljajätumärgita on välja jäetud mõnele intervjueeritavale iseloomulikud lisaõnad nagu „ohohoo“ või „à la“. Lühendiga „RK*“ mõeldakse konkreetsetest raamatukogudest rääkides vastavat raamatukogu, asulat või enamikel juhtudel intervjueeritavat.

Taustateave uuritavate raamatukogude ja raamatukoguhoidjate kohta:

RK1 – staaž ~50 aastat, lugejaid ~650;

RK2 – staaž ~10 aastat, lugejaid ~450;

RK3 – staaž ~20 aastat, lugejaid ~450;

RK4 – staaž ~10 aastat, lugejaid ~350;

RK5 – staaž ~25 aastat, lugejaid ~250;

RK6 – staaž ~35 aastat, lugejaid ~350;

RK7 – staaž ~20 aastat, lugejaid ~350;

RK8 – staaž ~5 aastat, lugejaid ~200;

RK9 – staaž ~25 aastat, lugejaid ~300;

RK10 – staaž <5 aasta, lugejaid ~200;

RK11 – staaž ~10 aastat, lugejaid ~150;

RK12 – staaž ~10 aastat, lugejaid ~300;

RK13 – staaž ~20 aastat, lugejaid ~900;

RK14 – staaž ~20 aastat, lugejaid ~300;

RK15 – staaž ~20 aastat, lugejaid ~200.

3. UURIMISTULEMUSED

3.1. Suhtumine raamatukogude muutumise erinevatesse aspektidesse

Järgnevides alapeatükkides kirjeldatakse intervjueeritavate suhtumist raamatukogude muutumise erinevatesse aspektidesse.

3.1.1. Mis on raamatukogudes muutunud viimase viie aastaga

Raamatukoguhoidjalt küsiti, mis on nende arvates raamatukogudes ja nende raamatukogus muutunud viimase viie aasta jooksul.

Mitmes raamatukogus on tehtud remonti. Uued või remonditud hooned koos suurenenud pindalaga on neis raamatukogudes loonud võimalusi teistsuguste ürituste ja näituse korraldamiseks ning koos remondiga on tavaliselt lisandunud uuemat tehnikat, mis võimaldab pakkuda uusi teenuseid. RK13 sõnul on uute võimaluste tõttu pärast remonti tööd rohkem. Uutmoodi tööülesanded on kooskõlas ERÜ visioonidokumendi plaanidega, mis seavad tulevikueesmärgiks „kujundada raamatukogudest atraktiivsed, inspireerivad ja ühistegevust soodustavad kohad lugemiseks, kooskäimiseks, huvitegevuseks ja elukestvaks õppeks, mis eeldab teistsuguseid teenuseid ja füüsilist keskkonda“ (21. sajandi ..., 2016: 9).

Mitu intervjueeritavat räägivad, et raamatukoguhoidja peab oskama külastajaid abistada järjest enamate teemadega. Näidetena tuuakse, et lugejatele sobiva info andmiseks tuleb tunda internetipangandust, digiallkirjastamist, skannitud dokumentide arvutis töötlemist ning piletite ja riiklike litsentside (näiteks kalastusloa) ostmist. ERÜ visioonidokumendis on märgitud, et „uued e-õppe ja riiklike e-teenuste lahendused panevad raamatukogudele täiendava vastutuse nõustamaks inimesi nende teenuste kasutamisel“ (21. sajandi ..., 2016: 4).

Raamatukoguhoidjad näevad, et rahvaarvu vähenemise tõttu maal väheneb lugejate arv ja sellega seoses raamatukogu puudutavad statistilised näitajad. Mitmed intervjueeritavad märgivad, et laste lugemus on pidevas languses. Enamik raamatukoguhoidjaid tegeleb lastetööga pühendunult ja näeb selle vajalikkust tuleviku lugejate kasvatamisel.

Raamatukogudes on järjest vähem neid täiskasvanuid ja noori, kes kasutavad raamatukogu arvuteid vaba aja veetmise eesmärgil. Need inimesed on saanud endale oma seadmed, mida kasutatakse kodus või raamatukogu wifis. Pärnu keskraamatukogu arengukavas (2012: 5) on öeldud, et „interneti levik võimaldab inimestel oma infovajadust rahuldada kodus arvuti eest tõusmata, mistõttu raamatukogude külastatavus väheneb“.

Paljud raamatukogud on võtnud või on olnud sunnitud võtma enda kanda erinevaid lisateenuseid. Just viimastel aastatel on hoogustunud postipunktide sulgemine ning kolimine raamatukogudesse või teistesse asutustesse. Mõned raamatukogud koguvad valla asjaajamisega seotud dokumente. Kogutakse elektriarveid või müüakse pileteid. RK14 teab, et ühte raamatukokku paigutati õmblusmasin. RK13 ruumides tegutseb kaks korda kuus Swedbank. Ülejäänud ajal küsitakse tihti sellega seonduvaid küsimusi raamatukoguhoidjatelt.

Mitu raamatukoguhoidjat ütlesid, et just viimasel ajal on hakanud raamatukogudes oma üritusi korraldama seltsid ja kultuurikollektiivid. See võib olla seotud remonditud või suuremate ruumidega. Kui välja arvata valimisse kuulunud suuremates asulates olnud raamatukoguhoidjate pigem vastupidine arvamus, siis on raamatukogud üha enam seltsielu või kogukonna keskused. Suuremates kohtades töötanud raamatukoguhoidjad arvasid reeglina, et raamatukogu on pigem osake kogukonnakeskusest. Nendes kohtades tegutseb ka teisi kultuuriasutusi.

Viimastel aastatel on igas maakonnas suletud mitu raamatukogu. Mõne raamatukogu juurde on üle toodud suletud raamatukogu raamatud, mõnel raamatukogul on muutunud alluvussuhted. Mitu rahvaraamatukogu on kokku kolinud koolirahvaraamatukoguga. RK9 mainib, et raamatud on läinud kallimaks ja perioodikat loetakse rohkem. Ühes raamatukogus (RK6) on kolme töötaja asemel kaks. Ainult üks raamatukoguhoidja (RK11) arvab, et viie aastaga pole eriti midagi muutunud.

3.1.2. Kas raamatukogudel on vaja muutuda

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kas raamatukogudel on vaja muutuda.

Kõige levinuim vastus oli „ajaga kaasas käimise“ vajalikkuse kohta.

RK11: „*Eks ajaga tuleb ikka kaasas käia, see on paratamatu.*“

RK6: „*Mida ta nii väga muutuma peaks, aga peaks ikka ajaga kaasas käima.*“

RK6 arvab, et kuna põhitöö jääb ilmselt samaks, siis ei saa raamatukogu nii suurel määral muutuda. Kaks intervjuueeritavat (RK6 ja RK9) kasutasid seoses põhitöö püsiva olemusega väljendit „raamatud on raamatud“.

Ühine nimetaja, millega nõustuvad kõik on, et muutumisel ei saa teistest maha jääda. Keegi ei arva, et raamatukogud ei peaks muutuma. Muutumine on miski, mis raamatukoguhoidjatele üldiselt meeldib ja nad on rõõmsad, et nende tööaja jooksul on raamatukogundus palju muutunud. Mõni raamatukoguhoidja, nagu kahest eelnevast tsitaadist tundub, võib muutustega kaasnevat võtta paratamatusena. Mõned raamatukogud on eneses kindlamad ja võtavad aktiivsema positsiooni.

RK14: *„On kindlasti vaja! Selles mõttes, et me ei saa kindlasti täna olla samasugused nagu me olime kakskümmend aastat või kümme aastat tagasi.“*

Raamatukogude muutumine on ühe intervjuueeritava (RK15) arvates miski, mis nõuab töötajalt pidevat enesetäiendust. See on tema arvates hea, sest siis ei muutu raamatukoguhoidja liiga mugavaks. Küsimusele vastates mainitakse, et raamatukogu peaks olema internetis ja avalikus ruumis nähtavam, sest vastasel korral on „oht kaduda pildilt“.

RK14 räägib tehnikavahenditest, mis raamatukogude muutust edasi viivad. RK12 mainib, et valmis tuleb olla muutusteks, mida on võimatu ette näha, nagu oli raske ennustada Facebooki ja selle populaarsust. Ka ERÜ visioonidokument nendib, et on „keeruline ennustada, milliseks kujuneb maailm 10-20 aasta või veelgi pikema aja jooksul. Seetõttu on oluline olla eri stsenaariumide puhul paindlik ja valmis vähendama ühiskonna negatiivsete trendide mõju, pannes valdkonna tugevused enda kasuks tööle“ (21. sajandi ..., 2016: 3).

RK12: *„Kui me vaatame kümme aastat ette, me tegelikult ei tea, mis tuleb, ja me ei kujuta seda isegi ette. Kümme aastat tagasi polnud sellisel kujul seda olemaski. Ilma selleta ei kujuta nüüd keegi elu või turundust ette, ilma Facebookita. Aga me peame ikkagi olema valmis, paindlikud ja alid nende muutustega kaasa minema ikkagi.“*

RK8le ei meeldi, kui keegi tema läbiviidud uuringule vastanutest nägi raamatukoguhoidjat kui lugejatest kõrgemal seisvat töötajat. Raamatukogu peaks tema arvates olema kogukonnaga tihedalt seotud ja muutused peaksid tekkima vastavalt kogukonna vajadustele.

RK8: *„Ma tegin kirjaliku, läbi interneti, küsitluse. Mulle oli üks kirjutanud, et raamatukogu on püha tempel ja mina seal preestrinna. Sellisena ma raamatukogu küll ei näe. Raamatukogu peaks muutuma ikka selliseks, et ta peaks märkama oma kogukonnas toimuvat ja vastavalt sellele muutuma, oma kogukonna vajadustele.“*

Maapiirkondades oleks RK10 arvates vaja muutuda sellistel raamatukogudel, mis täidavad vaid põhifunktsioone. Ta arvab, et raamatukoguhoidja peaks tähelepanu pöörama sellele, kuidas kohalikku kultuuri tervikuna edasi viia.

RK10: „Kui see raamatukogu on pelgalt selline koht, kus raamatuid lihtsalt laenutamas või lugemas käia, siis kindlasti on [vaja muutuda]. Tegelikult see multifunktsionaalsus. See raamatukogu kui külakeskus. Et raamatukogu nii jäigalt ei jälgiks seda, et ma selleks olengi siin, et raamatut laenutada. Et kultuuri edasiviimine ja see ürituste korraldamine ja sellised asjad. Need on ikka väga suurt rolli mängivad.“

3.1.3. Millised teemad seonduvad raamatukoguhoidjatele raamatukogude muutumisega

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, millised teemad neile raamatukogude muutumisega seonduvad.

Intervjueeritavad rääkisid näiteks lugejate arvu vähenemisest ja uutest lisaülesannetest, mis raamatukoguhoidjal teha tuleb. Mitmele raamatukoguhoidjale tekitab ebakindlust plaanitav valdade liitumine. Raamatukogude ümberkorraldamine on peamiselt omavalitsuse otsustada ja nii kardetakse, et halduskulude kokkuhoidmiseks hakatakse raamatukogusid liitma või sulgema. Ebakindlust tekitab mõte, kas väheste lugejatega raamatukogu tulevikus oluliseks peetakse. Haldusreformist on juttu alapeatükis 3.1.5.

Paljudele intervjueeritavatele seonduvad muutustega e-raamatud. Arutletakse, kas ja kuidas need maaraamatukogudes olla võiksid. Üldiselt ei usuta, et e-raamatud maaraamatukogudes populaarseks võiksid saada. Sellele teemale on pühendatud alapeatükk 3.2.1.

Üks raamatukoguhoidja (RK13) rääkis, et ta plaanib tagastuskastiga luua osaliselt ööpäevaringselt toimiva raamatukogu. Sellega seonduvalt mõtiskles ta edasi Soome iseteenindusraamatukogudele. Ta arutleb, et need nõuaksid palju raha ja head turvasüsteemi ning linnadesse vahest isegi sobiksid.

Küsimusele vastati ka raamatukogude muutuva rolliga seoses. Raamatukogud võivad muutuda infokeskusteks, kus on tarvis olla abiks nii info hankimisel kui asjaajamisel. Samuti võivad raamatukogud mitme intervjueeritava arvates muutuda kogukonnakeskusteks, mis täidavad laiemat kultuurilist rolli kui lihtsalt raamatutega seotu. Raamatukogust kui kogukonnakeskusest on pikemalt kirjutatud alapeatükis 3.1.10.

3.1.4. Kuidas nähakse teiste raamatukoguhoidjate suhtumist muutustesse

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kuidas suhtuvad nende arvates teised maaraamatukoguhoidjad muutustesse.

Mõni raamatukoguhoidja (RK7, RK10 ja RK13) vastas, et nemad pole pädevad teiste kohta sellist hinnangut andma. Küsimusele pikemalt vastanud intervjueeritavate vastused võib jagada kaheks. Üks pool vastas, et raamatukogus töötades on võimatu mitte muutuda ning kõik raamatukoguhoidjad arvestavad uute asjadega ja muutuvad pigem meeleldi. Teine pool vastas, et

raamatukoguhoidjate vanusest sõltuvalt ei olda eriti muutustealtid. Teise grupi kriitiline suhtumine hakkas silma ja selles alapeatükis leiab nende tsitaate rohkem. Samas võis kõigi arvamustest välja lugeda, et päris tõrjuv ei ole muutuste suhtes keegi ning raamatukoguhoidjatel polegi võimalik liialt vanas kinni olla.

Vanemad inimesed ei ole RK14 sõnul nii aldis muutuma, kuna muutumine on neile mitmel põhjusel raskem. Mitu raamatukoguhoidjat mainib, et muutuste vastu võivad olla need, kellel on pensionile jäämiseni vaid mõned aastad. RK3 tasakaalustab kriitikat vanemate inimeste suhtes, öeldes, et mõni vanem on hulga uuendusmeelsem kui noorem, kuigi ka tema arvab, et uuendused on inimestele ebamugavad ja vanematel võib olla raskem rutiinist välja murda ja ümber õppida.

RK14: *„Tahame me või ei taha, see paraku on nii, et nooremad inimesed on aldis uusi asju õppima ja muutuma ja muutma iseennast. Aga vanematel inimestel on see kindlasti raskem. [...] Väga suur hulk on meie seas ka täiesti pensioniealisi inimesi ja töötab ka 70- ja 80-aastaseid inimesi ja nende puhul kindlasti see muutuse asi on seotud vanusega. Vanemad inimesed ei ole nii aldis muutusi omaks võtma ja nendega kaasa minema. See on selline paratamatus.“*

RK12 arvab, et muutustele seisavad kõik inimesed loomupäraselt vastu.

RK12: *„Inimese olemusse on sissekirjutatud vastuseis muutustesse. Eriti vanematel inimestel. Alati muutused on natuke hirmutavad ja see tähendab mingist mugavustsoonist väljumist, see tähendab pingutamist, see tähendab kohanemist. Meil oli isegi koolitus „Muutused ja seniortöötajad“. See ei ole lihtne. Ma pakun, et pigem ei. Pigem ei taheta.“*

RK8 arvab, et raamatukoguhoidjate vähest valmisolekut muutuda näitab sotsiaalmeedia kasutamine, mis ei ole tema arvates piisavalt levinud.

RK8: *„Minu arvates nad praegult ei ole väga valmis muutuma. Kui ma vaatan oma maakonna... Tähendab ma ei tea, kas nad muutuvad või ei muutu, sellepärast et ka neid, kes on ennast internetis nähtavaks teinud, neid ei ole ka väga palju. Meil siin maakonnas ei ole väga palju raamatukogusid, kes on ka Facebooki jõudnud. [...] Siis ma ütleks, et see muutumine on ikkagi väga selline vaevaline. Võib-olla mõni arvab, et ei peagi muutuma, ma ei oska öelda. [...] Raamatukogudes töötavad tegelikult vanemad inimesed. Mina olen ka vanem inimene, ma ei ole noor inimene. Aga võib-olla ikkagi kardetakse muutusi. Et aastakümneid on nii olnud, et ta peaks nii ka edasi olema. Ma ei oska seda öelda, milles ta veel võiks väljenduda.“*

Vahet ei ole selliseid, kes hakkaks vastu juba üldlevinuks muutuvatele uutele asjadele, kuid nad ei näita samuti üles initsiatiivi. Seega võib rääkida mitte muutumisest vaid muutustega kaasa

minemisest, millega ollakse nõus, sest seda teevad teisedki. RK6 arvab, et muutustega minnakse kaasa ja ka vanemad raamatukoguhoidjad õpivad.

RK6: „Ma arvan, et üldiselt lähevad nad ikka nende muudatustega kaasa, kes ikkagi. Meie maakonnas, siin on õppepäevad ja koolitused ja ikkagi peab ju sellega arvestama, mis kaasaeg on ja mis tulevik toob. Ei saa ju olla nii, et sa ei lähe kaasa. Või ütled, et ma ei hakka või ei tee. Nojah, kes on juba väga vanad, et pensionil, siis võib-olla peavad ära minema, aga ei nad õpivad. Me õpime ikkagi.“

Mõne intervjuueritavaga kerkis üles mugavustsooni teema. Töötaja mugavustsooni nähakse kui midagi, millesse kinni jäämisel raamatukogu areng peatub või läheb tagasi. Samas RK14 mainib, et tema ei tea ühtegi maaraamatukoguhoidjat, kes oleks liialt mugav.

RK14: „See võib juhtuda võib-olla mõnes väga väikeses kohas, [...] kus lihtsalt omavalitsuse poole pealt on ka, et las ta siis vaikselt olla seal. Võib-olla on tegu ka vanema inimesega. Vähemalt on hea see, et uks on lahti, et inimene saab oma raamatud kätte ja vahetatud, et see põhiteenus on osutatud. Sellisel juhul võib natuke tulla päevakorda mugavustsoonis olemine. Et saangi vaikselt tiksuda. Aga ma loodan siiralt, et seda on väga vähe. Ütlen isiklikult mina ei tunne ühtegi sellist inimest ja ma tunnen päris paljusid maaraamatukogude töötajaid üle vabariigi. Mina ei tea küll selliseid et oleks. Aga võimalik, et neid on.“

RK3 toob välja, et halb pole seegi, kui raamatukoguhoidja täidab vaid peamisi tööülesandeid.

RK3: „Üks teeb ainult oma tööd rahulikult, väga pedantselt, hästi konkreetset ja tal on kõik nii korras. Teine teeb sadaseitset asja, tal ei pruugi kõik nii korras olla, aga ta tegeleb nii, et raamatukogu tõesti paistab välja.“

RK2 arvab, et suhtumine on pigem positiivne selle tõttu, et kuigi raamatukoguhoidjate võimalused koolitustel käia on ebapiisavad, on kõik valmis ise õppima.

RK2: „Nad on väga tublid olnud, et nad üldse, tegelikult igaüks oma sellise tahte ja selle tasandil ikka kaasas käib ilma väga erilise koolitusega.“

3.1.5. Haldusreform

Raamatukoguhoidjatelt uuriti, kuidas võib kavandatav haldusreform muuta konkreetset raamatukogu ja maaraamatukogusid üldiselt.

Raamatukoguhoidjate sõnul on haldusreformiga kaasnevad muutused raamatukogusüsteemile praegu ettenägematud ja raamatukoguhoidjatel on seal vähe kaasa rääkida. Nad ütlevad, et olukord sõltub sellest, millised uued omavalitsused tekivad ja milline on riigi ja kohaliku

omavalitsuse raamatukogusid puudutav poliitika. Raamatukogu nagu iga teinegi kultuuriasutus sõltub poliitilistest muudatustest ja otsuseid tegevate poliitikute isiklikest väärtushinnangutest (Arengukava..., 2012: 5).

RK15 ütleb, et kuna kümne kilomeetri kaugusel on linn, kellega liituda tahetakse, siis tekitavad jutud peatsest reformist kõhedust. Suur osa raamatukoguhoidjatest on veendunud, et haldusreformiga suletakse palju raamatukogusid ja korraldatakse ümber raamatukogude alluvussuhteid. Paljude raamatukogude jaoks on oluline, millise vallaga liitutakse ja millisest kohast saab tõmbekeskus. Üks raamatukogu jääb uues omavalitsuses alati suuremaks ja ohtu satuvad pigem väiksemad.

RK14: *„Selles mõttes, et kui tekib suur uus omavalitsus ja kui praegu igas vallas on üks või kaks, suuremates ka rohkem raamatukogusid, siis selle suure valla peale tekib ju neid tohutult palju. Mis see ühinemise eesmärk ju tegelikult on, on ju see, et mitte nüüd täpselt rahade kokkuhoid või vähendamine, aga et neid kuidagi optimaalsemalt vähendada. Selle tagajärjel suur osa väikestest raamatukogudest läheb kinni.“*

RK14 räägib, et kindlam on raamatukogudel, millel on põhitöö kõrval olemasolu õigustamiseks ka lisateenuseid, sest siis on omavalitsusel keerulisem raamatukogu sulgeda. Ka RK8 arvab, et enese õigustamise teema saab omavalitsuste liitumisel raamatukogudele olulisemaks, kui see on praegu. Parimaks õigustuseks peab RK2 raamatukogu seda, kui koht on lugejatele oluline.

RK2: *„Ainuke võimalus [sulgemisele] vastu seista on see, et see kohalik raamatukogu peab inimeste jaoks millegi poolest armas olema ja isegi mitte selle suure infoteenuse, -keskuse poolest vaid sellise inimliku ja armastatud koha ja selle eest ollakse nõus lippudega, nii-öelda, tänavale tulema.“*

3.1.6. Kuidas saada uusi lugejaid

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kuidas võiksid maaraamatukogud leida uusi lugejaid.

Üldiselt nähakse, et uusi täiskasvanud inimesi on raske raamatukogusse meelitada. Lastega tegelemist nähakse mõttekamana. Mure laste ja noorte lugemisharjumuste pärast on üldlevinud. Siiski usutakse, et koolis või lasteaias külas käimisest on raamatukoguhoidjal palju tulu. Kui lastel ei kujune harjumust lugeda ja raamatukogus käia, siis on vähetõenäoline, et see harjumus tekiks täiskasvanuna (Coontz ja Gubbin, 2010: 38).

RK14: *„Minu kogemus ütleb küll seda, et kes lapsena hakkab käima, see käib ka edaspidi. Selles mõttes selle järelkasvuga tuleb ise endal kõvasti tööd teha. [...] Selles mõttes, et lapsel oleks see*

teadmine, et raamatukogu on olemas, seda tuleb hakata maast madalast nendele teadvustama ja endast märku andma ja neid raamatukoguüritustele kutsuda ja kaasata. Sealt tuleb see.“

Laste meelitamiseks peab RK12 arvates tegema koostööd mitmete osapooltega.

RK12: „Kui neile siin meeldib, siis on tõenäoline, et nad tulevad hiljem jälle. Kui on hea koostöö siin näiteks õpetajate, noortetöötajate, lasteaiaõpetajatega, siis saab neid lugejaid enda jaoks kasvatada.“

RK3 leiab ühe kooliraamatukoguga ühendatud maaraamatukogu näitel, et kui seal on lapsi rohkem käima hakanud, on külaelanikke vähemaks jäänud, sest vanemad inimesed ei tunne end selle sagina sees mugavalt.

Uued lugejad tulevad RK8 arvates raamatukokku peamiselt siis, kui keegi uus ümbruskonda kolib. Ta arvab, et kui nad on varem olnud raamatukogu kasutajad, saavad nad lugejateks ka uues kohas. RK13 mainib üllatustunnet, kui raamatukokku tuleb keegi täiskasvanu, kes varem pole seal käinud.

RK13: „Vähemalt mina ise olen mõelnud, et kas see inimene pole enne lugenud, aga nüüd tuleb lugema. Et päris ime!“

Lugejate meelitamine teistsuguste teenustega tekitab vastakaid arvamusi. Igaüks on kahtlemata rõõmus, kui keegi muul põhjusel tulnu ka mõne raamatu laenutab. Tihti arvatakse, et ilmselt ei huvita muul põhjusel raamatukokku tulnuid raamatud. RK2 räägib, et näiteks heade arvutite korral võib tekkida juurde mõni inimene, kes teab, et tal on võimalus raamatukokku tulla midagi tegema, aga lugemist see ei tõsta.

Muude teenuste raamatukoguga liitmisel on teised põhjused ja uued lugejad oleksid lihtsalt boonus. RK2 laidab maha mõtte iga meetodiga raamatukokku inimesi meelitada. Ta näeb, et läänes on suundumus, et inimesed tuleb raamatukokku meelitada ükskõik, milliste teenustega. See on tema arvates viimane meeleheitlik tegevus selle nimel, et raamatukogu kasutatavust näidata. Ta küsib, kas on mõtet püüda üksikuid hingi.

RK2: „Selles mõttes, et see annab raamatukogule kasutaja, inimese, kes teab, et tal on võimalik raamatukokku tulla, midagi teha, mis talle on meeldiv. Aga see lugemist ei suurenda ikkagi. Ma saan aru, et läänes on nüüd mingisugune suund, et umbes inimesed tuleb meelitada raamatukokku üksipuha, mis teenustega. Kuni selleni, et seal on armunute jaoks mingid nurgakesed tehtud, mida iganes, et inimesed seal ennast hästi tunneksid ja omaette olla saaksid. Aga noh... See on võib-olla viimane meeleheitlik tegevus selle nimel, et näiliselt näidata seda, et

raamatukogu kasutatakse. Kasutatakse kindlasti, aga ma ütlen, et... kui siin Euroopa toiduabi hakata jagama, on kasutajaid kohe kõvasti.“

RK2 arvab isikliku halva kogemusega põhjendades, et uute lugejate leidmine teiste teenuste kaudu on pettekujutelm. Ta räägib ühe anekdootliku loo sellest, kuidas kahel järjestikusel päeval käis keegi raamatukogus meditsiinilisi näitajaid mõõtnas. Üritus oli populaarne, inimesed, kes olid erinevates küladest kokku tulnud, ootasid raamatukogus oma järjekorda, kuid raamatute ega ajakirjade vastu ei tundnud keegi huvi.

RK2: „Vat see oli ilus kogemus! Mina arvasin, et [...] nüüd tuleb hästi palju uusi lugejaid, sest inimesed on esimest korda üle külade kokku tulnud, [...] mõni oli tund aega varem, mõni poolteist tundi juba varem kohal. [...] Nad istusid siin laua taga järjekorras täitsa ja isegi ei vaadanud ajakirja sealt laua pealt. [...] Mina siin soovitasin, ikka pakkusin seda ja teist. Poe nahast välja, aga ei.“

RK3 oli optimistlikum, uskudes, et üritusi korraldades saab alati külastajaid ürituse teemaga seotud raamatute juurde suunata.

RK3: „Iga sündmus, mis sa teed, see tekitab huvi mingi asja vastu, mida hakatakse otsima raamatutest või internetist. [...] Ükskõik, mida me siin teeme – keedame või küpsetame, need viivad kokaraamatute juurde, koome-heegeldame, need viivad käsitöö juurde, teeme sporti-võimleme, läheb tervishoiu, mida iganes.“

Mõni raamatukoguhoidja on usin erinevaid „nippe“ lugejate meelitamiseks välja mõtlema ning teatud aktiivset positsiooni võtma, aga paar intervjuueritavat tunneb, et miski ei aita, kui noored lahkuvad maalt ja vanad lahkuvad elust. Paljud ütlevad, et neil lihtsalt ei ole kedagi uut kuskilt võtta, sest suhted raamatukoguga on kõigil juba välja kujunenud. Seetõttu nähakse, et ümbruskonnast polegi kedagi enam juurde saada.

RK6: „Ega me otseselt sellega ei tegele, et nüüd me kramplikult peame otsima endale lugejaid. Või peaks?“

Mõned raamatukogud usuvad, et teistsugused teenused ja võimalused tooksid juurde mõne üksiku uue inimese. RK4, kuhu oli hiljuti raamatukoguhoidja vastumeelsusest hoolimata kolinud postipunkt, oli õnnelik ühe postkontori külastaja üle, kes varem ei olnud teadnud, et seal raamatukogu on, ja lugejaks hakkas. RK8 on õnnelik, et tänu tema raamatukogu juures olevale postiteenusele tulevad raamatukokku ka teised inimesed.

RK8: „Postipunkt on siin olnud nüüd äkki kolmas aasta. [...] Mina olen rahul sellega [...], sest siis leiavad ka sellised inimesed tee raamatukokku, kes ei tule raamatute pärast üksinda.“

Üldiselt mainivad kõik raamatukoguhoidjad, et teistsuguste teenuste lisamine on peamiselt raamatukogu olemasolu õigustamiseks. Nii saab näidata, et raamatukogu täidab mitmekülgsemat rolli. RK14 ütleb, et raamatukogu tavateenused ei paistagi välja.

RK14: „See raamatukogu igapäevatöö või igapäevateenused väga välja ei paista. Need paistavad ainult välja nendele suuresti, kes seda teenust igapäevaselt kasutavad. Kõik muud asjad, mis sinna juurde tulevad, need paistavad nagu rohkem välja. Nii kurb, kui see ka poleks.“

RK12 räägib enda ja teiste kogemusest, kuidas raamatukogud majandusraskustest võidavad, kuna siis on raamatukogud populaarsemad. Sama võib leida Pärnu Keskraamatukogu arengukavast (2012: 4): „Majanduslangus on suurendanud elanike huvi ja nõudlust raamatukoguteenuste vastu.“ Samas on märgitud, et majanduse kasvu aeglustumisel ahenevad riigi ja kohaliku omavalitsuse eelarvelised võimalused, väheneb investeeringute maht ja pidurdub teavikute soetamise toetuse kasv (sealsamas: 5).

RK12: „Mida paremini läheb majandusel, seda väiksem on raamatukogu roll kogukonnas tegelikult. Masu ajal oli näha, kuidas inimesed... See on kuidagi pöördvõrdeline. Raamatukogu on ainus asutus, mis tegelikult võidab masust. Inimesed leiavad jälle üles meid. Kuigi jah, rahasid ja kõike tõmmatakse maha. Aga nii need numbrid olid, aga mitte minul ja üleüldiselt ka. Sest me oleme üks väheseid teenuseid, mis on ju tasuta.“

3.1.7. Koolitused ja õppepäevad

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kas erialased koolitused ja õppepäevad on populaarsed, kas neist on kasu ja kas neist võetakse õppust.

Kõik raamatukoguhoidjad kinnitavad, et maakondlikud koolitused on raamatukoguhoidjate seas populaarsed. Seevastu ülikoolide või muude asutuste juures korraldatavatele koolitustele jõutakse harva või mitte kunagi, kuna sinna minek ja neil osalemine on kallis. RK2 arvates saavad keskraamatukogud Kultuuriministeeriumilt koolituste korraldamiseks liiga vähe raha. Ta ütleb, et omavalitsused, kes määravad raamatukogude koolituseelarve, ei ole raamatukogude arengust piisavalt huvitatud. Ka ERÜ visioonidokumendis nenditakse, et raamatukogutöötajate erialasesse professionaalsesse arengusse ja täienduskoolitusse ei panustata piisavalt rahalisi vahendeid (21. sajandi ..., 2016: 6). Sellest tuleneb RK2 arvates, et praegused raamatukoguhoidjad on suures osas iseõppijad või õpivad nooremate abiga.

RK2: „Kultuuriministeerium on ära korjanud igasuguse raha keskraamatukogu käest igasugu koolitusi korraldada. Muidugi te ütlete nüüd, või teie õppejõud ütlevad, et nii Tallinnas kui Viljandis kui Tartus on ju võimalik käia kallitel koolitustel. Aga see läheb jälle sinna, et kes su sõidukulud maksab, kes sul Tallinnas ööbimise või Tartus ööbimise või Viljandis ööbimise kulud maksaks. Neid reeglina omavalitsus ei kipu väga maksma, sest eelarved on pingelised. Siis ongi täpselt, et kõik on iseõppijad ja kuidagi nooremate abiga. Mina ei tea, kuidas mujal, aga Tartumaa keskmine raamatukoguhoidja vanus on ju suhteliselt auväärne juba. ”

Üldiselt nähakse kord kuus toimuvaid maakondlikke koolitusi kasulikuna, kuna nendest saab vajalikku teavet ja need on huvitavad.

RK9: „Meil on seal olnud ikka väga huvitavad teemad ja väga asjalikud koolitused üldiselt. Peast ei oskagi nüüd öelda, aga need on meil tõesti huvitavad seal.“

RK14 mainib, et mõni koolitus ei vasta ootustele.

RK14: „Kindlasti on väga häid asju, millest on kasu ja on ka võib-olla selliseid koolitusi, kus istud ja mõtled, et ma võiksin praegu laua taga oma tööd teha selle asemel, et siin istuda.“

RK8 räägib, et on koolitusi, kus on selgelt näha, et inimesed õppust ei võta. Tema sõnul võib põhjus olla selles, et ühekordsest koolitusest ei piisa. Pärast koolitust unustatakse, millest räägiti, kuna antud teemaga puudub varasem seos.

RK8: „Aga siin on olnud näiteks selle aja sees kaks blogikoolitust. Et ikkagi raamatukoguhoidjad leiaksid mingi väljundi internetti. Aga nende koolituste tagajärjel ei ole sündinud mitte ühtegi blogi. [...] Teine asi võib olla ka see, et kui inimene käib seal lihtsalt kuulamas ja ei ole üldse asjaga kursis, siis ta võib vaadata, et jaa-jah, jaa-jah, käib küll nii, aga läheb koju ja ta ei oska ikka seda teha. Võis ka olla üks põhjus selles, et ta ei saanud ühe väikese koolitusega seda selgeks.“

Mitu raamatukoguhoidjat mainivad koolitustel kolleegidega kohtumise võimalust. Üks raamatukoguhoidja (RK2) ütleb, et kui koolitusel on tuttavad inimesed, tullakse rõõmuga kokku, aga kui kõik on võõrad, võidakse häbeneda oma võimalikku ebakompetentsust.

RK15: „Sa pead lihtsalt osa võtma, sa pead teadma, mis kus toimub. Juba kasvõi see, et kui sa lähed sinna koolitusele, sa näed kogu maakonna raamatukogude töötajaid. Suhelda nendega, see on ikka vajalik.“

Maakondlike õppepäevade jaoks kord kuus raamatukogu sulgemine ei paista olevat enamike jaoks probleem, kuid ühe töötajaga raamatukogude jaoks on raamatukogu selleks päevaks sulgemine kaalutluskoht.

RK12: „*Kui maal on üksainus töötaja, peab alati kaaluma, kas ma ikka lähen sinna, kas ma ikka panen raamatukogu kinni. Mis inimesed mulle ütlevad, kui nad jäävad kinnise ukse taha.*“

3.1.8. Reklaam

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kas maaraamatukogud üldiselt või nende raamatukogu peaks ennast rohkem reklaamima.

Mitu raamatukoguhoidjat näevad, et reklaamida tuleb ennast mitmest kanalist korraga. Näiteks RK13 kasutab reklaamimisel üheaegselt nii Facebooki, ajalehte, teadetetahvlit kui suulist kutset.

RK13: „*Reklaam on ikka. Meil on Facebooki leht ja meil on kohalikus ajalehes me tutvustame ennast artiklis ja ikka, kui me üritusi teeme, siis meil on alati teated ja kuulutused väljas ja suuline selline kutse inimestele, kellest arvame, et võiks huvitada.*“

Tagasihoidlikuma suhtumisega raamatukoguhoidjad, kes arvavad, et ainult lehes või teadetetahvil olev reklaam on piisav, on intervjueeritavate seas vähemuses.

RK11: „*Eks meil reklaami ole olnud kohalikus ajaleheski. Ega see väga ei aita. Maainimene on ikka nagu on, omas kodus nelja seina taga kõige kindlam.*“

Teine raamatukoguhoidja (RK9) arvab, et kes raamatukogus ei käi, see ei hakka nagunii käima. See mõte, et inimesi, kes ei loe, on võimatu lugema saada, käis läbi mitme intervjueeritava vastustest.

RK9: „*Siin on ju proovitud igat pidi, aga inimene, kes loeb, see loeb, kes pole kunagi lugenud, ta ei hakka vägisi lugema. Midagi teha ei ole.*“

ERÜ visioonidokumendis on kirjas, et raamatukogude teenuste turundus ja suhtlus avalikkusega ei ole piisavalt laiahaardeline ega regulaarne (21. sajandi ..., 2016: 6). Mitu intervjueeritavat ütleb, et raamatukogu peaks olema enda reklaamimisel julgem. Mitu raamatukogu omab Facebooki kontot. Facebooki juures toob RK14 välja operatiivsuse ja suhtlemisvõimaluse. RK14 arvates on väikseim kasutegur ainult teadetetahvil oleva kuulutustel.

RK14: „*Lootma jääda selle peale, et me paneme kusagile küla vahele selle kuulutuse välja, et „küll siis rahvas tuleb“. Ei tule. Siin peab ikka maksimaalselt kõiki kanaleid kasutama. Näiteks minu enda kogemus ütleb, et suurepärane võimalus on selleks raamatukogu Facebooki leht, kus saab operatiivselt jagada igasuguste sündmuste kohta infot ja ka tagasisidet saada. See on*

selline hea asi. Külapiirkonnas ka silmast silma suhtlus. Ikkagi kui tuleb inimene tänava peal vastu, siis võta nõobist kinni ja ütle, et meil on selline tore asi tulemas, et kas sa ei tahaks tulla või kas sa ei saaks tulla, oled oodatud. See on hästi oluline.“

Facebooki kasutav RK5 peab raamatukogu reklaamimist või turundust oluliseks, et jõuda nooremate ja osaliselt ka vanemate lugejateni. Temagi peab oluliseks uutele raamatutele tähelepanu osutamist. Hästi mõjub tema sõnul raamatuselgade pildistamine ja sotsiaalsõrgustikku üles laadimine, kuna pilt on mõjuvam kui lihtsalt nimekiri uutest raamatutest. Facebookist on pikemalt juttu alapeatükis 3.2.4.

RK8 arvab, et ümbruskonda kolinud inimesed saavad raamatukogu kohta teada internetist.

RK8: *„Ma arvan, tuleb ikkagi ka internetis ennast hästi nähtavaks teha. Minul on sellel aastal tulnud ka päris selliseid uusi inimesi juurde, kes enne raamatukogus käinud ei ole. Aga need on ka siia kolinud. Aga kust nad seda ikka muidu teavad, kui sa ei tee ennast nähtavaks.“*

RK14 toob välja, et turundus on eraldi oskus, mida peaks õppima. Ta tunneb muret, kas seda ülikooliski raamatukoguhoidjatele piisavalt õpetatakse. Ta arvab, et vastavate teadmiste puudumisel ei osata ennast õigesti reklaamida.

RK14: *„Ma ei oska nüüd öelda, kuidas praegustes õppekavades on eriala poole peal. Kas on turundust ja sellist asja piisavalt, õpetatakse koolis. Varem on see turunduse pool olnud üsna minimaalne. Aga olgem ausad, seda ka peaks õppima või õpetama inimestele. See ei tule iseenesest. Siin võib-olla tihtilugu ka selle turunduse ja reklaami poolt jääb asi oskuste taha. Ei osata iseendale ja oma üritustele reklaami teha, aga seda peaks kindlasti tegema. Mulle meenuvad kohe Mikk Sarve ütlused, et kui inimene ise oma tegemistest ei kaaguta, siis keegi seda ei tea ega kuulegi.“*

Reklaamist rääkides mainisid kaks raamatukoguhoidjat (RK1 ja RK2), et parim reklaam on see, kui raamatukogul on hea valik raamatuid. Ühel raamatukoguhoidjal (RK1) on mitu klienti, kes tulevad teise raamatukogu teeninduspiirkonnast tema juurde, sest tal on parem valik raamatuid, mis tuleb sellest, et talle eraldatakse uute teavikute ostmiseks suhteliselt palju raha.

3.1.9. Surve

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kas nad tunnevad, et miski või keegi survestab neid muutuma.

Mõni intervjuueeritav vastas, et nemad ei tunne mingit survet, aga teistele seonduvad survega erinevad teemad. Mõnele raamatukoguhoidjale seondus selle küsimusega omavalitsus. Väiksemas kohas on tõenäolisem, et omavalitsus peab vajalikuks raha kokkuhoiul mõne teenuse,

näiteks postiteenuse või harvemal juhul pesumasina paigutamist raamatukokku. Vallavalitsus ootab RK9 sõnul raamatukogult aktiivsust. Tema sõnul ootab vald, et raamatukogus pidevalt midagi toimuks. Ta ütleb, et kuna raamatukogul on vähe raha, mille tõttu ei saa suuri üritusi korraldada, siis tuleb pidevalt teha midagi väiksemat. Ka RK3 sõnul soovib omavalitsus näha õitsevat raamatukogu, mitte lihtsalt kohta, mis kusagil eksisteerib.

Mitmele intervjuueeritavale seostus survega isiklik areng. RK14 sõnul sunnib ajaga kaasas käima see, et arenevad ühiskondlik elu ja infotehnoloogilised vahendid. Ilma vajalikul tasemel olemata on raske kasutada erinevaid programme. Raamatukoguhoidjad ei taha end rumalana tunda, ütleb RK8. RK7 arvates ei ole eneseharimine miski, milleks peaks ennast sundima – tahe olla targem peaks tulema seestpoolt. Ta lisab, et kui raamatukoguhoidja midagi ei oska, on ainus võimalus see endale selgeks teha.

RK7: *„Survet nagu ei tunne, aga ise tahaks ju areneda. Sellist asja küll ei ole, et peab ennast sundima. Ikka tahaks, täitsa vabal tahtel arendada.“*

RK15 mainib, et keskraamatukogu poolt raamatukogudele öeldu pole just surve, küll aga võib seda kutsuda soovituseks. RK12 arvab, et pole õige, kui raamatukoguhoidjat millekski sunnitakse. RK5 ütleb, et raamatukogutöötajad peavad omavalitsusega nõustuma, kuna vastasel korral võivad nad kaotada töö. Ta lisab, et mõni raamatukoguhoidja on valmis end sellises olukorras rohkem kehtestama kui teine. Samas võib RK12 sõnul surve tagajärjel tekkinud muutus olla positiivne, kuna sunnib raamatukoguhoidja mugavustsoonist välja tulema.

Seoses postipunktide teemaga toob RK5 välja, et mõni kolleeg on väga leplik või kardab töökoha pärast ja on seetõttu nõus tingimustega, mida talle peale surutakse.

RK5: *„Osad [raamatukogutöötajad] on väga leplikud, arvavad, et nad ei tohi millelegi vastu öelda, seda ma ka ei pea päris õigeks. Päris lollustega ei pea ka alati nõustuma. Sõltub muidugi, kuna me allume kohalikule omavalitsusele, sõltub vallavalitsusest. Kui head suhted on. Osad on ikkagi väga... [naerab], väga mõisnikud, ütleme nii. Ma saan aru, et inimesed kardavad oma töökohtade pärast.“*

RK3 arvab, et kui töötaja mingit survet ei tunnetaks, siis ta varsti enam raamatukogus ei töötaks. Ta arvab, et surve tuleb kõikjalt, mistõttu ei saa raamatukoguhoidja niisama istuda nagu vahel arvatakse. Tema sõnul tuleb peamine surve klientidelt, kellele vastamiseks on vaja pidevalt uusi teadmisi. Ta kirjeldab, et surve väljendub soovis vältida halba tunnet, kui ei oska klientidele vastata. Valdkond, millega tegeletakse on raamatukoguhoidja sõnul erinevalt paljudest erialadest lai ning tunda tuleb uuemat ilukirjandust.

RK3: „Ta tuleb: „Ma tahan midagi savist!“ Sa hakkad kõigepealt vaatama, mida ta sellest savist tahab. Kas ta tahab keemilist koostist, kas ta tahab temast midagi teha, millise valdkonna savi ta tahab. Sa pead leidma selle õige asja, mida talle pakkuda. Või küsib su käest mingeid sisesekreetsiooninäärmeid. Kust mina meditsiini, ma ei ole õppinud, eksole, aga ma pean teadma, kust teda otsida. Sa pead olema niivõrd paljude asjadega ja laialdaselt, no midagigi teadma asjast. Surve tuleb tegelikult klientidelt, raamatukogu külastajatelt.”

3.1.10. Kogukonnakeskus

Raamatukoguhoidjatel uuriti, kas raamatukogud muutuvad kogukonnakeskusteks ja mida see tähendab.

Kogukonnakeskus tähendab intervjueeritavate vastuseid kombineerides inimeste nõustamist; võimalust koos käia; kohta, kus toimuvad kogukonnaülesed üritused; kohta, kus saavad koos käia erinevad seltsingud või ühistud; kohta, kus toimuvad näitused, töötoad ja lugemisõhtud; kohta, kus võimalik soovijatel omavahel või raamatukoguhoidjaga juttu rääkida ning kuhu inimesed tulevad teabesoovidega või infotehnoloogilist abi küsima. Üks raamatukoguhoidja (RK8) arvab, et raamatukogus võiks olla võimalus laste sünnipäevi pidada. Ida-Virumaal asuv vene lugejaid teenindav raamatukogu (RK9) aitab külastajatel tõlkida ja koostada eestikeelseid dokumente.

RK8 sõnul on ideaalselt toimiv kogukonnakeskus selline, mis jõuab paljude inimesteni ning loob elanike seas ühtsuse tunde. Ta kirjeldab, et sellises kogukonnas sooviksid inimesed raamatukokku tulla ja see, kes midagi huvitavat oskab, sooviks seda ilma lisatasuta teistele õpetada. Samas näeb ta, et ideaalis on kogukonnakeskust raske toimima saada, kui elanikud ise aktiivsust üles ei näita.

RK8: „Et ta jõuaks rohkemate inimesteni. Et oleks tore mõnikord kokku saada ja midagi arutada. Midagi rääkida. Et tekiks inimestel selline ühtsuse tunne. Et tekiks õlg-õla kõrval hoidmise tunne kuidagi. Et see oleks ideaalis. Aga seda on väga raske saavutada. Võib-olla mõnel pool see kindlasti toimib. Kus inimesed tahavad koos käia, koos asju arutada. Et ei ole nii, et keegi peab koguaeg ette midagi tegema ja siis tulevad kohale. Et ka kogukonna seest tuleks mõni inimene, et näete, ma oskan hästi näiteks korvi punuda. Et ma tulen õpetan teile. See võiks ideaalis nii toimida. Et poleks raha peale. Et kutsun nüüd mõne juhendaja, kes küsib seal 50 eurot ühe korra eest ja siis muretsen seal ennast haigeks, kas tuleb nii palju inimesi, et ma saan talle 50 eurot ära maksta.“

Kui asulas rohkem asutusi peale raamatukogu ei ole, siis võibki RK12 arvates öelda, et raamatukogu on kogukonnakeskus. RK12 räägib sama valla väiksemast raamatukogust, kus kõik, mis asulas toimub, toimubki raamatukogus. RK14 arvab, et raamatukogud muutuvad üha enam kogukonnakeskusteks.

RK14: *„Pigem on see [raamatukogude muutumine kogukonnakeskusteks] tõusvas joones, sest kui me mõtleme maapiirkondi üle Eesti, siis on ju väga palju selliseid kohti, kus raamatukogu on viimane koht, kuhu on põhjust inimestel kokku tulla, kus on reaalselt olemas ruumid, kus on olemas inimesed, kes on valmis mingeid asju korraldama, tegema, sest väga palju on maapiirkondades kinni pandud seltsi- ja kultuurimaju. Kindlasti on raamatukogu see koht, kus on põhjust kogukonnal kokku tulla.“*

Raamatukogu kujunemise kogukonnakeskuseks seavad suuremates asulates olevad raamatukoguhoidjad kahtluse alla. Mõni raamatukoguhoidja arvab, et see aeg on möödumas, kuna erinevad asutused nagu noortekeskus, kultuurimaja, kohvik, spordihoone või seltsid on oma rolli taaskehtestama asunud. Seetõttu võiks raamatukogu suuremates kohtades pidada vaid osakeseks kogukonnakeskusest. Kokku tulemise vajadust vähendab seegi, et paljudel inimestel on kodus arvutid.

RK3: *„Meil noortekeskus töötab ja kodus on võimalused ja pigem saaks siia neid raamatute juurde tagasi meelitada, et see oleks nagu esmatähtis. Minu eesmärk ei ole küll neid siia arvutisse istuma tuua. Sellel ei ole vajadust ega mõtet. Pigem, et kuidas neile mõni raamat kätte sokutada.“*

3.1.11. Raamatukogu tegevuste piir

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kus võiks olla piir, millega raamatukogud tegelevad.

Levinuim vastus sellele küsimusele oli „kuskil peab piir olema!“.

RK7: *„Ikka piir peab olema. Üks raamatukoguhoidja ei peaks kõiki teenuseid osutama.“*

RK4: *„Aga ma arvan seda, et raamatukogu ei saa võtta endale nii palju neid lisakoormusi. Kuskil on piir. Lõpmatuseni ei saa.“*

Intervjueeritavad ei osanud välja tuua täpset piiri, aga teema kohta avaldati mitmesuguseid arvamusi. Mitu raamatukoguhoidjat arvasid, et piiri seavad inimvõimed. RK13 toob välja, et kui päeva jooksul on vaja liiga paljude erinevate teemadega tegeleda, siis muutub töö pealiskaudseks ning teenuseid lisades võib see nähtus süveneda. RK1 nendib, et ta on ise süüdi selles, et end liiga palju raamatukogule pühendab

RK1: „Inimvõimel on piir, sest minul on ka vaja oma aruanded teha. Mul on ka vaja valmistuda ette mingisugusteks üritusteks, kohtumiseks selle-teise inimesega. [...] Mingi piir peaks ikka olema küll. Aga mina ei oska seda öelda, sest ma olen ennast sellele raamatukogule nii ihu ja hinge ja vaimuga ära andnud, et minu jaoks seda piiri ei ole, aga tegelikult peaks olema. Sest see siiski kulutab kui ikka väga palju sinust võetakse. Siis sa oled õhtuks väsinud.”

Mitu raamatukoguhoidjat mainib, et inimestel on erinevad võimed. RK13 lastega näidendit ei lavastaks, sest tal pole sellist annet, aga mõni teine teeks seda tema arvates hea meelega. Kui inimene arvab, et ta tööga hakkama ei saa või see talle ei sobi, siis see ongi piir, arvab RK8. RK5 ütleb, et raamatukogu töötajate arvust sõltub, kui palju kohustusi ühele inimesele panna võib.

Mainitakse, et piiri seavad ka raamatukogu ruumid, kus on tihti vähe vaba pinda. Mitu raamatukogu ütlevad, et lisategevused võiks olla seotud kultuuriga. Leitakse, et raamatukokku sobivad kõiksugused õpiringid ja käsitöö, aga see ei tohiks areneda päris ettevõtluseks. Öeldakse, et kõik, mis raamatutega seotud, ei tohiks takistuseks saada. Piiriks võiksid olla raamatukauged tegevused, mille pärast eraldi raamatukogusse tullakse, kuid raamatud nende kõrval tähelepanuta jäävad.

RK6: „Ma mõtlen jah, lugemise, raamatutega, õppimisega. See vaimuvara. Vaimuvalgus!”

Mitu raamatukoguhoidjat mainivad, et lisaasjad ei tohiks hakata segama põhitöö tegemist. RK12 ei kujutaks ette, et kõigi raamatukogu igapäevatööde kõrvale tuleks järsku postipunkt oma paljude ülesannetega. Ta küsib, et millal ta siis raamatukogutööd teeks. See on tema jaoks väga konkreetne piir. RK3 näeb samasuguse põhitööd segava asjana lastehoiuga tegemist.

RK3: „Ikkagi ma arvan, et mingid piirid peaksid ikkagi olema, et me võtame kõik, mis aga kuski on, et ellu jääda ja me teeme selle ära. Kui ikka asi hakkab tegelikult segama põhitööd, siis seda ei saa teha, seda ei tohikski teha.”

3.1.12. Millest raamatukoguhoidjad unistavad

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, mida nad sooviksid oma raamatukogus muuta või millest nad enda või kõigi raamatukogudega seondult unistavad.

Kõik maaraamatukoguhoidjad unistavad millestki. Mitme raamatukoguhoidja unistused on seotud paremate ruumidega. See, mida intervjuueeritavad soovivad, on seotud sellega, mis praegu kõige rohkem häirib. RK11 unistab uutest ruumidest, kuna praeguses on halb veevõrk ja raamatukogu asub üksinda lagunevas ja külmas nõukogudeaegses hoones. Suuremasse hoonesse üksi jäämine on teemaks mitmes kohas.

RK11: „Unistakski sellest, et raamatukogul oleks omaette kuskil väikesed soojad ruumid ja korralik maja. Just et kaasaegne. Et ei oleks seda nõukaaega meenutavat ümbrust siin ümber. [...] Et oleks normaalne veevärk. Praegu ka on muidugi soe ja külm vesi, aga selleks peab minema eraldi kuskile ruumidesse. Et see kõik oleks oma ruumides kõik.“

Kui maja otseselt ei lagune siis soovitakse, et lugejal oleks raamatukogus mugavam viibida. Kahele raamatukoguhoidjale (RK4 ja RK9) meeldiks, kui raamatukogus oleks võimalus eraldi muusikat kuulata. RK4le meeldiks, et raamatukogus oleks koht, kus lugeja saaks end mugavalt ja eraldatult tunda.

RK4: „Ma unistan sellest, et oleks vaja sellist head lugemistuba, kus inimene läheb istub. Tõesti selline valguskiillane ruum, kus ta läheb istub, loeb. Ma ei arvagi, et nüüd raamatuid siin kohapeal loeb, aga näiteks võtab mingi teatmeteose, uurib siin. Et tal oleks see võimalus, et istub maha. Mitte istub sinna väikese laua taha või istub sinna, kus on arvuti. See ei ole ikka see. Ta ei ole ikka omaette.“

RK13 arvab, et lugejatel võiks olla paremad võimalused raamatukogus omaette tööd teha. Tema sõnul soovivad inimesed, kes tulevad raamatukokku arvutiga töötama sageli ka telefoniga rääkida.

RK14 soovib, et raamatukogud, kui vähegi võimalik, ikka maakohtades säiliks ning neis töötaksid särasilmsed heade teadmistega inimesed. Ta soovib, et raamatukoguhoidja tööd peetaks tähtsaks. Ta tahaks, et majanduslanguse ajal vähendatud komplekteerimiskulud taas tõuseksid.

RK14: „See, et meid peetaks tähtsaks. Praegu tundub, et raamatukogu on asi iseeneses, niikuinii on. Aga et nad oleksid siiski kogukonna ja omavalitsuse jaoks sellised tähtsad ja olulised asutused. Ja võib-olla, et väärtustataks ka seda tööd rohkem. Tundub küll, et mis seal leti taga ikka istuda on. Aga tegelikult on ta ju ikkagi vajalik ja tähtis töö.“

Unistatakse, et lugejaid oleks rohkem ning lapsed hakkaksid lugema. RK8 soovib, et lugejad käiks raamatukogus rõõmuga, mitte ei võtaks seda kohana, kus peab rääkima sosinal ja käima kikiparvul.

RK12 unistused on seotud iseenda võimekusega. Ta soovib, et tal oleks jaksu iga tööloiguga võrdse pühendumusega tegeleda. Ta tahab, et alati jätkuks ideid, et tööd huvitavana hoida ja mitte jääda tööga seonduvalt mugavustsooni.

RK12: „Mul on väga kihvt töö. Kui millegi taha see jääb, siis see jääb ainult mu enda taha. Ja teine asi, mis ei ole ilmselt ka väga võimalik, et jätkuks kogu aeg ideid oma tööd enda jaoks huvitavana hoida ja mitte langeda sellesse rööpasse ja mugavustsooni kinni jääda, sest see on minu jaoks selline õõvastav perspektiiv.“

RK8 soovib, et raamatukogu jõuaks rohkemate inimesteni ja kogukonnas tekiks ühtehoidmise tunne. RK10 soovib, et raamatukogud nii jäigalt ei jälgiks, et nad on siin vaid selleks, et raamatuid laenutada. Ta arvab, et raamatukoguhoidja peaks tundma laiemat vastutust, mis on seotud kultuuri edasiviimisega.

3.2. Suhtumine konkreetsetesse uuendustesse ja lisateenustesse raamatukogudes

Järgnevates alapeatükkides kirjeldatakse intervjuueeritavate suhtumist erinevatesse vähem või rohkem uudsetesse teemadesse raamatukogudes.

3.2.1. E-raamatud

Raamatukoguhoidjatelt uuriti nende arvamusi e-raamatute ja nende sobivuse kohta maaraamatukogudes.

Kõik raamatukoguhoidjad paistavad olevat e-raamatuid puudutavasse küllaltki palju mõelnud ja kujundanud välja oma arvamuse. Üks raamatukoguhoidja (RK11) mainib, et kunagi oli e-raamatute kohta ka koolitusi. Ühel raamatukogul on oma e-luger ja mitmetel oli see olnud lühikest aega keskraamatukogust laenatuna. Räägitakse, kuidas on antud võimalus inimestel neid proovida, aga pärast tutvumist keegi neid kasutama ei ole jäänud. Mitu raamatukogu tahab enne otsuste tegemist veel oodata.

RK1 : „Ma seisan praegu paigal ja olen äraootaval seisukohal. Ma ei ütle, et ma temaga kaasa ei lähe. Aga ma ei ütle ka, et ma torman.“

RK7 räägib, kuidas nende raamatukogus täidab e-luger tutvustavat rolli ja seda ei saa koju laenutada. Peamiselt tutvustab ta seda lastele. Lugejad ei ole tema sõnul e-lugeri vastu püsivat huvi üles näidanud.

RK7: „Mul on e-luger täiesti olemas. Kohapeal kasutamiseks. Mida ma olen lastele ka tutvustanud. Tegelikult võib öelda seda, et enamusi lapsi lõpuks ikkagi võtab paberraamatu parem. Natuke aega näpivad, siis loevad. Vahva asi, saab valgustust ja kirjasuurust muuta, saab

teki alla lugeda. Aga siiski enamus on paberraamatu poolt. [...] Luger ongi inimestele tutvustamiseks, et millised on kaasaegsed igasugused tehnikavidinad ja vahendid. Inimene ise otsustab, kas ta tahab endale päris e-lugeri muretseda. Lastele ka samamoodi tutvustan. Koolis on ka raamatukogutunnid. Näiteks e-raamatukogu osas. Hea, kui on kohe näidata seda lugerit.“

Enamikul raamatukogudest e-raamatut ei ole ja nad on üldjuhul veendunud, et vähemalt nende lugejad selle vastu huvi ei tunneks. Põhjus on selles, et inimesed ei taha masinast lugeda. IFLA rahvaraamatukoguteenuste juhises (Coontz ja Gubbin, 2010: 37) on öeldud, et teenused tuleks luua kindlatele sihtrühmadele ja vaid sel juhul, kui sellised rühmad kogukonnas on.

RK15: *„Kindlasti ei ole [e-raamatutel raamatukogudes kohta]. Sellepärast, et nii palju kui lugejatega on saanud lugeda, siis minu lugejad ütlevad küll, et nemad eelistavad käes hoida seda ehedat, paberkandjal raamatut või ajalehte või mida iganes. Nemad ei poolda seda.“*

RK2 ei usu, et lapsedki e-raamatu vastu huvi tunneks ja tehnikavidinates mängivad nad vaid mängu.

RK2: *„Aga teisipidi ma arvan, et nii väga huvi ei oleks. Sel lihtsalt põhjusel, et lapsed ei tunne raamatute vastu kõige vähematki huvi. Neil on siin ju igasugused asjad. [...] Ma käin ja küsin, et e-raamatut loed või mida iganes. Neid ei tõmba sinna, nad ei tea neist midagi, nad ei loe lehtegi. Neil on ainult mängud, millega tegeldakse tänapäeval. See on nii kurb, see on nii kurb, see on nii kurb.“*

RK10 arvab, et maaraamatukogusse ei sobi e-lugeri lugejaskonna demograafia tõttu.

RK10: *„Meil enamik on pensionärid. Ega nad ei arva neist nuti ja e-asjandustest mitte midagi. Isegi oma makse käivad abiga maksmas. Ega nad ei taha väga õppida ka neid moodsaid teenuseid kasutama. E-raamatud on vähemalt maaraamatukogudes läbikukkunud üritus.“*

Mitu raamatukoguhoidja arvab, et need, keda e-raamatud huvitavad, hangivad endale lugeri ise ning noored oskavad sinna internetist raamatuid hankida ja raamatukogu vahendavat rolli pole vaja.

RK14: *„Kui ma mõtlen, et kui noorel inimesel on luger olemas, siis tema jaoks ei ole mingi probleem selle raamatukogu jagu neid raamatuid sinna lugerisse tõmmata. Teistpidi ma ei näe põhjust, miks ta peaks tulema sinna raamatukokku.“*

Mõni raamatukoguhoidja arvab, et on üksikud inimesed, näiteks reisijad, kellele e-raamatud sobivad ja põhimõtteliselt võiks luger olla ka raamatukogus.

RK13: „Meie raamatukogus e-raamatut pole. Aga miks ka mitte. Tean vähemalt mõnda lugejat, kes kasutab, kellel on olemas e-raamatuid ja loeb neid. Samas loeb ta ka paberraamatuid edasi nii et miks ka mitte.“

RK5 leiab, et õige aeg raamatukogudel e-raamatutega kaasa minna oleks olnud ühiselt viis aastat tagasi, kuid nüüd on rongist maha jäädud. RK12 arvab, et e-raamatud pole raamatukogudesse jõudnud ajast maha jäänud seadusandluse tõttu. Tiiu Valm (Riet, 2016a: 33) arvab, et „nii kaua kui autoriõiguse seadus ei luba e-raamatute laenutamist, ei ole e-raamatutel rahvaraamatukogudes perspektiivi“. Ka ERÜ raamatukogude visioonidokument sõnab, et riigi tasandil on raamatukogude tööd puudutavad õigusaktid ajast maha jäänud (21. sajandi ..., 2016: 6)

RK12: „Seadused jäävad jalgu ajale. E-raamatu asjast ma üldse ei räägi, see on täitsa iganenud juba. Varsti see e-raamat ise kaob ära. Tulevad mingisugused muud võimalused ja meil ei ole ikka veel seadusandlust. No ma ei tea. See uimerdamine ei sõltu alati raamatukogudest. Maailm ümber muutub palju kiiremini.“

RK2 küsib, kas iga raamatukogu peab hakkama eraldi kirjastusega läbirääkimisi pidama, sest kui igaüks peab endale üksi e-raamatud hankima, läheb palju raha kaotsi. Ta kirjeldab hästitoimivat e-raamatute võrku, kus e-raamatute laenutamine käiks tsentraliseeritult.

RK2: „Kui riik suudaks ära lahendada nende samade e-raamatute komplekteerimise, kasutamise, rahastamise teemad. Ma usun ei ole kellelgi midagi selle vastu, et neid hakatakse raamatukogude kaudu laenutama, neid hakatakse propageerima. [...] Eesti riik võiks osta kusagile kokku need litsentsid. Raamatukogus registreeritakse lugeja ära, lugejale antakse parool, lugeja saab sinna keskserversisse või lattu või e-raamatukokku minna selle rahvaraamatukogust laenutatud parooliga [...] Siis on selle raha kasutamine ka efektiivsem.“

RK4 suhtub skeptiliselt tasuta saadaolevasse e-raamatute valikusse. Kui keegi peaks tahtma kõik Tammsaare teosed läbi lugeda, siis ta teeks seda paberkujul. RK2 toob sama näite Koidula kohta.

RK2: „Kultuuriministeerium on küll ära digitaliseerinud hulga Lydia Koidula näidendeid, aga neid ei lugenud ka varem keegi, neid ei loe ka digitaalsel kujul keegi. Ja oleks imelik, kui keegi neid ka lugema hakkaks, sest see aeg on selles mõttes möödas. Seda küll poliitiliselt raporteeritakse, et hästi tore, me oleme hirmus palju sellist...“

RK14 räägib, et paberraamatute ostmine on majanduslikult kasulik. Paberraamatut saab lugeda rohkem kordi kui e-raamatut, mille litsentsi peab uuendama.

RK14: „Siin on just kasvõi see käibemaksu erisus ja laenutuseprobleem. [...] Vastavalt litsentsile me saame laenutada seda e-raamatut 20 korda ja siis me peame uue litsentsi ostma. [...] Põhimõtte selles, et kui ma ostan paberraamatu, et seda saab lugeda ju sadu ja sadu inimesi aastakümnete vältel. [...] Aga et e-raamatuga selles mõttes on natuke keerulisem. Kui me nüüd võtame seda, et nii kurb kui see ka ei ole, siis tihtilugu komplekteerimiskulud on vähenemas ja vähenevad, siis kui nüüd väikesel maakogul on valida, kas ma ostan selle sama raha eest e-raamatu või traditsioonilise raamatu, siis on see valik kindlasti paberraamatu kasuks. Lihtsalt, see on majanduslikult praegu kasulik ja praktilisem.“

3.2.2. Postiteenus raamatukogudes

Intervjueeritavatelt küsiti, mida nad arvavad postipunktide kolimisest maaraamatukogudesse ning kas seda võib lugeda vaid lisakohustuseks.

Raamatukoguhoidjad on üldiselt postipunktide raamatukokku kolimise vastu ja selles näevad kohustuse kõrval midagi positiivset vaid paar raamatukogu. Mitmed intervjueeritavad on postitöö kogemusega raamatukoguhoidjatelt kuulnud, et see ei sobi raamatukokku ning kaks tööd ei ühildu omavahel hästi.

Mitme valimisse kuulunud raamatukoguga on Omniva ühendust võtnud. Läbirääkimised on katkenud näiteks selle tõttu, et raamatukoguhoidja (RK5) nõudis lisatöö eest suuremat tasu kui pakutav 50 või 100 eurot kuus. RK6 koostas vallavanemale protestikirja, milles oli välja toodud, miks postiteenuse osutamine raamatukogus on vale. Nii teenis ta omavalitsuse toetuse. Raamatukogude vastuseisu tõttu on mitmes kohas hakanud postiteenust osutama kauplused ja ühes kohas kõrts.

Kahes valimisse kuulunud raamatukogus (RK4 ja RK8) tegutseb postipunkt. Mõlemas postipunktis saab pakke saata ja neid vastu võtta, mis on töömahukaim tegevus. Ühele kahest postipunktiga raamatukogust postiteenuse osutamine meeldis ja teisele ei meeldinud. RK4 nägi paar nädalat enne intervjuud sisse seatud postiteenust väga väsitavana. Ta ei ole rahul Omnivalt saadud koolitusega ega sellega, et töökoormus on palju suurem, kui talle eelnevalt lubati. Pakke saabus postipunkti ligikaudu viis korda rohkem kui esialgselt lubati.

RK4: “Ausalt öeldes ma tunnen end nagu petetuna selles mõttes, et need andmed, mis mulle öeldi ei vasta päris tõele.”

RK8 arvates mitu aastat raamatukogus töötanud postipunkt sobib sinna. Lisaks temale ei ole postipunkti vastu veel vaid RK10. RK8 on väike koht, kus raamatukoguteenuseid käib tavalisel päeval kasutamas umbes kümme inimest. Raamatukoguhoidja ütleb, et raamatukogutööd

postipunkt ei sega ning ta on õnnelik, et raamatukokku satuvad tänu sellele teised inimesed. Ta arvab, et postipunkt on külaelule mõeldes vajalik.

RK8: „*Postipunkt on siin olnud nüüd äkki kolmas aasta. [...] Mina olen rahul sellega [...], sest siis leiavad ka sellised inimesed tee raamatukokku, kes ei tule raamatute pärast üksinda. [...] Minu meelest postipunkt sobib raamatukokku. See ei sega raamatukogu tööd küll mitte. [...] Ma ütlesin kohe esimese pakkumise peale „jah“, ma ei mõelnud pikalt üldse. Juba sellepärast ka, mõeldes üldse külaelu tulevikule. [...] Ma võtsin juba sellepärast pakkumise vastu, et oleks midagi veel peale raamatute ja raamatukogu.*“

Mitu raamatukoguhoidjat arvab, et postiteenuse osutamine segab oluliselt raamatukogu külastajate teenindamist.

RK5: „*Tegelikult kannatavad raamatukogu lugejad. Täpselt [...] ütleb, mul on inimesed, kes tahavad raamatuid, on inimesed, kes tahavad postiteenust. Keda ma ennem teenindan?*“

Mitu raamatukoguhoidjat mainib, et postitöö oleks mõeldav siis, kui seda osutataks raamatukogus eraldi kellaaegadel.

RK14: „*[...] et inimesel on konkreetselt teada, et sellest kellast selle kellani osutan ma postiteenust ja siis istun ma teise laua taha ja osutan raamatukogu teenust. Sinnamaani on enam-vähem kõik okei. Väga paljudes kohtades on see kõik surutud ühte, tööaeg on sama.*“

Ühelt teenusetüübilt teisele üle minemine võib olla raske. Aeganõudev on postipunkti töö juures see, et kogu arvestus käib paberil – puudub vastav postipunktidele loodud arvutiprogramm.

RK15 toob välja postiteenusega kaasneva suure vastutuse.

RK15: „*See on ikkagi suur vastutus tegelikult, oleme ausad, see ei ole niisama. Muidugi enda raamatute ja kunstinäituste ja praegu on uhke maalinäitus üleval, selle ees on ka vastutus, et midagi ei juhtuks, aga. Ma arvan, et iga kingsepp jäägu oma liistude juurde, postipunkt ei ole kõige sobivam koht.*“

Postipunkti nähakse ebasobivana, kuna see on üksi töötavale raamatukoguhoidjale liiga suur koormus. Keeruline on minna raamatukogundusalasale koolitustele, kui samal perioodil soovib suur hulk inimesi makse maksma tulla või korraga on tulnud palju pakke.

RK5: „*Vat see ongi see lõhenemine, et ühte pidi ma tahan [raamatukogutööga tegeleda], aga samas ma tahan inimestele vastu tulla. Ega Eesti Post ei saa seda keelata, et raamatukoguhoidja läheb koolitusele. Aga inimesed tulevad. See on meie intelligentsus, et mul on piinlik, kui üks on kinni sellel päeval, kui ma tean, et inimesed tulevad.*”

Mitmed raamatukoguhoidjad mõnavad, et väikesel kohal on postipunkti tarvis. Kohalikule kogukonnale vastu tulemine paistabki olevat põhjus, miks raamatukoguhoidjad pärast esmaseid keeldumisi ja tingimuste ülerääkimist võivad lõpuks olla nõus postipunkti töö enda kanda võtma.

3.2.3. Spordivahendid

Raamatukoguhoidjatelt küsiti, kas raamatukogud võiksid laenutada spordivahendeid.

Intervjueeritavate vastused sõltuvad enda raamatukogu oludest ja sellest, kui hästi raamatukoguhoidja oma lugejaid arvab tundvat. Spordivahendeid ei laenuta ükski valimisse kuulunud raamatukogu. Küsimusi tekitab see, kas spordivahendite hankimiseks ja hooldamiseks kuluv raha tuleks uute raamatute ostmise arvelt.

RK6: *„Neid peab ju ka muretsema ja ostma. Miks ma pean raamatu arvelt ostma mingid kepid siia või. [...] Siis hakka juba muretsema siia tõstekang või mingi asi veel, ma ei tea. Naljakas ju on.“*

Mitu raamatukoguhoidjat arvavad, et spordivahendid võivad olla raamatukogudele veel üks ellujäämisvõimalus. RK13 arvab, et spordivahendite järgi võiks raamatukokku tulla uusi inimesi.

RK13: *„Raamatukogule, ma ei tea, ta ikkagi mitmekesistab ja see on see, mis inimest raamatukokku toob. Kui ta muidu ei tuleks, siis ta tuleks võib-olla sellise mõtte pärast või eesmärgi pärast ja siis ta vaataks möödaminnes, et mis see raamatukogu siis endast kujutab. Ma arvan küll, et miks ka mitte.“*

RK12 näeb spordivahendite laenutamist teiste lisateenuste kõrval mõistlikuna, kui selle on raamatukogu endale ise valinud.

RK12: *„Vot see võib pigem selline lõbus osa olla, [...] kui raamatukogu on võtnud selle endale ise, selle kohustuse, selle lisatöö. Ja see ei sega tema põhitööd, siis inimesed teevad seda rõõmsalt ja ma arvan, et see on pigem üllatus ja ohhoo-efekt, siis tulevad raamatukokku ka inimesed, kes sinna muidu ei tule. Kui see lisatöö on selline, et öeldakse mingite tutvustajate poolt, et hakkate tegema seda ja nii peab, siis ma arvan, et tulemused on hoopis teistsugused.“*

RK7 arvab, et spordivahendid muudaksid raamatukogu populaarsemaks.

RK7: *„Kui ei ole mujalt saada, miks ka mitte laenutada spordivahendeid ja igasugu muid asju. Tähendab, see nagu muudab raamatukogu ka atraktiivsemaks. Tõstab populaarsust. Spordivahendeid tulevad võib-olla ka need poisid laenutama raamatukokku, kes muidu kunagi ei tuleks raamatukokku. [...] Vähemalt astub inimene raamatukogu uksestki sisse selle kõnnikepi järgi. [...] Mina selliste teenuste vastu küll ei ole.“*

Ühe raamatukoguhoidja arvates (RK2) on kõnnikeppide laenutamine raamatukogus naeruväärne.

RK2: „Teate, kepikõnnid... see on minu arvates see kõige haledam koht [naerab]. Mina olen juba sellesse hakanud väga irooniliselt suhtuma. [...] Ei kõike võib teha. Lõpuks võib siin raamatukogus loteriipileteid ka müüa.“

RK10, üks noorematest intervjuueeritutest, arvab, et raamatukogu teenused võiksid olla seotud kultuuriga.

RK10: „Oi ei ei ei. Sellel pole enam kultuuriga midagi pistmist. Võiks ikka kultuuriga need asjad olla seotud.“

RK6 mõonab, et kehakultuuri on kultuur, kuid ta näeb kepikõndide laenutamist kui kellegi järjekordset väljamõeldist, mis lugejaid juurde ei anna.

RK6: „Kehakultuur on ka kultuur, aga... Mõeldakse igasuguseid asju välja. Kas see toob siis nüüd lugejaid juurde, ma ei tea. Kepid toovad siis lugejaid juurde või? Või õmblusmasin. Piirduks sellega, mis on.“

Küsitakse ka, miks peaks raamatukogu seda teenust dubleerima, kui ümberringi mõni spordiasutus juba on. Mitu raamatukogu peavad käimiskeppide laenutust mõistlikuks juhul, kui mujalt spordivahendeid ei saa. Ühe raamatukogu (RK1) arvates paigutaks vald trenaažööri või muud vahendid pigem rahvamajja kui raamatukokku.

3.2.4. Facebook

Intervjuueeritavatelt küsiti, kas nende raamatukogul on Facebooki konto, mida nad Facebookist arvavad ja mida sotsiaalmeedias teha saab.

Mitu valimisse kuulunud raamatukogu kasutavad Facebooki ja nad peavad sotsiaalsõrgustikus olemist vajalikuks. Aktiivne Facebooki kasutaja RK12 räägib, et Facebooki puhul on hea, et erinevalt valla lehest näeb seal, kui palju inimesi on postitust vaadanud. Ta arvab, et õige on Facebookis igapäevaselt postitusi teha. Sotsiaalsõrgustike eripära on see, et neis tuleb end koguaeg pildil hoida, õpetab raamatukogundusteoreetik Joacim Hansson (2010: 95). Samas ei ole lihtne välja mõelda, mille kohta need igapäevased postitused käima peaksid. RK12 arvab, et ei ole oluline postitusi teha ainult enda raamatukogu kohta ning need ei pea olema väga sisukad.

RK12: „Aga tegelikult peaks sinna uudistesse iga päev midagi panema. Et hoida ennast koguaeg meeles, et ma olen olemas, olen olemas, olen olemas. [...] Koguaeg peaks olema pildil, aga välja mõelda, et mis siis minu raamatukogu niis või millega ma Facebookis tähelepanu tõmban. See ei olegi alati nii lihtne. [...] Ta ei peagi olema [väga tuumakas]. Selles mõttes, et vahel lihtsalt

leiad mingisuguse toreda pildi kuskilt veebist, et seal on siuke raamatukogu või midagi leidlikku. Ja siis panengi selle, inimesed vaadake ja. Ei ole alati nii, et minu raamatukogus mis ma teen või olen. Mis ma ikka kirjutan, tegin seda või tegin toda.“

Kontot mittepidav RK2 arvab seevastu, et Facebooki kirjutatavad teated peaksid olema hoolikamalt läbimõeldud ja omama suuremat väärtust, kui lihtsalt teiste tehtu jagamine.

RK2: „Kui ta ikka asutuse nimel üles panna, siis see peab olema väga tasakaalustatud hüüatus. Need ei saa olla isiklikud emotsioonid, need ei saa olla sellised rahvalikud väljendid, kirjavead. Sisuliselt Facebook on jah vabavorm. Aga kui see on, jah, asutuse ametlik asi, siis peaks sellel olema siiski mingisugune korrektsus, ka mingisugune intellektuaalne sisu või sõnum.“

Kriitilisemalt meelestatud RK2 toob välja, et kui raamatukoguhoidja internetis loetud raamatuid tutvustab, on need vaid tema maitsele vastavad.

RK2: „Need raamatud, mida nad loevad on väga inimeste isikliku maitse kohased, aga lugejate maitSED on ju väga erinevad. Tegelikult see portaal katab ikkagi ainult nende inimeste jaoks selle kirjanduse tutvustamise funktsiooni, mis vastab raamatukogutöötaja isiklikule maitsele, mida ta loeb ja mida ta siis nii-öelda tutvustab. Aga kõik need teistele, muudele gruppidele ta ei suuda seda, sest see kolm-neli inimest, ta ei hakka vägisi lugema seda asja, mida ta ei taha.“

Mitu raamatukoguhoidjat peavad oluliseks postituste illustreerimist piltidega. Tänu piltidele ei ole postitused nii kuivad ja köidavad inimesi, arvab RK13.

RK13: „Kõige tähtsam, mina arvan, on ikkagi pilt ka juures, kui see või teine toimub, kui mingi näitus, siis ma üritan ka ikka pilte juurde panna, et midagi väga kuiva ei jääks. Midagi illustreeriks ka. Nende peale tullakse kohale ja, mida nad Facebookis näevad, et midagi on toimunud.“

RK11 on ainus, kes ei ole üldse Facebooki konto tegemisele mõelnud. Paar raamatukoguhoidjat ütlevad, et neil ei ole Facebooki konto pidamiseks oskuseid. RK3 pole veel konto loomiseks aega leidnud, kuigi ta arvab, et see oleks vajalik. Facebooki kontot pidav RK5 arvab, et sotsiaalmeedias mitteolemine võib teistel raamatukoguhoidjatel tulla mugavusest.

RK5: „Aga see on võib-olla mingi mugavustsoon, et „miks ma peaks seda tegema?“”

Facebooki suhtes skeptilisem RK9 arvab, et kuna enamik nende lugejaid on vanad, siis pole Facebookis olemisel ka mõtet. Mitu raamatukoguhoidjat ütleb seevastu, et üha enam kasutavad sotsiaalmeediat vanemad inimesed. RK9 arvab, et vene lugejatega ühenduse saamiseks pole Facebook sobiv.

RK9: „Noh, ma ei tea nüüd. Palju meil siin seda nüüd jälgiks. Kuna meil on siin seda vene inimest väga palju. Ma ei tea. Palju seda blogi seal jälgiksid. [...] Meil on tegelikult lugejaskond küllaltki vana. Ega nemad arvutis eriti ei käi. [...] Noored kõik lähevad linna. Ega siin.“

Mitu raamatukoguhoidjat mainivad, et Facebook on hea võimalus teiste raamatukogude tegemistel silma peal hoidmiseks. RK12 ütleb, et olulised postituste lugejad ongi teised raamatukoguhoidjad, mis ei ole tegelikult eesmärk. RK14 raamatukoguhoidja sõnul on Facebook hea teistelt ideede saamiseks.

RK14: „Facebook on hea selleks, et saab silma peal hoida ja jälgida seda, mida teised ümberringi teevad. [...] Et nii-öelda ideede saamiseks väga hea variant. Ja selline suhtluskanal ka ikkagi. Et raamatukogud omavahel ja üleüldiselt ka raamatukogu oma lugejatega. Mina võin küll öelda, et need inimesed, kes on raamatukogu Facebooki sõbrad, nemad on raamatukogu tegemistega palju paremini kursis kui need inimesed, kes seda ei ole.“

Mitu raamatukoguhoidjat, kelle raamatukogul Facebooki kontot pole, nägid sotsiaalmeediat aeganõudva tegevusena. RK5 lükkas arvamuse ümber, öeldes, et sellega saab tegeleda siis, kui aega on üle.

RK5: „Ei oska öelda, kas ta aega kokku hoiab, aga et nüüd kohutavalt aega võtaks, nagu sa ütled, et teised on öelnud, ma ei ütleks küll. Ega sa ei pea teda kogu aeg nibima, sa nibid siis, kui sul on aega. Sa võid seda kodus ka teha, ei pea siin töö juures tegema.“

RK5 näeb Facebooki kõige odavama reklaamivõimalusena peamiselt noorte, aga ka vanemate seas. Ta ütleb, et Facebook erineb blogi pidamisest, kuna Facebookis on inimesed pidevalt kättesaadavad. Ta lisab, et sotsiaalmeedias on hea jagada kiireloomulisi teadaandeid näiteks raamatukogu lahtiolekuaegade muutumisest.

Lisaks läbiloetud või uue kirjanduse tutvustamisele, on Facebookis RK7 ja RK5 sõnul hea pikaaegsete võlglastega ühendust võtta. Facebookis suhtlemine on RK5 arvates vähem pealetükkiv kui helistamine. Selline kontakteerumisviis pole selle raamatukogu võlglastest veel kedagi ärritanud.

RK5: „Mul ongi praegu võlglaste nimekiri, ma just mõtlen, hakkan neid Facebookist kinni püüdma. Hiljuti sain, kellel olid paar aastat raamatud käes olnud. Keegi küsis seda raamatut. Ta ei ela enam siin, kuidas ma inimest kätte saan? Kust ma hakkan otsima, kus ta aadress on. Tõi ilusti ära kõik.“

3.2.5. Pesu pesemine

Raamatukoguhoidjatelt uuriti, kas maaraamatukogu võiks osutada pesupesemisteenust.

Raamatukogudes pesu pesemist nähakse kui midagi, mis võib olla raamatukokku viidud vaid parema koha puudumisel.

RK5: „Vallal muidu asutusi kaugemas kolkas ei ole, kui ainult raamatukogu sotsiaalteenusena. Pesupesemine võib olla vajalik, kus ei ole kaevus vett inimesel, kus ei ole seda veesüsteemi. Kas ta just päris õige on ja kas seda peab raamatukogutöötaja tegema.“

Meelehärmu tekitab, et pesumasin võtaks ruumi, tekitaks müra ja ei sobiks kuidagi kokku raamatukogutööga. Kellelegi ei meeldiks oma raamatukogus pesumasinat pidada, kuna see lisaks töökohustustesse midagi suhteliselt ebameeldivat.

RK3: „Meil teeb seda sotsiaalvaldkond, see on olemas meil. Ei pea raamatukogu pesu pesema. Aga on kohti, kus ta teeb seda. [...] Isiklikult minu jaoks oli nagu, kui eraldi, täiesti eraldi ruumi pesu pesemiseks ei ole, siis seda ka ei tahaks teha.“

Samas mõistetakse, kui mõnes kaugemas kohas on vaja raamatukogus kui ainsas valla asutuses seda teenust pakkuda. Intervjueeritud raamatukoguhoidjad sellises vältimatus olukorras ei olnud. Pesu saavad elanikud pesta mujal.

RK7: „Võib-olla siiski pesumasin või pesu pesemine või sedasorti teenuste vastu. Või ma ei tea, ma ei oskagi praegu öelda. Kui siin oleks vaja, võib-olla tõesti tuleks inimestele vastu. Ma ei ole millegi vastu.“

RK1 arvab, et temale langeks pesumasinate majutamisel vältimatult ka kohustus pesupesejaid aidata. See tema arvates raamatukoguhoidja tööga kokku ei sobi.

RK1: „Muidugi öeldakse, et sina ei peagi tegelema. A kuidas ma ei pea tegema, kui memm tuleb sisse ja ütleb, et ma ei oskagi selle sinu pesumasinaga tööle panna. Aga ma pean ju temaga siis tegelema. Kes ma siis olen? Mingisugune pesupeseja siin. Ma ei ütle, et see on alaväärtuslik töö, ei ma ei ütle kaugeltki seda. Aga ma ikkagi arvan, et ma peaksin tegelema raamatuga, aga mitte pesumasinaga.“

3.2.6. Tagastuskast

Raamatukoguhoidjatelt uuriti, mida nad arvavad tagastuskastist.

Tagastuskast oli paari intervjuueeritava raamatukogus. Vajalikuks peetakse seda selle tõttu, et lugejad ei pruugi saada alati sobival ajal raamatukokku tulla ja ainsal raamatukogutöötajal võib töö ajal olla vaja ära käia.

RK10: „*Tagastuskast, oi see on küll väga hea idee. See on väga hea mõte, kahjuks meil seda ei ole. Meil on viis päeva nädalas lahti. Kui on selliseid raamatukogusid, kes töötavad osalise ajaga, siis see on väga õigustatud asi.*“

Selleks kastiks ei sobi raamatukoguhoidjate sõnul suvaline kast, aga sobiva tellimine on suhteliselt kallis. Probleeme võivad tekitada huligaanid.

RK2: „*Ma ei kujuta ette, mis sellest kastist siin järgi jääb, kui siin võetakse prügikast, sõidetakse ära järve äärde, lükatakse porri... Siis ta peab olema nii korralikult kinnitatud, sest paraku on küla suhteliselt huligaane täis, et noh-jah. Kuna turvakaameraid siin ei ole, siis on see koht, et jah.*“

RK7 sõnul tõid tänu hiljuti paigaldatud tagastuskastile vanad võlglased raamatud tagasi.

RK7: „*See on üks parimaid asju, mis ma olen raamatukogule muretsenud viimasel ajal. Ta hakkas kohe tööle esimesest päevast. Siis tõid pikaajalised võlglased raamatud ära sinna kasti ja ikka iga päev võtan mõne raamatu välja.*“

RK8le tagastuskast ei meeldi, sest see vähendaks inimestevahelist suhtlust. Ta arvab, et kõik leiavad aja, et raamatuid tagasi tuua.

RK8: „*See sunnib ikkagi reaalselt sisse tulema ja siis suhtlema. Võib-olla võtan uue raamatu, võib-olla saan veel midagi teada. Võib-olla ei ole vaja kõiki asju nii mugavaks ka teha. [...]* Pealegi raamatukogud on ju ikkagi väga paindlikult lahti. On ikka ju üks puhkepäev, mis on teistel inimestel puhkepäev, on raamatukogu avatud. Meil on näiteks pühapäeviti avatud. Paljudes kohtades on ju õhtul pikemalt avatud. Minu meelest on raamatukogud küll avatud selliselt, et igal inimesel on võimalus siia tulla oma raamatuid tagasi tooma ja uusi võtma.“

RK1 arvab, et raamatud kasti pannes ei pruugi inimene tunda oma vastutust.

RK1: „*Ei ma väga seda ei propageeri, sest et no inimene peaks, kui ta leidis aega tulla raamatu järele, siis ta peaks ka leidma aja, et ta selle tagasi tooks. Ma ikka tahan seda silmsidet ka. [...]* Inimene peab tundma oma vastutust. Aga ta ei vastuta millegi eest, torkab selle raamatu sinna sisse ja see ei ole õige, ma arvan.“

3.2.7. Kohviautomaat ja raamatukogus söömine

Raamatukoguhoidjatelt uuriti, kas raamatukogudesse sobivad kohviautomaadid ning raamatukogus söömine-joomine.

Raamatukoguhoidjate vastused olid erinevad. RK15 ei ole üldiselt kohvi joomise võimaluse vastu, kuid arvab, et tema lugejatele see huvi ei pakuks.

RK15: *„Teate, ma arvan, et maal ta vist, vähemalt endal, ma arvan, vist mitte. Sest ega siin ei ole niisuguseid, kes nüüd tuleks kohvi jooma. Võib-olla suuremates keskustes või kohtades ikka.“*

RK8 arvab, et nende raamatukogus pole kohvi järele nõudlust. Ta arvab, et teised maaraamatukoguhoidjad võivad olla selle vastu, kuna neil on siis tarvis rohkem koristada.

RK8: *„Kui on koht selleks olemas, siis ikka sobib jah. Meil jäävad paljud asjad ka sellise mugavuse taha. Et maaraamatukogudes on raamatukoguhoidja ka koristaja. Kui sa siis pead midagi liigset tegema, siis võib-olla ei meeldi ka nii väga. Aga sobib küll, aga mina siin näen ka, et siin ei ole ka nõudlust sellise asja järgi.“*

Lisaks konkreetse raamatukogu võimalustele ja lugejate eelistustele, on olulised ka raamatukoguhoidja põhimõtted. RK10le ei meeldi, et raamat võib saada määritud.

RK10: *„Ei, pigem mitte. Mulle isegi ei meeldi, et poodides on kohvikud. Ma ise ei loe ka kohvitassi taga raamatuid, võib õnnetus juhtuda. Nii et see mulle ei meeldi.“*

RK13 ei usu, et kohviautomaat ennast ära tasuks. Tal ei ole midagi selle vastu, kui mujalt toodud joogiga raamatukokku tullakse.

RK13: *„Ma kujutan ette, et kui meie siia kohviautomaadi muretseme, siis see meil kindlasti ära ei tasu. See peab olema ikka väga massiline ostmine, et need kohviautomaadid ära tasuksid. Pigem inimene leiab siit ümbruskaudu, tankla lähedal, kauplus lähedal, ta leiab selle kohvitopsi sealt. Et kui ta sellega raamatukokku tuleb, ei ole probleemi. Topsisid on ju pealt kaetud, et ei juhtu õnnetust. Muidugi küsitud on meie käest kohviautomaati küll.“*

Kuna kohviautomaat ennast ilmselt ära ei tasu, arvab RK9, et vald sellist asja raamatukogule ei võimaldaks.

RK9: *„See tähendab seda, et vald peab kompenseerima, aga siukse jutuga valda ei saa minna. Kui valdkond on pankroti äärel, siis ei saa minna sellise jutuga valda.“*

RK7 ei näe põhjust inimeste keelamiseks, kui keegi soovib süüa laua taga midagi, mis ei määri.

RK7: „Ei midagi selle vastu ei ole. Kui just rasvapirukat ei söö ja samal ajal raamatut ei loe, miks ka mitte. [...] Kui on olemas laud ja inimene küsib, kas ta tohib oma saia süüa, mis ma ikka keelan.“

Ühes raamatukogus (RK3) oli varem sümboolse tasu eest võimalik tilkuvast kohvimasinast kohvi osta, kuid see teenus ei leidnud suurt kasutust ja sellest tekkis rohkem kahju kui kasu. RK4 usub, et sellist teenust pakkudes tekiks ka huvi.

RK4: „Aga tegelikult on see, et kui see automaat on, siis on kindlalt ka kasutajaid. Selles mõttes, et meil oli siin kunagi Saku Läte. Siis oli niimoodi, et lastel eriti tekkis kohe janu, kui nad seda automaati nägid. Ma usun, et sellel oleks täitsa kasutajaid.“

RK1 puudutab laiemat sotsiaalset tausta, kui leiab, et raamatukogu peab seisma inimeste võrdsuse eest. Vaesemate perede lapsed ei saa endale niigi lubada kõike, mida rikkamad ja kohvimasin rõhutaks varalisi erisusi.

RK1: „Me näeme koolis, kus üks laps saab osta ja teine ei saa. Ja siia, minu juurde tulevad need, kes ei saa. Kellel ei ole kodus arvutit, kellel ei ole kodus võimalik ajalehti osta, kes ei suuda osta ühtegi raamatut aastas. Ja kui nad siis tulevadki summas siia sisse, siis ühel on pulgakomm, aga teisel ei ole. Ma saan aru, et tal ei ole selle pärast, et ta ei taha, tal ei ole lihtsalt seda võimalust. Ja kui siis see kohviautomaat...“

Üks raamatukoguhoidja teeks söögi ja joogi tarbimisel vahe täiskasvanute ja laste vahel.

RK5: „Miks ei või inimene seal ajalehte või ajakirja lugeda, aega parajaks teha, kohvi juua. Seda enam, et [selles asulas] ei ole mitte ühtegi [kohvikut]... Vähemalt kohvi saab inimene, saiake ostku siis poest. Lugemissaalis, ma arvan, ei oleks väga probleem. Lapsi küll siin krõpsupakkide ja limonaadiga sealt uksest edasi nagu ei laseks. Kui on täiskasvanu, miks mitte.“

4. JÄRELDUSED JA MEETODI KRIITIKA

4.1. Järeldused

Raamatukoguhoidjatele seonduvad muutustega peamiselt e-raamatud, sotsiaalmeedia, haldusreform, demograafilised muutused, uued lisaülesanded ja -teenused ning maaraamatukogude muutuv roll.

Muutused, mille puhul tasub teada raamatukoguhoidja suhtumist, võib jagada kaheks. Ühed ei sõltu raamatukoguhoidja tahtest, näiteks haldusreform või tihti ka postipunkti kolimine raamatukokku. Nende puhul on tähtis teada, kuidas raamatukoguhoidjad on valmis selliste muutustega kohanema ja neis positiivset leidma. Teised sõltuvad raamatukoguhoidja enda initsiatiivist, näiteks sotsiaalmeedia kasutamine. Need näitavad, kui aktiivne on raamatukoguhoidja ise muutusi ette võtma.

Kõiki maaraamatukoguhoidjaid iseloomustab arusaam, et muutused on raamatukogutöö loomulik osa. Sellesse suhtutakse positiivselt. Raamatukoguhoidjate arvates ei ole raamatukogus võimalik töötada juurde õppimata. Maaraamatukoguhoidjad tunnevad huvi selle vastu, mis toimub mujal, täiendavad end, arenevad töö muutuva iseloomu tõttu ja suhtlevad omavahel.

Raamatukoguhoidjate suhtumise erinevused väljenduvad peamiselt selles, milliseid asju peetakse raamatukokku sobivaks ning kui julged ollakse millegi uue proovimisel. Paljude asjade suhtes ollakse skeptilised. Uuendusmeelsust piiravad ruumide võimalused, isiklikud eelistused, kogemused, teadmised, teistelt kuuldu, rahalised võimalused, suhted omavalitsusega ja kogukond, kuid mitte huvipuudus.

Raamatukoguhoidjatel tekitab vajadust muutuda ümbritseva maailma muutumine. Osa raamatukoguhoidjaid tunneb muutumiseks välist survet, mille allikas võib olla omavalitsus, keskraamatukogu või lugejad. See näitab, et raamatukoguhoidjatel oleks muutumatuna keeruline end mugavalt tunda. Mitu raamatukoguhoidjat mainivad sisemist vajadust tööd järjest paremini teha, mis viitab kõrgele vastutustundele lugejate ees.

Aeg-ajalt puutuvad raamatukoguhoidjad kokku selliste muutustega, millega „tuleb kaasa minna“, sest muidu jäädakse ajale jalgu. Näiteks kunagi mindi kaasa e-kataloogile ja arvutitele üleminekuga. Tulevikus võib olla vaja kaasa minna e-raamatute laenutamisega (kui nende tähtsus peaks tõusma) või näiteks uue e-kataloogiga, kui praeguse kolme asemele otsustatakse teha üks. Ei ole põhjust arvata, et maaraamatukoguhoidjate suhtumine selliseid muutusi takistaks.

Raamatukoguhoidjad näevad nende tööaja jooksul toimunud muudatusi raamatukogudes, nagu arvutitele üleminekut, positiivsetena. RK7 kommenteeris: *“Minule näiteks see aeg väga meeldis, kui tulid arvutid raamatukokku. Oli tõesti midagi uut ja huvitavat ja sai ennast täiendada sel alal.”* Arvatavasti meeldis see muutus kõigile, kes praegu raamatukogudes töötavad. Raamatukogude muutumise jätkumist võetakse loomulikuna.

Maaraamatukoguhoidjad arvavad, et kuskil on piir, millega raamatukogud tegeleda võiksid. Nad ei soovi raamatukogu muutumist kohaks, kus põhirõhk ei ole enam raamatutel. Kardetakse sellist olukorda, kus raamatukoguhoidja pühendaks tavalisele raamatukogutööle liiga väga tähelepanu. Kõiksuguseid lisandusi tahetakse seni, kuni nad on seotud kultuuriga.

Nende intervjuude põhjal ei saa väita, et pikema staažiga raamatukoguhoidjate suhtumine erineks põhimõtteliselt vähem töötanute omast. Kindlasti on vanuselisi erinevusi infotehnoloogia kasutamise oskustes ja ilmselt ka võimes ümber õppida. Kuid miks rõhutatakse nii tihti, et maaraamatukoguhoidjad on vanad? Vanuse liiga tihe seostamine võimekusega ei ole õigustatud. On vale öelda, et kuna paljud raamatukoguhoidjad on tööl nõukogude ajast, siis on ka töösse suhtumine nõukogudeaegne ja teenindus kehv. ERÜ visioonidokumendis (21. sajandi ..., 2016: 6) on kirjutatud, et „raamatukoguteenused on eri tasemel ja raamatukoguhoidjad eri võimekusega, lõhe võimekamate ja vähem võimekate raamatukogude vahel on märkimisväärne“. Kui võimekus ja suhtumine on omavahel seotud, siis selles töös ei tuvastatud maaraamatukoguhoidjate suhtumiste vahel „märkimisväärset“ erinevust.

RK2 näeb ennast tavalise raamatukoguna, sest nad pole kaasa läinud sotsiaalmeediaga või e-raamatute hankimisega. Ta ütleb, et on valinud edasiminekuks vaikse liini – neil laenutatakse raamatuid, korraldatakse kultuuriüritusi ja seal saab koos käia. Keeruline on öelda, mille järgi maaraamatukogu uuendusmeelsust hinnata. Vaid uute asjadega kaasa minemise asemel tuleb raamatukoguhoidjate pühendumust vaadata paljude teiste aspektide järgi. Kui uutele asjadele mõeldakse ja vastumeelsus on põhjendatud, nagu intervjuueeritavate vastused e-raamatute kohta, ei tohiks kõrvalseisjad selles midagi halba näha. Vastupidiselt e-raamatule nimetasid

raamatukoguhoidjaid palju häid põhjuseid sotsiaalmeedia kasutamiseks. Selle ja teistegi uute asjade positiivseid aspekte võiksid teadvustada teisedki raamatukoguhoidjad.

Raamatukoguhoidjad erinevad selle poolest, et üks osa peab teisi maaraamatukoguhoidjaid uuendusmeelseteks ja teine osa neid selleks ei pea. Ühed raamatukoguhoidjad räägivad peamiselt üldisest positiivsest suhtumisest muutumisse, milleta oleks võimatu raamatukogus töötada. Vahest on tõeliselt uuendusmeelne see vähemuses seltskond, kes teisi kriitilise pilguga vaatab. Ka nemad räägivad üldisest suhtumisest, aga ka konkreetsetest teemadest. Nende arvates ei ole maaraamatukoguhoidjad väga uuendusmeelsed vanuse tõttu. Arvatakse, et osad vanemad töötajad võivad olla pika staaži jooksul mugavaks muutunud. Peamiselt seostatakse vanust halvema arvutikasutamise oskusega. Samas on maaraamatukoguhoidjad olukorras, kus nad peavad tahes-tahmata paljud infotehnoloogiaga seotud asjad selgeks õppima.

Üldiselt iseloomustab raamatukoguhoidjaid aktiivsus ja tööle pühendumine. Mitu raamatukoguhoidjat ütlevad, et nad ei tunne ühtegi väga mahajäänud raamatukoguhoidjat. Võimalik, et sellised raamatukoguhoidjad lihtsalt ei lävi teistega. Aga needki, kes olid maakondlikus aruandes mingi näitaja poolest teistest maas, ei erinenud intervjuudes teistest liiga palju. Kahjuks ei saadud ühendust kahe raamatukoguga, kus e-kataloogi ei kasutata. Võimalik, et neile ei meeldiks seesugune uurimine ja piisab teadmisest, et selliseid raamatukogusid on vähe.

Raamatukokku sobivad intervjuueeritavate arvates igasugused kultuuriga seotud lisategevused ning teatud tingimustel ka need, mis ei ole kultuuriga seotud. Mitu intervjuueeritavat ütleb, et kui lugejaid on vähe, siis on teistsugused teenused arvestatav võimalus lugejate leidmiseks. Esineb ka arvamust, mille kohaselt on lugejate seltskond juba välja kujunenud ja uusi lugejaid võib leida vaid üksikuid. Raamatukoguhoidjad leiavad, et raamatukogusse ei sobi kõikvõimalikud lisandid sel põhjusel, et need võivad hakata segama põhitööd ning raamatukoguhoidja võimetel on piirid. Samuti ei soovita, et raamatukogus hakataks käima mõne muu teenuse tõttu, jättes raamatud tähelepanuta.

Küllaltki veendunult teatas enamik maaraamatukoguhoidjad, et e-raamatud maaraamatukogudesse ei sobi. Arvati, et vanem lugejaskond ei oskaks ega tahaks lugerit kasutada ja ilmselt ei tooks see ka noori raamatukokku. Siiski ütlesid mitu raamatukoguhoidjat, et inimestele tutvustamiseks võiks see nende raamatukogus olla. E-raamatuid ei motiveeri hankima ka ajast maha jäänud seadusandlus ja kallis hind. Mitu raamatukoguhoidjat nägid e-raamatut pigem kui seadet, mille lugejad ostavad endale isiklikuks tarbeks.

Postipunkti ja pesu pesemise teenuste üle arutledes tuli esialgsele vastuseisule vaatamata välja mitme raamatukoguhoidja kogukonnaga arvestav suhtumine – kui kuskil mujal ei saa, siis võib raamatukoguhoidja olla see, kes on nõus seda lisatööd tegema. Selline otsus tehtaks aga vaid viimasel juhul, sest teist tüüpi töö takistaks raamatukogudel oma peamisi eesmärgke täitmast ja raamatukoguhoidjatel tööle pühendumast. Vaid üks intervjuueeritav näeb oma raamatukogus pakutavat postiteenust raamatukogudesse sobivana ja vahest tuleks tema ebaharilikku kogemust teistelegi tutvustada.

Kuigi raamatukogudele võib lisada kõike uut, on siiski vaja klassikalist raamatukoguhoidjat, kirjutab Michael E. Casey (2007: 8–9). Mida tehakse ühes raamatukogus, ei pruugi toimida teises. Kõige parema selguse sobivas loob töötajate ning kogukonna vaheline suhtlus. Casey sõnul on vaja valmisolekut uuteks teenusteks ja valmisolekut muuta olemasolevaid teenuseid, et leida mugav koostlus, kus kõik on rahul. Kui oleme muutusteks valmis, ei takista muutused meil oma tööd tegemast ja eesmärgke täitmast. Iga vanuserühm vajab isemoodi tasakaalu vana ja uue vahel. Ta toob näiteks, et lapsed nadivad kahtlemata arvutimänge ja kõiksugu multimeediat. Samuti meeldib neile joonistada ja lookesi kirjutada.

4.2. Meetodi kriitika

Lõputöö eesmärkide saavutamiseks valitud metoodika sobis, kuna tööst selgus maaraamatukoguhoidjate mitmekülgne suhtumine raamatukogude muutumisse.

Samas kirjeldati intervjuueeritavate tausta ebapiisavalt, sest neilt ei küsitud näiteks vanust ega haridust. Autor arvas, et vahest ei soovi intervjuueeritavad neid näitajaid jagada. Nendest parameetritest oleks võinud selguda midagi olulist. Enne intervjuueeritavate valimist oli vähestel juhtudel haridustase leitav, seega poleks selle põhjal valimit koostada saanud. Kõigi haridustaset teades, saaks siiski tagantjärele teada, kas valim oli liiga ühekülgne. Ta ei olnud ühekülgne, kuna mitmel juhul selgus maakondlikust aruandest või intervjuu käigus raamatukoguhoidja olemasolev või omandamisel kõrgharidus ning mitmel juhul selgus ka vastava hariduse puudumine.

Intervjuu küsimusi küsiti liiga erineval moel, mis võib tekitada kahtlusi vastuste võrreldavuse kohta. Näiteks vahel küsiti, kuidas suhtuvad raamatukoguhoidjad muutustesse, teine kord, kuidas uutesse asjadesse. Intervjuude käigus juhtus korduvalt, et küsiti uus küsimus, näiteks muutuma paneva surve kohta, aga intervjuueeritav vastas sellele kitsamalt kui soovitud, näiteks eelmise jututeemaga seotult.

Töös võib olla liiga vähe juhitud tähelepanu sellele, kui mitmekülgselt tööd maaraamatukoguhoidjad tegelikult teevad. Uuendused on vaid väike osa sellest, millele raamatukoguhoidjad igapäevaselt mõtlema peavad. Uurimistulemuste peatükis tõusevad rohkem esile respondendid, kes andsid pikemaid või selgemaid vastuseid, sest nende tsitaate oli parem näidetenä kasutada. Lühemad vastused on tihti kokku võetud vaid uurija sõnadega.

Igaüks võib kasutada analüüsi ja intervjuusid teistsuguste järelduste tegemiseks. Autori järeldused võivad olla poolikud, kuna tema kokkupuude raamatukogundusega on paariaastane. Siin analüüsiti intervjuusid peamiselt osade kaupa – võrreldi sama teema kohta käivaid erinevaid vastuseid. Töös ei antud peaaegu üldse hinnanguid konkreetsete raamatukoguhoidjate kohta tervikuna. Intervjuusid võiks püüda ka tervikutena võrrelda. Nii tuleksid paremini esile ühe intervjuu allhoovused, intervjuueeritava iseloom, suhtumine ja ridade vahele peidetud mõtted.

Lõputöö on abiks sarnase suunitlusega uuringute läbiviimisel. Hea oleks näiteks maaraamatukoguhoidjate suhtumise sarnasusi ja erinevusi täpsemalt kirjeldada. Maaraamatukoguhoidjate kohta võiks uurida ka ekspertide arvamusi, kelleks sobivad hästi maakondade keskraamatukogude vastavad töötajad, kelle poole soovitasid pöörduda mitu intervjuueeritavat. Töö autor soovib, et Eesti maaraamatukoguhoidjatest rääkides hakataks kasutama mitmekülgsemat iseloomustust kui lihtsalt „vananev töötajaskond“.

Autor tänab juhendajat, kellega kohtuti mitu korda ja vahetati 60 e-kirja. Autor tänab raamatukoguhoidjaid, kes kõik olid nõus nii pikalt vestlema. Autor tänab Läti Ülikoolis õppides kohatud inimesi, kes tõlkisid lõputöö kokkuvõtte oma keeltesse.

KOKKUVÕTE

Lõputöö eesmärk oli välja uurida, kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad raamatukogude muutumisse. Eesmärgi täitmiseks on seatud kaks uurimisküsimust:

- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad muutuste ja uuenduste üldistes aspektidesse maaraamatukogudes?
- Kuidas suhtuvad Eesti maaraamatukoguhoidjad konkreetsetesse uuendustesse ja lisateenustesse maaraamatukogudes?

Töö teoreetilises osas kirjeldatakse maaraamatukogude rolli, käesoleva sajandi muutusi Eesti ja läänemaailma raamatukogunduses ning asjaolusid, mis muutusi põhjustavad. Raamatukogude roll kogukondades muutub mitmekülgsemaks. Raamatukogusid mõjutavad korraga kultuurilised, poliitilised, tehnoloogilised, majanduslikud ja demograafilised trendid. Muutumise juures on oluline roll ka raamatukoguhoidja valikutel.

Uurimisküsimustele vastuste leidmiseks viidi läbi 15 poolstruktureeritud intervjuud sihipäraselt valitud kolme maakonna maaraamatukoguhoidjatega. Käsitleti teemasid nagu muutumise vajalikkus, reklaam, raamatukogud kogukonnakeskustena, sotsiaalmeedia, postiteenuse pakkumine raamatukogudes, uute lugejate leidmine ja raamatukogu tegevuste piir. Intervjueeritavad olid enamasti jutukad ja avameelsed. Andmete analüüsiks kasutati kvalitatiivset sisuanalüüsi.

Uuringust selgub, et maaraamatukoguhoidjad ei pea mõistlikuks mitmete uute ideedega kaasa minemist. Need arvamused toetuvad tihti sellele, et arvatakse tundvat enamasti vanemapoolsete lugejate soove. Näiteks raamatukogus olev e-luger ei leiaks lihtsalt kasutajaid. Samas on üks trendiks muutuv teema sotsiaalmeedia, mille kasulikkust näeb üha rohkem raamatukoguhoidjaid. Raamatutega mitteseotud teenuseid võidakse pakkuda, aga ei taheta, et põhiteenused hakkaks nende kõrval külastajatelt ja töötajatelt vähem tähelepanu saama. Uued asjad peaksid suurendama lugemishuvi. Seda ei arvata näiteks üha levinuma postipunktide raamatukogudesse kolimise puhul.

Uuringu autor on analüüsile toetudes veendunud, et kõiki maaraamatukogutöötajaid iseloomustab üldine arusaam raamatukogude muutumisest, mida nähakse loomuliku ja positiivsena. Üldjuhul pika staažiga raamatukoguhoidjate tööaja jooksul ongi raamatukogudes palju muutunud. Tuntakse, et maaraamatukoguhoidjatel on oma töö tegemiseks vaja üha

mitmekülgsemaid oskuseid. Raamatukoguhoidjate suhtumise erinevused väljenduvad peamiselt selles, milliseid asju peetakse raamatukokku sobivaks ning kui julged ollakse millegi uue proovimisel.

Tulemused annavad suhteliselt laia ülevaate Eesti maaraamatukoguhoidjate muutumisvalmidusest. Töö autor soovib, et maaraamatukoguhoidjatest rääkides hakataks edaspidi kasutama mitmekülgsemat iseloomustust kui lihtsalt „vananev töötajaskond“.

SUMMARY

Estonian rural librarians' attitudes towards changes in libraries

The goal of this thesis was to find out the attitudes of Estonian rural librarians towards changes in libraries. Two research questions were established to achieve the goal:

- How do Estonian rural librarians regard general aspects of change and innovation in rural libraries?
- How do Estonian rural librarians regard specific innovations and additional services in rural libraries?

Rural libraries' role, recent changes in Estonian and western libraries as well as factors that cause change are discussed in the theoretical part. Rural libraries' position in the community is becoming more diverse. Libraries are influenced by cultural, political, technological, economical and demographical trends. At the same time the librarian's choices play an important role.

In order to answer the research questions, 15 semi-structured interviews were conducted with purposefully sampled rural librarians from three counties. Topics like the necessity of change, advertisement, libraries as community centres, social media, postal service in the libraries, finding new readers and the boundaries of library work were touched upon in the interviews. The interviewees were generally talkative and open. Qualitative data analysis was used for analysing the data.

The study shows that rural librarians do not find it reasonable to go along with some of the new ideas. Their viewpoint is usually based on supposedly knowing their mostly elderly readers. For instance an e-book reader simply would not be used. Meanwhile, one of the trending topics amongst librarians is social media use which is seen by many as ever more advantageous. The librarians would be willing to offer additional services as long as the main tasks would not get less attention from the readers or the employees. They say that new things should increase the interest in reading. Offering a postal service in a library is getting increasingly commonplace but the interviewees do not think that it could be beneficial for library work.

Based on the analysis the author is determined that all of the rural librarians generally acknowledge that libraries change inherently and they see it as a positive thing. Often the librarians have a long tenure during which the libraries have changed distinctly. Interviewees feel that they need ever more versatile skills. The differences in librarians' attitudes manifest primarily in which things they see as appropriate for a library and how confident they are to try something new.

The results give a relatively wide overview of the Estonian rural librarians' willingness to change. The author of this paper wishes that from now on the rural librarians would be characterised in a more versatile way than simply "aging workforce".

摘要；

爱沙尼亚乡村博物馆对于图书馆行业变型的态度。

本论文的目的在于明确出爱沙尼亚乡村图书馆对于图书馆行业转型的态度。为了达到这一目标，本文提出两个问题：

爱沙尼亚乡村图书馆如何对待图书馆行业普遍方面的转变与创新。

爱沙尼亚乡村图书馆如何对待图书馆行业特定方面的转变与创新。

乡村图书馆的角色，近期在爱沙尼亚以及西方图书馆的转变以及造成上述的原因在理论部分进行讨论。乡村博物馆在社区中逐渐多元化。图书馆受到文化，政治，科技，经济以及人口方面的影响。与此同时，图书馆的自身选择也发挥着重要的作用。

为了回答需要研究的问题，在三个国家的中随机抽取的图书馆相应的进行了 15 次半结构化采访。采访涉及到改变的必要性，广告，图书馆作为社区中心，社交网络，图书馆中邮政服务，寻找新读者，以及图书馆的工作范围。受访者大体善谈开放。定量数据分析在本采访中用来分析数据。

调查显示乡村图书馆并不认为应用新观点合理。他们通常的意见善于偏向于老年读者。比如 E-book 通常并不得到使用。与此同时，一个在图书管理员这件热门的话题是许多人认为社交网络的使用具有极大的好处。图书管理员愿意提供额外服务只要主要任务不会被读者和员工所忽视。他们认为新鲜事物需要提高阅读热情。提供邮政服务逐渐被普及，但受访人员并不认为这将对图书工作有益。

基于受访数据，作者认为所有乡村图书馆大体上承认改变是内生性的也认为这是一个积极的事情。通常图书管理员有一个较长的任期，在此之间图书馆发生显著的变化。受访者认为他们需要更多的技能。图书管理员的态度区别主要展示了什么多图书馆行业是合适的，以及他们有多么敢于尝试新事物。

结果提供了爱沙尼亚乡村图书馆愿意接受改变的相对大体范围。本论文的作者希望，从此从现在开始，乡村图书管理员将会从多方面显著而不是仅仅是老化的劳动力。

翻译；陈运森。

RESUMEN

Actitudes de bibliotecarios rurales Estonios hacia cambios en bibliotecas

El objetivo de esta tesis es conocer las actitudes de los bibliotecarios rurales de Estonia hacia cambios en bibliotecas. Se han establecido dos preguntas de investigación para lograr este objetivo:

- Como consideran los bibliotecarios rurales Estonios los aspectos generales de cambio e innovación en bibliotecas rurales?
- Como consideran los bibliotecarios rurales Estonios las innovaciones y los servicios adicionales en bibliotecas rurales?

El papel de las bibliotecas rurales ha cambiado recientemente en Estonia y en el mundo occidental, así como los factores de cambio de causa, que se analizan en la parte teórica. La posición de las bibliotecas rurales en la comunidad se está haciendo cada vez más diversa. Las bibliotecas están influidas por la cultura, política, tecnología, economía y tendencias demográficas. Al mismo tiempo las elecciones que hacen los bibliotecarios juegan un papel importante.

Para responder las preguntas de la investigación, fueron conducidas resueltamente 15 entrevistas semi-estructuradas con una muestra de bibliotecas rurales de tres condados. Temas como la necesidad de cambio, anuncios, bibliotecas como centros para la comunidad, medios de comunicación, servicios postales en las librerías, búsqueda de nuevos lectores y los límites del trabajo bibliotecario fueron tocados en las entrevistas. Los entrevistados fueron generalmente habladores y abiertos. El análisis de datos cualitativos fue usado para el análisis de datos.

El estudio muestra que las bibliotecas rurales no encuentran razonable ir hacia delante con algunas de las nuevas ideas. El punto de vista de ellos está basado normalmente aparentemente sobre sus lectores de avanzada edad que son los más asiduos. Por ejemplo un simple lector de e-book no se utilizaría. Mientras tanto, uno de los trending topic entre los bibliotecarios es el uso de medios de comunicación social, que están vistos por muchos como siempre más ventajosos. Los bibliotecarios estarían dispuestos a ofrecer servicios adicionales, siempre y cuando las

principales tareas no quitaran atención de los lectores o los empleados. Ellos dicen que las cosas nuevas deberían incrementar el interés de la lectura. El ofrecimiento del servicio postal en una biblioteca cada vez es más corriente pero los entrevistados piensan que no sería beneficioso para el trabajo del bibliotecario.

Basado en los análisis del autor se ha determinado que todas las bibliotecas rurales generalmente admiten que las bibliotecas cambian intrínsecamente y lo ven como algo positivo. Frecuentemente los bibliotecarios tienen una larga permanencia durante la cual las bibliotecas sufren cambios en sus distribuciones. Los entrevistados sienten que necesitan todavía más habilidades versátiles. La diferencia de actitudes de los bibliotecarios manifiesta fundamentalmente que cosas ven ellos como adecuadas para la biblioteca y como de seguros están al probar algo nuevo.

Los resultados indican una visión relativamente amplia de los bibliotecarios rurales Estonios con una disposición para el cambio. El autor de este documento desea que desde ahora las bibliotecas rurales se caractericen con una mayor versatilidad antes que con la simple “fuerza de trabajo envejecido”.

Traducido por Sandra Perez.

РЕЗЮМЕ

Отношение эстонских сельских библиотекарей к изменениям в библиотеках

Целью этой работы являлось выяснение отношения эстонских сельских библиотекарей к изменениям в библиотеках. Для достижения цели было поставлено два основных вопроса:

- во-первых, было выяснено, как эстонские сельские библиотекари относятся к общим сторонам изменений и нововведений в сельских библиотеках;
- во-вторых, было рассмотрено отношение сельских библиотекарей Эстонии к конкретным инновациям и дополнительным сервисам.

В теоретической части работы была проанализирована роль сельских библиотек, а также были разобраны недавние изменения в эстонском и западном библиотековедении и факторы, вызвавшие эти перемены. Позиция сельских библиотек в обществе становится все более разнообразной. Библиотеки попадают под влияние культурных, политических, технологических и демографических тенденций современности. Стоит отметить, что выбор библиотекаря также играет немаловажную роль в случае каких-либо перемен.

Для получения ответов на поставленные вопросы были проведены пятнадцать полуструктурированных опросов, в которых приняли участие заранее выбранные библиотекари из трех уездов Эстонии. В ходе интервью обсуждались следующие проблемы: необходимость изменений, реклама, библиотека как центр общества, социальные медиа, почтовые услуги в библиотеках, способы привлечения новых читателей и границы работы библиотеки. В основном респонденты были разговорчивы и открыты. Для обработки полученной информации был применен анализ качественных данных.

Исследования показали, что сельские библиотекари не считают целесообразным воплощать в жизнь сразу несколько новых идей. Такая точка зрения зачастую связана с тем, что основную массу посетителей составляют пожилые люди. Например, электронные книги в библиотеке просто остались бы без внимания читателей. В то же время одна из самых актуальных тем на данный момент – это социальные медиа, положительные

стороны которых отмечают все больше библиотекарей. Они не против дополнительных услуг в том случае, если это не будет отрицательно сказываться на основной задаче библиотеки. Они полагают, что новинки должны вызывать больше интереса к чтению. Несмотря на то, что все чаще почтовые отделения объединяют с библиотеками, и, следовательно, пользование почтой в стенах библиотеки становится привычным, библиотекари не склонны думать, что это бы было выгодно для работы их учреждения.

На основе результатов данных опроса автор работы убежден, что сельские библиотекари в целом признают изменения и оценивают их позитивно. Библиотекари с большим стажем столкнулись со множеством изменений в функционировании библиотек. Сами респонденты считают, что для выполнения их работы очень важно иметь разносторонние навыки. Различия отношения библиотекарей к изменениям в основном выражается в том, что *именно* они считают подходящим для библиотек, и насколько они готовы попробовать что-то новое.

Результаты дают относительно широкую картину готовности эстонских сельских библиотекарей к изменениям в библиотеках. Автор работы хотел бы, чтобы в дальнейшем, при обсуждении сельских библиотекарей, их можно было бы охарактеризовать более разносторонне, чем просто назвать «стареющей рабочей силой».

Перевод: Ана Зарандия и Анастасия Злобина.

SUMÁRIO

As atitudes rurais estonianas sobre as mudanças nas bibliotecas

O objetivo desta tese foi de descobrir quais são as atitudes das livrarias estonianas rurais sobre as mudanças nas livrarias. Duas questões de pesquisa foram estabelecidas para atingir tal objetivo:

- O que os livreiros rurais estonianos consideram sobre os aspectos gerais nas mudanças e inovações das livrarias rurais?
- O que os livreiros rurais estonianos consideram sobre os aspectos específicos das inovações em livrarias rurais?

O papel das livrarias rurais, mudanças recentes na Estônia e nas livrarias ocidentais assim como fatores que causam mudanças são discutidas na parte teórica. A posição das livrarias na comunidade está se tornando mais diversa. Livrarias são influenciadas por tendências culturais, políticas, tecnológicas, econômicas e demográficas. Ao mesmo tempo as escolhas da livraria possuem um papel importante.

Para responder a questão da pesquisa, 15 entrevistas semi-estruturadas foram realizadas com os bibliotecários rurais propositalmente amostradas em três condados. Assuntos como a necessidade de mudança, propagandas, livrarias como comunidades centrais, mídia social, serviço postal nas livrarias, achar novos leitores e barreiras no trabalho da livraria foram postas sobre os entrevistados. A entrevista foi geralmente conversativa e aberta. Análise dos dados qualitativos foram usados para analisar os dados.

O estudo descobriu que os livreiros rurais não pensam ser razoável continuar agindo com algumas das novas ideias. Seus pontos de vista normalmente são baseados em supostamente saberem de seus leitores mais antigos. Por exemplo um leitor de e-book simplesmente não estaria acostumado. Enquanto isso, um dos assuntos mais falados entre os livreiros é o uso da mídia social que é visto por todos como cada vez mais vantajosa. Os livreiros estariam dispostos a oferecerem serviços adicionais contanto que as tarefas principais não fossem tiradas do foco. Oferecer um serviço postal nas livrarias seria conseguir cada vez mais comuns, mas os entrevistadores não acham que poderia ser benéfico para o trabalho da biblioteca.

Baseando-se na análise o autor determina que todas as livrarias rurais geralmente reconhecem que livrarias mudam inerentemente e eles veem isso como algo positivo. Com frequência os livreiros tem um longo mandato durante o qual as bibliotecas mudaram distintamente. Os entrevistados sentem que eles precisam cada vez mais habilidades versáteis. As diferenças nas atitudes dos bibliotecários manifestar principalmente em que as coisas que eles vêem como adequado para uma biblioteca e como eles estão confiantes para tentar algo novo.

Os resultados dão uma relativamente ampla visão geral da disposição da Estónia dos bibliotecários rurais a mudar. O autor deste papel deseja que a partir de agora os bibliotecários rurais seria caracterizada de uma forma mais versátil do que simplesmente "envelhecimento da população ativa".

Traduzido por Mariana Peixoto.

RÉSUMÉ

Les attitudes des bibliothécaires estoniens vivant en milieu rural, face aux changements dans les bibliothèques

Le but de cette thèse était de cerner les attitudes des bibliothécaires estoniens vivant en milieu rural face aux changements dans les bibliothèques. Deux questions de recherche ont été établies pour atteindre ce but.

- Comment les bibliothécaires estoniens vivant en milieu rural voient les aspects généraux du changement et de l'innovation dans les bibliothèques ?
- Comment les bibliothécaires estoniens vivant en milieu rural voient les innovations spécifiques et les services supplémentaires dans les bibliothèques rurales ?

Le rôle des bibliothèques rurales, les changements récents dans les bibliothèques estoniennes et occidentales, ainsi que les facteurs ayant causé ces changements seront discutés dans la partie théorique. La position des bibliothèques rurales dans la communauté est de plus en plus diverse. Les bibliothèques sont influencées par des tendances culturelles politiques, technologiques, économiques et démographiques. Et en même temps, les choix du bibliothécaire jouent un rôle important.

Pour répondre à ces questions de recherche, 15 interviews semi structurées ont été conduites, avec des bibliothèques spécifiquement choisies dans trois pays. Des sujets comme la nécessité du changement, la publicité, les bibliothèques comme centres communautaires, les réseaux sociaux, le service de poste dans les bibliothèques, trouver de nouveaux lecteurs et les limites du travail de bibliothécaire ont été abordés durant ces interviews. Les interviewés avaient généralement une attitude ouverte. Une analyse de données qualitatives a été utilisée pour analyser ces données.

Cette étude montre que les bibliothécaires ruraux ne trouvent pas déraisonnable le fait de suivre beaucoup de ces nouvelles idées. Le point de vue est généralement basé sur une connaissance présumée de leurs lecteurs les plus âgés. Par exemple, une liseuse d'ebooks ne sera tout simplement pas utilisée. Aussi, un des sujet du moment chez les bibliothécaires est l'usage des

réseaux sociaux, qui est vu par beaucoup comme de plus en plus avantageux. Les bibliothécaires sont prêts à offrir des services supplémentaires tant que les tâches principales ne reçoivent pas moins d'attention de la part des lecteurs et des employés. Ils disent que les nouvelles choses devraient augmenter l'intérêt pour la lecture. Offrir un service postal dans une bibliothèque est de plus en plus courant, mais les interviewés ne pensent pas que cela serait bénéfique au travail du bibliothécaire.

Basé sur l'analyse, l'auteur est convaincu que toutes les bibliothèques rurales ont conscience que les bibliothèques changent fondamentalement et ils voient ce changement comme généralement positif. Souvent, les bibliothécaires ont de longs mandats durant lesquels les bibliothèques ont changé distinctivement. Les interviewés pensent qu'ils ont besoin de compétences de plus en plus versatiles. Les différences entre les attitudes des bibliothécaires se manifestent principalement dans les choses qu'ils voient comme adéquates dans une bibliothèque, et s'ils pensent essayer quelque chose de nouveau.

Les résultats donnent une vue d'ensemble relativement vaste de la volonté des bibliothécaires estoniens ruraux de changer. L'auteur de ce document souhaite qu'à partir de maintenant, les bibliothécaires estoniens vivant en milieu rural soient caractérisés d'une façon plus versatiles que « main d'œuvre vieillissante ».

Traduit par Romain Lombardo.

SOMMARIO

Atteggiamenti dei bibliotecari estoni delle zone rurali nei confronti dei cambiamenti nelle biblioteche

L'obiettivo della presente tesi è investigare l'atteggiamento dei bibliotecari estoni delle zone rurali nei confronti dei cambiamenti nelle librerie. Due sono gli interrogativi stabiliti per ottenere questo obiettivo:

- I bibliotecari estoni delle zone rurali come guardano agli aspetti generali di innovazione e cambiamento nelle loro librerie?
- I bibliotecari estoni delle zone rurali come guardano alle innovazioni specifiche e ai servizi aggiuntivi nelle loro librerie?

Nella parte teorica sono discussi i ruoli dei bibliotecari nelle zone rurali, i cambiamenti recenti nelle biblioteche estoni ed occidentali e i fattori che provocano questi cambiamenti. La posizione nella comunità delle biblioteche delle zone rurali si sta modificando sempre più: quest'ultime sono infatti influenzate dalle tendenze culturali, politiche, tecnologiche, economiche e demografiche. Tuttavia anche le scelte dei bibliotecari svolgono un ruolo importante.

Per rispondere agli interrogativi sopracitati, sono state condotte 15 interviste semistrutturate con bibliotecari di zone rurali, presi a campione da tre nazioni diverse. Nelle interviste vengono trattati vari argomenti, come la necessità di cambiamenti, la pubblicità, le biblioteche come centri per la comunità, i social media, il servizio postale nelle biblioteche, la ricerca di nuovi lettori e i limiti del lavoro bibliotecario. Gli intervistati si sono dimostrati generalmente aperti e socievoli. I dati sono stati poi analizzati qualitativamente.

Lo studio mostra come i bibliotecari delle zone rurali pensino che non sia ragionevole portare avanti alcune delle nuove idee. Il loro punto di vista è solitamente basato su una presunta conoscenza dei loro lettori più anziani. Un e-book reader, ad esempio, semplicemente non verrebbe usato. L'utilizzo dei social media è invece considerato come estremamente vantaggioso. I bibliotecari si dichiarano inoltre disposti ad offrire servizi aggiuntivi, a patto che i compiti principali non ottengano meno attenzione da parte dei lettori e degli impiegati. L'idea è

che le novità dovrebbero aumentare l'interesse per la lettura. L'offerta di un servizio postale bibliotecario è sempre più comune, ma gli intervistati non lo ritengono vantaggioso per il lavoro bibliotecario.

La presente tesi, basandosi sui dati raccolti, sostiene che i bibliotecari delle zone rurali generalmente riconoscono che le librerie cambiano per natura e la vedono come una cosa positiva. I bibliotecari hanno spesso un lungo mandato, durante il quale le biblioteche cambiano in modo significativo. Gli intervistati sentono così di avere bisogno di essere ancora più versatili. Le differenze negli atteggiamenti dei bibliotecari si manifestano principalmente in quali cose considerano appropriate per una biblioteca e in quanto sono sicuri nel provare qualcosa di nuovo.

I risultati forniscono un quadro d'insieme relativamente ampio della disposizione al cambiamento dei bibliotecari estoni delle zone rurali. L'autore di questo lavoro vorrebbe che d'ora in avanti i bibliotecari delle zone rurali fossero caratterizzati in modo più versatile che non semplicemente "personale che invecchia".

Traduzione di Sara Zanellato.

ÖZET

Estonyalı Kırsal Kesim Kütüphanecilerinin Kütüphanelerdeki Değişimlere Yönelik Davranışları

Bu tezin amacı Estonyalı kırsal kesim kütüphanecilerinin kütüphanelerdeki değişimlere yönelik davranışlarını anlamaktır. Amaca ulaşmak için iki araştırma sorusu oluşturuldu.

- Estonyalı kırsal kesim kütüphanecileri, kırsal kesim kütüphanelerindeki, genel görünümüyle, değişimleri ve inovasyonları nasıl karşılıyorlar?
- Estonyalı kırsal kesim kütüphanecileri, kırsal kesim kütüphanelerindeki özellikli inovasyonları ve ek servisleri nasıl karşılıyorlar?

Teorik kısımda kırsal kütüphanelerin rolü, Estonya ve batı kütüphanelerindeki son günlerdeki değişiklikleri ve bunların yanı sıra değişikliğe yol açan faktörler tartışıldı. Toplumda kırsal kütüphanelerin yeri daha çeşitli olmaktadır. Kütüphaneler kültürel, politik, teknolojik, ekonomik ve demografik akımlardan etkilenmektedir. Aynı zamanda kütüphanecilerin seçimleri önemli bir rol oynamaktadır.

Araştırma sorularını yanıtlamak adına, Üç ülkeden kasıtlı örneklenmiş kırsal kesim kütüphanecileriyle 15 yarı-yapılandırılmış röportaj yapıldı. Röportajlarda değişimin gerekliliği, reklam, toplum merkezi şeklinde kütüphaneler, sosyal medya, kütüphanelerdeki posta servisi, yeni okurlar bulmak ve kütüphane işinin sınırları gibi başlıklara değinildi. Röportaj yapılan kişiler genelde açık ve konuşkandı. Veri analizinde niteleyici veri analizi kullanıldı.

Araştırma; kırsal kesim kütüphanecilerinin bir takım yeni düşüncelerle birlikte hareket etmeyi mantıklı bulmadıklarını göstermektedir. Bu onların neredeyse yaşlı okuyucularından kaynaklanmaktadır. Örneğin; basitçe, bir e-kitap okuyucusu kullanılamazdı. Aynı zamanda, kütüphaneciler arasındaki akım başlıklarından biri olan sosyal medya kullanımı; çoğu tarafından daha avantajlı görülmektedir. Kütüphaneciler asıl görevleri okuyucular veya çalışanlar tarafından daha az ilgi görmediği sürece ek servis sunmaya isteklidirler. Yeni şeylerin okumaya olan ilgiyi arttırması gerektiğini söylemektedirler. Kütüphanede posta servisi sunmak ortak mekânlarda

giderek artmaktadır ancak röportaj yapılan kişiler bunun kütüphane işine faydalı olabileceğini düşünmemektedirler.

Yazar, analize bağılı olarak, kırsal kesim kütüphanecilerinin hepsinin kütüphanelerin değişimini genellikle kabul ettiğini ve bunu pozitif bir unsur olarak gördüklerine karar vermektedir. Genel olarak kütüphanecilerin, kütüphanelerin belirgin bir şekilde değiştiği dönem içerisinde uzun görev süreleri vardır. Röportaj yapılan kişiler daha da çok yönlü yeteneklere ihtiyaçları olduklarını düşünmektedirler. Kütüphanecilerin tavırlarındaki farklılıklar onların kütüphaneler adına neleri uygun gördüklerini ve yeni bir şey denemekte kendilerine ne kadar güvendiklerini belirtmektedir.

Sonuçlar; Estonyalı kırsal kesim kütüphanecilerinin değişime olan istekliliğine dair geniş bir genel bakış sunuyor. Bu makalenin yazarı kırsal kesim kütüphanecilerinin şu andan itibaren “yaşlanan işgücü” değil, daha yönlü bir şekilde karakterize edilmesini diliyor.

Çevirisi Anıl Can ÖNDER tarafından yapıldı.

SAMENVATTING

De attitude van Estse landelijke bibliothecarissen ten opzichte van veranderingen in bibliotheken

Het doel van deze thesis is om de attitudes van Estse landelijke bibliothecarissen te ontdekken. Twee onderzoeksvragen werden opgesteld om het doel te bereiken:

- Hoe kijken Estse landelijke bibliothecarissen naar algemene aspecten van verandering en innovatie in landelijke bibliotheken?
- Hoe beschouwen Estse landelijke bibliothecarissen specifieke innovaties en bijkomende diensten in landelijke bibliotheken?

De rol van landelijke bibliotheken, recente veranderingen in Estse en westerse bibliotheken evenals factoren die verandering brengen worden besproken in het theoretische deel. De positie van landelijke bibliotheken in de gemeenschap wordt meer divers. Bibliotheken worden beïnvloed door culturele, politieke, technische, economische en demografische trends. Tegelijkertijd spelen de keuzes van de bibliothecaris een belangrijke rol.

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden zijn er 15 half-gestructureerde interviews uitgevoerd met een doelbewuste steekproef van landelijke bibliothecarissen uit drie landen. Onderwerpen zoals de noodzakelijkheid van verandering, advertenties, bibliotheken als wijkcentra, sociale media, postdiensten in de bibliotheken, nieuwe lezers vinden en de grenzen van bibliotheekwerk werden aangehaald tijdens de interviews. De geïnterviewden waren algemeen spraakzaam en open. Kwalitatieve data-analyse werd gebruikt om de data te analyseren.

De studie toont aan dat landelijke bibliothecarissen niet willen meegaan met sommige nieuwe ideeën. Hun standpunt is meestal gebaseerd op het vermoedelijk kennen van hun oudste lezers. Een e-book lezer zou bijvoorbeeld niet gebruikt worden. Ondertussen is sociale media een van de trendy thema's onder bibliothecarissen, omdat het heel voordelig lijkt voor de meesten. De bibliothecarissen zouden bereid zijn om bijkomende diensten aan te bieden zolang de hoofdtaken niet minder aandacht krijgen van de lezers of de medewerkers. Ze zeggen dat de nieuwe dingen

de interesse om te lezen zou moeten verhogen. Een postdienst aanbieden in een bibliotheek is intussen heel normaal geworden maar de geïnterviewden denken niet dat het bevorderlijk is voor bibliotheekwerk.

Gebaseerd op de analyse, is de auteur vastbesloten dat alle landelijke bibliothecarissen algemeen erkennen dat bibliotheken veranderen en ze beschouwen dat als iets positief. Vaak hebben bibliothecarissen een lange ambtstermijn waarin de bibliotheken sterk veranderen. Geïnterviewden voelen dat ze meer dan ooit veelzijdige vaardigheden nodig hebben. De verschillen in de attitudes van bibliothecarissen blijken hoofdzakelijk in welke zaken zij toepasselijk vinden voor een bibliotheek en hoe overtuigd ze zijn om iets nieuws te proberen.

De resultaten geven een relatief wijd overzicht van de bereidheid van de Estse landelijke bibliothecarissen om te veranderen. De auteur van deze paper wenst dat vanaf nu de landelijke bibliothecarissen zouden geprofileerd worden in een veelzijdigere manier als gewoonweg “verouderd werkvermogen”.

Vertaald door Lise Hermans.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η αντίδραση των βιβλιοθηκάριων της Εσθονίας στις αλλαγές στις βιβλιοθήκες

Ο στόχος του συγκεκριμένου θέματος αφορά τη συζήτηση των αντιδράσεων των Εσθονών βιβλιοθηκάριων, οι οποίοι εργάζονται σε βιβλιοθήκες της Εσθονικής υπαίθρου, σχετικά με τις αλλαγές στις βιβλιοθήκες. Με στόχο να επιτευχθεί αυτή η συζήτηση, τέθηκαν δύο ερωτήσεις:

- Πως οι βιβλιοθηκάριοι που εργάζονται σε βιβλιοθήκες της εσθονικής υπαίθρου θεωρούν τα γενικά χαρακτηριστικά της αλλαγής και καινοτομίας στις βιβλιοθήκες;
- Πως οι βιβλιοθηκάριοι που εργάζονται σε βιβλιοθήκες της εσθονικής υπαίθρου θεωρούν τις συγκεκριμένες καινοτομίας και πρόσθετες παροχές στις βιβλιοθήκες;

Ρόλος των βιβλιοθηκών της εσθονικής υπαίθρου ή αγροτικών βιβλιοθηκών και των βιβλιοθηκών του δυτικού κόσμου αλλάζει σύμφωνα και με τους παράγοντες που συζητήθηκαν στο θεωρητικό κομμάτι. Ο ρόλος των αγροτικών βιβλιοθηκών έχει γίνει διαφοροποιηθεί. Οι βιβλιοθήκες επηρεάζονται από τις πολιτισμικές, πολιτικές, τεχνολογικές, οικονομικές και δημογραφικές συνθήκες. Κατά τη διάρκεια της αλλαγής οι επιλογές των βιβλιοθηκάριων κατέχουν σημαντικό ρόλο.

Με σκοπό να απαντηθεί το ερώτημα της έρευνας, πραγματοποιήθηκαν 15 συνεντεύξεις βιβλιοθηκάριων τριών χωρών. Η θεματολογία των συνεντεύξεων αφορούν την ανάγκη της τροποποίησης, τη διαφήμιση, τις βιβλιοθήκες ως κέντρα πολιτισμού, τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, την ταχυδρομική υπηρεσία στις βιβλιοθήκες, την διεύρυνση του αναγνωστικού κοινού και τα όρια της εργασίας στις βιβλιοθήκες.

Η έρευνα παρουσιάζει ότι οι βιβλιοθηκάριοι των αγροτικών βιβλιοθηκών δεν συμφωνούν με τη διαφοροποίηση των βιβλιοθηκών και τις πρωτοποριακές ιδέες. Η άποψή τους βασίζεται στο γεγονός ότι η πλειονότητα του αναγνωστικού κοινού είναι ηλικιωμένοι. Επομένως, μια παροχή e-reader δεν είναι απαραίτητη. Παρόλα αυτά, ένα από τα πιο αμφιλεγόμενα θέματα μεταξύ των βιβλιοθηκάριων είναι η χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία θεωρούνται από πολλούς ως τα πιο προνομιάχα. Οι βιβλιοθηκάριοι είναι πρόθυμοι να προσφέρουν επιπλέον υπηρεσίες εφόσον ο πρωταρχικός και κύριος στόχος της βιβλιοθήκης δεν επισκιάζεται από τους

αναγνώστες ή τους εργαζόμενους. Υποστηρίζουν ότι καινούργια στοιχεία πρέπει να αυξήσουν το ενδιαφέρον των ανθρώπων για διάβασμα. Η ενσωμάτωση της ταχυδρομικής υπηρεσίας στην βιβλιοθήκη θα μετατρέψει τη βιβλιοθήκη σε έναν πολυσύχναστο χώρο αλλά οι βιβλιοθηκάριοι που ερωτήθηκαν στις συγκεκριμένες συνεντεύξεις θεωρούν ότι αυτή η κίνηση δεν θα ενισχύσει την εργασία της βιβλιοθήκης.

Ο συγγραφέας της εργασίας θεωρεί ότι οι βιβλιοθηκάριοι των αγροτικών βιβλιοθηκών και των βιβλιοθηκών της υπαίθρου γνωρίζουν ότι οι βιβλιοθήκες αναβαθμίζονται και το αντιλαμβάνονται με θετικό τρόπο. Συνήθως το επάγγελμα του βιβλιοθηκάριοι προσφέρει μια μόνιμη θέση σε μια βιβλιοθήκη που συνεχώς εκσυγχρονίζεται. Οι βιβλιοθηκάριοι που συμμετείχαν στις συγκεκριμένες συνεντεύξεις θεωρούν ότι χρειάζονται περισσότερα και πιο ευέλικτα προσόντα. Οι διαφορές των απόψεων των βιβλιοθηκάριων βασίζονται κυρίως στο τί θεωρούν κατάλληλο για μια βιβλιοθήκη και πόσο ευέλικτοι και ανοιχτοί είναι να δοκιμάσουν κάτι καινούργιο.

Τα αποτελέσματα της έρευνας προσφέρουν την γενική άποψη των βιβλιοθηκάριων των εσθονικών αγροτικών περιοχών που δείχνει την προθυμία τους για αλλαγή και εκσυγχρονισμό. Ο συγγραφέας της εργασίας ελπίζει ότι από εδώ και στο εξής οι βιβλιοθηκάριοι των αγροτικών περιοχών θα λειτουργούν με πολυχρηστικότητα και ευελιξία.

Μετάφραση: Κατερίνα Αλεξάνδρου.

ÖSSZEGZÉS

Az észti vidéki könyvtárosok viszonya a könyvtárban végbemenő változásokkal

Ez a tanulmány az észti vidéki könyvtárosok a könyvtárban végbemenő változásokhoz való hozzáállását vizsgálta. Két kutatási kérdést állapítottak meg a cél elérése érdekében:

- Mi a véleményük általánosan az észti vidéki könyvtárosoknak a változtatásokról a vidéki könyvtárakban?
- Hogyan vélekednek az észti vidéki könyvtárosok egyes specifikus változtatásokról, fejlesztésekről a vidéki könyvtárakban?

Az elméleti részben tárgyaljuk a vidéki könyvtárak szerepét, újabb változásokat az észti és a nyugati könyvtárakban és más befolyásoló tényezőket. A vidéki könyvtárak szerepe a közösségben sokkal változatosabbá válik. Befolyásolják őket a kulturális-, politikai-, technológiai-, gazdasági-, és demográfiai trendek. Ugyanekkor a könyvtárosok választásai fontos szerepet játszanak.

Ahhoz, hogy meg tudjuk válaszolni a kutatási kérdéseket, 15 félig felépített interjút folytattunk le válogatott könyvtárosokkal három országból. A témák között szerepelt a változás szükségessége, hirdetések, a könyvtárak mint közösségi központok, közösségi média, postai szolgáltatás a könyvtárakban, új olvasók megtalálása és a könyvtári munka határai az interjúk során. Az interjúk általában szólnak nagyon nyitottak és beszélgetések voltak. Az adatok kielemezése kvalitatív információ -analízissel történt.

A tanulmányból látható, hogy a vidéki könyvtárosok néhány újítás bevezetését nem tartják túlzottan ésszerűnek. A nézőpontjuk általában arra épül, hogy feltehetőleg jól ismerik a legtöbb idősebb olvasójukat. például egy e-book olvasót nem valószínű, hogy sokat használnának. Mindazonáltal az egyik legdivatosabb téma a könyvtársok között a közösségi média használata, amelyet legtöbbjük nagyon hasznosnak lát. A könyvtári dolgozók hajlandóak kiegészítő szolgáltatásokat ajánlani, amennyiben a fő feladatkörök nem kapnak kevesebb figyelmet az olvasóktól és az alkalmazottaktól. Elmondásuk szerint az új dolgok növelik az olvasás iránti

érdeklődést. A postai szolgáltatás ajánlása a könyvtárban egyre általánosabbá válik, de ezt az interjúalanyok nem gondolják hasznosnak a könyvtári munka szempontjából.

A felmérés alapján a szerző határozott afelől, hogy a vidéki könyvtárosok tudomásul veszik a könyvtárak velejáró változásait és pozitívan tekintenek rájuk. A könyvtári dolgozók gyakran hosszú hivatali időt tudhatnak magukénak, mialatt a könyvtárak eltérően változtak. A megkérdezettek úgy érzik nincs már szükségük sokoldalú jártasságokra. A könyvtárosok közötti különbségek elsősorban abban állnak, hogy mit tartanak megfelelőnek a könyvtár számára és hogy mekkora magabiztossággal próbálnak ki új dolgokat.

Az eredmények egy viszonylag széleskörű áttekintést adnak az észtországi vidéki könyvtárak változtatási hajlandóságáról. E papír szerzője abbéli kívánságát fejezi ki, hogy ezentúl a vidéki könyvtárosok jóval sokoldalúbb megítélést kapnak, mint az egyszerű “korosodó munkaerő”.

Fordította: Somogyi Bálint

SHRNUTÍ

Přístupy estonských venkovských knihoven vůči změnám v knihovnictví

Cílem této práce bylo zjistit postoje estonských venkovských knihoven vůči změnám v knihovnictví. Dvě výzkumné otázky byly položeny k dosažení výsledku:

- Jak estonské venkovské knihovny vnímají obecné aspekty změn a inovací ve vesnických knihovnách?
- Jak estonské venkovské knihovny vnímají konkrétní inovace a doplňkové služby ve vesnických knihovnách?

Úloha venkovských knihoven, nedávné změny v estonských a západních knihovnách a také faktory, které tyto změny způsobují, jsou popsány v teoretické části. Pozice venkovských knihoven ve společnosti je stále rozmanitější. Knihovny jsou ovlivněny kulturními, politickými, technologickými, ekonomickými a demografickými trendy. Zároveň rozhodování knihovníka hraje důležitou roli.

Za účelem odpovědi na výzkumné otázky, bylo provedeno 15 semi - strukturovaných rozhovorů s cílenými vzory venkovských knihoven ze tří krajů. Rozhovory se dotýkaly témat, jako je potřeba změny v knihovně, reklama, knihovna jako komunitní centrum, sociálních médií, poštovní služby v knihovnách, hledání nových čtenářů a hranice knihovnické práce. Dotazovaní byli zpravidla hovorní a otevření. Pro analýzu dat byla použita kvalitativní analýza dat.

Studie ukazuje, že venkovské knihovny nepovažují za rozumné přejímat všechny nové nápady. Jejich pohled je obvykle založen na znalosti jejich, většinou starších čtenářů. Například by podle nich čtenáři elektronické knihy prostě neměli používat. Zatímco mezi knihovníky je využívání sociálních médií, viděno mnohdy jako výhodnější. Knihovníci by byli ochotni nabídnout vedlejší služby, pokud toto neovlivní množství pozornosti, jež věnují čtenáři nebo zaměstnanci hlavním cílům. Říkají, že nové věci by mělo zvýšit zájem o čtení. Nabízení poštovních služeb v knihovně se stalo větší samozřejmostí, ale dotazovaní si nemyslí, že by to mohlo být prospěšné pro knihovnickou práci.

Na základě této analýzy autor zjistil, že všichni venkovští knihovníci všeobecně vidí jako pozitivní věc knihovny, které se ze své podstaty mění. Knihovníci mají často ve správě knihovny velmi dlouho a během této doby se knihovny změnily výrazně. Dotazovaní cítí, že potřebují ještě větší množství všestranných dovedností. Rozdíly v postojích knihovníků se projevují hlavně v těch věcech, které vnímají jako vhodné pro knihovnu a také na jejich odhodlanosti zkusit něco nového.

Tyto výsledky poskytují poměrně široký přehled o ochotě estonských venkovských knihovníků ke změně. Autor tohoto příspěvku si přeje, aby byl od nynějška venkovský knihovník charakterizován více všestranným způsobem, než jednoduše řečeno jako "stárnoucí pracovní síla".

Přeložil Vojtěch Mikulanka.

შეჯამება

ესტონეთის სოფლის რაიონებში მომუშავე ბიბლიოთეკარების დამოკიდებულება ბიბლიოთეკებში ცვლილებებისადმი

ამ თეზისის მიზანი იყო, ესტონეთის სოფლის რაიონებში მომუშავე ბიბლიოთეკარების ბიბლიოთეკებში ცვლილებებისადმი დამოკიდებულების შესწავლა. დასახული მიზნის მისაღწევად, შესწავლილი იყო ორი კითხვა:

- როგორია ესტონეთის სოფლის რაიონებში მომუშავე ბიბლიოთეკარების დამოკიდებულება ცვლილებებისა და ინოვაციების ზოგადი ასპექტებისადმი?
- როგორია ესტონეთის სოფლის რაიონებში მომუშავე ბიბლიოთეკარების დამოკიდებულება კონკრეტული ინოვაციების და დამატებითი სერვისების მიმართ?

სოფლის რაიონებში არსებული ბიბლიოთეკების როლი, უახლესი ცვლილებები ესტონეთის და დასავლურ ბიბლიოთეკებში და ფაქტორები რომლებმაც გამოიწვია ცვლილებები განხილულია თეორიულ ნაწილში. სოფლის რაიონებში არსებული ბიბლიოთეკების როლი საზოგადოებაში მეტად მრავალფეროვანი ხდება. ბიბლიოთეკები ექცევიან კულტურული, პოლიტიკური, ტექნოლოგიური, ეკონომიკური და დემოგრაფიული ტენდენციების ზეგავლენის ქვეშ. ამავდროულად, ბიბლიოთეკარების არჩევანი მნიშვნელოვან როლს თამაშობს ბიბლიოთეკების განვითარებაში.

დასმულ კითხვებზე პასუხის გასაცემად, იქნა ჩატარებული 15 სუსტად-სტრუქტურული ინტერვიუ, სამი ქვეყნის სოფლის რაიონებში არსებულ წარმომადგენლობით ბიბლიოთეკარებთან. განხილულ იქნა შემდეგი თემები: ცვლილებების აუცილებლობა, რეკლამირება, ბიბლიოთეკები, როგორც საზოგადოების ცენტრი, სოციალური მედია, საფოსტო მომსახურება

ბიბლიოთეკებში, ახალი მკითხველების მოძებნა და ბიბლიოთეკათა მუშაობის ზღვრები. გამოკითხულნი, ზოგადად, თავისუფლად საუბრობდნენ დასმულ კითხვებზე. მონაცემთა დასამუშავებლად გამოყენებულ იქნა ხარისხობრივი ანალიზი.

გამოკვლევამ ცხადყო, რომ სოფლის რაიონებში არსებულ ბიბლიოთეკების თანამშრომლების მოსაზრებით, არ არის მიზანშეწონილი ზოგიერთი ახალი იდეის მიღება. მათი მოსაზრება ძირითადად დაარსებულია მათ რწმენაზე, რომ მათი მკითხველების უმეტესი ნაწილი ხანდაზმული მოსახლეობაა. ამავდროულად, ერთ-ერთი ყველაზე განხილვადი ტრენდი არის სოციალური მედია ბიბლიოთეკებში, რომელიც ამჟამად ყველაზე მეტად დანახული არის როგორც დადებითი ფაქტორი. ბიბლიოთეკარები მზად არიან ახალი სერვისების შემოთავაზებისთვის, იმ პირობით რომ ბიბლიოთეკის ძირითადი ფუნქციები ნაკლებ ყურადღებას არ დაიმსახურებს მკითხველებისა და დასაქმებულთაგან. ისინი ამბობენ, რომ ინოვაციების მიზანი უნდა იყოს საზოგადოებისგან კითხვისადმი ინტერესის გაღრმავება. ბიბლიოთეკებში საფოსტო სერვისების შემოთავაზება ჩვეული ხდება ბიბლიოთეკებისათვის, მაგრამ გამოკითხულთა აზრით, ეს მომგებიანი არ იქნება ბიბლიოთეკისთვის.

მოგროვებული მონაცემების ანალიზის საფუძველზე, ავტორი დარწმუნებულია, რომ ზოგადად სოფლის ბიბლიოთეკარები ცნობენ ბიბლიოთეკებში მიმდინარე ცვლილებებს და პოზიტიურად განიხილავენ მათ. ზოგჯერ ბიბლიოთეკები ხანგძლივად იმყოფებიან ერთსა და იმავე მფლობელობის ქვეშ, რომლის დროსაც ბიბლიოთეკები მნიშვნელოვნად იცვლებიან. გამოკითხულნი აღნიშნავენ, რომ ბიბლიოთეკებისთვის მნიშვნელოვანია მეტი მრავალფეროვანი შესაძლებლობები. განსხვავება დამოკიდებულებებს შორის ძირითადად დაფუძნებულია იმაზე, თუ კონკრეტულად რა ცვლილებები მიჩნიათ ადეკვატურად და რამდენად თავდაჯერებულები არიან რაღაც ახალი ცვლილების შემოტანისას.

კვლევის შედეგები იძლევიან საკმაოდ სრულ ზოგად მიმოხილვას ესტონეთის სოფლის რაიონებში არსებული ბიბლიოთეკების ცვლილებებისადმი მისწრაფების შესახებ. ამ ნაშრომის ავტორს სურს, რომ სოფლის ბიბლიოთეკებში მომუშავე

პერსონალი იყოს უფრო მრავალფეროვნად კლასიფიცირებული, ვიდრე უბრალოდ „ასაკოვანი სამუშაო ძალა“.

ნათარგმნი ანა ზარანდიას მიერ.

SANTRAUKA

Estijos kaimo vietovių bibliotekininkų požiūris į bibliotekų kaitą

Šio baigiamojo darbo tikslas – įvertinti Estijos kaimo vietovių bibliotekininkų požiūrį į pokyčius bibliotekose. Šiam tikslui pasiekti buvo suformuluoti ir įvertinti šie tiriamieji klausimai:

- Kaip Estijos kaimo vietovių bibliotekininkai vertina bendruosius inovacijų ir pokyčių aspektus kaimo vietovių bibliotekose?
- Kaip Estijos kaimo vietovių bibliotekininkai vertina konkrečias inovacijas ir papildomai teikiamas paslaugas kaimo vietovių bibliotekose?

Teorinėje dalyje aptariami kaimiškų vietovių bibliotekų vaidmuo, pastarųjų metų pokyčiai ir šių pokyčių priežastys Estijos ir Vakarų bibliotekose. Kaimo bibliotekų padėtis bendruomenėse tampa įvairialypiškesnė. Bibliotekos yra veikiamos kultūrinių, politinių, technologinių, ekonominių ir demografinių tendencijų. Tuo pačiu metu bibliotekų vystymosi kryptys vaidina svarbų vaidmenį.

Tam, kad būtų atsakyta į tiriamuosius klausimus, buvo įvykdyta penkiolika pusiau struktūruotų interviu, tikslingai pasirenkant respondentus iš kaimiškų vietovių bibliotekų, išsidėsčiusių trijose Estijos apskrityse. Interviu palietos tokios temos kaip pokyčių būtinumas, reklamos ir pašto paslaugų teikimas, socialinės medijos, bibliotekų – kaip bendruomenės centrų – vaidmuo, naujų skaitytojų pritraukimas ir bibliotekos veiklos ribos. Respondentai buvo atviri ir laisvai reiškė savo nuomonę. Surinkti duomenys buvo kokybiškai išanalizuoti.

Tyrimas atskleidžia, kad kaimiškų vietovių bibliotekininkai nevisiškai pritaria kai kurių naujų idėjų įgyvendinimui. Šios nuostatos dažniausiai grindžiamos bibliotekininkų numanomu savo įprastų skaitytojų, kurie dažniausiai yra pagyvenusio amžiaus, pažinojimu. Kaip pavyzdys pateikiamos elektroninių knygų skaityklės, kurios, teigiama, nesulauktų populiarumo tarp bibliotekos lankytojų. Viena iš gausaus bibliotekininkų palaikymo sulaukiančių naujovių yra socialinės medijos, kurių naudojimas vertinamas kaip suteikiantis daug privalumų. Bibliotekininkai būtų pasiryžę teikti papildomas paslaugas, jeigu tai netrukdytų ir neatitrauktų skaitytojų bei darbuotojų dėmesio nuo pagrindinių bibliotekos funkcijų. Jų teigimu, naujovės

turėtų didinti susidomėjimą skaitymu. Pašto paslaugų pasiūla bibliotekose tampa vis įprastesnė, tačiau, respondentų nuomone, prie bibliotekos darbo tai teigiamai neprisideda.

Remiantis autoriaus atlikta analize, kaimiškų vietovių bibliotekininkai bendrai pripažįsta, kad bibliotekos nuolat keičiasi, ir jie tai vertina teigiamai. Dažnai bibliotekininkai išdirba ilgus metus, per kuriuos bibliotekos pasikeičia labai ženkliai. Respondentai jaučia, kad jų darbui reikalingi vis įvairesni ir plačiau pritaikomi įgūdžiai. Apklaustų bibliotekininkų požiūrių skirtumai pirmiausiai pasireiškia vertinant dalykus, kurie yra tinkami ir priimtini bibliotekoms, bei kaip lengvai jie yra linkę išmėginti ir priimti naujoves.

Gauti rezultatai leidžia pakankamai plačiai apžvelgti Estijos kaimiškų vietovių bibliotekininkų pasiryžimą pokyčiams. Šio baigiamojo darbo autorius išreiškia viltį, kad ateityje kaimiškų vietovių bibliotekininkai bus vertinami platesniame kontekste, nei tik kaip „senstanti darbo jėga.“

Išvertė Mindaugas Gicevičius.

KOPSAVILKUMS

Igaunijas lauku reģionu bibliotekāru attieksme pret bibliotēkās notiekošajām pārmaiņām

Šī pētījuma mērķis bija noskaidrot Igaunijas lauku reģionu bibliotekāru attieksmi pret bibliotēkās notiekošajām pārmaiņām. Lai sasniegtu mērķi, tika definēti divi pētāmie jautājumi:

- Kā Igaunijas lauku reģionu bibliotekāri uztver vispārējo inovāciju ieviešanu un pārmaiņas, kas skar lauku bibliotēkas?
- Kā Igaunijas lauku reģionu bibliotekāri uztver specifiskās inovācijas un papildus pakalpojumu ienākšanu ikdienas darbā, kas skar lauku bibliotēkas?

Teorētiskajā daļā tiek apskatīta lauku bibliotēku loma, ar bibliotekāro darbu saistītās jaunākās pārmaiņas gan Igaunijā, gan rietumu reģiona bibliotēkās, kā arī pētīti šīs pārmaiņas izraisītie cēloņi. Lauku bibliotēku loma sabiedrībā kļūst daudznozīmīgāka. Bibliotēku darbību ietekmē kulturālas, politiskas, tehnoloģiskas, ekonomiskas un demogrāfiskas attīstības tendences. Tajā pat laikā lielu lomu bibliotēku darbībā spēlē bibliotekāra izdarītās izvēles.

Lai atbildētu uz pētījumā izvirzītajiem jautājumiem, tika veiktas 15 daļēji strukturētās intervijas ar mērķtiecīgi atlasītiem lauku reģionu bibliotekāriem no trīs valsts apgabaliem. Interviju gaitā tika apskatīti tādi jautājumi kā, piemēram, nepieciešamība pēc pārmaiņām, reklāma, bibliotēkas kā kultūras un kopienas centrs, sociālie mediji, pasta pakalpojumi bibliotēkās, jaunu lasītāju piesaistīšana un bibliotekārā darba robežas. Kopumā intervijas bija atvērtas un ritēja raiti. Datu analīzei izmantota kvalitatīvā datu apstrādes metode.

Pētījums atspoguļo situāciju, ka lauku reģionu bibliotekāri neuzskata par vajadzīgu sekot līdzi visām jaunākajām tendencēm. Viņu uzmanība visvairāk ir koncentrēta uz lielākās lasītāju grupas apkalpošanu, kas parasti ir gados vecāki cilvēki. Piemēram, e-grāmatu lasītājs vienkārši netiktu izmantots. Tajā pat laikā viena no apspriestākajām tēmām ir sociālo mediju izmantošana, kurai tiek piešķirta aizvien lielāka nozīme. Bibliotekāri labprāt piedāvātu papildus pakalpojumus, ja vien galvenie pamatpakalpojumi nezaudētu lasītāju vai bibliotekāru uzmanību. Viņi uzskata, ka inovācijām vajadzētu palielināt interesi par lasīšanu. Pasta pakalpojumu piedāvāšana bibliotēkās

kļūst aizvien populārāka, taču intervētie bibliotekāri neuzskata, ka tas sniegtu kādu labumu bibliotekārajā darbā.

Balstoties uz veikto datu analīzi, autors secina, ka lauku reģionu bibliotekāri apzinās bibliotēkās notiekošās pārmaiņas un atzīst tās par labām esam. Bieži vien bibliotekāri savā profesijā ir nostrādājuši ilgu laika posmu un pieredzējuši ievērojamas pārmaiņas bibliotēku darbībā. Intervētie bibliotekāri jūt, ka šobrīd viņiem nepieciešamas vēl daudzpusīgākas prasmes. Galvenās atšķirības bibliotēku attieksmē iezīmējamās ar to, kādas lietas tie uzskata par bibliotēkai nepieciešamām, un cik pārliecinoši viņi uzlūko jaunu lietu izmēģināšanu.

Iegūtie rezultāti sniedz nosacīti plašu pārskatu par Igaunijas lauku bibliotēku ieinteresētību mainīties. Pētījuma autors cer, ka turpmāk lauku bibliotekāri tiks vērtēti augstāk kā „novecojošs darbaspēks”.

Tulkojums: Agnese Ribāka.

KASUTATUD KIRJANDUS

BBC. (2012). *Amazon selling more Kindle ebooks than print books*. Kasutatud 14.05.2016. <http://www.bbc.com/news/technology-19148146>

Casey, M. E. (2007). *Library 2.0: a guide to participatory library service*. Medford: Information Today.

Coontz, K., Gubbin, B (toimetajad). (2010). *IFLA public library service guidelines*. Berlin: De Gruyter Saur.

Crawford, W. (2007). *Balanced Libraries: Thoughts On Continuity And Change*. CreateSpace Independent Publishing Platform.

Eesti Raamatukoguhoidjate Ühing. (2016). *21. sajandi raamatukogu*. Kasutatud 14.05.2016. <http://eru.lib.ee/www/images/stories/dokumendid/21-sajandi-raamatukogu.pdf>

Eesti Rahvusraamatukogu. *Raamatukogusõnastik*. Kasutatud 28.05.2015. <http://termin.nlib.ee>

Guest, G., Bunce, A. ja Johnson, L. (2006). How many interviews are enough?: An experiment with data saturation and variability. *Field Methods*, 13, lk 181-197.

Hansson, J. (2010). *Libraries and Identity: The Role of Institutional Self-Image and Identity in the Emergence of New Types of Libraries*. Oxford: Chandos.

Hein, M. 2008. *Valdade ja rahvaraamatukogude koostöö: väikese teeninduspiirkonnaga raamatukogud omavalitsusjuhtide ja raamatukoguhoidjate hinnangutes*. Lõputöö. Viljandi: Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia.

Hernon, P. ja Matthews, J. R. (2013). *Reflecting on the future of academic and public libraries*. London: Facet.

Jõgi, M. (2015). Rahvaraamatukogud arvudes. *Raamatukogu*, 4, lk 5-7.

Jõhvi Keskraamatukogu. (2015). *Aastaaruanne 2014*. Kasutatud 03.05.2016
<http://rk.johvi.ee/docs/aruanded15/maakond.pdf>

Kalamägi, M. (2014). *Rahvaraamatukogude ühendamise kohalikes omavalitsustes aastatel 2000-2013*. Lõputöö. Tartu Ülikool, ühiskonnateaduste instituut.

Kalmus, V., Masso, A. ja Linno, M. (2015). Kvalitatiivne sisuanalüüs. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 27.05.2015. <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>

Kelder, V. (2012). Rahvaraamatukogu kui pehme sotsiaalasutus? *Raamatukogu*, 2, lk 21-24.

Kranich, P. (2009). *Eesti maaraamatukogutöötajate erialased infovajadused, kasutatavad infoallikad ja tööalane arvutikasutus*. Lõputöö. Tartu Ülikooli Viljandi Kultuuriakadeemia, infohariduse osakond.

Kultuuriministeerium. *Kultuuriministeeriumi valitsemisala arengukava 2016-2019*. (2015). Kasutatud 09.11.2015
http://www.kul.ee/sites/default/files/kum_valitsemisala_arengukava_2016-2019.pdf

Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020. (2014). Kasutatud 11.11.2015
<http://www.kul.ee/sites/default/files/kultuur2020.pdf>

Laumets, A. (2015). *Infokihistumine: raamatukoguhoidjate tegevus ja hoiakud*. Lõputöö. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Luik, A. (2014). *Lisateenuse pakkumise võimalused maaraamatukogudes – Pärnumaa maaraamatukoguhoidjate hinnangute alusel*. Seminaritöö. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Marshall, MN. (1996). Sampling for qualitative research. *Family Practice*, vol. 13, 6, lk 522-525. Kasutatud 03.05.2016 <http://fampra.oxfordjournals.org/cgi/reprint/13/6/522.pdf>

Mathews, Brian S. (2007). Online social networking. Courtney, N. (Koostaja). *Library 2.0 and beyond: innovative technologies and tomorrow's user*. London: Libraries Unlimited.

Must, M. (2016). *Tartumaa maaraamatukoguhoidjate suhtumine raamatukogude muutumisse*. Seminaritöö. Tartu Ülikooli ühiskonnateaduste instituut.

Norman, A. M. (2008). Fostering a Balanced Library: How Practicing the Principles of the Slow Library Movement Could Lead to a Sustainable Future for Libraries. *Dalhousie Journal of Interdisciplinary Management*, 4.

Pärnu Keskraamatukogu. (2012). *Arengukava 2012-2016*. Kasutatud 14.05.2016. http://www.parnu.ee/fileadmin/user_upload/areng/raamatukogu_arengukava_2012_2016.pdf

Pärson, T. (2015). Infotehnoloogia. Põder, K (Toim). *Eesti statistika aastaraamat 2015*, lk 366-371. Tallinn: Statistikaamet.

Rand, L. (2013). Kohalike omavalitsuste mõju kasvab. *Raamatukogu*, 5, lk 36-37.

Riet, E. (2016a). Elus ei ole ületamatuid raskusi. Ene Rieti intervjuu Tiiu Valmiga. *Raamatukogu*, 1, lk 31-33.

Riet, E. (2016b). Kas 270 rahvaraamatukogust piisab?. *Raamatukogu*, 1, lk 10-11.

Rämmer, A. (2014). Valimi moodustamine. *Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metodoloogia õpibaas*. Kasutatud 10.11.2015 <http://samm.ut.ee/valimid>

Sepp, I. ja Talvi, K. (2014). Rahvaraamatukogud. Volt, M. (Koostaja). *Raamatukogud ja kogundus Eestis 2002-2012*, lk 39-59. Tallinn: Eesti Rahvusraamatukogu.

Sihtasutus Kutsekoda. *Kutsestandard. Raamatukoguhoidja, tase 6*. (2013). Kasutatud 02.06.2015. <http://eru.lib.ee/www/images/stories/dokumendid/raamatukoguhoidja-tase-6.4.pdf>

Sihtasutus Kutsekoda. *Kutsestandard. Raamatukoguhoidja, tase 7*. (2013). Kasutatud 03.06.2015. <http://eru.lib.ee/www/images/stories/dokumendid/raamatukoguhoidja-tase-7.4.pdf>

Sihtasutus Kutsekoda. *Kutsestandard. Raamatukoguhoidja, tase 8*. (2013). Kasutatud 04.06.2015. <http://eru.lib.ee/www/images/stories/dokumendid/raamatukoguhoidja-tase-8.4.pdf>

Tammissaar, Õ. (2008). Iga teine rakverlane vajab meid. *Raamatukogu*, 2, lk 24-26.

Õunapuu-Seidelberg, K. (2013). Raamatukogud kui tõmbekeskused. *Raamatukogu*, 5, lk 4.

LISAD

Lisa 1. Lõputöö intervjuu kava

(Kasutatud RK6 – RK15)

- **Küsimused uuritava raamatukogu kohta ja üldistel teemadel**

Millises hoones teie raamatukogu asub?

Kui kaua olete selles raamatukogus töötanud?

Kui palju on teie raamatukogul lugejaid?

Mis on raamatukogudes teisiti võrreldes viie aasta taguse ajaga?

Millised teemad teile pähe tulevad kui rääkida raamatukogude muutumisest?

Kas on midagi, mida tahaksite oma raamatukogus muuta?

Millest oma raamatukogu puhul unistate?

- **Suhtumine muudatuste erinevatesse aspektidesse**

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

Kuidas suhtuvad teised maaraamatukoguhoidjad teie arvates muutustesse?

Kas tunnete, et miski või keegi survestab teid muutuma?

Kuidas omavalitsuste ühinemine teid mõjutada võib?

Kas raamatukogudest on saamas kogukonnakeskused või on see roll hoopis vähenemas?

Mida tähendab raamatukogu kogukonnakeskusena?

Millisel määral sobivad raamatukogusse raamatutega mitteseotud teenused?

Kus on teie arvates piir, millega raamatukogud võiksid tegeleda?

Kas teie raamatukogu ning maaraamatukogud üldiselt peaksid ennast rohkem reklaamima?

Kuidas saada uusi lugejaid?

Kas koolitused on maaraamatukoguhoidjate seas populaarsed? Kas nendes on kasu? Kas nendest võetakse õppust?

- **Suhtumine lisateenustesse**

Kuidas suhtute postipunktide raamatukogudesse kolimisse? Kas seda võib lugeda vaid lisakohustuseks?

Kas raamatukogus võiks olla pesumasin?

Mida arvate tagastuskastist?

Mida arvate e-raamatutest? Kas need võiks teie lugejaid huvitada?

Kuidas suhtute raamatukogus söömisesse-joomisesse? Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Kas raamatukogust võiks saada raamatute kõrval ka spordivahendeid laenutada?

Kas raamatukogul võiks olla Facebooki konto? Kuidas seda kasutate ja mis on selle juures head ja halba?

Kas tahate midagi lisada ja olete rahul oma antud vastustega?

Lisa 2. Seminaritöö intervjuu kava

(Kasutatud RK1– RK5)

- **Küsimused uuritava raamatukogu ja viimatiste muutuste kohta**

Mida saavad külastajad teie raamatukogus teha?

Milliseid uuendusi olete viimastel aastatel kasutusele võtnud?

Millistele muudatustele olete lähiajal enda raamatukogu silmas pidades mõelnud?

Millised muudatused teie raamatukogus või raamatukogudes üldiselt on teile meelt mööda?

Milline tagasiside on nende uute asjade kohta külastajatelt tulnud?

Millisena mäletate aega, kui raamatukogus veel interneti ja arvuteid polnud?

- **Suhtumine muudatuste erinevatesse aspektidesse**

Milliseid muudatusi on teised väikesed raamatukogud ellu viinud ja teilegi huvitavad tunduvad?

Kuidas suhtuvad teised maaraamatukoguhoidjad teie arvates muutustesse? Kas maaraamatukoguhoidjad on uuenduslikud?

Mida oleks peale idee veel vaja, et raamatukogus midagi uut rakendada?

Mille tõttu võivad muudatused tegemata jääda?

Kas raamatukogudest on saamas kogukonnakeskused või on see roll hoopis vähenemas?

Kus on teie arvates piir, millega raamatukogu võiks tegeleda?

Kuidas suhtute muudatustesse, mida võib lugeda lisakohustusteks, nagu näiteks postipunktina töötamine?

Mis määral sobivad raamatukogusse raamatutega mitteseotud sündmused või teenused ja milline võiks olla nende mõte?

Kas olete tundnud mingisugust survet muutuste tegemiseks? Kes või mis seda survet tekitavad?

Kas teie raamatukogu ja raamatukogud üldiselt peaksid ennast rohkem reklaamima?

- **Näited konkreetsetest muudatustest**

Mida arvate sellest, kui raamatukogusse oleks võimalik raamatuid tagastada ka siis, kui asutus pole avatud, näiteks kasutada tagastuskasti?

Kuidas suhtute e-raamatutesse ja kas see võiks teie arvates lugejaid huvitada?

Kuidas suhtute raamatukogus söömisesse-joomisesse? Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Kas raamatukogus võiks olla pesumasin?

Kas raamatukogust võiks saada raamatute kõrval ka spordivahendeid laenutada?

Kas raamatukogul võiks olla oma Facebooki konto? Mis probleeme see võib tekitada?

Lisa 3. Intervjuude transkriptsioonid

RK1

8. aprill 2015. Intervjuu kestis 65 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~50 aastat, lugejaid ~650.

Küsin kõigepealt praeguste tegevuste kohta. Mida inimesed siin raamatukogus igapäevaselt teha saavad?

Igapäevaselt. Just arvutist läks inimene välja. Tähendab minu mõte on ikka see, et raamatukogu esmane ülesanne on ikka töö raamatuga. Kõikvõimalikud, noh seda, mis ta saab valida, igasuguseid noh, raamat, ajakiri perioodika. Siin nad saavad lugeda, siin ootavad bussi, siin kasutavad arvutit. Kes vajab soovitusi, kes ei. Nad kasutavad isegi raamatukogu telefoni, ega midagi pole öelda, sest maapiirkonnad on vaesed ja seda peab lubama.

Annate alati, isegi pikkadeks kõnedeks?

Annan. Ei nad ei räägi pikalt, inimesed on arusaajad. Kuhu ta läheb selle elektrinäidu ütlemisega, tal pole kuhugi minna, ta peab lihtsalt kasutama seda. Nii et kõiksugused lisaks raamatule, perioodikale, kirjandusele ja arvutile ka sotsiaalsed abistamised, nõustamised. Mõned avalduste kirjutamised, seleta seda, muidugi arvuti kaudu otsimised nendele igasuguseid asju – otsi seda, otsi teist. Nii et igasugune inimlik abistamine. Sest see on koht, kus ei võeta raha ja suhtutakse positiivselt. Noh needsamad viimased [külastajad]. Üks oli intelligentsem härra, teine on meil siin hoolduskodust pärit. Aga kõik nad on meie valla inimesed, kõigile peab olema koht päikese all.

Kas selline sotsiaalne pool on koguaeg raamatukogu töö juures olnud?

Jaa. See oli juba nõukogude ajal. Alati, alati, alati. Sest on ikka inimesi, kes vajavad abistamist. Ja kui olid külanõukogu ajad ja ülemused ja... kuhu see inimene läks. Sest omal ajal oli lihtsalt see raamat defitsiitne, teda loeti. Aga kui tuli see töötuse aeg, siis ta oli nii päeva kui öö möödasaatja. Ainult vähesed teavad, kui rasked on olnud unetud töötult ja kui ta siis siia tuleb, siis ta peab saama just vastava raamatu, et ta ei läheks mitte sassi oma eluga. Sest raamatust on ikka väga palju kasu. Me ei räägi seda, mis on aimeraamatud, vaid see, mis veedab tema tunni ära, et ta ei peaks mõtlema oma ränkraskele probleemile. Ja probleemid on maal ikka väga rasked.

Ja siis te soovitate raamatuid niimoodi?

Jah, kuigi mingi seadus näeb ette, et ma ei tohi ahistada ja ma ei tohi soovitada. Aga minu lugejad on harjunud sellega. Kõigiga ma kõnnin siin ringi – aita, õpeta, ole, anna mulle seda midagi. Ma ju tean kõiki oma inimesi. Tuleb sisse – noh sina tahad äkki muusikast, sina tahad ajaloost. Õpilane tuleb sisse, tal peab olema ka saada koolilektüür. Ma olen siin täitsa abistaja rollis. Mina võtan veel sellisena. Võib-olla ei peaks, võib-olla peaks ütlema, et mine vaata ise, raamat on riiulis, aga mina ikka soovitan.

Olete te, ütleme, viimase kümne aasta jooksul midagi uut siia raamatukokku sisse seadnud või proovinud teha?

(Sügav ohe) Te mõtlete lugeja seisukohalt või enda töö seisukohalt?

Ütleme, mida saaks lugejad teha?

Mida lugejad on saanud. No muidugi arvuti oli juba varem, aga seda on süvendatud ja eks see infotehnoloogiline asi ole nüüd see kõige suurem uuendus, kuna maaelanikkond ju väheneb ja vananeb, siis neid on ikka väga palju vaja õpetada ja aidata sel teemal. Ja lugejatele läheb nüüd hästi see asi arusaadavaks, et enam ei pea kramplikult autorit meeles pidama. Sest kui nõukogude ajal olid ühed Ivanovid või Gorkid või mis iganes olid ja eestlastest olid seal ka ainult seal Semperid või Kuusbergid ja inimesele jäi see autor meelde, siis nüüd on maailm nii laiali ja neid autoreid on nii miljon, et nad on väga tänulikud, et nad võivad pealkirja küsida mu käest. See on üks niukesi, mis lugejatele hästi läheb, selles suhtes. Ei oska ütelda. Mina ei ole eriti suur raamatute sarjadesse panija. Natuke on siin see toimik ja need tõsielulised ja ajaloolised. Praegu ei saa lihtsalt üle ega ümber see „minu“ sari, Petrone prindi. See lihtsalt on niivõrd kuum ja need elulood. Need on niivõrd kuumad, nagu ikka kõik hooajaline on. Ja siis selle tõttu neid on natuke välja toodud. Muidu mul on ikka nii, nagu vanadest aegadest. Autorite järgi alfabeedis ja siis liigiline, kümnendliigitus UDK süsteem nagu ikka. Ja siis sedasi on need.

Millal siia arvutid sisse said ja internet?

Oi, näiteks RK1 raamatukogu oli esimesi raamatukogusid Tartumaal, kes sai esimese arvuti raamatukogudest. Aga mis aastal see oli? Taevas küll, tule appi! [...] oli siis veel vallavanem. See oli ikka vast kõva kolmkümmend aastat tagasi, kui arvutid tulid. Nii et ikka väga ammu on. Ma olen ise olnud niukseid asju haarama.

Enne üheksakümnendaid siis üldse või?

Jah, vist küll oli see jah. Esimene arvuti. Ei olnud veel kellelgi maakonnaraamatukogudest, rajooni raamatukogudest toona.

Ja kuidas ta siia sai siis?

Selle vald ostis mulle.

Kataloogimise jaoks või enda jaoks?

Ei, kohe meil oli, siis Kirjasto programmi hakkasin panema. hakkasin Kirjasto programmi sisestama, et oleks, noh Soome programm oli, aga nüüd me oleme Urramis. Ja siis kultuurkapitalist sain projektiga selle koopiamasina, see on ka juba ammust aega. Noh printerid ja niisugused asjad on tulnud aja jooksul lihtsalt sisse vastavalt vajadusele

Aga internet?

Internet, noh ilma selleta ei saa ju. Ta on ka siis kohe, nii kui sai see arvuti, siis hakkas ka see internet olema.

Ja see muutis põhjalikult kogu seda raamatukogundust?

Jaa, loomulikult. See muutis põhjalikult, täiesti põhjalikult kohe ja no praegu on eriti, kui need triipkoodid on. Ma ei tea, kas teistes raamatukogudes on, aga me teeme ise endale. Tähendab triipkoodid me tellime ikka teegi kaudu igale raamatule, aga me tegime ka endale perioodikale ja teeme ise seda triipkoodi. Sest mul ikka läheb korraga, hops, läheb kaheksa-üheksa ajakirja välja või ajalehte. No annab siit otsida, kus too number siis nüüd on. No siis ma lihtsalt viidan enda ja inimeste aega. Ja muidugi mugav on.

Aga see on vist küllaltki haruldane, et nii tehakse?

Jah, minu meelest ka. Ja mis mul on veel teistmoodi, mida mina ei tea, et maakonnas oleks – [...]. Selle ma viisin ise sisse, kuna ma arvasin, et mul on kergem sellest ülevaadet saada, sest nii nagu triipkood aitab minu tööd kergendada, nii ma [...]. Nii et seda ma olen teinud, see on nüüd küll minu. Ma ei tea, kas teistel mujal kuskil on. Aga ma olen sellega harjunud ja mu lugejad on ka sellega harjunud. No mõnda, oma isiklikke asju kergendada ja olla.

Kas inimestele meeldivad Kultuuriministeeriumi soovitatud raamatud?

Jaa, noh jah meeldivad küll. Kui me räägime eelarvelisest poolest, siis meie elame eelarves pearaha süsteemis. Kultuuriministeerium annab meile elanike arvu järgi teatud summa raha, vastavalt elanikele ja sellest siis kultuuriministeerium oleks huvitatud, et me, noh see oli see suur skandaal, Langi Cartlandi skandaal, see oli natukene tobe küll. Ma ütlen tõepoolest Langi poolt oli tobe, sest Cartland ei olnud tõesti asi, mida võiks ette visata. Aga kui ma räägin seda, kuidas inimene vajab mõnikord enese meele lahutamiseks, mitte meele kokku panemiseks raamatut, siis ega ta Cartlandi ei lugenud. Ta luges ikka seda, kust ta sai jõudu. Ega inimene ei otsi väga sellist lääget asja. Ta tahab ikka saada et kõik lõppeks positiivselt, mis annaks talle ka jõudu. Ja siis, kui eelarves see raha tuleb – pearahasüsteem – siis sellest on teatud protsent, millest oleks soovitatav osta neid raamatuid. Ja siis on veel ka teatud protsent perioodikat sellest, 30 protsenti sellest. Nende alla kuuluvad, näiteks mul on kõik olemas, Tuna, Värske Rõhk, Keel ja Kirjandus, Vikerkaar, Looming, Akadeemia. Tähendab need on ka need ajakirjad. Ma ei ütle, et neid väga palju kasutatakse, ma ei saa seda tõesti väita. Aga kuna mul on keskkool ja ikka tehakse

referaate. Vaatamata sellele, et arvutiajastu on – ma näen küll, kuidas nad tulevad. Ma küsin, mida sa teed. Ta ütleb, oo jaa, ma teen, no ütleme Lydia Koidulast. Mina, krips-krops, lähen riivli juurde, otsin talle raamatud, panen sinna arvuti lauanurga peale. Ta ütleb, et ahh ei ma ei tahagi raamatut, ma võtan siit. Mul on seda muidugi väga valus kuulata, aga ma ei saa sinna kätt ette panna, sest see on ajastu. Me ei lähe ju enam hobusega maad kündma ja me ei lähe ka jala enam Elvasse ja ühistransporti kasutame harva – iga inimene tahab ju oma autot. Nii on temal õigus kasutada ja võtta kuskilt seda mida ta tahab. Aga minu kohus on teda siit natuke kõrvalt aidata ja pakkuda, luua võimalus. See on minu kohus.

Olete te nõus, et praegu raamatukogud suhteliselt palju muutuvad?

Jaa, muutuvad küll. Muutuvad küll. Aga samas ma peaksin ütlema, et mina olen selle aja üle elanud, kui, kui kino tuli – „no nüüd ei tule enam keegi raamatukokku“. No siis, kui tulid televiisorid, noh, mina olen ka selle aja üle elanud - „Nüüd ei lähe keegi kinno ja nüüd ei tule raamatukokku ammugi!“ Ikka tulevad! Raamat oli on ja jääb. Saviraamatust alates. Ja seda võimalust, kui nagu mul siin lugejad on, ajakirju ma annan ka koju. Ta naudib seda, kuidas ta saab ajakirja ju kodus. Ajakiri on kallis. Ja pealegi, ma ütleksin, et ega need ajakirjad dubleerivad, väga palju, üksteist. Kui ma võtan siit Maakodu ja Maa-mingisuguse-teise, siis noh-jah, ta on ka seal ja siin praktiliselt üks-kaks artiklit on see, mis huvitab. Ülejäänud on kas reklaam, klantsleht või mida iganes ja seetõttu inimene teda ei telli, ega ka osta. Ta on kallis. Ta ei põle ka, selles on asi. Inimene ei saa temast põletusmaterjali kah. Ikka muutub, väga on muutunud. Suhtumine on muidugi muutunud. Me ei räägi sellest, millised on ka raamatukogu ruumid juba enamasti. Ainuüksi juba välisest pildist hakkab raamatukogu muutuma. Ma pean ütlema, et mina olen siin ikka juba täiesti ärahellitatud olukorras. Ma olen ühelt poolt muidugi hellitatud, teiselt poolt paneb see suured kohustused. Ma olen nagu visiitkaart vallale. Kui suvel tulevad Soome bussid, muud ekskursioonid, kus nad peatuvad? Ma olen valla keskses. Suured aknad, suur raamatukogu silt. Osad tulevad sisse, muidugi kasutavad olmeruumi – aga teine, kas ma võin internetis korraks ära käia. Kui siin ei oleks puhas valge särav, siis oleks see vallale piinlik. Sest see on nüüd koht, et raamatukogu on sageli visiitkaart. Ja milline. Tähendab kõik raamatukogud on – neli seina, raamatud ja riivlid. Aga milline aura selles raamatukogus sees või selle ümber on, see sõltub ikka töötajast. Kas inimesed tulevad, tahavad tulla, kas nad võtavad sind omaks? Kas nad noh, tulevad nii nagu nad tunnevad, et nad on oodatud, et neid ei ole ära aetud. Ka kõige, ma ütlen ka sotsiaal, noh, tuleb siia, mul on eriti see teisipäeval see valla bussipäev, turupäev. Ootavad siin bussi. Ma näen muidugi, et ta on noh õlut joonud ja mida iganes. Aga kui ta ei sega teisi ja kui ta istub siin rahulikult, on soojus. Siis mis põhjus peaks olema mul öelda, et sa ei tohi tulla. Ta ju tohib! ja muidugi see on ka – väga paljudes

linnaraamatukogudes on see viiviseprobleem. Aga mina viisin küll oma vallas asjad nii kaugemale, et rääkisin, et kui me võtame viivist. Minu piirkond ulatub [...], buss tuleb sealt. Aga kui buss libeda tee tõttu jätab käimata. Kui järgmisel nädalal on tal endal tervis läbi. Ta läheb ju segi sellest mõttest, et „pean nüüd maksma selle eest, et ma ei saanud raamatut ära viia“ See nali on minul küll ära jäänud ja ma pean ütlema, et kui sa nendesse leebemalt suhtud, siis nad isegi ka võtavad kuidagi kohusetundest seda. Käituvad nagu paremini. Kui ma nende pealt nüüd trünniksin ja mis mulle väga meeldib – mina kasutan seda oma tööalast programmi nii täiega. Kui mõned raamatukogud võib-olla ei kirjuta meiliaadresse inimesel, kel on. Siis mina leian, et see on väga hea moodus. Arvuti, mul on ka kolmkümmend päeva, kuu aega, see tagastustähtaeg. Arvuti saadab talle viisakalt, kuule sul on see või teine asi toomata. Aga mis ütleb see inimene, kui ta näiteks no ütleme perenaine, säriseb pann ja äkki on telefon: [kurjalt] „Kuule sul on see-teine raamat toomata. Mul on seda vaja!“ Ta läheb ähmi täis, ta saab kurjaks, ta läheb šokki. No ei ole vaja. Aga kui ta õhtul rahulikult võtab meili lahti, ahhaa!, noh raamatukokku peaks minema. Ma panen nüüd raamatud valmis, homme ei lähe, ülehommel lähen ja ta võib pikendada arvuti teel. Ta saadab mulle kirja, me suhtleme inimesega sõbralikult. Sest mina leian, see meili teel suhtlemine on kõige sõbralikum suhtlemine. Nad on aru saanud. Nad algul ütlesid: „Mis nali see on? Öösel kell null-null-null-kolm saadad sa mulle mingisuguseid teateid. Ma ütlesin, et ole nüüd, see ei ole minu saadetud. Mis sa arvad, et ma tulen siia raamatukokku öösel istuma. See on üks väga hea uuendus, mis mina olen oma lugejate jaoks teinud. Ja samuti on, näiteks järjekorda panemine. Kui vanasti nõukogude ajal ma pidin üles kirjutama, noo ütleme see Kersna raamat, sina, teine, kolmas, neljas noo järjekord läks pikaks-. Aga nüüd on niimoodi, et kui see Kersna raamat tuleb mingisuguse Riina käest tagasi, siis ta kohe mulle ütleb: ja järgmisena on järjekorras, no ütleme Arvo. Ja automaatselt läheb talle kiri koju. Inimene teab. Ma ei pea helistama. Telefoniarved on jäänud väiksemaks. See on ka üks asi. Ja häirib ju inimest, kui telefon heliseb. Võpatab kohe. Ma ei taha kedagi traumeerida. See on nüüd ka, tähendab, ma ei oskagi korraga rääkida, mis need uuendused on, aga vat nii tasapisi noppides ongi need uuendused meie igapäevaelus.

Aga mida te arvate uuendustest üldse? Positiivselt, negatiivselt?

Mina olen ikka täiesti positiivne. Sellepärast, ma mõtlen seda eelarve tagasi tulles. Meie vald läks nüüd e-arvekeskusele üle. Noh, loomulikult, mina kui nii kaua aega töötanud, ja ma ei saanud siis nüüd oma asju aetud või. Ikka sain. Võtsin oma arve ja viisin valda ja tegin ja olin. Aga nüüd on palju lihtsam. E-arve keskusse läheb. Siis tuleb ta siit valda, siis tuleb ta mulle konteerimiseks, ma konteerin ära. Kahe tunniga on kõik need asjad toimetatud. Muidugi ma pidin õppima. Noortel läheb see lihtsamalt. Aga mulle meeldib õppida ja ma olen tahtnud. Kui

ma seda tööd tahan pidada, inimesi armastan, siis ma pean ka edasi õppima. Ka see on üks uuendus, see e-arvekeskus meie eelarves on väga oluline. Ma ei pea iga asja pärast valda tormama. Nii et, noh, tea nüüd, mis veel uuenduseks nimetada või.

No hästi. Kuidas teie arvates teised maaraamatukoguhoidjad suhtuvad uuendustesse, niimoodi üldiselt?

Jah, vat, kõik sõltub. Sõltub sellest, kui alati on nad kaasa minema nende uuendustega. Sest üldiselt on, te peaksite minema meil keskkogu direktrissi juurde, tema teab, kuidas keegi suhtub. Tähendab tema ütleb teile täpselt – näe see läheb uuendusega kaasa, see ei lähe, see tahab õppida, see ei taha õppida. Nii et ma ei ole nagu eriti pädev ütlema. Aga mis ma pean vaatama, noh, käies õppepäevadel, ruum on alati täis. Kõik on kohal õppepäeval. Kõik tunnevad vajadust. Muidugi see on ka tingitud sellest.

Keskkogu õppepäevadel siis?

Jah, keskkogu õppepäevadel. Ja muidugi kui vald on siin teinud mingeid muid asju, siis me oleme nendest ka osa võtnud. Koolimajas olid näiteks e-arvekeskuse õppepäevad ja enne seda olid mingid etiketi, mida kõike vaja on ja. Ikka on juurde õpitud. Nii et õppepäevad on täis, järelikult inimesed tahavad õppida. Sest muidugi asi on ka selles, et meie palgad on suht väiksed. Ja kes meist siis nii väga tahab ka koju jääda. Sestsaadik, kui see kena riik meile selle pensionikoefitsiendi tekitas, siis ma töötan kolm aastat ära ja ühe tööstaaži aasta saan. Kolm aastat ripun ma siin, ei teeninda lugejaid, ei pese põrandaid, see on jah. Aga siin ei ole mõtet viriseda, see on meie poliitika. Ja seda me oleme ise tahtnud. Keegi ei keela, mine ära ja ela oma pisikesest pensionist. Nii et see on see koht. Ja ma arvan küll, et teised lähevad ka uuendustega kaasa.

Kas siis uuendustega kaasa minemisel on mingi surve ka mida on tunda, et kõik lähevad?

Ei. Ei, survet küll ei ole, mina ei ole tundnud. Sest meile saadetakse seminari need, mm noh, õppepäeva kavad ja nad on enamast nii huvitavad, et me lihtsalt tahame minna. Aga ma pean seda ütlema, et meie vallas on siis nüüd neli raamatukogu, [nimed eemaldatud]. Ja meil on selle nelja raamatukogu peale 2,25 töökohta. Mina olen täiskohaga, üks on 0,75ga, üks on 0,5ga. See oli üksjagu mul punnitamist, kuna siis nad liideti meil kõik kokku. See oli vist 2010. aastal, kui siis RK1 raamatukogu jäi siis peakoguks ja pandi siis see direktori tiitel juurde, ilma palka muidugi juurde panemata, ja kohustusi tuli siis nii palju, et ma pidin ära lahendama kõigi nelja raamatukogu lahtiolekuajad. Ja RK1st nõuti kuus päeva avatuks. See läks üksjagu keeruliseks, aga me oleme saanud hakkama ja me oleme nüüd olnud niimoodi, et [...] on kaks päeva, [...] on kaks päeva ja [...] on ühe päeva ja siis jäi veel see kuus tundi üle, mil [...] on siin. See on väga oluline, sest [...] raamatukogu on hästi aldis õppima kõike ja tema on noor. Tema hoomab ja saab

rutu arvuti teel. Sest on näiteks, inimene tuleb sisse, mingi teatmenõudega. Siis tema läheb arvutist otsima, aga mina lähen riiulist otsima. Mina olen vana raamatufännaja. Aga tema alustab arvutist. Nii et me täiendame selles suhtes kenasti ja see ei ole olnud meil kerge, aga rahvas on harjunud ja just tulles seda, et lahtiolekuajad. RK1 raamatukogu aasta jooksul näiteks, kui seminari või õppepäev on igal kolmapäeval, siis keegi meist jääb siia. Me ei traumeeri lugejaid, nad on nii ära harjunud, et kuus päeva on lahti. Suvel, puhkuse ajal on siis meil kolmepäevane ja päris kinni ei ole ühtegi kuud meil raamatukogu. Suvel ei ole võimalik lihtsalt panna. Need möödasõitjad on need, mis.

Nii et laupäeval oled ka lahti, see on vist küllaltki haruldane?

Jaa, kella üheksast üheni. Ei tea kas see just haruldane on, [...] on ka laupäeval lahti. Ta oli nõukogude ajast juba. Nõukogude ajast ja ta jättis ennast sinna. Elvas on laupäeval lahti ja minu meelest on vist [...] vallas ka laupäeviti lahti, et on esmaspäeviti kinni, aga meil on kõik esmaspäevast laupäevani. Ja eriti siis kui need arvuti tulid. Mul oli algul viis, tähendab kõigepealt oli kolm, siis oli viis ja nüüd on taas jälle kolm, sest nüüd on jäänud jälle vähemaks see arvutivajadus. Ja ja nad on, siis vanasti oli nii, et laupäeval oli täiesti tormijooksuga olid need arvutid vallutatud. Sest noh, kes käis tööl ja, mõnel oli niuke asi, et perenaine hakkas tubasid koristama, lapsed saadeti siis raamatukokku eest jalust ära. Ja hiljem tulid ise vaatasid oma asjad üle ja. Nii et ma arvan, et see laupäev siiski on ennast õigustanud mingil määral. Nüüd viimasel ajal on küll jäänud vähemaks, aga siin oli aegu, kus olid laupäevad ikka täiesti. Kuna ma tahtsin vahel poole kahe bussi peale minna, siis vaata, et kuidas minema saad, rahvast täis. Aga arvutitega on selline asi, et algul oli jah neid ikka nii kohutavalt palju, ma mõtlesin et noh ära tapab see koristamise seisukohalt, kuna ma ise aitäh eest koristan, siis mul oli aastas kuskil kolm tuhat arvutikasutajat. No kolm tuhat korda sisse-välja-sisse-välja ja veel noh kõrvaltvaatajad ka. Aga nüüd on jäänud kuskil tuhande peale. Sest kodudes on väga palju. Meil on siin [...] see wifi ja see siis levitab.

Üle kogu RK1?

Jaa, jaa, jaa. See ulatub isegi kaugemale.

See on tasuta?

Täiesti tasuta, vald maksab selle. Meil vallas on itipoiss, isegi kaks. Noh selle koha pealt võiks olla natukene parem, aga eks neid itipoisid tahavad ka hästi teenida ja nendel kaughaldus on. Mina ei ole küll lausa konfliktini pidanud minema et kuule, et ma ei saa seda-teist-kolmandat. Kui ma ikka võtan telefoni ja siis ta ikka üritab ära teha, et on ikka saadaval. Sest noh seda arvutiasjandust – sellepärast ma küsisingi, et palju teile seda õpetatakse, sest ega meile keegi pole õpetanud. See on küll päris nii eneseõppimise teel, see arvuti. Ja muidugi käivad, kõik

vajavad abi, kui nad vajavad abi. Kui ta ei saa ikka panka sisse, kui ta peab ikka saama ja kui ta ei saa printida, siis ma pean ikka vaatama, mis viga ja. Ega mul ei ole iga kell see võtta, Elvas on näiteks itipoiss iga jumala päev töö. Seal on selles suhtes küll minu teada Imbil ja neil töötajatel on parem.

Milliseid muudatusi on teised väikesed raamatukogud ellu viinud ja mis teile ka huvitavad tunduvad? Mida siin näiteks ei ole.

Väikestes raamatukogudes? Täheleb, mida te nüüd silmas peate?

Midagi uut tegema hakanud, teistmoodi kuidagi.

Uut ja teistmoodi, noh jah, koguaeg on see probleem, et lapsed loevad vähe. ja need on iga raamatukogu enda uuendused, kuidas ta lugejaid saab. Kuidas ta lastega läbi saab. Minul näiteks ei teki küll probleemi, et mul ei oleks lapsi. Mul on selles suhtes RK1 raamatukogu on heas olukorras. Lisaks raamatukogule on olemas naisselts, kes katab ära eakate inimeste käsitöö. Siis meil on olemas rahvamaja, kes katab ära igas vanuses inimese muusikalise ja tantsulise ja no ütleme niisuguse isetegevusliku tegemise poole pealt. Siis on meil keskkool, mis on väga tugev keskkool, kus on kõik asjad olemas, spordiringid ja värgid ja kõik. Siis on meil olemas lasteaed. Vallas on teine lasteaed ka, [...]. Ja näiteks, ma ütlen, seal on see pilt, viimati nad käisid ja töid. Mängisime siin, tegime. Nendele isegi nii kenast meeldib siin, et raamatukogus. iga rühm käib kaks korda aastas siin, kevadel, sügisel. Meil on selline väga hea koostöö. Ma ei tea, kas see on uuendus, minu jaoks on see igapäevatöö, et nad siin käivad. Et nendega rääkida, et nendele viktoriini teha, et nendega mängida, et noh ja nad ei tuleks, kui neile siin ei meeldiks.

Võite siis rääkida, et kuidas te nende lastega tegelete? Viktoriin...

Viktoriinid on, igasugused joonistamised on ja ettelugemist oleme teinud. Siis on...

Siin on joonistamiseks vahendid ka?

Ma olen ostnud niisugust kriiti ja väiksemat asja, me suurelt ei tee, sest rühmas tehakse rohkem. Aga lihtsalt vahel joonistame ka siin, põrand on suht puhas, siin on ruumi küll kui palju joonistada, paberiga olla. Ja siis niisuguseid rohkem istumise mängusid saab tehtud ja no muud käelist tegevust igasugust. Noh, kui pakub huvi, ma võin... Võib korra kinni panna, seni kuni ma lähen, toon, näitan. [Toob fotokollaaži]. Olid just munapühad. Aga palun! Munale soojendus pähe. [Näitab kootud munamütsi] Aga siis, aga palun võtke sealt kommi. Need on tehtud nendest munarestidest, lõikame ja liimime ja. Siin on nüüd fakt sellest, kuidas lasteaed väga armastab raamatukogu ja oma teisi asutusi, kus ta käib. Siin oli [...], õpetaja [...], temal sai nüüd nelikümmend aastat töö. ja ta ütles, ma tahan teha ühe väikese pusle ja foto ka, oma lastele nendest kohtadest, kus me käime. Vallamaja, keskkool, muidugi see lasteaed ise, siis on siin RK1 raamatukogu, siis nemad käivad alati apteegis. Siin on siis [...]. Lastele on see väga

meelepärane. Lükatakse need pusled laiali, pannakse kokku. Noh, mingi tegevus peab olema. Ja, ja, ma tahtsin ta siis ära kiletada. Mina teda pusletama ei lase lastel hakata. See on see sama foto, aga pusledeks tehtud. See juba näitab, et raamatukogu on mingi jälje jätnud. Ega ta ei tooks mulle ja ei teeks niisuguseid asju, kui niisugust asja ei ole. Tulevad, teeme siin, on nii kuidas on, mõnikord paremini, aga mitte nii väga hästi, aga üldiselt südamega.

Lapsed tulevad siia rühmadega või üksi?

Rühmadena.

Aga üksi?

Tulevad üksi. Kui rühmadega on ära käidud, siis ongi, et „noo, kas võtad nüüd emme-issi ka kaasa, siis tulevad käe kõrval. Mõned on uhked – „mina olen juba oma emmega käinud!“. Et noh, töö lastega, seda peaks ikka väga igal pool ette võtma, sest lapsed loevad ikka üha vähem. Internet ja need nutikad tõmbavad ära. See on ikka väga suur probleem. Ja mis minu raamatukogu väike eripära on see, et ma ei ole, ma olen tõepoolest lõpetanud Viljandi kultuurikooli, muide *cum laude*, nii et lõpetage ka! Ja siis astusin Tartusse ülikooli raamatukogundust ja see viidi üle pedasse, nii et ma olen peda lõpetanud. Ja ei ole ajaloolane. A kui te siin ringi vaatate, siis mul on siin neli riitulitait RK1 ajaloolist materjali. Ja seda ma olen kogunud. Ja sealt saavad õpilased ikka väga head materjali. ja muidugi on RK1 ikka väga rikas vald selles suhtes, et kui ma hakkan mõtlema neid kirjanikke, kes siin kõik on – [...],[...],[...], seal võib jätkata [...] on meie oma, nii et [...], seal kõigi oma [...] ja kõikide nendega, või võtame siit [...] need [...] ja kui me siin vaatame, siin lõppeb see [...], seal edasi on apteek. Kui [...] käisid koos kõik [...] ja kõik teised kirjamehed, ja kui seda kohta kutsuti [...], siis ma tunnetan, et siin on väga hea aura, siin on väga hea töötada. Mulle meeldib mu töö. Üdini. Sellepärast ma siia paika olen jäänud ja minu jaoks, mis on uuendus, see on minu igapäevane töö, ma nagu ei tulegi selle peale, et see võiks olla uuendus. Muidugi, alati saab rohkem teha. Aga jah.

Millest sõltub muudatustega kaasa minemine? Kas see on ettevõtlikkus või see on raha või see on midagi muud?

See on lihtsalt sisemine vajadus. Raha see kindlasti ei ole. Raha ära... No võtame need samad täpikeste panemine, see ei ole ju raha, nende kleepsude ostmine ei maksa ju midagi. Aga lugejatele meeldib. Miks ma ei peaks seda tegema? Ma ju teen seda, mis neile meeldib. Ja ja noh kasvõi seesama triipkoodiga... see on mu töö hõlbustamine. Ei see ei ole raha, see on pigem sisemine vajadus, ikka midagi teha. Inimesest ei pea ju magamisase see olema, see jälg, mis järgi jääb. Ma olen küll väga õnnelik, et ma olen selle raamatukogutöös oma piskuses palgas olnud. Ma olen teinud hinge ja, kui ma nüüd praegu veel ütlen. Just üks päev mõtlesin, et no et millal

viimati need tänukirjad... [...] aastat tagasi sain kultuuriministeeriumi tänukirja, [...] aastat tagasi sain kohaliku. Siis on rahvas tunnistanud mind valla aukodanikuks. Ju siis ma midagi olen teinud. Mul on vahel väga... ma ei ole nagu enesekiitja, selles suhtes kiitust vajab igaüks, aga mul on rõõm, et ma oskan olla seal, kus ma pean olema, kus ma olen kõige vajalikum. Ma ei kujutaks ette, et ma oleks kuskil suures raamatukogus kartoteegis olnud või. Ma saan siin kõik. See on pereraamatukogu, kus tuleb laps, kes vajab tähelepanu. Kus tuleb eakas, kes vajab pärikarva silitamist ja lohutamist. Siin peab kõike olema. Pereraamatukogu on üks küla kogu ja see on kõige tähtsam koht. Kõik tunnevad mind, mina tunnen kõik, mulle meeldib.

Raamatukogu on siis kogukonnakeskus ka?

No ma ei tea kui palju ta keskus on, sest ma ütlesin, et meil on kõik asjad olemas, igaüks leiab mujalt. On ju kultuurimaja, meil on naisselts, kõik asutused. Meil on sünnist surmani, ka kabel, surnuaed on meil ka olemas, rääkimata haiglast. RK1 on parim paik siin ilmas üldse, kus elada ja töötada!

Üha rohkem tahetakse raamatukogudele kohustusi ka peale panna, näiteks postipunkt. Mis te sellest arvates?

Postipunkti ma muidugi ei sooviks. Selle pärast, et ma loodan, et RK1s ei tule postipunkti. Meil on üsna väike, siin taga ongi postkontor, ja meil on tubli töötaja seal ja ma ei oska... Aga see pisku, mis sealt saab, ei korva seda tööd, mis seal on. Sest selle võrra käib ikka inimesi veel rohkem ja keda ma siis teenendan, mina raamatukogutöötajana, annan alati eesõiguse raamatukogu külastajale. Aga temal on ka kiire, tema tahab ka saada. Ja siis lihtsalt ei jätku, mind lihtsalt ei jätku. Vaatamata sellele, et võib-olla on hajutatud, no ütleme kaheksa tunni peale see nende tulemine. Aga teisipäeval uputab täiega. Kui see pangabuss siia ette jääb ja siia pikk saba taha tekib. Siis on postkontor täis, siis on minul täis. Ja ei ole võimalik lihtsalt. Need on ikka kaks täiesti erinevat. Peale selle, kui palju ma muidugi pean juurde õppima. uued programmid, uued aruanded, uued rahalised liikumised. Nii et mina ei liidaks seda, kui minu teha oleks, siis mina ei võtaks seda tööd endale lisaks juurde.

Nad veel ei ole tahtnud?

Ei, veel ei ole. Õnneks pole veel. Aga seda muidugi ei oska ütelda. Postipunkti ma ei tahaks.

See oleks nagu kohustus?

See on rohkem kui, tähendab ma saan aru küll, et töölepingus on vald kirjutatud „ja täidab vallavanema teisi korraldusi“, aga see ei ole küll see koht, kus mina peaksin. Kõrgeriharidusega ja ma pean ennast päris heaks spetsialistiks, peaksin nüüd hakkama midagi muud tegema. Sest see on ikka teine rivi. See on ikka hoopis teine rivi. Kus need postipakid pannakse ja... ma pean

siis ühe ruumi ära andma ja see ei tule ju kõne alla. Mul ei ole ju niigi siin eriti palju seda ruumis, sest avarust tahan hoida ikka ja... ei, ma ei taha seda postipunkti.

Aga kus te arvate, et on piir, millega üldse üks raamatukogu tegeleda võiks?

Ei oska öelda, et oleks. Siin, no ma ei tea, mis piir see võiks olla. See muidugi peaks olema, sest see enese jäägitu andmine, noh. Enamasti muidugi märgatakse, et sa oled hea professionaal. Aga kui sa liiga palju lased endale pähe istuda, siis lõpuks ei peeta sinust enam mitte midagi ja sa ei suuda lihtsalt. Inimvõimel on piir, sest minul on ka vaja oma aruanded teha. Mul on ka vaja valmistuda ette mingisugusteks üritusteks, kohtumiseks selle-teise inimesega. Või siis, ühesõnaga, no lugemist ei saa, ei ole mina küll töö juures teinud, aga kirjandusega pean ju ka ennast kurssi viima ja. Mingi piir peaks ikka olema küll. Aga mina ei oska seda öelda, sest ma olen ennast sellele raamatukogule nii ihu ja hinge ja vaimuga ära andnud, et minu jaoks seda piiri ei ole, aga tegelikult peaks olema. Sest see siiski kulutab kui ikka väga palju sinust võetakse. Siis sa oled õhtuks väsinud.

Ma toongi mõned näited, mida teised on teinud. Kuskil mujal on võib-olla täitsa populaarne, aga teisel pool ei ole üldse. Öelge, mis te neist arvate.

Jah.

Kui raamatukogus oleks näiteks tagastuskast, kuhu inimesed saavad raamatuid tuua siis, kui kogu on kinni.

Ma ei vaidle sellele suurt väga vastu. Aga samas, tuleb lugeja ja ütleb, et ma tõin selle ära. Aga mina kastist ei leidnud. Ma olin Soomes praktikal ja ma nägin seal oli tagastuskast, uksest pandi sisse. Ja seal oli siis niimoodi, et minul ei ole, kuigi palju, aga siis olid need videod ja ta teeb karbi lahti ja karp on tühi.

Sealt saab siis kuidagi neid välja võtta või?

Noo jah. Tähendab videod olid karbis, videod ju käivad karpi.

Aa see, jaa jaa jaa.

Karp oli toodud tagastuskasti ja inimene ei olnudki seda videot toonud. Ei ma väga seda ei propageeri, sest et no inimene peaks, kui ta leidis aega tulla raamatu järele, siis ta peaks ka leidma aja, et ta selle tagasi tooks. Ma ikka tahan seda silmsidet ka. Nagu praegugi see noormees küsis, kas ma saan kellegi teise peale panna. Ma rääkisin temaga pikalt ära, kas ta võtab enda nimele, sest tema peale, nii ei lähe, sest inimene peab tundma oma vastutust. Aga ta ei vastuta millegi eest, torkab selle raamatu sinna sisse ja see ei ole õige, ma arvan. Mida te veel küsite?

Vabatahtlike kaasamine mingi asja tegemiseks. On seda üldse vaja või?

Vabatahtlike kaasamine... aga kust neid võtta? See, kes on tegus ja aktiivne, see on leidnud omale oma niši. Ja mina mõtlen, et no jah muidugi on vabatahtlikke vaja, sellepärast, et noh, ma

ei tea kas see on vabatahtlikkus, meil on igal aastal kodukandipäev. Keegi peab ju seda tegema ja mitte raha eest. Minu hooleks on jäänud nüüd see siis ajalooline RK1. See rubriik, paaritunnine teha. Ja ega ma ei saaks ilma tehtud, kui keegi mulle appi ei tuleks. Ikkagi, ega ma üksinda seda ei sisusta. Aga need on põhilised need vabatahtlike kaasamine on põhiliselt ikkagi ürituste läbiviimisel, kirjandusürituste läbiviimisel või no mis siin raamatukogus toimuvad. Ja võiks ju tõesti olla, kui on nagu õppepäevadel, et siis ei oleks lahti. Aga ma ei tea, me oleme niimoodi ära lahendanud, paaril korral on mul olnud paar tundi inimene. Et vat mina ei lähe, ei ole see inimene, kes umbusaldab oma lugejaid. Kui ma lähen näiteks poodi, ma jätan oma ukse lahti. Mul ei ole olnud sellest pahandust. ma käin kümme minutit ära, no kaua ma käin siin ära. Ei ole niisugust pahandust olnud. Kes võtta tahab, see tuleb ja võtab nagunii. See viib selle hõlma all ära. Ma olin nendes vanades ruumides ja mul läks seal kaduma. ja ma sain aru, et ta tuli ja ta viis. Ja midagi teha ei olnud. Ega ma ju läbi otsima nagunii ei hakka kedagi. Aga nii et vabatahtlik mingil ajal oleks tööl või. Nojah, aga keegi ei tule ju mul siin, mina ise pesen põranda aitäh eest, keegi ei tule mulle ju põrandat pesema aitäh eest. See vabatahtlik on nii ja naa. kes leiab omale niinimetatud paar inimest, aga see on puhas individuaalne lähenemine, isiklikud kontaktid, aga mitte niimoodi, et nüüd peaks olema, nagu mingil ajal nõuti, asendajaks ja. No kes see tuleb?

Kuidas suhtute e-raamatusse, e-lugerrisse?

E-raamatuga, jah see on nüüd üks hea suur uuendus, millele mina näiteks ei ole veel kätt andnud ja ma arvan, et ma ei tea, kui väga ma annangi. Selle e-raamatu ostmise... Kõigepealt on vaja panna raha, et osta lugerid, siis pean ma ostma selle litsentsi. ja kui see litsents saab 30 päeva pärast läbi, siis mu lugejatel, kes on saanud selle lugeri ja kodus tal siis poole sõna pealt katkeb. Ja ikka on tal raamat lugemata. Siis ta läheb uksest välja, see nooruke ja siis kukub tal see e-luger maha ja siis on see sealmaal. Nii et ma nagu ootaks veel. Mina olen paberkandjal asjade fännaja.

Aga kas see võiks lugejaid üldse huvitada?

Ma arvan, et küll, sest noored on tänapäeval... Ta huvitab teda niipalju, kui palju ta lihtsalt katsetab ta ära. Aga ma ei usu, et ta tema juurde jääb. Eakad ei jää kindlasti ja noored korra vaatavad ära, nagu ikka uut asja ja. Ma arvan nii, see on minu puht isiklik arvamine.

Nii ta on. Kas raamatukogul peaks olema Facebooki konto või blogi?

Jaa, võiks olla küll, [...] on tehtud. Mina ei ole teinud., Ja blogiga on ka selline asi, et no jah, hetkel ei ole mul siin lugejaid käinud, aga enne nägite kui palju mul siin on. See keskendumine... ega ma blogisse ei saa ju panna teab mida. ma pean väga süvenenult. Ma olen see inimene, kes teab, et mis on sinna õhku paisatud, see on sinna ka igaveseks jäänud. ja ennem vähem, kui rohkem. Sest sellest võidakse. Ma olen täiesti teadlik nendest andmekaitse asjadest. Ja seetõttu ta

võiks olla loomulikult ja ta võiks olla seal, kus on rohkem töötajaid. Seal võiks olla muidugi oma blogi. Ja me käisime isegi õppimas [...] raamatukoguga. Me isegi lõime ja me lõime niisuguse blogi mitte et RK1 raamatukogu vaid terve valla, RK1 raamatukogud, et kõik saaksid sinna kirjutada, kui oleks tahtmist, aga me ei ole sinna kirjutanud. Meil ei ole olnud tahtmist, meil ei ole olnud võibolla ka natuke aega olnud. No ikkagi kõige rohkem vist ilmselt tahtmist. Aga see tuleks ikka milllegi teise töö arvelt. Sest see valdkond on jah, virtuaalvaldkond nõuab oma osa.

Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Ei. See ei ole söömise ja joomise koht. Sest, ma ei räägi ainult sellest, kui koristaja seisukohalt. See ei ole see koht. Sest vaadake, ühiskond on väga kihistunud. me näeme koolis, kus üks laps saab osta ja teine ei saa. Ja siia, minu juurde tulevad need, kes ei saa. kellel ei ole kodus arvutit, kellel ei ole kodus võimalik ajalehti osta, kes ei suuda osta ühtegi raamatut aastas. ja kui nad siis tulevadki summas siia sisse, siis ühel on pulgakomm, aga teisel ei ole. Ma saan aru, et tal ei ole selle pärast, et ta ei taha, tal ei ole lihtsalt seda võimalust. Ja kui siis see kohviautomaat... Eakad tulevad ikkagi raamatukokku, mitte kohvi jooma. Meil on siin pubi ja [...]. Täpselt samamoodi nagu mina ei pea võimalikuks, et mul oleks siin teenusena pesumasin. Seda ma ka ei pea võimalikuks, nii nagu seal Võrumaal oli.

Ma just tahtsingi küsida selle kohta. Ei sobiks?

Ei sobiks. Meil on selle jaoks olemas sotsiaalkorter, kus nad saavad pesu pesemas käia. Naisseltsis nad pesemas käia ei saa, aga seal nad maksavad, ma ei tea kas euro või mis nad maksavad, saavad seal vist pulbri ja masina ja vee ja kõik. Aga ei, sest mul ei oleks. Muidugi öeldakse, et sina ei peagi tegelema. A kuidas ma ei pea tegema, kui memm tuleb sisse ja ütleb, et ma ei oskagi selle sinu pesumasinaga tööle panna. Aga ma pean ju temaga siis tegelema. Kes ma siis olen? Mingisugune pesupeseja siin. Ma ei ütle, et see on alaväärtuslik töö, ei ma ei ütle kaugeltki seda. Aga ma ikkagi arvan, et ma peaksin tegelema raamatuga, aga mitte pesumasinaga. See on minu arvamine.

Võtame siis veel mõne asja. Trenažöör, jalgratas.

Meil on koolis väga hea võimla, kus on kõik trenažöörid ja muud asjad. Ja vald on kehtestanud minu teada sinna mingisuguse tunnihinna ja tasu. Ja ei tule seega trenažöör siia ka, sest ega ma ei hakka raha eest teda ju siin. Noored? Ei, minu raamatukogus. Nad saavad minna koolimajja, meil on suusarajad, liumäel. Meil on igasugused talvised [...] mängud, suvised [...] mängud. Pinks mängimine on pinksiringi juhatajale makstakse selle eest tasu. Pinksiring on rahvamajas. No ei tule küll kõne alla. Kes selle. Kui ka näiteks vald ostaks trenažööri, siis ma olen enam kui kindel, et meie vald seda raamatukogusse küll ei pea otstarbekaks panna. Selle võib panna no

rahvamajja veel, kus noored käivad, noorte volikogu on meil olemas. Meil on väga tublid noortevolikogud. Aga mitte raamatukokku, ei. Niisuguseid lisateenuseid ma ei pea õigeks.

Aga teatud spordivahendi laenutamine. Käimiskepid või pallid.

Ma ei tea, kas see ka on õige, sest selleks peavad olema ruumid ja selleks peab olema inventar ja. Kui koolis on kõik need olemas, siis pigem läheks see ikkagi rahvamaja alla, kui raamatukogu alla. Sest see on ikka rahva liikumine ja kui siis seal hakkavad need talimängud peale, siis nad saavad sealt võibolla mõned kepid-pallid-suusad ja need võrgud. Sest näiteks [...] on see rahvaraamatukogutöötaja, tema ostis küll seltsimajale sinna selle võrgu ja palli ja see on ikkagi rahvamaja rivi. Meie vallas on see sedasi. Võib-olla mujal on. Aga meil on olemas rahvamajad, seltsimajad ja kui nemad tegelevad selle tööga, siis ma ütlen, iga kingsepp jääb oma liistude juurde.

Mida arvate sellest, kui raamatuid saab laenutada ilma raamatukoguhoidja poole pöördumata, automaadi abil nagu linnas.

Vat ma ei ole selle peale nagu mõelnudki. Ega see väga halb vast ei oleks. Aga see nõuab ja eeldab, et lugejaskond oleks sutsukene noorem. Aga maal lugejaskond on eakas. Lugejad ilmselt ise ei tahaks seda. Sest kui see asi saaks toimuda, siis see võiks toimuda kooliraamatukogus, arvan mina. Sest seal on noored alati kõike kaasa võtma. Aga ma tean küll, et mul on see pereraamatukogu, siin noored ja kõik. Aga pigem ikkagi on ikkagi üle, ütleme, natuke mitte päris noored. Kolme- neljateistaastaselt tulevad siia ikka tarbeks raamatut saama ja nad on nõus sellega, et siit ikka teenindaja kaudu saaksid oma raamatu. Mitte, et lähevad võtavad riulist ja võtavad ise ja laenutavad. See oleks minu arvates kooliraamatukogus ennem. Arvan mina. Seal nad läheksid kiiremini kaasa ja ma arvan. Ma ei tea. Ei ole selle peale nagu sügavalt mõelnud.

Mida arvate sellest, kui inimesed raamatukogule raamatuid kingivad?

Jah, aga nad peavad kinkima seda, mida mulle vaja on. Ma ei võta suvalisi raamatuid. Mulle on kingitud. Mulle tullakse nimekirjadega, siis ma teen oma valiku ja võtan neid. Aga põhiliselt võtan ma siiski koolilektüüri, sest seda on mul vähe. Aga üldiselt ma pean ütlema, et ega meil vallas väga, palgad on meil noo ütleme nii, on ikka palk olemas küll, aga kui suur-väike. Aga raamatute peale ei ole meil raha keelatud. Selle eest olen mina käinud ikka nii mõnedki head korrad volikogus ja valitusest läbi ja raamatute raha ei ole meie vallas nii väga piiratud. Kui mul isegi läheb aasta lõpus eelarve lõhki, siis ei ole mind selle eest üles poodud. Loomulikult ootan, vaatan ma ise, eelarvet ja jätan sealt mõnest kohast näiteks mõnisada eurot kulutamata ja. Aga raamatuid me ikkagi saame. Meie vallal ei ole seda asja, et ma peaksin nüüd elama sellest, et lugejad annetavad. Ja lugejad ei annetagi väärtkirjandust. Ta toob ikka seda, mida tal endale vaja

ei ole. Ja kui talle pole vaja, siis ei ole mu teisele lugejale ka teda vaja. Selles on asi minu arvates.

Arvutid. Kas arvutite juures võiksid olla korralikud kõrvaklapid, et inimesed saaksid näiteks muusikat kuulata.

Jah, seda võib-olla võiks tõesti olla. Aga mul oli varem viis arvutit, kaks täiskasvanute oma ja kolm õpilaste oma. ja õpilaste oma juures võiks olla. Aga kuna õpilased nagu kadusid ära. Meil on koolis ju väga hea arvutiklass, kuskil 14-15 arvutit ja minu meelest nad saavad seal sees käia ja toimetada oma toimetamisi. Siin käiakse põhiliselt mul sel ajal, kui nad ootavad bussi – koolibussi või liinibussi või mida iganes õpilased käivad. Ja neil on endal ka omad klapid kaasas ja nad seal toimetavad. Ja mul on endal ka ainult klapid, sellepärast, et kõlarid ju segavad.

Inimesed võivad arvutis olla piiramatult kaua?

Algul oli ikka väga suur järjekord, siis vald tegi niisuguse otsuse, et esimene tund oli tasuta ja iga järgnev tund oli siis noh nüüd oleks eurosentides 64 eurosent. Nii et kahe tunni eest 64 eurosent, see oleks väga odav küll. Aga nad ei olegi vajanud rohkem kui tund nüüd. Ja ma nüüd ma olen lasknud neil piiramatult. Ma ei ole läinud juurde, et kuule. Kui nad seal ise tekitavad järjekorra – „ta on nii kaua olnud, ma tahan ka“, mõned aastad tagasi, aga nüüd ei ole niisugust trügimist ja rüsinat olnud selle arvuti ümber. Ikka põhiliselt piiramatult praegu, juba, kuna ei ole nii palju kasutajaid. Ja siin käivad oma laptopiga ka, istuvad siin ja saavad wifi kätte, saavad elektrit ja. Leviala on hea.

Kas siin võiks olla ka võimalused omaette käsitööga tegelemiseks või?

Ma arvan, et ei. [...] on naisselts. Kui mul puudu jääb käsitöö materjalist, mul käivad nüüd Käsitöö ja Käsitöö Leht ja Tiiu ja Mari ja Maret. Ajakirjad mul käivad. Ja kui sellest veel väheks jääb, siis mul on suhteliselt käsitöö kirjandust piisavalt. Ja kui veel väheks jääb, siis on naisselts, kõik olemas. Seal võetakse kätte ja õpetatakse kohe ära. Ma olen ise muidugi käsitööd palju teinud. Kallil nõukogude ajal tegin ma Ukule käsitööd. Sinna firmale sisse saada tähendab, ma tegin päris peent ja ilusat käsitööd aga nüüd ma muidugi enam ei tee, sest näpud ei võta nii palju ja silmad ei luba enam. Käsitööst pean ma lugu, sest ma õmblen ja koon ja heegeldan ja olen kangast kudunud ja algaastatel rahvamajas oli seal käsitööring, kolmed teljed üleval ja kõikisugused niplispitsid ja ma käisin rahvakultuuri keskuses Tallinnas ja sealt ma tõin uusi mõtteid ja ideid ja siin muudkui siis levitasime ja. Näiteks makramee tehnika oli niisugune uudne sõna, et „oh mis see on“. Aga kõike on tehtud, käsitööd on tehtud. Metsast olen puid ka toonud hobusega. Haiglast võtsin hobuse, puid ei olnud. Ise oskasin hobuse ette ka panna, sest ma olen maatüdruk ja läksin tõin roikaid metsast ja kütsin raamatukogu. ka seda on olnud. Nii külm oli raamatukogu, siis oli viisnurksulg ja tindipott. võtsin kastsin selle viisnurk sule sinna tindipotti.

Enne kui kirjutama hakkasin, oli tilk jääd otsas sulel. Nii palju lasi lagi ka läbi, et potid pannid panin alla, Lenini teosed pidid ju esikohal olema, esimeses toas olid Lenini teosed,apid tilkusid läbi. Kõike on siin ilmas tehtud viiekümne aasta jooksul. Puid metsast toodud, katust lapitud, tuvidega võideldud seal majas ja isetegevust tehtud ja kirjanikke vastu võetud ja. Pikk aeg, selle aja jooksul on palju.

Aga sellised üritused – kirjanike kohtumised või. Palju neid on?

Nüüd üha vähem, sellepärast et, oli see periood kui korraga oli üheksa kirjanikku laua taga, kõik said räägitud. Ja vist nõukogude perioodil ei olnud vist ühtegi kirjanikku, kes RK1st läbi ei käinud. Kõik on nad läbi käinud. See on ju niivõrd hea koht. Tartule ligidal, muudkui tulid. Ja siis tuldi ju täiesti rõõmuga, ega ei olnud ju raha vaja maksta. Aga nüüd maksab. Viiekümne euro eest ei tule enam ükski. Ja sada on juba natuke ürituse peale, hakkad mõtlema, jah... Ja siis viimane, mis mul siin oli, oli see Juhani Püttsepp käis siin, nüüd oli see, ma olen nüüd nagu mõelnud selle peale, et ma tahan RK1 ajalugu rohkem rahvale, uut inimest tuleb siia. [...] See näiteks on ka Saartsi tehtud originaalpilt [...] Aga seda trihhotüüpiat ei tahtnud keegi ja siis raamatukogu võttis ta endale. Ja niipalju on siis mul selle Saartsiga seost, et tema vennanaine oli siis minul lugejaks, kui ta veel olemas oli. Nii et selle, noh jah, tulen jälle selle peale, et pikk aeg, palju nähtud. Ma ise arvan, et ega ma nii väga eakas ei ole, aga mul on pikk minevik ja palju mälestusi. See on vist see suurem rõõm mulle.

Ja mis te siis ära arutasite selle [...] kohta?

[...].

Kuidas raamatukokku uusi lugejaid saada?

Ma ei teagi, kuidas saab. Nad lihtsalt tulevad?

Uued?

Jah, juhtub. Tähendab inimesed tulevad elama RK1, tulevad lugejaks. Ja ma pean seda ütlema, et RK1 raamatukogu ei teenenda ainult RK1 valla elanikke, [...], isegi kuni [...] tulevad siia, sest nad ütlevad, et me liigume autoga palju, ma pargin siin, mul on mugavam siit võtta, kui minna sealt vaatama. Siis tulevad mul [...]st lugejad, [...]st tulevad, [...]st tulevad lugejad. Ma pean ütlema, et mul on väljaspool piirkonda lugejaid. Ja ma ei ole teinud neile takistusi selle lugejaks saamiseks, sest isikut tõendav dokument on. Keegi pole mulle isikukoodi enamasti keelanud, mõned üksikud. ja kui on siis olgu. Meiliaadressid on antud. Ja ei ole sellele vastu.

Aga et kuidagi eraldi reklaami teha raamatukogule?

Vat raamatukogule peab see raamatukogu reklaami tegema, kui lugejaid ei ole. Aga mul on lugejaid. Lugejad teevad ise endale reklaami. Reklaam on oluline siis, kui lugejaid ei ole ja ei leita teda üles. Aga siin leiab raamatukogu igaüks üles. Ja [...]st tulevad just ja [...]st need

inimesed, kes ütlevad, et sul on valik suurem. Aga see on sellepärast, et mul on vallal raha mulle anda olnud. Kõik sõltub sellest. Nii et tulevad selle pärast, et mul on rohkem raamatuid.

On teil midagi veel lisada kogu selle teema kohta – uuendused raamatukogudes, raamatukogude muutumine.

Ma ei oska selle e-raamatu kohta midagi ütelda. See oleks nagu üks kõige suurem muutus. Aga ma seisan praegu paigal ja olen äraootaval seisukohal. Ma ei ütle, et ma temaga kaasa ei lähe. Aga ma ei ütle ka, et ma torman. Tark ei torma, ütleksin ma selle seisukohalt praegu. Muidugi ma saan aru, kultuuriministeerium soosib ja torgib tagant ja annab neid litsentse ja mõnes mõttes ikka torgib tagant jah, aga maal ikka ei ole see. Eakam inimene ja ka keskealine, noh ta tahab ikka lapsele näidata raamatut. Mul on ilusaid lasteraamatuid, mul on häälega raamatuid. Ta tahab ikka lapsele näidata seda raamatut, mitte seda mingisugust tahvlikest. Jah. See oleks nüüd vast kõige suurem. Mis veel võib olla uus... ma ei tea.

RK2

9. aprill 2015. Intervjuu kestis 65 minutit. Raamatukoguhoidjad töötanud raamatukogus ~10 aastat, lugejaid ~450.

[Püstkirjas raamatukogu juhataja, kaldkirjas raamatukoguhoidja vastused.]

Kirjeldage paari sõnaga, mida lugejad saavad siin raamatukogus teha igapäevaselt?

Raamatuid laenutada, ajakirju laenutada, elusa inimesega rääkida, see on ütle mata oluline asi tänapäeva lugeja jaoks, eriti sellisele põlvkonnale, kes on omastest ja lastest kaugele ja eraldi jäänud. Et arvutit kasutada. *Internetti*. Kuigi neid tahtjaid on suhteliselt vähe.

Vähemaks on neid jäänud?

On jah vähemaks jäänud, sisuliselt ära kadunud. *Jaa, jaa no meil lapsed olid järjekorras*. See maja on siin 20[...]ndast aastast, selleks ajaks sisuliselt oli see aeg, kus avalikus internetpunktis käidi, vähemalt RK2 jaoks juba läbi. *Siis käisid lapsed mängimas*. Jah, siis käisid lapsed mängimas. *Bussi ootamas*. Siis nad tulid siia enne kui nad koju läksid. Koju neid nagunii tänapäeval sisse ei lasta. Aga kuna meie arvutipark on üsna vilets, siis see lõppes neil ka üsna varsti see huvi ära, sest meie need arvutid ei vea ja ega me väga ei soosi ka seda, sest nad ei suuda ju vaikselt teha. *Aga nüüd on jah, esimene klass vahetevahel tulevad tahavad mängida, aga ega ma alati ei luba ka*. Aga täiskasvanutest käivad üksikud, kes makse maksavad või midagi vaatavad, kellel mingil põhjusel pole, aga reeglina on kõigil ju nuti- ja muud seadmed ja värgid. *Isegi oma läpakaga tulevad siia, mõni inimene käib tööd tegemas*.

Siin on internet siis?

Ei ole.

Ei ole?

Ei. Meil on internet RK2s väga harv, sest siin vallavalitsuse juures töötav, õigemini ta on tegelikult meie hinge kirjas, aga tegeleb valla kõigi asutustega. Tema jaoks internet ikka selline asi, mida ei tohi kõigi kätte anda ega usaldada selles mõttes. *[naer]*. Siin majas ikka on väidetavalt wifi võrk, aga ei ole koolil seda parooli, kõigil õpetajatel mitte, ammugi mitte lastel, sest no jumal teab, mida nad seal teevad, tarbivad ilma asjata. No igatahes. See on väga imelik, sellest me ei saa aru, aga me ei saa ka muuta.

No heaküll. Võtame kümme aastat, mis te olete selles siin majas nüüd olnud. Et mis selle aja jooksul olete uut rakendanud või proovinud teha?

Sisuliselt ega midagi väga uut küll ei ole teinud. Meie oleme läinud seda vaikset liini mööda, et raamatukogu on raamatute laenutamise koht, inimestele üksikute, võimaluste kohaselt,

kultuuriürituste või raamatuürituste või kooskäimisürituste korraldamise koht. Meie pole selle lugerivärgiga või kõige sellega selles mõttes kaasa läinud, sest minu arvates seda asja aetakse Eesti riigis valepidi. See ei ole üksiku raamatukogu, üksiku valla lahenduse otsimise koht, vaid see väikses riigis, kui Eesti, peaks selle ära lahendama kultuuriministeerium, kes iganes, ühiste hangetega, ühiste... see, mida siin omal ajal tehti, kui kaks rahvaraamatukogu teenindavat raamatukoguprogrammi suudeti tekitada, see Riksi ja Urrami lugu. Me räägime raha raiskamisest, me räägime sellest, et kumbki ei ole ju ideaalne. Hirmus kiire on üleminekuga. Kõrval lätlastel läks tunduvalt hiljem, aga tehti üks ja ainus. Sama on praegu selle e-raamatu süsteemiga, ülevalt räägitakse, nõuniku tasemelt alates, et raamatukogud võiks e-raamatut laenutada. No üks raamatukoguhoidja hakkab nüüd suhtlema kirjastustega, läbirääkimisi pidama, lepinguid sõlmida.

Aga ütleme, kui see kõik oleks lihtne. Oleks luger olemas, kas see üldse huvi pakuks lugejatele?

Ei oska öelda. Keegi pole huvi tundnud siia maani selles mõttes. Kui välja reklaamida, tuleks keegi küsima, aga otse pole ka keegi küsinud. Aga teisipidi ma arvan, et nii väga huvi ei oleks. Sel lihtsalt põhjusel, et lapsed ei tunne raamatute vastu kõige vähematki huvi. Neil on siin ju igasugused asjad. [...] Ma käin ja küsin, et e-raamatut loed või mida iganes. Neid ei tõmba sinna, nad ei tea neist midagi, nad ei loe lehtegi. Neil on ainult mängud, millega tegeldakse tänapäeval. See on nii kurb, see on nii kurb, see on nii kurb.

Kui keegi loeks, see oleks noor, aga noor ei loe?

Noh, ma eeldan, et see võiks olla noorem eksju, sest noh vanemaid, me teame selle suhtlemise käigus, et nad on hädas oma nende mobiiltelefonidegagi või millegi iganes, et... Ja ilmselt see osa neid vanemaid ja keskealisi inimesi on selle kas endale ostnud, loeb seda arvutist, mis iganes kaudu. Aga noh ma millegi pärast kardan, et... et see paberraamat ikkagi lugejahingega inimesele jääb. No need on lennukisõitjad, need on reisijad, kes lähevad kiiremini üle sellele e-raamatule. Tal on see praktiline pool, et lennukis on ta mugav kaasa võtta, ta ei kaalu, no mida iganes. Enamikul inimestel on ikka see kuidagi raamat seostub ennekõike mingite muude väärtustega, kui see, et mul on tekst ees mingil ekraanil, et ma saan informatsiooni või emotsiooni sealt kätte. Sadade aastatega harjunud kuidagi raamatut harjunud seda raamatut kompama või tajuma muudmoodi. Kujutan ette, kõik võib tulla, aga see ei tule täna, homme, see tuleb ühe põlvkonna, kahe põlvkonna, evolutsioonilise arengu tulemusena. *Maal kindlasti mitte.* Noh, maal ka. See põlvkond, praegu kahekümneaastased, saavad seitsmekümne aastaseks, üks nad käituvad ka ilmselt veidi teistmoodi, kui need, kes täna on seitsmekümne aastased. Aga see ei toimu nii, et ülistame ja nii edasi. E-raamatute suhtes on ainuke toimiv süsteem Tallinna Linna

Keskraamatukogul oma ELLU süsteemiga. Kus reaalselt on midagi värsket lugeda. Kultuuriministeeriumil on küll ära digitaliseerinud hulga Lydia Koidula näidendeid, aga neid ei lugenud ka varem keegi, neid ei loe ka digitaalsel kujul keegi. Ja oleks imelik, kui keegi neid ka lugema hakkaks, sest see aeg on selles mõttes möödas. Seda küll poliitiliselt raporteeritakse, et hästi tore, me oleme hirmus palju sellist... Need pole ka kooliprogrammis, ma ei tea, miks nad neid nii hoolega teevad, sest koolis on ammu aru saadud, et lastele selliste raamatutega ei lähe, selle vana klassikaga. Mahtra sõdagi vist enam ei loeta kooliklassikaks. Rääkimata siis nendest 19. sajandi lõpu rahvusliku liikumise aegsetest tegelastest, keda on hästi palju sinna digiformaati läinud. On tore, et seda on tehtud, kultuurilugu on säilitatud, aga jah... Ilmselt kui kohus määrab mingiks teraapiliseks lugemiseks, siis võetakse, aga... Kui sealt oleks tõesti need uued raamatud sellel hetkel tasuta kätte saadavad, aga täna on vist isegi seal Tallinnas 20 korda või mis need kirjastused võimaldavad kasutada, et siis on järjekord ja kõik need asjad, et ... Need on läbivaidlemata asjad ka Euroopa tasandil, et misasi see e-raamat on ja kuidas sellesse maksude ja kõigega suhtuma peaks ja mis iganes. See on jah riigi asi lahendada. Seda ei suuda raamatukoguhoidjate mingid ühingud ega sektsioonid ega... Kui riik seda tahab. Aga eilsest koalitsioonilepingust ma loen, et toetatakse jah ikka raamatute ostmist, aga e-teenustest, ma küll väga põgusalt vaatasin, ma ei näinud seal kultuuriosas üldse enam rõhutamist. Mõned koalitsioonid tagasi oli seda rohkem, et riik selle teemaga, nüüd nagu on tagasihoidlikult raamatukogundusele tähelepanu pööratud seal.

Aga teil Facebooki leht on?

Ma tean, et [...] on selle teinud, aga me ei halda seda selles mõttes, et tema siin aeg-ajalt midagi paneb. Tähendab kõikidel asjadel on aeg.

Aga Facebooki aeg?

Selles mõttes aeg, et keegi peab seda tegema. Siuke asi ei teki iseenesest. Ma olen võib-olla õel. Ma tean, et mõnel Tartumaa kolleegil on see. Ja siis ma vaatan, see on mulle ka niiviisi. Tähendab... Kui ta ikka asutuse nimel üles panna, siis see peab olema väga tasakaalustatud hüüatus. Need ei saa olla isiklikud emotsioonid, need ei saa olla sellised rahvalikud väljendid, kirjavead, sisuliselt Facebook on jah vabavorm. Aga kui see on jah asutuse ametlik asi, siis peaks sellele olema siiski mingisugune korrektsus, ka mingisugune intellektuaalne sisu või sõnum. Aga lihtsalt kopida ümber sealt Apollo lehe pealt mingisuguseid tutvustusi, panna... See, et internet on lõputu, ei saa otsa, see ei tähenda, et seda peab lõputult ühe ja sama asja ristustama või sisustama, et tõstame aga ühte asja. Et kui me seda ise ei suuda analüüsida, ei suuda sünteesida sinna uut materjali, siis me ei pea ka seda, mida keegi teine on teinud lõputult ümber tõstma,

mille inimene guugeldades leiab selle informatsiooni kätte ilma selleta, et mina seda vahendaksin.

Aga mis te sellest arvate, et seal on väga mugav inimestega ühendust võtta. Ütlete, et: „Too raamat ära!“

No selles mõttes, põhimõtteliselt, kes on arvuti kasutaja, tollel on selline koht olemas, ma saan üksikult inimesele kirja saata, ma saan lugejagruppide kaupa saata kirju, ma saan kõigile lugejatele korraga saata kirju.

E-maili siis?

Jah. Seal on täpselt sama asi. Ametliku programmi kaudu läheb tema meiliaadressile. Teine asi on see, et meie ei tea lugejate neid, Facebooki kontode arvugi, palju neid meie lugejatel on või ei ole. *Ma võin öelda, et mina olen, aga oma isikliku Facebooki konto kaudu mõnele lugejale natuke pinda käinud.* No see on pinda käimise mõttes, aga mitte informeerimiseks või. *Kes on ikka täiesti krooniline võlglane. Aga jah, see meeldetuletus läheb meil ju oma programmi kaudu.* Tema meiliaadressile, mille ta on meile deklareerinud. Seda võib Tartu Linna Keskraamatukogu teha, uhkelt erinevate valdkondade peale kodulehekülge sisu, aga seda ühe töötaja või pooleteise töötajaga raamatukogu ei suuda kunagi tekitada, selles mõttes, et selleks on ikkagi natuke aega vaja... Sellel ei ole lõpuks mõtet. Inimene loeb ühe raamatu läbi, paneb selle sinna siis üles. Palju see lugejaid siis nüüd... Ilmselt Tartu valla raamatukogudes pole käinud, nemad peavad ju oma järjehoidjat või portaali. Seal on viis raamatukogu, ilmselt kolm teeb kaastööd sellele portaalile. Need raamatud, mida nad loevad on väga inimeste isikliku maitse kohased, aga lugejate maitset on ju väga erinevad. Tegelikult see portaal katab ikkagi ainult nende inimeste jaoks selle kirjanduse tutvustamise funktsiooni, mis vastab raamatukogutöötaja isiklikule maitsele, mida ta loeb ja mida ta siis nii-öelda tutvustab. Aga kõik need teistele, muudele gruppidele ta ei suuda seda, sest see kolm-neli inimest, ta ei hakka vägisi lugema seda asja, mida ta ei taha. *Ta ei jõuagi. Ta ei jõuagi. Sa küsisid siin, et... ilmselt kõige raskem asi on ikkagi soovitada inimesel midagi lugeda. Eks ta ongi. Aga tasapisi õpid tundma, aga mitte kõigiga.* Mitte kõigiga. Ja teine asi alati on see, et kui inimene tuleb esimest korda raamatukokku ja ütleb, et soovitage. Siis ma vaatan talle otsa, ta on kas paks, lühike, pikk, mustapäine, hallipäine, aga see ei ütle mulle ju milliseid raamatuid ta loeb. Ma võin seda öelda kümnenda või kahekümnenda korra järgi, et noh siis ta hakkab, kui ta ise tagasisidet annab või mida iganes ja kui ma seda meeles jõuan pidada, et mida ta on ühe või teise raamatu või autori kohta öelnud, siis tekib see, et noh, mis temale võiks minna või mis tema huvi haaraks üldse.

Ei tea kas siukse asja saaks elektrooniliseks ajada, vaatab mis on võtnud ja kuidagi sealt... soovitab?

Kas te õpite ülikoolis või? Ja te ei tea, mis on raamatukoguprogrammi võimalused ja mis ei ole. *Urramit pole näinud jah?*

Olen ainult kaugelt näinud jah. Ülikoolil pole õiget litsentsi.

Seda saab sealt. Tal on olemas laenutuste ajalugu.

Uut ikka ei soovita või soovitab?

Ei, ta ei soovita. *Aa ei niukest asja ei.* Seda ei ole kindlasti. Seal on lugemise ajalugu, soovitamise ajalugu kindlasti ei tee. *Nii tark ta ei ole.* Ma ei kujuta ette, et Eesti suudaks ka sellise lahenduse, et ta need raamatud kuidagi ära indekseerib või mida iganes, et siis hakkab mingite märksõnade järgi. Väga huvitav tulemus võib küll tekkida, kui hakatakse mingeid märksõnu välja võtma ja seostatakse nende teiste märksõnadega, mida inimene on lugenud ja siis antakse... Aga ma arvan, et kui meil ei suudeta seda Urramit sedamoodigi arendada edasi, siis... *Isegi seesama, et liigitaminegi läheb täiesti metsa nendel siin, mida sa siis veel soovitamise kohta...*

Noh... Raamatupoed vist soovitavad – oled seda ostnud, proovi seda ka. Aga ma ei tea mille põhjal, see on suvaline.

Ei no see on meelevaldne, toidupoe soovitavad ka, mina ei suuda Rimis aru saada, mille järgi mulle ühte või teist asja soovitatakse. *Ma tean küll – ma olen sealt ühe korra koeratoitu ostnud, siis alati pakutakse seda.* Nojah, aga see ei ole ka loogiline. Koeratoitu ostan ma selle pärast, et naabrinaisele tuleb autoga viia see koeratoit. Minu isikliku maitsega pole seal mingit pistmist. See on see koht.

Olete nõus sellise asjaga, et raamatukogud muutuvad üldiselt praegusel ajal palju? Ja kuidas te suhtute sellesse?

No aga õelge mulle siin elus üks asi, mis ei muutu. Selles mõttes iga asju muutub, meie kusjuures ka. *Ja ilmselt sa ei saagi aru.* Tegelikult ega sees olles nii väga ei taju, ei enda juures, ammugi asutuse juures, eriti oma asutuse suures. Lähed teise külla, näed mis seal vahepeal on muutunud või ei ole muutunud. See on see koht. Aga selge on see, et asjad peavadki muutuma, osad asjad kuluvad lihtsalt ära, asendatakse millegi muuga. Osad asjad lihtsalt tulevad asemele, mis on. Arvuti tulek eks. *Ja seesama, see esimene küsimus, et mis siin on selle kümne aasta jooksul... siis me läksime ju sellele üle, sellele programmile, enne oli ju kõik käsitsi.* Siia majja tulime me veel käsitsi laenutades.

Siis polnud... Millal üldse internet sai sisse RK2 raamatukokku?

Internet oli kindlasti ammu, selles mõttes, et RK2 sai interneti ma kujutan ette 97-98, raamatukogu ka. Aga see oli tõesti internetipunkt, mis oli lugejatele. Aga kuna ei olnud raamatukoguprogrammi. Tartumaa liitus selle Urrami programmiga vist kuskil 2001-2002,

sellisel ajal, kes olid innovaatilised. Enne jõudsid osad kiiremad ja väga innovaatilised inimesed liituda soomlaste selle Kirjastoga, meeletu vaeva ära teha, käsitsi sinna sisestada kõik asjad. Ja siis tuli ühel hetkel ei, Kirjastot ikka Eesti riik ei osta soomlaste käest, see on vana, aegunud ja me oleme petta saanud. Ja need vaesed inimesed, kui see Urrami süsteem tuli, said sama asja suuresti uuesti sisestada, sest Kirjasto oli niivõrd vana ja saamatu, et sealt ei saanud neid asju enam uuesti üle võtta. Nii see on, kui neid asju tehakse hurraaga, et alustame siit... Igaüks alustame kuskilt, kõik püüame teha parima eesmärgi nimel, aga mis see ühine eesmärk või kuhu me välja peaks jõudma... See on see õnnetus ja häda et.

Aga nüüd on kõigil arvutid vist?

Kindlasti. Aga millised arvutid, see on ise küsimus, sest vallad on erinevad, võimalused arvuteid osta on erinevad, et meie siin väga ei kiida oma arvuteid ja värke. Töö nad ära ajavad, aga moodsad nad pole.

Raamatukoguhoidjad on ka omaks võtnud, teil on kõigil see...?

Ei oska kommenteerida, me ei tunne nii täpselt inimesi. Ma tean küll, et vist paaris Tartumaa raamatukogus tegelikult ei laenutata elektrooniliselt, aga ma ei julge seda kommenteerida, küsige direktori käest. Kes tervise tõttu, kes võib-olla mingi isikliku kiiksu tõttu ei ole...

Milline see suhtumine võis olla, kui tulid arvutid? Taheti neid raamatukokku?

Jälle ei olnud sellel hetkel nii väga lähedal. Sest 2005 kui mina selle asjaga, siia raamatukokku tööle tulles rohkem hakkasin suhtlema selle seltskonnaga, siis oli see asi juba peale hakanud. See kisa ja lärm ja emotsioonid ja vastuolud olid teistel juba suuresti ületatud. Meie olime üks viimaseid, kes ikkagi selle laenutamise mooduliga ühines. Meil seda veel millegipärast ei olnud tehtud. Aga noh, ma arvan, et sellesse ei maksa suhtuda, et raamatukoguhoidja on kangesti vaenulik. Raamatukoguhoidja häda on võib-olla pigem see, et raamatukoguhoidjatel pole ju süstemaatilist koolitust korraldatud. Raamatukogud on ju õnnetuseks kõik erinevate omavalitsuste halduses. Üldiselt arvamusega, et niisugune odav asutus, selle peale ei kuluta. Mida teab omavalitsus, mida riik arvab ja suured erialaorganisatsioonid... Tema jaoks on oluline see, et rahvas saab siit raamatukoguteenust või lugemisteenust, eks neid inimesi pole eriti koolitatud. Kultuuriministeerium on ära korjanud igasuguse raha keskraamatukogu käest igasugu koolitusi korraldada. Muidugi te ütlete nüüd, või teie õppejõud ütlevad, et nii Tallinnas kui Viljandis kui Tartus on ju võimalik käia kallitel koolitustel, aga see läheb jälle sinna, et kes su sõidukulud maksab, kes sul Tallinnas ööbimise või Tartus ööbimise või Viljandis ööbimise kulud maksaks. Neid reeglina omavalitsus ei kipu väga maksma, sest eelarved on pingelised. Siis ongi täpselt, et kõik on iseõppijad ja kuidagi nooremate abiga. Mina ei tea, kuidas mujal, aga Tartumaa keskmine raamatukoguhoidja vanus on ju suhteliselt auväärne juba. Nad on väga

tublid olnud, et nad üldse, tegelikult igaüks oma sellise tahte ja selle tasandil ikka kaasas käib ilma väga erilise koolitusest.

Aga nende suhtumine on siis selline, et tahavad minna koolitustele, tahavad õppida juurde, tahavad...?

Küllap nad läheksid, kui oleks võimalik, sest meie koolituspäevadel ju käiakse ja ma usun, et kui teatatakse üks arvutiklassi aadress, seal meil tuleb nädalane koolitus tasuta või kellegi poolt kinnimakstuna või vähemalt korraldatuna, omad inimesed ümberringi, kindlasti tullakse sinna. Kuhugi võõrasse gruppi, kus on kõik võõrad koos, sinna võib-olla tõesti on eelarvamus, et ma olen nii rumal või ma ei oska nii palju, ma ei lähe sinna. See on see häda, et raamatukogusüsteem on ju nii laiali pillutatud maaraamatukogude mõttes, et igaüks on omaette, igaühel on oma peremehed, oma nii-öelda otsustajad. Igaühel on erinevad suhtumised, tingimused, kes kuhu võib minna, kes mida võib teha. Kes tohib üldse kuskil käia, on maakonnas valdu, kus arvatakse, et maakonnaseminarile mineminegi on kuradist, sest raamatukogu on sellel päeval kinni. *Meil ei ole seda.* Meil ei ole seda, aga ma tean, et on kolleege. *Aga ikka see koolitamine, kui meile tuli see kolmas Urram, siis tehti kaks tundi.* Kaks tundi, kui Urram oli veel väljatöötamisejärgus. *Enne ja Ülenurmes käisime seal.* Poolteist aastat varem, aasta kaks kuud varem, seal olid kõik veel paikapanemata – „See tuleb nii, see tuleb naa, see tuleb...” ja siis kui oli kaks nädalat üleminekuni, siis oli ka 60 minutit või ütleme poolteist tundi. *Siis oli ju nii, et meil polnud arvutitki.* Aga kui raamatupidamisprogramm tuleb linnavalitsusse, siis läheb pearaamatupidaja mitmeks päevaks hommikust õhtuni koos lõunapauside ja millega iganes... tehakse kõik algusest lõpuni selgeks, kuidas asi käib. Need on need erinevad olukorras.

Kui võtta maaraamatukogud üle Eesti. Sellised uuendused, muudatused, uued asjad, mis nad on teinud. Oskate tuua mingeid näiteid?

Teate, kepikõnnid... see on minu arvates see kõige haledam koht. *[naer]*. Mina olen juba sellesse hakanud väga irooniliselt suhtuma, et no see, et siin kunagi kusagil korraldati neid pesuteenuseid, et külainimesed said raamatukogus pesemas käia... Ja noh tead...

Miks ei sobi? Kui mujal ei saa võib-olla? Või see on põhimõtte küsimus?

Ei, see ei ole mitte põhimõtte küsimus. Aga kui see raamatukogu asub väikses, kuskil kolhoosimaja korteris, siis no tegelikult on ikkagi... no ma ei tea. *Ju siis seadus käib ja ikkagi nõuab.* Aga seda nüüd jumaldada või seda nii kangesti öelda... Loomulikult võib kõike teha, kohalik kogukond seda õigeks peab, aga sellisel tasandil neid teenuseid nüüd promoda. Või see kõnnikeppide laenutamise teemagi ja... Et kõike võib teha. Lõpuks võib siin raamatukogus loteriipileteid ka müüa ja. *Postiteenus võib ka ju olla.* Postiteenus postiteenuseks. Sellest on juba nii palju häda, sest et nüüd on see tulnud, et need, kes on selle postiteenuse vastu võtnud, see on

ikka päris korralik töö, et see ei ole päris pealevaatamine. Selle arvelt raamatukogutöö tegemise aeg tegelikult väheneb, sest ega inimene on üks, tema jõud on üks. Tema tähelepanu on üks. Ja kui tal on kaks tööd korraga teha. *See on jälle see sama koht, et kui arvatakse, et siin pole midagi teha, istub päev otsa niisama.*

Siia pole tahtnud Omniva panna ennast?

Oi õudust. Kindlasti on tahtnud, aga kuna RK21 on nii tugev vallavanem, kellele ilmselt kõige viimasena suudetakse pähe istuda, et RK2s tuleb postkontor sulgeda. Kindlasti on, ma tean seda, et valdodega läbirääkimist peetud. Ja mõned on kiiresti järgi andnud. Nema seda heameelega teeksid. Nendel on see kasuahnus.

Ütleme raamatukokku kohviautomaat panna?

Kindlasti võib seda panna, aga keegi peab selle automaadi ostma ja kuna meil pole siin terve maja peal ühtegi kohviautomaati, siis ma arvan, et omavalitsus seda ilmselt ei osta.

Nad teevad nii, et Elvas näiteks kohviautomaat on koolis, muusikakoolis. Seal on silt peal, et tahad oma asutusse, helista, toome tasuta. Nema koguvad neid sente sealt ja nii ta toimib.

Võib-olla jah. Ei oska öelda, ei ole mõelnud selle peale.

Põhimõtteliselt, kohvijoomine raamatukogus, kuidas see üldse läheks?

Minul ei oleks selle vastu midagi. Ma ei oska jah seda kommenteerida. Meil seda kindlasti raha seest ei ostetaks, öeldakse, et igaüks joob oma kohvi kodus. Sellesama diivani peal, kus sa istud... Kui me siia majja tulime, siis valla majandusnõunik oli väga imestunud, et milleks raamatukokku diivan. Riiuleid on vaja mitte diivanit. Selles mõttes. [Naerab]

On nad nüüd aru saanud, et see ikka sobib siia?

Ei tea, millest ta ikka aru saanud on, tema siin ei käi lihtsalt aga. Selles mõttes, et kas ostab ise raamatuid või ma ei tea kuidas. Seda on ka teised kolleegi öelnud, et ega omavalitsusjuhid eriti raamatukokku ei jõua lugejatena või kasutajatena.

Nojaa. Siuke asi raamatukokku nagu tagastuskast – inimesed saavad koguaeg raamatuid tuua. Kuidas suhtute?

Ei no võib kindlasti teha. Selle vastu mul ei ole midagi. *See on meil juba kohati isegi olemas, sest meil on postkast väljas seina peal ja vahetevahel ajakirju, raamatud pole pandud. Üks proua, kellel vist ajatajuga on veidi probleeme, tema on pannud neid sinna.* Ei no seda võib muidugi teha, aga see tuleb jällegi kalli raha eest osta, korralikult Soomest, Rootsist või kust iganes see tellitakse.

Spetskast?

Ikka spetskast jah. Ta peab turvaline olema, sest kui keegi ta lahti lõhub ja raamat ära varastatakse, sinu kast ei ole vastupidav, siis ütlebki, et tema on tagasi toonud... Ühesõnaga, üks selliseid mugavusteenuseid, mis võib olla, aga palju seda kasutatakse on ise küsimus, sest et reeglina inimesed, kui ta tahab raamatut tagasi anda, tahab ta ka kohe uut võtta. Tal pole ju mõtet sel ajal... *See lugu küll, tegelikult võiks täitsa olla, sest meil on ju sageli kolmapäev see seminaripäev ja. Ikka tuleb jälle mõni siia ja ma saan jälle kotiga teisel päeval, et „see tõi raamatuid“.* Siis oleks tal võimalus need kohe siia jätta. Seda muidugi, see jah, aga ma ei kujuta ette, mis sellest kastist siin järgi jääb, kui siin võetakse prügikast, sõidetakse ära järve äärde, lükatakse porri... Siis ta peab olema nii korralikult kinnitatud, sest paraku on küla suhteliselt huligaane täis, et noh-jah. Kuna turvakaameraid siin ei ole, siis on see koht, et jah. Aga ei, kui seda uuendusena mõelda, siis see on puhas raamatukogu sisuline uuendus. Mis ta nüüd uuendus, pigem mugavusteenus, aga ütleme, et selle lihvimise või täiendamise vastu ei ole mul tõesti midagi. Sümpaatne idee ja miks mitte ta kunagi võib-olla ei tule.

Millised need teised sisulised uuendused võiks olla?

See on see sama, igasugused digi ja kodulehed ja suured e-informatsiooni jagamine ja mida iganes. See on lihtsalt kaunis töömahukas ja tänase lugemiskonna juures suhteliselt vähe kasutamist leidev, sest nemad tulevad ikkagi ja küsivad siin ja praegu. Nemad ei käi nendel kodulehekülgedel. Vähemalt täna. Võib-olla kümne aasta pärast ma räägin teist juttu, võib-olla teised inimesed räägivad seda siin. Aeg lihtsalt muutub, kuigi ma kardan, et vastupidi läheb. Mida aeg edasi, seda vähem noori ja tehnoloogiaga kursis olevaid inimesi raamatukokku jõuab, sest nad saavad oma asjad kätte hoopis mujalt, pilve pealt... Tal ei ole raamatukokku vaja tulla, tal ei ole vahenduskontorit vaja, sest see e-maailm annab talle tegelikult, kui ta on kursis ja teadlik inimene, ta saab tegelikult kõikide asjadeni, ilma igasuguse vahenduseta, kohale. Siia tuleb pigem see, kes on hädas ja kes abi vajab. Füüsilist raamatut vajab ilmselt. See on jällegi ühe põlvkonna muutumise küsimus kindlasti.

Kas raamatukogu peaks vastavalt muutuma. Hakkama meelitama neid või... või läheb kuidas läheb – kaovad siis kaovad?

Noh selles mõttes raamatukogu peaks olema olema. Aga mina kardan, et Eestis hakkab varsti toimuma see, et raamatukogude arv hakkab väga vähenema, sest siin juba esimesed märgid on. Omavalitsused... raha on vähe ja riigi tugi on ka väga stabiilseks jäänud. Siin mõni aeg tagasi oli, et suur ühinenud Türi vald rääkis nelja raamatukogu sulgemise arutelust, et kas neid on vaja. Muidu küll on raamatukogud olemas, käivad siis ümbruskohast sinna kokku need inimesed, vallakülakesed, kes ühinesid üheks vallaks. Et noh jah...

Vahest nad peavad siis kuidagi inimesi kuidagi enda poolele saama või? Et inimesed vastu oleks sulgemisele.

Jah, seda kindlasti. *No seda kindlasti.* Seda ma olen kunagi kuskil öelnud, [...] et ainuke võimalus sellele vastu seista on see, et see kohalik raamatukogu peab inimeste jaoks millegi poolest armast olema ja isegi mitte selle suure infoteenuse, -keskuse poolest vaid sellise inimliku ja armastatud koha ja selle eest ollakse nõus lippude nii-öelda tänavale tulema, kui muidugi see kohalik inimene nii väga kuskil julgeb välja tulla, sest kohalikus elus on need allhoovused ja hoovused ikka suhteliselt läbipõimunud, et jah... Nähakse küll, et see, mis tehakse on vale, aga ega selle vastu nii väga sõdima ka ei hakata. *Mhm*

Aga selle jaoks, et saada inimesi oma poole, kas siis võiks raamatukogu kuidagi muutuda või saada teistsuguseks kohaks? Mõnes väikses kohas täitsa kogukonna keskuseks või kuidas sellest räägitakse.

No seda kindlasti. Kindlasti ta ongi, kogukonnad on erinevad, kogukonnaliikmed käituvad erinevalt. Meie võime öelda, et RK2s, kui sellises väga pikkade traditsioonidega, ajalooliste kultuuritraditsioonidega kogukonnas tegelikult seda inimestevahelist läbikäimist ei ole. Meie peod, mida siin külas korraldatakse on tavaliselt esinejate peod esinejatele, sest see kogukond siia tegelikult kohale ei tule, sest [...] kilomeetrit on Tartust. Kõik väljakutsuv ja huvitav on seal, väga palju on sisserännanud inimesi, kes ei tunne ennast üldse kogukonna liikmena. Nad on siia korteri üürinud või mingiks ajaks ostnud, töötab ja on linnas. Siia käib ta magama, selles mõttes see ei ole ainult raamatukogu küsimus, see on üleüldine küsimus. Meil ei õnnestu siin väga korraldada midagi. Käib see sovhoosiaegne vanurite seltskond läbi, nemad üksteist tunnevad. Nüüd neil on mingid sidemed, mis neid ühendavad, töökoht omaaegne. Täna, kui inimesed on eraldi tööl, see on magalapiirkondade häda, et neil ei ole mingit muud kui see uneaeg on nende ühine osa. Nad ei käi siin poeski, ta tuleb linnast kõige kaubaga. Ta ei tunne kohalik elu vastu vähimatki huvi. *Jah, kes siis meil, on ainult üks pensionäride seltskond. Aga miks mitte, kui meil käis see üks, mingi jalaveresooni mõõtis.* Kui me siin hakkaks... *Siis oli rahvast kohe murdu.* Vat see oli ilus kogemus. *Nad istusid siin laua taga järjekorras täitsa ja isegi ei vaadanud ajakirja sealt laua pealt.* Mina arvasin, et kui siin oli kaks päeva hommikust õhtuni kahekümne minuti või palju need olid, hästi tihedalt... Et nüüd tuleb hästi palju uusi lugejaid, sest inimesed on esimest korda üle külade kokku tulnud, et näevad raamatuid, on aega oodata – mõni oli tund aega varem, mõni poolteist tundi juba varem kohal. Et noh nagu linnas, keegi tuli mingi seadmega veresoonte tuksumist mõõtma ja... Ei, kõplasis teisipidi minema, mõni vaatas, üks või kaks inimest hääli juhul äkki või. *Ma isegi praegu mõtlen, et kas see Kulli-proua ei tulnud mulle siis.* Jah, võib-olla. Üldiselt oli see hästi masendav tulemus kokkuvõttes. Mõni

stoilise rahuga istus seal ajakirjalaua taga, ta isegi ei sirvinud ühtegi ajakirja seal. *Mina siin soovitasin, ikka pakkusin seda ja teist. Poe nahast välja, aga ei.*

Muud taolist pole olnud, oli ainult see jalaveresoonte mõõtmine?

Selles mõttes see oli selline reklaamiüritus, et kui need inimesed, kes siin pole kunagi käinud, isegi võib-olla ei teadnud, kus raamatukogu on, sest vald on ju suur. Ja siin RK2 vahel käia... *See oli välja reklaamitud selline asi, et siin toimub ja siis nad said ise registreerida sinna ennast ja siis tulid, meie andsime ainult ruumid. Aga rohkem ma ei tea.* No ma üritusi olen teinud, aga seal alati, mis sest, et vallalehes suuremate asjade eel üritan mingi artikli teha, et tuleb siin kirjanik see-ja-teine, Mats Traat tuleb. *Traadil isegi oli.* No oli küll, kümme-viisteist inimest oli vallast, siin on 2500 elanikku. Et ikka suured tsitaadid suurtelt autoriteetidelt, et Eesti rahva au ja südametunnistus, mõistus kahekümnenda sajandi eesti kirjanduses või mida iganes... *Niru. Niru, niru. Ei mõistagi, võib-olla tõesti ma ei tea, mida teha. Võiks ju...* Ma ütlen, et see on jällegi see koht, et nad külastavad raamatukogu, aga ega nad hehe juba raamatut, mis on juba see koht, et... või siis ta võtab heal juhul, kui see on mingi esoteerika. Nad tulevad käivad siit läbi, siin käis ju see... *Ervin...* Neid paganama plaastreid panemas ja mida iganes ja siis käis ju siin keegi imevedelikku, mida... *See oli jah, see oli mingi võrkturunduse värk.* Võrkturunduse värk jah, et inimesed käivad, aga seda raamatut ikka ei võta, siuke õnnetu koht. Sest, kes need ikka raamatut tahavad, need jõuavad paratamatult raamatukogusse. Siin külas ei ole eriti palju muid tegevusi. Varem või hiljem... Teine asi, alevikurahval on hea käia, aga ega sel külarahval nii väga mugav siia keskpaika saada ei ole. Nad on harjunudki oma kodudes olema ja nad ei kipugi sealt välja, sest vallabuss käib ikkagi mõned korras nädalas ja siis sa pead selle järgi liikuma ja... *Nojah, aga ei saa öelda, oleneb ka...* Ei noh mõned käivad, aga massiliselt ikka ei käida.

Raamatukogu võib olla nii ettevõtlik, kui tahes, aga inimest kohale ei meelita?

Ei, kindlasti, kui on veel ettevõtlikum, aga mõne inimese saab, aga siin on see kaalutud keskmine. Kas sellel on selles mõttes mõtet, püüda hingi. No mida see annab? Me oleme loonud selle võimaluse, meil on siin raamatud, me oleme siin kohal 35 tundi nädalas. Ruum on soe, puhas, valge. Aeg-ajalt midagi korraldatakse, et noh... Tule kohale ja kasuta seda võimalust, mis on... Meil ei ole ka raha, meil ei ole eelarves selliseid vahendeid, et siin mingeid erilisi sõusid korraldada. Paraku ei tule täna ükski inimene ilma rahata esinema. Suur vanurite doktor Vassiljev, riigikogu liige – saatsin kunagi, aastaid tagasi oli juttu pensionäride klubiga, et võib-olla mõni arst võiks tulla, suur teledoktor, saatsin kirja, ta ei võtnud vaevaks isegi vastata mitte sellele, sest noh... tema ei hakka Tallinnast tulema, kui see pole tema valimispiirkond. Tuli siis Elvast küll kohalik arst, Tartumaa arst Särge, aga tutvustas ka raamatuid, kuna ta on ka kirjanik. Müüs mett ja meetooteid ja rääkis üldse elust. *Aga seltskond oli ikka üks ja seesama.* Üks ja

seesama, sellest oli ka lehes jälle lugu ja. See on see jah, et ega... aga noh see ei ole meie probleem, see on kõigi RK2 ürituste. Siin on ju suured-suured kontserdid, on juba lõpetatud, sest siin ei ole mõtet teha, äriprojektid ju luhtuvad. Ainuke, kui sponsorite abiga tuleb mingi kontsert. *Kirikukontserdid on ka alati välja müüdnud, sest need tulevad juba Tartust. Seal on suured nimed taga.* Aga ega neid ka siin väga ei ole, sest see aeg on...

Aga kui raamatukogul oleks raha, et korraldaks-teeks, kas siis teeks midagi, kas siis prooviks?

Eks me teeme praegu ka. Iga aasta saab mõni projekt ikkagi Kultuurkapitalile kirjutada, aga seal ei anta ka ju kuigi palju ja sinna peab ka omaosaluse juurde panema. Üleüldiselt on RK2 valla põhimõtte alati olnud see, et omaosalus on see, et meil on tasuta ruumid ja... Ühesõnaga see on see koht, mida ütleks ilmselt ka Jürgen Ligi, kui ta rahandusminister oleks, et inimesed, need asjad peaks ise kinni maksma, miks te seda kirjanikku peaks tasuta kuulama. Teatris te käite ju pileti eest! Miks peaks omavalitsus kõik lõpuni kinni maksma? Mul on huvi, koerteklubisse kuulun, ma maksan kõik selle koera hoolitsemise või mis iganes asjad kinni, meeletud summad. Miks mingi koha pealt peaks kõik kinni maksma. Omavalitsusasutuse asi ei ole ju lõpuks meelelahutusüritusi inimestele tasuta korraldada. Natuke jah, me ei saa öelda, et me üldse raha ei saa, aga loomulikult me ei saa niiviisi, et siin noh... misiganes korraldada. Ja teine asi on see, et eks nende... paljud kirjanikud ja sellised inimesed ei tule välja ja paljud, kes välja tulevad, ei paku jälle eriti palju... Meil on nii väike seltskond. Kui Tartus tuleb saja tuhande elaniku kohta kohale sinna kirjandusmaja saali see kümme-kakskümmend inimest, siis selle talub ära, enam-vähem saalitäis inimesi, aga meil siit 2500 pealt seda kahtekümmet inimest kokku saada on ikka tunduvalt keerulisem. See on hästi piinlik, kui sul on viis inimest ja üks kirjanik. Need on jah väga keerulised asjad. Ta ütleb, lubab sulle, et tuleb, aga jätab tulemata. Siin on ju kutseid saanud jagada – oi kõik tulevad, kõik on tulijad. Mis sa teed? Ei, mina, see on nüüd jälle meie töö seisukohalt selline vanamoodne ütlemine, aga mina jään ikkagi selle juurde, et esmajoones täna maaraamatukogu on ikkagi see viimane kants, mis maal paljudes kohtades veel on, kus inimese jaoks, kes sinna maale elama jäänud on, on mingi uks lahti, kuhu ta saab minna, kus ta saab võib-olla natuke juttu ajada, kus ta saab millegi kohta noorema ja targema inimese käest küsida, kuidas need asjad on, kui ta ei ole raadiouudistest õigesti aru saanud. Saab oma elu kurta natuke, võib-olla naabrit taga rääkida. Ta tunneb ennast selles mõttes vajalikuna. Ja siis võtab selle raamatu. Päril ilma raamatuta reeglina ei tulda. See käib nagu asja juurde. See on see innovaatika, mis on tulnud. Ilmselt kakskümmend aastat raamatukogus nii palju rääkimas ei käidud, sest inimestel oli töö ja tegevus. Nüüd on seda... Meil on siin need, kes endale ise seavad

piirangu, et tuleb pool tundi enne sulgemist, et siis „ma ei saa siin kauem olla, ma ei muutu tüütavaks“.

On nad siis tüütud ka?

Tüütus on see koht – kui sul on oma töö ja tahtmine. Tahad seda oma kodulehekülge teha... teile ka ei meeldiks, kui teie praegu üritaks minuga rääkida, aga mina teen tegelikult midagi muud. Kui inimene on, siis ma peaks temaga ju suhtlema, siin ja praegu ja kohe, silmast silma. Ma tunnen ennast ise ka ebamugavalt, kui mul on kiire midagi muud ära teha või tahan kasvõi raamatuid koodida ja siis möödaminnes niiviisi. *Ja üks ikka nende vanainimestega juhtub see...* Nad räägivad saja seitsmekümne viiendat korda seda lugu juba ja. *Ja mõni ei saa nendest ilmaasjadest enam eriti aru ja...* Ei tahagi aru saada, kui sa neile räägid, kuidas asjad tegelikult on. Aga, noh, klienti tuleb viisakalt suhtuda ja pole hullu.

Inimesed diivani peal istuvad? Siin istuvad ja räägivad või?

Nad ei istu, see diivan on liiga pehme. *Vanainimeste jaoks liiga pehme.* Jah, nad ei saa sealt püsti, nad istuvad hea meelega selle... seal istuvad lapsed. Vanainimesed küsivad tooli. *See, kes sinna peale istub, see ehmatab nii ära, et ...* Ja teine asi on see, kui tal need luud ja liigesed nii valuliselt koos käivad, kui need seal vajuma hakkavad, siis ei fikseeru midagi ära. Teie noore inimesena sellest aru ei saa, aga [naerab] natuke vanemal inimesel ei ole üldse mitte tore. Raamatukogu on täna külas, või sellises maakohas vajalik, ja annaks jumal, et meile ikkagi raamatuid ostetakse. Minu arvates on palju kurvem see, et väga paljud raamatukogud on ikkagi nii väikesed oma elaniku arvult ja eelarvetelt, et tegelikult nad ei paku inimestele ju suurt mitte midagi, sest osta pole ju... mis sa selle kuue või kaheksasaja euro eest ikka nii väga seal... või ka kuue ja kaheksa tuhande eest ostad.

Aga selleks, et raamatukogu, ütleme, alles jääks, kas siis on mingi piir ka, mida raamatukogu ei tohiks enam juurde võtta, ta ei tohiks enam olla postipunkt või...

No ta võib olla postipunkt, aga siis tuleb endale aru anda, et kui raamatukogu on võtnud endale sama töötaja sisse, sama töötajate koosseisuga ühe kohustuse, siis tegelikult ei tehta seal seda tööd enam nii palju, kui seal seda siia maani on tehtud, sest aeg ja tähelepanu läheb millelegi muule. Peale selle raamatukogu töö pole kunagi nii reglementeeritud või kohustuslik kui on postitöö, kus on täpsed kellaajad, sa pead esitama margiaruande, sa pead esitama sendi täpsusega kassaaruande. Seda on need inimesed kurnud. *Postiauto sõidab...* Postiauto jaoks sul peab olema pakitud. See klient võib sul sellel ajal olla, aga sul on vaja mida iganes teha. Hing väriseb sees, kas täna klapib see asi või on mõni mark üle või on puudu. Kas see nii on täpselt või ei ole, ei oska kommenteerida, aga ilmselt ta on. Sest ma sain aru, et Eesti Post on hästi toredasti, et neil pole isegi seda arvutiprogrammi, et nad loevad telefoni teel ette: neljasendist on müüdud viisteist

tükki, siis rukkilillega marki on müüdud kolm tükki. See pidi väga jaburalt käima. *Olen neid naiste jutte ikka poole kõrvaga kuulnud, aga ma seda...* Seda on igatahes öeldud, et see pidi väga vilets olema. Nagu ka [...], kui tema veel arvuti peal ei olnud, samamoodi luges ette postkontoristki mõnest aastast seda. Ega see Eesti Post on ikkagi ainult innovaatiline linnades olnud. Maale pole ju eriti palju seda tehtud kunagi. Selles mõttes nende kohustuste võtmine – enne jäi see teenuste lugu pooleli selle pesemise juures – tegelikult on see koht, et kõike võib teha, aga kui see hakkab... selle pärast tullakse sinna... me võime pirukaid müüa, me võime mida iganes teha. *See lugemist ei...* See lugemist ei... inimene käib võtab selle teenuse, mis teda huvitab, ega ta raamatut ikka ei võta, kui ta ei ole lugeja inimene.

Eesmärk võiks olla siis lugema meelitamine ikkagi? See, mis sa teed raamatukogus, võiks olla seotud?

Selles mõttes kindlasti, aga me näeme siin ka suurepäraselt seda, kuidas lapsed, kõik esimesed klassid loevad hoolega, veel teised klassid. Aga nagu tuleb see... juba natuke suuremate laste huvide sfäär, tema aeg hakkab minema mujale. *Minu kokkuvõtte sellest asjast on see, et selleks ajaks, kui lugemine selgeks saab, on ainult paar üksikut järgi jäänud...* kes tegelikult loevad, ülejäänud käivad ikkagi suht kohustuslikku kirjandust võtmas. *Esimene klass kannab neid raamatuid kõvasti koju jah.* Paraku seda inimese ajale pretendeerivaid kanaleid on nii palju, et oleks ime, kui nad loeks sama palju, kui nad lugesid siis, kui mitte midagi muud teha ei olnud. See oleks imelik. Me ei saa mingi valemiga arvata, et inimesed jääksid täna nii palju lugema, et nad loeksid, siis kui ei olnud veel televiisoritki. Kui ei olnud arvutit... *No televiisor oli, aga sealt tuli ainult üks kanal...* No mis ta oli! Neljakümne viiendal aastal polnud mingit televiisorit veel [naerab]. *Siis ma ei tea, võib-olla siis ei loetud ka nii palju. Siis tehti rohkem siukest füüsilist tööd.* Mida iganes, et... ah linnas on see, et või ma ei tea ka kus, võib-olla see on legend, et vanasti rohkem loeti. Vanasti osteti raamatuid koju, kas neid loeti? Siin näed proua ütleb, et tema vaatab üle ja ei tea midagi neist. *Kui päris aus olla, siis on minul ka selliseid raamatuid küll, mida pole lugenud, et...* See oli see asi, et raamatuid polnud saada, ma läksin poodi ja vaatasin „ahhaa!“, et see võiks ju olla. Aga ma nüüd mõtlen, et mul on ka neid, mida ma pole lugenud. Nüüd on mul siin virnade viisi neid, mis ma neid koduseid vanu enam loen. [naerab] Aga ega raamatukogu on kindlasti muutuv asutus. Aga raamatukogu ei ole ainus muutuv asutus, kogu maailm ümber muutub. Oleks samas imelik, kui raamatukogu ei muutu. *Võib-olla siiski suhteliselt vähe muutunud.* Ja muutub sellepärast vähe, et raamatukogul on vähe raha muutuda, sest ärisectoris: „Ei! Sedapidi riulid meie poodi ei sobi, ostame uue lahenduse, vahetame ümber, hinnad tõstame pärast seda viis protsenti.“ Tasuvus, mida iganes. Meil ei ole, raamatukogusüsteemil ei ole seda võimalust, et selliseid muudatusi teha, et „oi, nüüd on moes

valged toonid, nüüd on rohelised toonid, nüüd on sedamoodi, nüüd on teistmoodi.“ Kui asi on paika pandud, siis ta on paika pandud ja kestab viiskümmend aastat võib-olla samasugune, nii kaua kui ehk pehkiks ju. Ja noh...

Arvutite kasutamine hääbub siin raamatukogudes? Sinna üldse on mõtet meelitada lapsi kuidagi, ma ei tea, panna kõrvaklapid; teha, et oleks vägev arvuti, saaks mängida. Sellel pole mõtet, sest see pole raamatutega seotud?

See ei anna raamatukogule midagi, ainult lärmi. Selles mõttes, et see annab raamatukogule kasutaja, inimese, kes teab, et tal on võimalik raamatukokku tulla, midagi teha, mis talle on meeldiv. Aga see lugemist ei suurenda ikkagi. Ma saan aru, et läänes on nüüd mingisugune suund, et umbes inimesed tuleb meelitada raamatukokku ükspuha, mis teenustega. Kuni selleni, et seal on armunute jaoks mingid nurgakesed tehtud, mida iganes, et inimesed seal ennast hästi tunneksid ja omaette olla saaksid. Aga noh... See on võib-olla viimane meeleheitlik tegevus selle nimel, et näiliselt näidata seda, et raamatukogu kasutatakse. Kasutatakse kindlasti, aga ma ütlen, et... kui siin Euroopa toiduabi hakata jagama, on kasutajaid kohe kõvasti. Teed toidupanga või. *Üks asi on kasutaja, teine asi on lugeja.* Igasuguste imeasjadega saab kasutajaid tekitada, aga lugejate tekitamine on keerulisem jah. Me ajame, noh, pessimistlikku juttu. Väga optimistlike inimestena väga pessimistlikku juttu. *Ahah, no tavaliselt sa väidad, et see on realism.* [naerab] Mis küsimusi siis veel on välja mõeldud? *Sa oled juba kõik nii maha materdanud.* Ei ma ei ole, mina ei ole midagi. *Hea küll, hea küll.* Ma olen nii hea inimene, kuidas mina siis maha saan materdada.

See omaette olemise koht, omaette millegi tegemine võib-olla kahekesi seal olla või, mitte armunute nurk, aga omaette käsitööga tegeleda või... sellised variandid või need on kuskil mujal olemas – ei ole mõtet panna raamatukokku.

Selles mõttes, et siis peaks ka keegi juhendama. Me ei ole keelanud. Kui keegi tuleks ja ütleks, et tema tahab siin käia kolmel päeval nädalas õhtuti kudumas lahtiolekuaegadel, kudugu terviseks! Siin, Mare ütles enne, et inimene, kellel kodus ei ole võimalik arvutiga tööd teha, kuna väikesed lapsed jooksevad, tuleb siia, ämm või keegi vaatab laste järgi sel ajal, tema töötab siin oma magistritöö või ma ei tea, mis töö kallal. No lasku käia, meie ei keela seda. *Käsitöölised käisid meil ka lihtsalt...* See pensionäride klubi tegi siin jah... Kui keegi tahab, kui tal ei ole kodus... Me oleme siin kalmistuvahtidele ruume andnud, kui nad tahtsid oma sümposiumi pidada. Kui keegi leiab, et tahab tulla – ja kui see vähegi sündsuse piiridesse mahub ja meid ei sega. Aga selge on ka see, et ega siin neid ruume nii väga ei ole. Sest et kui sinna lastetuppa panna nad midagi tegema, mida nad omaette tahavad teha, siis sellel ajal lapsed seda kasutada ju ei saa. Sest kui meil pensionäride koduloo ja kultuuriloo ring seal istub, siis me ütleme, et täna on seal tädid-

onud kaks tundi sees, et te ei saa nüüd sinna praegu minna... Kui inimene peab seal loengut Alverist või Underist, siis ilmselt ei ole viisakas, kui lapsed sinna lähevad. Aga meil ei ole muidu ruume. *Siis peaks olema...* Eraldi ruumid. Seal on see koht, et väikeseid raamatukogusid ja suuri raamatukogusid ühtede teenustepakettidega võrdlema hakata... Linnaraamatukogus on ju seminariruumid, seal on lugemissaalid, seal on arvutiruumid, kõik on omaette funktsionaalselt eraldatud, kasutatavad kohvikud värgid. Siin on sul kõik ühes, et selles mõttes on jah natuke keerulisem. Suured asulad ja suured raamatukogud annavad selle mudeli kätte – et miks maal ei ole... Aga teine asi on see, et eks nad käivad ju oma kodudes üksteisel külas ja puhuva seal. Reeglina vaenlased ei tule keegi nagunii koos kuduma ja kui ta juba nii hästi läbi saab, siis nad ei tule kodust välja, lähevad üksteisel külla. Meil ei ole siin pädevaid juhendajaid ju neile anda. *Kui ring on juhendajaga, siis küll jah. Nad käisid eelmisel talvel siin meil jah. Tõepoolest meil on siin ruumid – kui üks asi toimub, siis teine ei saa toimuda samal ajal.* Teine asi on see, et need igasugused tegevused eeldavad mingisuguseid abivahendeid ja siis on jällegi see koht, et kui neid asju tasuta jagatakse, siis inimesed tulevad hea meelega, kui midagi antakse. Aga kui neid juba oma raha eest tuleb osta, siis tundub, et võib-olla on siin liiga kallis või ei ole liiga professionaalne või mida iganes. See on see maaelu häda, et inimesed on ikka hinnatundlikud ja on harjunud tasuta saama, sovhoosi aja mälestusena. Meil on siin pensionäride klubigi omavahel tülili läinud, ühed tahavad rohkem sõita ja ennast arendada, teised tahaksid rohkem ümber laua istuda, juttu ajada ja võib-olla midagi süüa juua ka. Inimeste huvid on lihtsalt nii erinevad, et ühtemoodi käitumine on nagu on...

Kogu raamatute ja lugemise propageerimine, mis määral see peaks käima... kes seda tegema peaks?

Mida tähendab propageerimine? Minu arvates esimene propageerimine on see, kui raamatukogusse üldse raamatuid ostetakse, on neid võimalik soetada. Kui on raamatukogus suur valik raamatuid, siis selle peale tuleb inimene kohale, ta teab, et ta siit midagi endale leiab. Aga kui see raamatukogu on nii väikse eelarvega, et tal on propageerida võib-olla viit uut raamatut, siis on see küll tore, et ta neid viit uut raamatut propageerib, aga loota, et viis uut raamatut katavad ära seal elavate inimeste erinevad huvid, on suhteliselt väike. Minu meelest esimene propaganda asi on see, et raamatukogu peaks olema piisavalt erinevaid asju pakkuv. Aga paraku viimastel aastatel aina rohkem on raamatukogude eelarved läinud pingeliseks, raamatute hinnad on kasvanud. Tegelikult raamatukogu vastu ka paljudes kohtades hakkab see huvi kaduma selle tõttu, et reaalselt sealt ju suurt midagi ei saa, sest osta ei saa. Võetaksegi neid asju, mis on kindla peale minekud ja midagi kõrvalt nii väga enam osta ei saa. See on nagu Lang ütles, et ega kokaraamatuid raamatukokku osta ei tohi, või mida, Tohvrit, Cartlandi ja... Tegelt, mis nendele

inimestele ju tihtipeale... Paraku on inimesed erinevad, see on nüüd delikaatselt väljendumise koht, et mitte kedagi haavata, aga kõik ei ole professorid. Nagu professor ei ole nõus Cartlandi lugema või ilmselt on väga suure terroriga seda nõus tegema. Ilmselt iga inimest ei ole võimalik jälle seda lugema, mida professor on võimeline lugema. See on see rahvaraamatukogu suur mure, et vastata võimalikelt erinevate inimeste, kes on ka ju maksumaksjad, kelle raha eest seda raamatukogu ülal peetakse, ootustele. Kui see lihtne inimene, lihtsate huvid ja annete ja võimetega inimene tuleb siia ja kõik on tema jaoks selline kahekümnenenda sajandi klassika, maailmaklassika, millest ta pole kunagi aru saanud. Ma võin ju propageerida, et see on Kafka, see on väga hea, aga Kammeri kooli, või abikooli lõpetanud lugejale ma seda Kafkat ilmselt ei suuda kuidagi moodi arusaadavaks teha. Ilmselt maapiirkonna lugeja on võib-olla vähem akadeemiliste võimetega, kui seda on suurte linnade lugejaskonnas. Jällegi see koht, et...

Kogu see uuenduste teema üldiselt. Oskate midagi lisada ka sellele, kokkuvõtvalt või...?

Njah. Iga uuendus jõuab ellu siis, kui uuendus on möödapääsmatu ja selles uuenduses nähakse kasu ja seda uuendust oodatakse ja tahetakse. Kõiki vägisi tehtud uuendusi ilmselt hakkab seltskond ju alati tagasi lükkama ja see tuleb tunduvalt valusamini ja mis iganes. Ma arvan, et võtame asju rahulikult ja küll nad omasoodu tulevad. Kui riik suudaks ära lahendada nende samade e-raamatute komplekteerimise, kasutamise, rahastamise teemad. Ma usun ei ole kellelgi midagi selle vastu, et neid hakatakse raamatukogude kaudu laenutama, neid hakatakse propageerima. Aga praegu on olukord selline, et ei saa ju osta, meie pole ka kunagi otnud, et mis me neist siin ostame. Aga osa raamatukogusid ostis igasugu videofilme, kui veel videoajastu oli ja siis selgus, et oh ei! neid ei tohi te ju lugejatele laenutada, neid te võite ainult näidata koha peal üritustel. No tegelikult see on ju nonsens. Miks me paneme selle maksumaksja raha. Meil ei ole mõtet siia luua videokogusid, mida me koha peal demonstreerime, meil ei ole sellist käivet ürituste mõttes, et ostame kokku lihtsalt seisvaid asju. Täna õigusruumis paljud asjad lõppevad uuenduse mõttes sellega ära, et see asi ei ole lihtsalt ratsionaalne. Teine asi on muidugi see, et mina olen ise mõelnud, et kas on ka üldse mõistlik kõigil raamatukogudel hakata endale hankima neid e-raamatuid personaalselt oma serverisse või endale koha peale. Tegelikult võiks ju Eesti riik osta kusagile kokku need litsentsid. Raamatukogus registreeritakse lugeja ära, lugejale antakse parool, lugeja saab sinna keskserverisse või lattu või e-raamatukokku minna selle rahvaraamatukogust laenutatud parooliga, laenutab sealt selle asja nagu Eesti riik on selle kuidagimoodi korraldanud. Siis on selle raha kasutamine ka efektiivsem. Kui igaüks ostab endale siia mingi e-teaviku, mille kasutuskorrad algul võib-olla lähevad käiku ja siis jäävad seisma. Aga kui me ostame sinna keskele kokku, seda kasutatakse ikkagi efektiivsemalt ja uuendatakse, kui on vaja. Kui viiesajas raamatukogus seisab kakskümmend kasutamata korda on see ju natuke

mõttetum, kui ütleme mingi väiksem arv seisab seal keskserveris ja siis uuendatakse, kui nad otsa saavad. Need asjad on... Aga siin on jah omavalitsuste rahad, riigi rahad, ilmselt need asjad nii lihtsalt ei lahene ja tõenäoliselt sellist süsteemi ju ei tule. Me ilmselt pillame seda raha jälle ja... Minu jaoks on kogu selle raamatukogunduse uuendamine, häda on ju see, et informatsioon hakkab inimestele raskemini kättesaadavaks muutuma. Kui need e-asjad hakkavad tasulised olema, kui need e-asjad hakkavad eeldama, et neid ikkagi iga inimene peab ostma, et neid ei pea enam tasuta raamatukoguteenuse käigus kätte andma, siis me taganeme ju nendest põhimõtetest, mis rahvaraamatukogude loomisel seal 1800ndate aastate teisel poolel oli rahvaalgatusel loodud raamatukogudes oli põhiline, väikse raha eest või kokku pandud kapitali pealt hakkaks kõik saama kasutada. Hiljem tuli juba vabariigiaegne üldine tasuta rahvaraamatukogude süsteem. Nõukogude aeg, oli ta tasuta, mis ta oli, aga raamatukogu oli inimesena teabeallikana kasutatav, aga täna on see suhteliselt keeruline, et kui sa üliõpilane ei ole, siis sa andmebaasidele ligi ei pääse. Tasuta kuskilt sa naljalt ei saa kätte neid asju, mida mingi süsteemiga saab. Tegelikult see suur e-ajastu on palju võimalusi loonud, aga neid ka inimestelt ära võtnud. Võime jah inimesel öelda, et sealt ja sealt on neid võimalik saada, aga te ei saa neid sealt sellistel tingimustel nagu te olete, kuidagi kätte. Aga meil on Koidulat võimalik lugeda digitaliseeritud kujal [naerab]. Viimanegi rida on kättesaadav. Mis seal ikka. Enamik inimesi jah... Tahavad kõige uuemat ikka koguaeg saada. Nad ei taha isegi eelmise kuu ajakirja numbrit, nad tahavad seda ajakirja numbrit sellel kuul saada, muidugi mina ei saa aru, miks see ajakiri järgmisel kuul enam ei kõlba.

Heheh. Mul rohkem küsimusi pole. Aitäh!

RK3

10. aprill 2015. Intervjuu kestis 60 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~20 aastat, lugejaid ~450.

[Alustame juttu enne kui diktofoni käima saan]

Kõige rohkem, millest ma puudust tunnen raamatukogus on dokumendihaldus. Sa paned kaustadesse, kõik kaustad on reas ja kui sa midagi otsima hakkad, täielik null. Sest seda paberipahna, kuigi kõik peaks arvutis olema, tekib nii palju.

Kirjeldage, mida lugejad siin selles raamatukogus praegu, igapäevaselt teha saavad?

Mida nad teha saavad? Kõigepealt teavikuid ja perioodikat laenutada. Siis saavad internetti kasutada, siis saavad koopiaid teha, igasuguseid andmebaase külastada – see käib internetipunkti alla. Siis meil on selliseid sündmusi, mida me korraldame, saavad näituseid vaadata, väljapanekuid. Jäi midagi ütlema veel olulist? Ja lihtsalt juttu ajada. Sest oluliselt on see ikkagi ka selline kokkusaamiskoht, mõnikord isegi ei taha midagi. Ja päringuid esitada loomulikult, kui soovivad midagi teada. Või blankette väljastama, aitame neid. Need on põhilised asjad, mida igapäevaselt tehakse siin. Ja siis on veel meie raamatukogus käib iganädalaselt koos selline, ma ei ütleks, et ta on käsitöö selts, me teeme igasuguseid asju, nagu õpiring tegelikult.

Koos juhendajaga või omaette?

Meil on nii, et me kas kutsume juhendaja, eraldi. Meil on endal väga sellised hakkajad naised, kes kasutavad internetti ja otsivad raamatutest huvitavaid teemasid, mida tehakse ja siis on selline huvitavaid asju teeme, mis on rohkem taaskasutusteed, igasuguseid. Ja siis on juba kuus aastat käinud, suve jätame vahele ja siis päädib ta näitusega.

Kaua raamatukogu nendes ruumides olnud on?

Nendes ruumides on 90ndatest. Lasteaia üks tiib on see. Jäi tühjaks ja siis korterist kolis raamatukogu siia ja sest ajast on ta siin ja päris hea variant tegelikult. Avar vähemalt. Maal oli see korteritüüpi, kui raamatukogud korterisse viidi, siis oli see hirmus... No mõnes kohas on veel praegugi, aga minu arust on see õudselt kitsas ja ahistav. Praegu on jah selline variant meil.

Kui võtta viimased kümme aastat, mis siin muutunud on?

Viimase kümne aastaga on siin tegelikult palju muutunud, sest selle aja jooksul on raamatukogu remonditud, mööbel uus, remont tehti 200[...], sai täiesti valmis. Remont, aknad, ühesõnaga kõik. 200[...] hakkasime me laenutama arvutiga. Ja selle aja jooksul on ikka meil arvutikomplekte ja selle aja jooksul on ka täielikult mindud üle elektroonilisele laenutamisele. See on muutunud. Kuna sa üksi oled ja seda fondi sisestad, sa ei saa kohe minna üle, sajaprotsendiliselt, aga ütleme selle aja jooksul on üle mindud täielikult.

Ja millal lugejaid said hakata internetti kasutama?

Faktiliselt, vot kui tuli see avalike internetipunktide projekt... Issand, sellel oli oma nimi ka...

Tiigrihüpe?

Ei olnud Tiigrihüpe. Vaata Maailma või... Et siis sai kohe ühe arvutikomplekti selle kaudu juba riigilt.

Üheksakümnendatel?

Ei, ei, see oli hiljem. Kas 2003 või 2004, kuskil, ma täpselt ei mäleta. 2002 ma tean, et sain... Või oli ta 2002 või 2003. Sel ajal ta umbes oli. Seda tuleb täpsustada muidugi. Aga umbes samal ajal kui tööarvutigi tuli.

Kuidas see omaks võeti?

Noortel ei olnud midagi, aga vanemad inimesed siia maani, mõned, ei taha seda õppida. Ja seal ei ole mitte midagi teha. Me oleme proovinud siin individuaalseltki juhendada. Ja kellele ikka, kes ikka 70 on, ja ei sobi. Aga mõned eakad täitsa rahulikult. Vahepeal oli meil mitu lugejaarvutit ja oli ka järjekord. See aeg läheb nii kiiresti edasi, et nüüd on igaühel kodus juba. Jäänud on ainult üks lugejaarvuti, vanemad oleme ära maha kandnud, on juba aegunud. Aga selle ühe taga päevas võib-olla kolm-neli inimest kasutab teda. Ja need on tavaliselt sellised eakamad inimesed. Noored on juba, kõigil enda valduses arvutid. Selleks enam, nüüd on harvem kasutamine, pole vajadust, kuna see on nii kättesaadav juba.

Neid enam arvutisse tagasi ka ei meelitaks, oleks hea arvuti, oleks võimalik... nad saavad kõike vist kodus teha?

Nad saavad kodus teha ja neil on veel noortekeskus varustatud ka interneti ja arvutitega ja selles suhtes on kättesaadav ja igasugused elektroonilised vidinad, kasvõi nutitelefonid ja igasugused asjad. Neid ei meelita tõesti sellise tava... Eesmärgiks tegelikult ei olegi ju seda noort sinna arvuti taha istuma selleks, et.... Neid asju nad teevad mujal, kuna ma ütlen, et meil noortekeskus töötab ja kodus on võimalused ja pigem saaks siia neid raamatute juurde tagasi meelitada, et see oleks nagu esmatähtis. Minu eesmärk ei ole küll neid siia arvutisse istuma tuua. Sellel ei ole vajadust ega mõtet. Pigem, et kuidas neile mõni raamat kätte sokutada.

Olete nõus, et raamatukogundus muutub praegu palju?

Jaa, muidugi muutub. See on loomulik ja ega selle vastu midagi teha ei olegi. Peabki muutuma, koguaeg on muutunud, midagi selle vastu teha ei saa ja kas peabki.

Kas see meeldib teile?

Noh, meeldib või mitte, aga minule isiklikult meeldib ikkagi paberraamat rohkem, kui e-raamat. Aga ma ei vaidle ka vastu, et e-raamat on vajalik kusagil reisidel või kuskil sõidad,

bussitransport, noored sõidavad siia-sinna, noored käivad, ta on ikkagi mugav kaasa võtta, kui sa oled lugeja ja vajadus on.

Kas see võiks lugejatele huvi pakkuda, kui raamatukogus oleks üks e-luger laenutada näiteks?

Ma olen mõelnud selle peale isegi ja naljaks on see, et kui need e-lugered tulid, siis ma küsitlust tegin, kas nad huvi pakuks. Siis selliseid lugejaid eriti ei olnud, kes ütleks „jah, vot, tahame!“. Aga üks võiks... See sattus sellisele ajale, kui natuke kitsad ajad olid, kui raamatukogus loeti ka iga senti. Lihtsalt seisma teda osta ei ole mõtet. Nüüd ma olen mõtelnud, et võiks olla, et ehk nad ikkagi, kui nad näeks ja tutvuks, võtavad ja proovivad, vähemalt näevad. Aga sel ajal lihtsalt, paar aastat tagasi olid nii kitsad ajad, et ellujäämisega oli raskusi siin. Me küll näitasime, keskkogust sai laenutada, nad on näinud küll milline ta on ja kõik, aga ega need põhilugejad selle vastu huvi ei tunne. Noored võib-olla küll. Aga ma kahtlustan, et noorel, kes selle vastu huvi tunneb, on ta olemas juba neil. Ei ole küsinud igatahes küll minu käest keegi seda. Kui ise peale suruda, võib-olla jah. Aga ta peaks raamatukogus olema, selle vastu ma ei vaidle. Et vähemalt kui mingi huvinatu tekitab, et teda näidata, et oleks inimesel võimalus.

Ka koju laenutada?

Jaa, miks mitte, kui ta on olemas. Ega me ju tegelikult teame oma lugejaid kõiki, kes kuidas käitub. Maaraamatukogu eelis ongi, et meil ei ole selliseid lugejaid, keda me ei tea tegelikult.

Kuidas teie arvates teised maaraamatukoguhoidjad üldiselt uutesse asjadesse, uuendustesse suhtuvad?

Tegelikult ei saa öelda, et keegi nii õudselt kahe käe ja jalaga vastu sõdib. Tulevad muidugi. Fakt on see, et uuendused inimestele on ebamugavad. Nõuab ümberõpet ja mõtlemist ja ikkagi rutiinist välja murdmist. Mida vanem on inimene, seda raskem tal seda teha on. Aga ma ei ütle, et see on kõigil. Mõni vanem on hulga uuendusmeelsem kui noorem töötaja. See on täiesti seinast sein, tõesõna. Nii palju, kui on raamatukoguhoidjaid, nii palju on erinevaid tüüpe. Kuigi raamatukoguhoidjaid on nii seinast sein ju. Üks teeb ainult oma tööd rahulikult, väga pedantselt, hästi konkreetselt ja tal on kõik nii korras. Teine teeb sadaseitset asja, tal ei pruugi kõik nii korras olla, aga ta tegeleb nii, et raamatukogu tõesti paistab välja. Maaraamatukogudes on see täiesti seinast sein. Pigem on nad sellised huvitundvad ja ikkagi sellised uuendusmeelsemad ikkagi.

Kas on ka mingi surve, et ajaga kaasas käia?

Jah, inimesed teevadki seda, kliendid teevad surve tegelikult. Kui sa ikka... Kui ta tuleb ja küsib ja sa vahid teda nagu pole kuulnudki. Sa pead olema kuulnud. Ütleme, valdkond on ju hästi lai. Sa ei saa, ütleme, kui teistel erialadel mingi kitsas teema, mida ta valdab. Sina pead mingil

tasemel valdama seda teemat ju kõike. Ta tuleb: „Ma tahan midagi savist!“ Sa hakkas kõigepealt vaatama, mida ta sellest savist tahab. Kas ta tahab keemilist koostist, kas ta tahab temast midagi teha, millise valdkonna savi ta tahab. Sa pead leidma selle õige asja, mida talle pakkuda. Või küsib su käest mingeid sisesekreetsiooninäärmeid. Kust mina meditsiini, ma ei ole õppinud, eksole, aga ma pean teadma, kust teda otsima. Sa pead olema niivõrd paljude asjadega ja laialdaselt, no midagigi teadma asjast. Surve tuleb tegelikult tegelikult klientidelt, raamatukogu külastajatelt.

Kuskilt veel?

Me peame igasuguste programmide ja ütleme aruandeid tegema, kultuuriministeeriumile, siis surve on ka sealt poolt. Sa pead valdama neid, kasutama kuskil. Aga tegelikult kahelt poolt tulebki. Kuna raamatukogupidaja on kohalik omavalitsus, siis ka sealt. Ta tahab ikkagi näha, midagi mida siin tehakse, kuigi tema huvi on ju teistsugune. No heaküll, klienditeenindus, ütleme raamatut saab laenutada. Tal on ka oma huvi seal. Et see raamatukogu ka elus näiks, et kuskil ta on ja midagi ei tee. Aga tegelikult on surve igalt poolt ju. Sa ei saa istuda siin kuskil, lihtsalt teha ja mängida arvutis [naerab]. Ei saa, seda aega ei ole ju. Tegelikult kõik alati ütlevad, et „raamatukogus, noo kus saab lugeda!“. Ma ükskord huvi pärast otsisin raamatukoguhoidja... lõin sisse raamatukoguhoidja. Sealt tuli väga huvitavaid asju välja, mida inimesed mõtlevad. Et „sinna tuleb tööle minna!, kus seal saab lugeda!, kus seal saab teha käsitööd!, oi ma kooks!“ See on ju naeruväärne, sellist aega ei ole tegelikult. Kuigi me peaksime ka ju kirjandusega olema kursis, aga siin lugeda ei ole. Seda sa ikkagi teed kodus. Sellist aega tegelikult ei ole. Ütleme praegugi, kui rahvast vahepeal ei ole, koguaeg ei ole, maal ongi vähem, ei ole koguaeg nagu linnas on. Aga sul on nii palju muud asja. Näed – raamatukoguvirn seisab seal, dokumentatsioon laiali, sa pead sel ajal tegema seda. Ja veel suve hakul, et aastast korra jõuaks fondile tiiru peale teha, et ta ära korrastada ka. See ei ole ka sugugi lihtne, sest aastaga läheb ta üsna sassi. Ei panda ju sinna, kus on ja lõpuks võib juhtuda nii, et sa ei leia ise ka midagi üles siit. Seda sa pead kõik, maaraamatukogus, sellise suurusega raamatukogus ju naljalt üle ühe inimese ei ole. Sa teed kõik – koristad, juhatad, teenindad, korraldad üritusi. Nii et surve on igalt poolt tegelikult, jah on küll. Ja kui sa seda ei tunneta, siis on hilja juba, siis sa varsti ei tööta enam varsti raamatukogus. Sa võid küll külma kõhuga öelda, et vaata riiulist ja mida sa tahad täpselt, ma annan, aga see ei ole raamatukogu töö tegelikult. Nii et survet jätkub jah, on on.

Milliseid uuenduslikke asju on teised maaraamatukogud teinud, mida te teate, ja mis võib-olla huvitavad tunduvad?

Uuenduslikke... millega võrreldes uuenduslikke? Üritusi mõtled või tehnilist laadi uuendusi?

Täitsa igasuguseid... eks ka postipunkt on näiteks.

Vat see on nüüd selline surve, mida ei tahaks... kas ta võiks olla? Võiks ka pesupesemine olla, nagu oli surve üksvahe siin. Ja osad teevadki pesupesemisteenust ka, osutavad. Postipunkt on täiesti eraldi tööloik ja see segab raamatukogu tööd täielikult. Meil oli ka, hakkas ära kaduma siit, aga me saime nii kaugele, et me saime ta ikkagi jätta valla ruumidesse. Aga, on ma tean, kus on, aga tõsiselt ta segab, sest ta on ikka täiesti erinev töö. Täiesti erineva programmiga, sa pead selle sulgema, sul peab olema... Need on kaks täiesti erinevat maailma ja nad nii õudselt segavad teineteist. See ei ole raamatukogude uuendus, see on surve, ütleme täielikult. Ja selline surve, kui on üks raamatukogutöötaja, siis on väga ebameeldiv tegelikult. Kuigi ta, võib-olla on veel selliseid hästi väikseid raamatukogusid, kus üks-kaks inimest käibki päevas võib-olla on ka selliseid. Aga seal, ma tean, [...] raamatukogu on, et see tegelikult täiesti ikka segab. Sa ei suuda, sa pead ühe töö lõpetama ja siis ümber kohe teise programmi minema ja need on kaks eri valdkonda täiesti.

Kas selline raamatutega mitteseotud tegevus võib tõsta ka raamatute lugemist-kasutamist?

Vat sellist asja, analüüsi ei ole keegi teinud, et kus on juba olnud, ütleme viis aastat, see oleks analüüsiks, kolm-neli aastat isegi. See on päris huvitav tegelikult, seda võiks täiest mõelda, et kus on. Ja seda saaks väga hästi võtta aastaaruannetest välja ja see ei ole isegi raske teha. Selle ma jään võlgu, ma ei oska tõesti öelda, minu teada ei ole tehtud analüüsi. Võib-olla on õigus. Aga teistpidi jälle see kaotab ka lugeja ära, kes ei kasuta. Ma tean, ühinenud raamatukogud, kes koolide juurde on kas uued raamatukogud tehtud või ühinenud. Seal on kaksipidi nähtust. Lapsi on nagu rohkem hakanud käima, külaelanikke on vähem hakanud käima. Sest neile tundub, et nad selle sagina sees... On kahtepidi nähtust. Aga see on päris huvitav, ma peaks seda küsima täiesti. Et vaadata huvi pärast, see ei ole raske vaadata, et kuidas siis on nihkunud. Aga mina seda ei tahaks, sest esiteks on postipunkt täiesti rahaliselt seotud, sa pead selle kassa päeva lõpul lõpetama. See on täiesti, ma ütlesin, jama värk, ei-ei. Aga see ei ole üldse võimatu, et maal ellu jääksid kohad, sest me teame, mis toimub, elanikkond väheneb.

Aga ütleme, kui vanasti mängisid lapsed rohkem arvutiga, kas nemad siis kadusid ära ja ei võtnud raamatut ka enam, või siis võtsid?

Sa mõtled niimoodi, et kui nad arvutiga mängisid, peale selle võtsid raamatuid, praegu nad arvutiga ei mängi ja raamatulugemus on ka väiksemaks jäänud. Et ei tule raamatut ka võtma.

Näiteks.

Võib ka nii olla. Ja on küll.

Paistis silma selline asi?

Jah, sest praegu ikkagi tegelikult selle... kui ei ole raamatukogu lähedal kooli. Meil siin ei ole kooli, on [...] kool ja raamatukogu, siis nad katsuvad võtta sealt raamatukogust ja arvuti ka. Lapsi

on vähemaks jäänud ka sellega, et nad saavad ajaveetmisteenu mujalt, kui töötavad noortekeskused. Enne oli nii, et ta töötas arvutis, veetis aega siin ja võttis ka raamatu. Laste külastatavus sellega on vähenenud. Nad on kolinud üle noortekeskustesse ja tulevad ainult asja pärast. Need lapsed, kes loevad, need tulevad ikka võtma. On teada, kes ikka huviga loevad. Need loevad ikka, nad leiavad kuidagi arvuti kõrvalt ka aega. Need on kohe kindel seltskond, kes on jäänud. Aga lapsed, jah, loevad vähe, vähe ikkagi. Ainult seda, mis koolist, aga oleneb seda ka kuidas koolist suunatakse.

Olete te enda raamatukogule mõeldes mõelnud midagi uut proovida, midagi uutmoodi teha?

Ei oskagi, koguaeg justkui midagi teed, aga kas see uus on...

Uus või teisti või...

Vot, ma tõesõna ei oska sulle öelda, mis on võrreldes teistega teistmoodi. Just selle raamatukogutööga seotult. Mulle ei tule praegu tõesti midagi sellist meelde. Noh, üritused on ikka kõigil. Kodulooline töö, et sa püüad jäädvustada pärandit, no seda, kes teeb, kes ei tee. Aga mingit erilist peapeal lugemist ma ei ole siin organiseerinud, ikkagi kõik jääb selliseks klassikaliseks ja vastavalt võimalustele. Meie oleme lasteaiamajas ja mina katsun need väikesed saama raamatukokku. Mõne tunni teevad siin, vanem rühm, ja lihtsalt katsun saada kõige väiksema kätte, et ta tuleb raamatukokku ja et tal siin meeldiks. Ma arvan, et seda teevad ka teised. Mis on just teistega võrreldes... Ma pole ausalt öeldes muidugi, kui vaadata muidugi teiste raamatukogude aastaaruandeid, et mis mul teistmoodi on, aga selleks pole aega jäänud.

Teil on küllaltki palju näituseid, mulle hakkas silma.

Jaa, me oleme aastast aastasse ikkagi kuskil kaheksa kuni kümme näitust on ikka aastas. Võrreldes, seda ma tean, et maakonnas on raamatukogud, kes teevad näituseid, aga eriti palju ei ole neid. Aga ikkagi mõned on, kes teevad. Aga ma olen harjunud, et kuidagi nagu jääb kohe tühjaks, kui midagi ei ole. See on võib-olla jah... Ütleme, õpiringe on ka palju maaraamatukogudes, mis ka toovad inimesi ja suunavad mingis suunaski. Võib öelda küll. Siis me oleme tegelikult siin päris koduloolise suunaga. Seda ka ikka mõned teevad. Oleme hakanud jäädvustama kohalikke tuntud inimesi. Kas see on nüüd uuenduslik, ei oska öelda.

Kas raamatukogud muutuvad kogukonnakeskusteks järjest rohkem?

Ma arvan, et nad juba, meie valla baasil ütleme nii, et see aeg hakkab üle saama, sest kogukonnakeskused on ehitatud tagasi. On küll, sest paljudes kohtades... meil on natuke teistmoodi. Kui mina tööle tulin, siis ei olnudki meil ei kultuurikeskust, ei noortekeskust, mitte midagi siin. Ja siis oligi – raamatukogu võttis need asjad kanda, aga minuga ongi natuke teistmoodi, kuna ma olen ka juba kolmandat hooaega volikogus ja nii noortekeskuse kui

külaseltsi juhatuse esimees, siis me oleme saanud oma ühiskondliku tööga nii kaugele, et me oleme saanud noortekeskuse üles ehitada, kogukonnakeskuse ja me oleme saanud seda tööd laiemale. Kas see on halb või hea, ma ei tea. Ennem oli nii, et sa pidid selle kõik siin majas ära ajama. Nüüd ajad ümberringi seda asja. Aga on võimalusi inimestel rohkem tekkinud. See on nagu karuteene tegemine raamatukogule. Tema tähtsus selles suhtes... ta ei ole enam ainus kogukonna... Aga ta on olnud, me oleme suutnud laiali jagada selle töö ja inimestele paremini kättesaadavaks teha. Aga no fakt on see, et kui sind teatakse, sa oled neid asju teinud, siis küsima tullakse ikkagi siia neid asju. Ja sa koordineerid seda asja. Et ei oska öelda.

Ma toon mõned näited, mis on olnud mõndades raamatukogudes. Näiteks tagastuskast.

Jah. Väga kahju on mul sellest, et kui me siin remonti tegime, et tol korral me ukse sisse ei teinud sellist asja, või ei tellinud sellist ust, mis oleks sissepoole jooksnud, ei näinud sellist lahendust ette. Selle peale ma olen mõelnud ja vaadanud ja uurinud, et ust ei hakka nüüd lõhkuma enne kui uut saab hakata panema, aga see tagastuskast lasta teha kuskil Pärnus, või kuskil on... Kuramus, ta on nii kallis, kui tellida teha lasta. Aga ta on hea asi, ma leian, et täiesti vajalik asi. Tagastuskast on vajalik asi, eriti maapiirkonda tegelikult, kus tavaliselt töötab üks inimene. Sest alati on vaja käia ära. Ta ei ole alati nii, et sa oled kindel, et tuled ja ta on lahti. Ei pruugi olla, ma lähen postkontorisse, panen kinni, ja sel momendil on ta kinni. Aga inimene tuleb kaugelt, oleks hea. Tagastuskasti aset täidab meil lasteaed. Kui mind ei ole, siis me oleme andnud, kokkulepe, et inimene annab selle sinna ja ma saan sealt alati kätte. Aga tagastuskast on väga hea asi ja olen mõelnud selle peale, aga lihtsalt rahaliselt ei ole, olen praegu koonerdanud.

See ei saa olla lihtsalt kast, see peab olema sisseehitatud ja turvaline?

Ta peab olema turvaline jah. Kui ta oleks tavaline mingisugune, seda ikka leiaks. Aga tahaks, et ta oleks tõesti, kas ukse sees mingi selline, või turvaline. Isegi oli päevakorras, minu arvates eelmise aasta lõpus vaatasin neid, et kust neid tellida, kuidas tellida, millised nad välja peaks nägema. Aga hind oli minu jaoks natuke soolane. Täiesti mõtlesin selle asja peale, see oleks üks hea uuendus küll. Aga kui sa nüüd edasi lähed, et äkki laenutuste automaat, tagastusautomaat.

Linnas on, ei pea raamatukoguhoidja poole pöörduma.

Jaa, väga hea, et linnas on. Aga maal võib juhtuda nii, et varsti öeldakse, milleks sind siia üldse varsti vaja on. Kui meil hakkavad... Äkki ongi nii, et sa tuled võtad piuksutad ise läbi, piuksutad tagasi tulles läbi ja saab ilma hoidjata. Ma ei tea. See on selline kahtlane värk, mis mus... Sest, kes kõrvalt vaatab seda, sel tundubki, et mis see raamatukoguhoidja amet ikka on – üle laua raamatu andmine, vastu võtmine, aga keegi ei mõtle, et kust see sinna riiulisse saab või kuidas see sinna saab. Et need tööd, mis üldse silma ei paista. Tavaliselt mõeldakse, et see ongi see asi ainult, mis siin tehakse. Ei oska öelda. Kindlasti see laenutusautomaat, tagastusautomaat eriti,

võib olla suurtes kohtades, kus on rahvast palju, järjekorrad võib-olla tekivad, väga mugav. Ma ei tahagi muud, ma tahan tagastada, tagastan ruttu ära ja ongi. Kõik on suhteline. Aga ma ei usu, et ta maakohtades eriti mõnus oleks. Sest maakohtades tahab inimene sinuga rääkida. No kas see on meie ülesanne inimesega suhelda? Ma ei tea. Aga maakohtades on natuke teistmoodi, jah. Siin see keskkond on teistsugune. Ei ole nii akadeemiline. Siin saab kõiki asju räägitud ja nõu küsitud, selline teistmoodi.

Kas raamatukogu peaks Facebookis olema?

Ma arvan küll, et peaks. Mina ei ole. Ma tegin konto, aga mul lihtsalt ei jätku... kui ma vaatan, kust kõik tulevad... Ma ütlen niimoodi, et ta peaks seal olema.

Ja milleks seda kasutada?

Ma arvan, et võib-olla, kui sul on aega, kasvõi lugejatega suhtlemiseks. Kui ta ei tule, ta küsib midagi, sa vastad seal. Aga näiteks ausalt öeldes minu puhul jääbki, mul ei ole aega seal suhelda. Kui lause pooleli jääb ja kuidagi teiste asjadega... Lihtsalt üks koht, kui rahvaraamatukogu seadus näeb ette, et viissada elanikku piirkonnas, seal on üks koht, siis ta täiesti on õigustatud. Selles piirkonnas on tuhat elanikku kuskil, ma olen ikka üksi. Lihtsalt tegelikult kasvab üle pea töö. Aga kus sa maakohtades ütled, et üle pea kasvab. Kuigi siin raamatukogus kunagi on kaks töötajat olnud. Hea, kui on ükski. Mina ei tea, minul ei ole aega suhelda seal. Et milleks? Anda teada laiemale kontingendile, kuna nooremad inimesed just on Facebookis – ma olen kas suletud, on tulnud midagi uut, mis neile huvi võiks pakkuda. Ikkagi ta on see info andmine. Reklaam tegelikult.

Aga inimestele ütlemine, et tähtaeg on käes.

See läheb meil arvutiprogrammiga. Meil on Urram. See nagu edastab kohe, enne kui hakkab tähtaeg lähenema, et „Teil hakkab tähtaeg lähenema.“ Ta saadab seal meili peale kogu aeg teateid. See on sellega reguleeritud ära. Aga just sellist vahetut suhtlemist, et lähemale tuua – „Oi, lugesin vinget raamatut!“ See on väga hea reklaam tegelikult, kui keegi selle paneb. Selle peale tuleb hulga rohkem inimesi. Mul olid siin suvel poisid. [räägib natuke külastajaga] Olid poisid ja mingit krimkat lugesid siin ja peale selle ilmus rodu poisse, keda ma polnud näinudki ja kõik lugesid. Aga see oli isiklik suhe. Et nii vinge oli. Vat kui suhelda. Aga selleks peab sul aega, realselt aega olema. Kui sul pole, siis pole Facebookiga midagi, kui konto on ja ta lihtsalt on. Sellega tuleb tegeleda ka. Nii ta on. Aga peaks olema, see on täiesti tänapäeval...

Kas raamatukogust võiks saada midagi muud peale raamatute laenutada?

Võiks saada, kui seda võimalust ei ole mujal kogukonnas. Meil oli siin, liikumisaasta oli, no et kas käimiskeppe või midagi sellist. Jaa, muidugi võiks olla. Muidugi võiks olla, aga kui spordihoone seda asja teeb, miks me peame seda dubleerima. Igaüks jääb oma liistude juurde.

Aga kui ei ole seda spordihoonet, ta võiks olla. Mina tegin uuendusliku, väga uuendusliku tegin eelmine aasta ühe – lõunat hakkasin pidama, kuigi see on tööseadusega ette nähtud. [...] Aga kas peab midagi muud laenutama. Jah, kui tal on aega. Kui piirkonnas seda ei pakuta. Miks mitte, et ta ei või seda täita. Kõike võib täita. Aga, kui seda tarvis ei ole, et sa hakkad kedagi dubleerima, siis sellel ei ole mõtet. Siis tegele nagu selle asjaga. Aga paljudes kohtades muidugi ei ole üldse mingit. Nagu pesu peseminegi on. Meil teeb seda sotsiaalvaldkond, see on olemas meil. Ei pea raamatukogu pesu pesema. Aga on kohti, kus ta teeb seda.

Kuidas raamatukokku kohvimasin sobiks?

Mm, käidud etapp. Ma ütlen, et kõiki asju on proovitud. Mul oli ka kohvimasin. Mõni võttis, mõni ei võtnud. Kokkuvõttes, ei olnud vajalik. Panningi kohvimasina, väikese hinna juurde, kasumit ei teeninud, nagu öeldakse. Aga ei, seisma üldiselt jäi. Nüüd ma olen rakendanud kohvi tegemise võimalust, kui on mingi sündmus. On veeautomaat, mis vaata et rohkem nõuab rakendust. Et vett juua. Selle kohalkasutusega, nii pikki ei tee inimesed, ja kuna kõik on omad inimesed, siis isegi, kui keegi tuleb ja ütleb, et „Kohvi!“ siis selle ta saab ilma. Selles ei ole probleemi. Aga panin nii korra, et statsionaarselt ongi olemas võimalus. Aga hakkas kätte jääma. Kahju tuli sealt natuke rohkem. Ei leidnud nii palju kasutust, kui ma arvasin. Ma arvasin ise ka, et ehk. Talvel nagu teed tahetakse rohkem, kui külma käest tullakse.

Seda masin ei teinud?

Ei seda ei teinud. Nii peent masinat mul ei olnud, mul oli tavaline tilkuv masin, seda ei olnud, et teed või kohvi, kakaod. Seda suurt mul ei olnud. Ka see on meil olnud, nii et kõik on ära proovitud. Aga miks mitte, kui nõudlus on, kedagi ta ei segaks ju tegelikult, kui ta loeb lehte ja tassi kohvi kõrvale. See ei ole üldse nagu võimatu.

Aastaaruannete tegemine pidi hästi tüütu olema.

Aastaaruannete?

Jah.

Ei ole. Ta on üsna lihtsaks tehtud. Tegelikult andmed võtad sa kõik välja arvutist. Tead kuidas vanasti käis? See kriipsude tegemine, mitu inimest käis. Tõmbasid kriipse ja siis lugesid kokku.

Millal see oli?

No see oli, kui mina tööle tulin, veel oli, 9[...]ndal aastal veel oli. Ja kaartide peale märkimine, kes mida võttis. Nüüd ju on ainult läbipiiksutamine ja kõik aruandematerjalid tulevad arvutist. Ta natuke tahab sellist ülevaatlikku... ta kõigil ei sobi. Aga midagi tuumateadust seal ei ole tegelikult. Loed oma, sa pead oma... Võib-olla, mis raskusi tekitab, on eelarvest aru saamine. Ma olen kuulnud, et väga, päris paljud raamatukogud ei tea tegelikult, mis eelarve on. Neile, kas tehakse ära vallas, ma ei räägi suurtest raamatukogudest, või nad ei tea, mis neil iga kuu seal

eelarve peal sünnib. Võib-olla see tekitab raskusi, et sa tead oma kulud-tulud seal. Et sa ei valda eelarvet, võib-olla see tekitab raskusi, aga muud ei ole seal mitte midagi keerulist. Kõik on hakkama saanud. Natuke eksimusi ikka võib tulla, et sa võib-olla need auditeavikud ja need segad ära elektroonilisega ja igasugu asju tuleb seal lahata, pead teadma, mis mille taga on. Aga nii väikeses raamatukogus nagu meil, aastane ülevaade on silmade ees tegelikult sul koguaeg. Sa tegelikult tead seda asja. Suurtes raamatukogudes ma ei tea, kuidas seal on, neil on võib-olla keeruline, liiga palju on neid asju või liiga suured arvud tulevad. Maaraamatukogus ei tule nii palju. Saad oma kuskil neljasaja raamatu ümber aastas, oma perioodika, tuhanded loed kokku ja palju seal mida on läinud, ei ole seal midagi keerulist. Ei ole need numbrid hirmuäratavad ja pilt on sul silma ees tegelikult, mis sa oled saanud ja mis sa ei ole saanud ja kuhu see raha on läinud. Arvudes ei ole keeruline. Ja kui sa saad ka igakuiselt endale eelarve täitmise vallast, siis on sul ülevaade oma eelarvest olemas. Pole sealt kuskilt raha tulemas ega minemas kuskil mujal, mida sa ei tea. Aga ma tean, et paljudes kohtades seda ei ole. Olen töötanud siin raamatukogus ja olnud. Ei ole keerulist midagi tegelikult.

Et teha raamatukogus midagi uut, uutmoodi, kas see sõltub raamatukoguhoidja ettevõtlikkusest või rohkem rahast, suhtumisest?

Kõigest kolmest. Uut võib teha ka ilma rahata päris. Päris võib-olla ei saa, aga ikkagi hoopis teistmoodi, ma arvan, et see on tegelikult kõik see asi on siin kõrvade vahel. Kas sa oled ettevõtlik, kas sul on huvi. Sa pead ikkagi teadma ka, mida sa tahad või olema näinud, et hakata selles suunas tööle. Või väga hea loova mõtlemisega. Midagi peab selleks tõuke... inimese enda iseloom on juba niivõrd erinev. Mõnele on kõik uuenduslik, mõni istub ja ei tulegi, ei peagi nii tegema. Kõigest oleneb. Raha, raha... No raha vat on selline, et raha eest saab kõike või peaaegu kõike, osta nii uus asi, mida veel kuskil polegi hirmsa raha eest, kui teda on, aga kas ta ka... Ma ei usu, et üheski raamatukogus seda on, seda raha nii palju, et sa saad selle baasil mängida ainult uuendusi. Rahaga on lihtsam teha, aga rahast ei olene kõik. Mõne asja saad ka vähese rahaga ära tehtud, aga teistmoodi.

Kas kuskil on piir, mida üks raamatukogu teha võiks. Endale teenuseid juurde panna, kas kuskil tuleb piir ette, et raamatukogu peaks ikka jääma...

Arvan, et supiköögiks teda ikka päris muuta ei saa reaalselt. Kõik, mis tegevustesse puutub võib-olla, igasugused õpiringid, igasugused... Äriettevõtlusega hakata tegelema, hakata midagi tootma, seda ka vist ei saa [naerab]. Ei ole lihtsalt võimalik... Noh õpiringi tasemel tootma veel, et teed siin mingeid ilusaid kaarte näiteks, maalid portselani, mida iganes. Aga ikkagi piirid on. Päris toitlustamisega vist tegeleda ei saa [naerab]. Ja no mida. Isiklikult minu jaoks oli nagu, kui eraldi, täiesti eraldi ruumi pesu pesemiseks ei ole, siis seda ka ei tahaks teha. Täiesti tõesti

mingit... Lastehoiuga on ka keeruline tegeleda, sest lastehoid eeldab ka koguaeg lastega tegelemist, et sa ei saa selga pöörata, sest sel ajal võib juhtuda midagi, midagi siukest huvitavat. Kui väikeste laste hoidu teha samal ajal. Ikkagi ma arvan, et mingid piirid peaksid ikkagi olema, et me võtame kõik, mis aga kuskil on, et ellu jääda ja me teeme selle ära. Kui ikka asi hakkab tegelikult segama põhitööd, siis seda ei saa teha, seda ei tohiksi teha.

Kas kuskil on üle piiri mindud?

Üle piiri minnakse siis, kui ei arvestata raamatukogutöötajaga. Kui ta ütleb, et ta ei saa seda teha, ega nende postipunktidega on ka ju. Tegelikult reaalselt, kui sa üksi töötad ja sa ühe laua tagant teise taha hüppad ja pead lukustama oma kassasid ja raha ja lõpetama selle, see on minu meelest täiesti absurdne. Aga tavaliselt ei küsita, kas sa tahad või ei taha. See on omavalitsuse ja Eesti Posti kokkulepe. Tavaliselt, eriti, kas sa tahad seda tööd võtta, kui sa eriti üksi oled. Rõhutakse selle peale, et me tasustame natuke rohkem, aga selle nimel... Tasustamist teades, et mis need on, siis no ei tea. Aga kui sul valikut, maakohtades eriti, ära töölt või, ma ei tea, kas nii äärmustesse on mindud. Ei oska öelda. Aga postipunkt on minu meelest täiesti, nad on nii erinevad tööd, et sa... Saab, nad teevad, ja teevad päris mitmed, meie maakonnas on ka. Aga mina ei pea õigeks seda, ma ei tea. Kui on eraldi ajad ühe päeva sees. Aga maal ei saa, ta tuleb ja ütleb: „No kas sa ei saa? Kas sa ei anna? Ma tulin posti, no anna raamat ka ära!“ Ja siis sa kahe programmi vahel tõmbled. Ma ei tea, kas ta õige on.

Kas selliseid kohustusi on veel maal, mis võivad ohustada raamatukogu, mingit teenust, mis tahetakse siia ümber panna?

Tegelikult ei olegi. See postiteenus ongi kõige suurem. Kunagi oli ka sotsiaalteenus, see pesu pesemine ringles. Meie maakonnas seda vist ei ole. Aga Võru maakonnas minu meelest oli. Aga... hmm... ei ole olnud tegelikult.

Kas see oli ka natuke survestatud?

Minu meelest küll. Ikkagi oli ta survestatud, see ei olnud vabatahtlik. See on minu meelest Võru- või Põlvamaal. Meie maakonnas minu meelest ei ole seda pesu pesemist küll kellelgi, sest... Ma ei teagi, ainuke, mis on, on see koolidega liitmine. Sellest ma saan ka mõnikord aru. Need kooliraamatukogud... Mõnes kohas ei olegi neid faktiliselt. Ja kui on nagunii uusi ruume vaja, nad ühtlustatakse, tehakse ühte kohta. See ei ole vale täiesti, aga sellega kaasneb jällegi laste osakaal, lastega tegelemine. Ühe inimese baasil on natuke keeruline välja venitada seda asja. Aga ega tavaliselt rohkem sinna personali küll ei anta. Kui ma tean, et [...] keskkool on väga suur keskkool, aga seal on raamatukoguhoidja ka üksi, pandi kokku. Natuke ikka seda survet tuleb, aga raamatukogule, et see ei ole midagi. Ei saa ju ühes väikeses külas olla ka kaks raamatukogu, see on absurd. Aga et seda teistmoodi natuke lahendada või natuke rohkem anda

tööjõudu, siis see võiks olla ikkagi. Aga kahjuks on ta niimoodi, et ikkagi võetakse ja alati hakatakse kultuuri poolt närima, kui rahaliselt kitsas on. Mitte kunagi pole see muutunud. Nii ta on.

Siia ei ole Omniva tahtnud... On?

On. On tahtnud. Meil siin, just kolisime mõni päev tagasi [postipunkti]. Aga kuna valla ruum oli tühi ja ta oli korteri pinnal, siis vald tegi Omnivaga kokkuleppe, et me anname talle tasuta ilma rendihinnata pinnad, et ta kulutusi ei tee, et jääks ikkagi eraldi ja postitöötaja väikese kohaga tööle eraldi. Kuigi on öeldud küll, et kauaks ta jääb. Aga Eesti Post ütleski, et paneme raamatukokku, et küll saab, nagunii pannakse kinni. Aga praegu ma vähemalt olen võitnud ühe aasta. Me ei tea, mis toimub edasi ja ega see ei ole üldse võimatu, et nad ikkagi toovad ta siia. Poodides ma ei näe seda võimalust. Poepinnad on väga väikesed, et sinna Omniva nurk veel kuskile, polegi panna kuskil. Ja kui päris ära kaotada, siis ma ei teagi, kuidas on. Ma ei imestaks üldse, kui tuleks. Aga siis prooviks ikka saada väikese koha inimest ka siia juurde. Teenust on vaja osutada, ma saan täiest aru siin elava inimesena, postipunkti on meile vaja. Ma käisin hommikul seal läbi, mul oli viis inimest järjekorras ees. Ma ei saa aru, kahjumis ta ka ei ole.

Kogu raamatukogunduse muutumise teema. On teil midagi lisada selle kohta või kommenteerida või kokku võtta.

Tahame või ei taha, kursis peame olema kõige uuega ükskõik, mis valdkonnas see sünnib. Sest iga kell võib tulla keegi uksest sisse, selle kohta pärida. Kui sa mitte midagi kuulnud ei ole, elad kuskil teises maailmas, siis tegelikult sa ei ole infotöötaja. Sa pead leidma kiiresti ja hea, kui sa midagi kuulnud oled. Millest kinni hakata. Tegelikult raamatud raamatuteks ja laenutamine laenutamisteks, aga info on see tähtis, mida me peame edastama tegelikult järjest rohkem.

Mis võiks olla raamatukogus selliste asjade mõte, mis ei ole üldse raamatu või lugemisega seotud?

Ma arvan, et ajaveetmise võimalus on üks selline teenuse liik, mida me tegelikult pakume. See ongi see. Kui me selle ajaveetmise saame nii targalt ära teha, et me sinna põimime ka raamatu kuidagi sisse, siis on see juba viib inimese raamatule lähemale. See sündmuste korraldamine ka. Tavaliselt on ikkagi seotud kas raamatuga, kas mingi koduloolise sündmusega ja jälle sa tood ta. Iga tegevus või sündmus on ikkagi suunitlusega nii, et kavalalt tood inimese kirjanduse juurde. Iga sündmus, mis sa teed, see tekitab huvi mingi asja vastu, mida hakatakse otsima raamatutest või internetist. Isegi selline asi, just vaatasin, et hakkab kuskil sajanda etenduse, rahvast olen viinud teatrisse. Hakkab lähenema tähtpäev, kus me oleme sadat teatrietendust vaatamas käinud. Ükskõik, mida me vaatame läheme. Mis on veel eriti head etendused, mis on seotud Eesti kultuurieluga. Peale selle hakatakse kohe raamatukogust küsima. Minu meelest oli näiteks

„Koidula veri“ ja need. Hakatakse uurima, kas see nii oli või on see mingi legend. Aga see tekitab huvi jälle edasi uurida asja. Ta on jälle... Miks raamatukogu peaks teatrisse viima tegelikult? Aga samas teisipidi toob ta raamatu juurde jälle, teose juurde, millest etendus koosneb. Ükskõik, mida me teeme, see kaudselt viib raamatu juurde. Liikumisaasta, no mis see oli, aga vat, mis siis on. Meil on ju terve riiul siin raamatuid, mis on spordiga seotud, mis on liikumisega, mis on igasuguste võimlemistega, kuidas venitad. Jälle, ta viib ikkagi raamatu juurde, ta viib selle teema juurde. Ükskõik, mida sa võtad, ta ikkagi viib kuskile, sa saad viia ta raamaturiiuli juurde ja öelda, et see räägib sellest palju huvitavamalt. Ütleme, ma ei tea, kas mujal on ka see kuum teema, „Viiskümmend halli varjundit“, oled kuulnud?

Ta on ikka jah.

Film on. Nii. Raamatupoleemika, kui ta ilmus oli hästi suur. Reklaam oli kõva. Tuli võttis raamatu, noh... Ei loetud eriti, ütleme ausalt. Ma ei tea, miks ei loetud seda raamatut. Nüüd tekkis film, nüüd on järjekord raamatul järel. Lõpptulemus on see, et raamat on palju huvitavam kui film. Film on [naerab]... see on väga kummaline. Täiesti... Samamoodi „Troonide mäng“. Seda loetakse, nii et. Eesti keelde vist ei jõutagi tõlkida, juba ostavad inglise keelseid, et saada teada, mis seal veel toimub. Film oli ka väga hea, raamat on ka väga hea. See on nagu ilukirjanduslik. Aga lugegu, mida nad tahavad, peaasi, et nad saavad loetust aru. Praegu teema on päevakorral, et inimesed ei saa aru, mida nad loevad. Aga kui sa loed ilukirjandust, su mõte ju töötab, sa lood seoseid, loovus areneb nagu mürin. Aga noh, et tegelikult on see päris huvitav. Ega ma ise pole ka ühtegi, välja arvatud võib-olla see... et need on võrdväärased. Minule meeldib raamatuid ka rohkem lugeda. Väga tihti sa filmis pettutud. Võib-olla see raamat, sa hakkad ette kujutama ja kui filmis nii ei ole või on... siis see ei ole üldse see. Aga huvitav ikkagi. Üks kutsub teise esile. Kõik vajalikud asjad. Täiesti põnev. Ükskõik, mida me siin teeme – keedame või küpsetame, need viivad kokaraamatute juurde, koome-heegeldame, need viivad käsitöö juurde, teeme sporti-võimleme läheb tervishoiu, mida iganes.

Keetmist-küpsetamist on olnud?

Jaa, miks ei ole. Meil siin tingimusi, kuigi me oleme leivamasinaga siin raamatukogus ka küpsetanud leiva valmis, aga meil on noortekeskusesse köök sisse ehitatud. Seal oleme igasugu asju õpiringidena teinud. Et lähme raamatukogust välja. See ei ole isegi küsimus, võimalused on. Paratamatult see, kui me midagi teeme, kuskile lähme, siis raamatukogu on teistele lugejatele suletud. See on jälle miinus. Midagi teha ei ole. Igal juhul ükskõik, mida raamatukogu teeb, see on seotud kaudselt raamatukoguga. Vähemalt ma ei tea, mis mul on, ükskõik millise, ikka kuskile sa saad tuua raamatu, mida võiks vaadata. Raamatukogundusvaldkond ongi lai, meil on kõigis valdkondades kaasa rääkida. Mina ei tea küll ühtegi teist asutust, kus sa lähed... lähed

piimapoodi, saad sealt piima, lähed, saad seda, saad seda, aga sa ei saa kogu kompotist midagi, kui sa tahad. On ju, tegelikult. Nii ta on. Ütlen just seda, et väga erinevad on suured ja väikesed raamatukogud just selle poolest, et üks on spetsialiseerumised ja suured teadusraamatukogud, need on hoopis teistsugused. Maaraamatukogu võib-olla ongi läbilõige. Mitte sellisel tasemel me ei tee mingit teadustöid ja neid asju, aga. See on rohujuuretasand, kust saab suunamist. Nii ta on.

Mul rohkem küsimusi ei ole. Aitäh!

RK4

15. aprill 2015. Intervjuu kestis 55 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~10 aastat, lugejaid ~350.

[Hakkame kohe rääkima hiljuti raamatukogule lisandunud postiteenusest.]

Esimene päev oli kohe 33 pakki.

Oli vaja saata või?

Ei.

Tuli siia. Aga ruumi poolest?

Mul on seal väike ruumikene veel, kus nad luku taga on.

Kuidas see surve oli siis? Kelle poolt see tuli?

Eks öeldigi ära, et kui ma ei võta, siis nad panevad lihtsalt kinni. Ma mõtlesin selle peale, ma ei kujutanud ausalt öeldes ette seda, kui suur maht see on. Sest mulle öeldi algselt, et 70 pakki kuus. Mõtlesin, et kui selle ära jagan kahekümne kahe-kolme peale, siis kuskil kolm pakki päevas, et see ei ole nii hull... Täna tuli kuusteist tükki.

Ja läbirääkida ei olnud seal miskit?

Ega ausalt öeldes minuga keegi nagu ei rääkinudki. Seda räägiti minu ülemusega. Ja siis ma mõtlesin muidugi pikalt selle peale. Mõtlesin, et ega see midagi nüüd nii hullu ka ei ole. Võib-olla ma kahe kuu pärast ütlen teile, et see ei ole mitte midagi, see on nagu näpuvilu töökõrvalt. Aga praegu, kus ma alles alustan, ma tunnen, et see on nii raske. Ma olen nii väsinud päeva lõpuks.

Rääkige, mida lugejad raamatukogus varem teha said, enne kui postipunkt tuli.

Lugeda said siin, laenutada, väga palju loetakse meil kohapeal ajalehti ja ajakirju. Üritusi on siin mõningaid, mida nad käivad, aga üldiselt väga vähe [inimesi].

Aga nüüd, mis need teenused on, mis postipunktiga tulid?

Markide, kaartide, kõige müük, postipakid, maksed. Kõik, mis on, see kõik tuli juurde.

Kui tihti see postipunkt on? Sama, kui on raamatukogu?

Täpselt samadel aegadel, kui on raamatukogu lahti, on ka postipunkt lahti.

See on siis iga päev?

Iga päev, välja arvatud esmaspäev, sest laupäeval olen ma avatud kella kaheni ja esmaspäev on suletud.

Millal teade saite, et otsus on tehtud ja nüüd postipunkt tuleb?

See oli veebruari alguses. Tegelikult ta pidi veebruarist juba käiku minema, aga ma ei tea, mis seal siis vahepeal juhtus. Et ta nüüd edasi lükkus.

Varem oli postipunkt sama kaua lahti? Kui ta eraldi veel oli?

Ei. Selles olidki probleemid, et ta ühel päeval oli hommikupoole, teisel päeval õhtupoole. Inimesed ei saanud seal käia. Käisid ja nurisesid. Eks see ka ilmselt oli üks põhjus, mis ta sealt ära kaotati. Kuigi ta veel see nädal töötab.

Miks ta praegu ei võiks olla vähem avatud? Et ainult kindlatel aegadel on postiga tegelemine.

Ma püüdsin seda läbi suruda, aga jäi minu hääl hüüdjaks kõrbes. Nemad ikka rääkisid mulle koguaeg, et ega sa koguaeg ei tegele ja. Inimene tuleb ikka kella-viie kuue ajal töölt, sa ju ei saada teda ära, ngunii annad paki ära, kui on vaja. Ja noh, ju ma olen sihukene pehme kord, andsin järgi.

Oleks saanud ka mitte järgi anda?

Ma ei oska sellele vastata praegu, sest ausalt öeldes ma tunnen end nagu petetuna selles mõttes, et need andmed, mis mulle öeldi ei vasta päris tõele.

Selle kohta, kui palju kasutatakse, palju pakke saadetakse?

Jah, esiteks. Ja teiseks muidugi see, et mulle lubati algul, et kaks nädalat on inimene minu kõrval, kes vaatab kohe järgi, et ma kõik õigesti teen, aga tegelikult tõugati mind nüüd vette ja vaata ise, kuidas välja ujud.

Ja sellist inimest üldse ei tulnud?

Tähendab jaa juhendaja käis, esimesel-teisel istus ta siin, aga praktiliselt midagi teha ei olnud. Eelmine reede nad käisid korra siit läbi, aga kui ei ole reaalselt olukorda, siis on ju vähe tolku, kui sulle lihtsalt teoreetiliselt räägitakse. Ma pean ütlema küll, et nad mulle tegid konspekti ja kõik, aga konspekt on üks asi, aga elu on teine. Seda enam, et nüüd on ise nad vusserdanud siin. Inimesed käivad pakside teadetega järel, mille nad on tegelikult juba kuu aega tagasi kätte saanud. See kõik viib endast välja.

Aga kas postiteenus võiks raamatukogule ka lugejaid juurde saada?

Tahtsingi just sinnani jõuda. Tegelikult, mina, kes ma olen parandamatu optimist, lootsin selle peale. Ühe olen ma juba kätte saanud.

Ühe uue inimese?

Jah. Kes ütles, et ta ei ole sees siin raamatukogus käinud. Tänu sellele, et pakk tuli, ta astus sisse ja võttis mõne raamatu ka.

[külastaja]

Tugi jäi kehvaks siis?

Jah.

Eriti just posti poolt?

Mulle tundub küll jah.

Aga näiteks need teised raamatukogud, kus on juba postipunkt. Olete nendega suhelnud?

Ikka. Enne, kui ma selle otsuse lõpuks vastu võtsin, siis ma ikkagi rääkisin jah [...]. Ta oli ju selle postiga. Kuna ma ise olen sealtpoolt siia tulnud, siis ma temaga rääkisin. Tema ütles, et see ei ole keeruline. Mingit hiina mõistatust ei ole. Jah, tõepoolest ei ole, aga temal ei ole pakke. Temal on ainult maksed, kaardid-ümbrikud, ja kõik.

Aga teised, [...] vist?

[...] ütles, et ta õpetas kiiresti kõik internetis maksuma oma makse. Aga kui tuleb ikka vanem inimene ja ütleb, et tal ei ole ei koodikaarte, ei ole PINe ega ei tea, kus need on. Siis mitte mingi moega ei saa maksta.

Aga pakid on teistel mõnedel veel?

Vist mitte. Ausalt öeldes ma ei osanud. Sest kui ma [...] rääkisin, siis ma mõtlesin, et mul tuleb samamoodi. Seda, et siuke pakilasus tuleb ma ei osanud ettegi aimata. Nüüd seal [...] on ka. [...]ga ma rääkisin siis, kui tal ei olnud veel seda sees. Tema ütles, et kaks tundi ja... Temal ka vallavanem võitles ta eest. Päevas kaks tundi tegeleb ta selle postindusega ja ülejäänud aeg on kõik raamatukogu päri.

Palju neid inimesi käib siis päevas posti saamas, posti saatmas?

See on täiesti erinev päeviti. Laupäeval käis mul üheksa inimest. Täna on käinud ka umbes vist nii palju või natuke rohkem, ma ei ole kokku arvestanud. Aga on päevi, kus on olnud kolmteistviisteist pakisaajat pluss veel, kui on makse ja sellised asjad.

Palju see aega võtab siis nendega tegelemine ja kõik see aruandlus?

Tegelikult, kui ausalt öelda, siis ma kujutan ette, et edaspidi läheb kergemaks, sest praegu ma olen ise närvis ja krampis. Kui ma selle tööga ära harjunud, ta muutub juba rutiiniks, siis enam üldiselt nii palju aega ei kuluta.

Kas see võtab palju ruumi ka ära raamatukogu käest?

Ei. Praegu mul on seal ainult üks riiul, kus mul on pakid peal. Järgmine nädal tuuakse teine veel. Ja siis see siin on ka.

Siin on siis ümbrikud ja...

Ümbrikud on siin jah. Ja kaardid on seal väikese aluse peal.

Ja olete ikka sama laua taga, kus varem?

Jah. Tegelikult on nii, et see sai küll ümber ehitatud. Muidu oli mul siin see laud, selle koha peal siin [väiksem nurk]. Meil oli plaan, et ära muuta, sest talveke on siin väga külm. Ja kui uksest tulid, siis kohe see külm tuli siia jalgade peale. Siis sai see lett nüüd natuke kõrgemaks tehtud ja siis eest kinni ka, et külm ei tule nii peale. Nüüd on olnud kaks viimast talve sellised lahedad, ja

aga varem oli nii, et tulime hommikul tööle, siis seal [...], kus praegu lastetuba, seal oli meil viis või kuus kraadi hommikuti.

Millal see oli?

Ütleme neli-viis aastat tagasi. On olnud sellised lähedamad talved. Nüüd on nii, et meid pandi kokku. Me oleme nüüd valla raamatukogu ja mina olen vallaraamatukogu üks haru. Juhataja on meil [...]. Kolm raamatukogu koondati ühe juhtimise alla. Pean ütlema, et nüüd ma olen saanud küll – üks aken on sealt ära vahetatud ja vahetatakse teised aknad ka, et soojapidavamaks saada.

Kui võtta viimased kümme aastat, palju raamatukogus veel muutunud on?

Ma ei oska nii palju öelda, sest mul alles [...] läheb.

Alles [...]. Aga selle aja jooksul?

Esiteks on uus programm, millega me töötame.

Urram?

Urram. Uus versioon. Mina ei usalda teda.

Jah?

Ma olen ühe päeva jooksul kolm korda ühe inimese raamatuid maha võtnud. Viimane kord oli see, et ma laenutasin iseendale välja, et ta sinna enam tagasi ei paneks. Aga mis muutunud – [...] [külastaja]

No näed palju läheb kliendile postis [natuke üle ühe minuti]. Aga kui ma pakki otsin, koodi vaatan, siis läheb natukene rohkem.

Mida lugejad, külastajad on öelnud selle kohta, et nüüd on postipunkt siin?

Kes postiteenuseid kasutavad, need ainult kiidavad. On teada, millal on postipunkt lahti, sest varem pidi koguaeg jälgima, kas hommikul või õhtul. Tal [postitöötajal] tihti oli laps haige ja oligi kinni üldse. Nemad on rahul. Aga lugejad ei ole ka nurisenud. Sest nemad saavad oma raamatud kätte. Võib-olla, kui ma mõtlen seda, et maal raamatukogutöötaja ei ole ainult raamatukogutöötaja. Ta teeb ka sotstööd. On ikka inimesi, kes tulevad, vanemad inimesed, tuleb istub maha, räägib, sest tal ei ole kodus kellegagi suhelda. Nemad võib-olla nurisevad, sest nende jutt jääb poolikuks. Kui keegi sisse astub, ta enam edasi rääkida ei taha. Siia maani ei ole küll midagi öeldud.

Nende jaoks on siis vähem aega. Inimeste jaoks, kes tahavad rääkida.

Ausalt öeldes see ei olegi tegelikult minu töö. Aga kui inimene tuleb, ma ei saa teda ära ka saata.

Midagi head ka selles on, et nüüd tööd rohkem ja?

Tegevust on koguaeg, ütleme sellist tühja aega enam ei ole. Kui vahel lihtsalt istusid ja võtsid raamatu kätte, lugesid, siis minu jaoks seda aega küll kohe üldse ei ole.

Raamatukogud on üldiselt ka muutumas ja käivad ajaga kaasas. Mis te sellest arvate?

Infotehnoloogia pealetulek ja kõik.

Infotehnoloogiaga on niimoodi, et... ma siin ütlesin ka. Kui hakatakse tegema arengukava ja selle inimesega ma rääkisin, kes tegi. Ma ütlesin, et minul endal jääb oskustest vajaka. Ühesõnaga... kui vana, ei tahagi öelda, aga eakas inimene. Ega ma nii kiiresti ei haara, kui noored, kes sellega koos sünnivad. Aga nii palju ma ikkagi saan hakkama, et ma oma tööga saan hakkama, aga samas on niimoodi, et inimene on nii sõltuvaks sellest masinast saanud, et kui elekter ära läheb, mida siin ikka aeg-ajalt juhtub, siis oledki ilma käteta. Ja veel on see, et meil on siin internet ikka väga aeglane. Vahel on ikka nii, et ei saagi laenutada, paned paberi peale kirja. Ma ise ilmselt oleks vast juba lõpetanudki ära, aga mul on nii teadlikud lugejad. Sest mul on tegelikult topeltraamatupidamine selles mõttes, et ma kannan küll arvutisse sisse, aga raamatute vahel on kaardid. Sellepärast juba, et kui lugeja tuleb, mul on see number, „ahhaa!“, seda ma olen lugenud, aga seda ma ei ole lugenud. Nad ise uurivad sealt kaartide pealt ja vaatavad, kas nad on seda lugenud või mitte.

See on küll täitsa haruldane vist praegu.

Ma kardan küll, et on. Ja ma ütlen ausalt, et ma oleks ilmselt lõpetanud juba, aga kuna nad on ise nii teadlikud ja seda uurivad, kas on lugenud või ei, siis ma olen seda tööd ikka jätkanud.

Tähendab nad saavad võtta riulist raamatu ja sealt vaadata, kas nende number on juba kirjas?

Just nimelt, jaa. Kaardi pealt.

Elektrooniliselt seda teha ei saa?

Mul on siiski väga palju ka vanemaid inimesi, kes sellega hakkama ei saa.

See on küll väga huvitav. Ta on vanast ajast jäänud siia?

Jah. Nad on harjunud sellega, et nad saavad vaadata, kas nad seda on lugenud või ei. Mõni vaatab, et „Oi! Ma lugesin seda sellel aastal!“ Kaks tuhat millegagi, eks. „Ma ise üldse ei mäleta enam millest seal juttu oli.“ Siis tihtipeale nad siin arutavad omavahel, et kes mida luges ja. See on jah, seda oma olen jätkanud. See on selline tagurlik ja vanaaegne, aga kuna ma tunnen, et seda on vaja, siis ma teen.

See on just hoopis, minu jaoks hoopis uus asi. Kas neid kaarte veel müüakse ka?

Tegelikult on nii, et müüakse ikka. Teegist on võimalik tellida. Aga me siin ülemusega otsustasime, et meil on neid vanu kataloogikaarte alles. Me kasutame seda teist poolt ära, mis on puhas. Hoiame raha kokku sellega. Aga need raamatunurgad, kõik need kaarditaskud ikka tellime.

Mida te arvate muutustest?

Ma arvan, et eluga peab kaasas käima. Ei ole võimalik, et ei käi kaasas.

Ja siis käite kaasas, õpite juurde?

No ikka. Iga päev ju tegelikult toimub õppimine. Ei ole lihtsalt teist võimalust.

Kas teiste maaraamatukoguhoidjate suhtumine on sarnane?

Ma arvan küll. Teistmoodi ei ole võimalik töötada raamatukogus.

Ei ole lihtsalt võimalik?

Jah.

Kas siis on ka mingi surve ajaga kaasas käia või see on sisemine tahe näiteks?

Ma ei ole küll kuskilt sellist survet tundnud. Aga selleks, et oma tööd üldse teha, ma tunnen, et ma pean õppima juurde. Kui ma ikkagi ei oska seda ühte asja, siis ma pean selle selgeks tegema, kuidas see asi käib.

Ja siis surve võib tulla lugejatelt ka – nemad tahavad midagi ja teie peate oskama vastata?

Jah, seda küll. Mul on tegelikult nii head lugejad, et tulevad: „Kuule ma lugesin Postimehest, et see raamat on täitsa hea, kas sa tellisid selle juba või? Kui sa ei ole tellinud, telli siis!” Nad tulevad nii juba. Kui ma olen juba seitse aastat siin olnud, siis ma pean ütlema, et mul on juba kujunenud ka igast lugejast mingi ettekujutus, et mida ta konkreetselt loeb. Aga selline suhtlemine meil käib. Kui mul tulevad uued raamatud, siis ma juba tean, et kui ma olen selle raamatu sisse kandnud, siis seda raamatut pakun sellele ja seda raamatut pakun sellele, ja mida keegi loeb.

Kas see raamatukogu on siin selline hoitud koht inimeste seas?

Jah. Ma pean ütlema seda, et nad käivad laenutamas, lugemas, ajalehte-ajakirja siin kohapeal ka. Aga, mida ma pean ütlema, on see, et ega tegelikult, kui siin üritust teha, ei tule rahvas. Ja see on kultuurimaja üritustel samamoodi, nii palju kui mina kuulnud olen. Sest tegelikult, mis see RK4 on? Ta on tegelikult Tartu linna magala. Kus õhtul tullakse koju, hommikul pakitakse kõik lapsed peale ja minnakse linna tööle. Ja kogu elu täielikult toimubki linnas. Aga samas, ma ütlen, et mul on hea meel selle üle, et mul on lugejaid. Maakonnast, ütleme, mul on Tartust lugejaid, kes ütlevad, et mujalt raamatut ei saa, aga siit saab. Et ikka on täppi läinud see tellimine.

Samas ega linnas ka kirjandusüritustel, kohtumistel ka eriti inimesi ei käi. Kuigi seal on hoopis rohkem inimesi linnas, Tartus sada tuhat. Kohale tuleb ikka kümme-kakskümmend.

Meil on see, et kultuurimaja töötab siin kõrval ja näed – uks täis plakateid. Juba sellepärast, et lihtsalt inimesed ei tule enam õhtul kodust välja. Peab ikka olema – viimane üritus oli meil oma kohaliku, kirjanik ta ei ole, aga kodukandi uurija raamat oli, tegime siin tutvustust. Siis tuli kaks-kolmteist inimest oli siin, aga minu meelest, mulle tundus, et see oligi parajalt optimaalne arv,

sest oli selline kodune tunne. Kõik julgesid küsida. Hästi mõnus oli selles mõttes. Kui tuleb mõni teine, ega rahvast ei tule. Ja sellepärast meil kultuurimaja direktor, nüüd ta teeb ka neid kirjandusüritusi, seesama meesterahvas, kes siin ennem käis, see on meil kulturnik. Ütles, et siin ei ole mõtet. Lähme [...]sse. Kuigi jah, ma olen seal üritustel ka käinud, ma ütlen ka, et ega seal on vist kümme-viisteist inimest. Nii et selles mõttes on väga raske.

Kas raamatukokku sobiksid sellised üritused, mis ei ole raamatutega seotud? Et võib-olla inimesi meelitada.

Ma ei ole selle peale nagu kunagi mõelnud, aga reaalne on, et ta on ikka kuidagi seotud.

[heliseb telefon, raamatukoguhoidja vastab]

Kas raamatukogu on kogukonnakeskus?

Mis asi?

Kogukonnakeskus?

Minu meelest ta nagu peaks see olema, aga minu meelest on praegu tulnud palju neid teisi juurde siia, mis nagu... Ta on üks osa sellest kogukonnakeskusest, sest siin on veel noortekeskus ja kõik need, et noh... Ta on üks osa.

Kuidas see välja näeks, kui ta oleks tugev selline keskus, milline siis oleks see raamatukogu?

No esiteks ta võiks olla selline valgusküllane mõnus ruum, soe. Ja ütleme, et kuigi siin on inimesi, kes ütlevad, et nad eriti ei taha siin lugeda, sest teised liiguvad, siis see segab lugemist. Võiks olla selline vaikne nurgakene, kus ma lähen istun, loen. Aga meil on praegu ta nii nagu ta on. Ja talveti on ta küll, siin eriti. Kaks viimast talve on olnud soojemad, aga muidu ikka talveti on siin külm. Tulevad sisse, ütlevad „Õõi, siin on nii külm, siin ei saa jopetki seljast maha võtta!” Aga just millest mina näiteks ka praegust puudust tunnen on just nimelt see päevavalgus. Tegelikult on niimoodi, et kui tulevad inimesed sisse, ütlevad, et väljas on nii ilus, päike paistab, siis mina praktiliselt päikest ei näe. Sealt esikuaknast kui paistab pörandale laik ja ongi kõik, rohkem mitte midagi.

Oskate nimetada selliseid uudseid asju, mida väikesed raamatukogud on teinud?

Tegelikult ega niiviisi... Raamatukoguti, mis keegi on teinud, selle üle küll minul informatsioon puudub. Ma tean, et nad on seal kellegi autori, ütleme juubelit tähistanud, joonistusvõistlusi ja selliseid asju, aga see ei ole mitte väga uudne asi.

[küllastajatega tegelemine]

Kas kuskil on mingi piir, millega üks raamatukogu võib tegeleda?

Ma arvan, et ei ole...

[küllastajatega tegelemine]

Ütlesite, et pole justkui piiri.

Noh... Ma kujutan ette, et kõik need asjad, mis on seotud raamatutega ja ütleme sellised... nende suhtes ei ole piire. Aga tegelikult see, et nüüd see post siin on, see üldse raamatukoguga minu meelest kokku ei klapi. Aga olude sunnil, midagi teha ei ole. Sest et tõmmatakse igalt poolt neid otsi kokku.

Kas on veel selliseid teenuseid, mida kohustusena tahetakse raamatukogudele panna?

Praegu küll ei tea. Ausalt öeldes ega nagu eriti ei olegi. Poeteenust ju ei saa panna siia, vallateenust ka mitte. Ega ei jäägi eriti muud järgi. Me siin naersime küll, see on naljaks öeldud, seda ei maksa kuskile kirjutada. Meil seal all keldris tuli vesi sisse. Vana saunaruum oli ka, kus oli keris sees. Siis me naersimegi, et hakkame nüüd spa-teenust pakkuma. Sauna, enne käib peseb puhtaks, pistab varbad vette ka ja ongi. Aga vesi kadus kahe päevaga ära, ei saa teha seda.

Mõnes kohas laenutavad spordivahendeid.

Ei. Ma arvan, et seda. Vot mina enam seda vastu ei võta. Mulle sellest postist on ka küll.

Ega ta vist ei olegi kohustuslik, see on rohkem omaalgatus laenutada palle, käimiskeppe.**Kas selline asi on vajalik?**

Ei oska selles mõttes öelda. Võib-olla väikeses kohas, kus igal pool tõmmatakse kõiki asju koomale ja kokku. Võib-olla see on mingi ellujäämisvõimalus.

Et saada inimesi?

Jah. Et tõestada, et seda kohta on vaja. Sama on tegelikult ju meil ka. Kui nüüd seda haldusreformi on räägitud ja kõik. Kui see pannakse Tartuga kokku või mis iganes, võib ju vald öelda ka, et tal ei ole võimalik kolme raamatukogu pidada. Aga kui siin on ikkagi juba mitu asutust sees, siis on ikka natuke raskem kinni panna.

Ja raamatukogu peab siis ennast tõestama?

Paraku meil nii on. Kõik me peame tõestama oma vajalikkust.

Aga samas, ütlesite, et ainult üks inimene, kes on posti tulnud ja siis märganud, et siin on raamatukogu?

Aga ma olen ju ainult [...] olnud.

Tõsi. Aga see tulemus, üks inimene?

Minu jaoks on see hea. Ma loodan, et mida edasi aeg, võib-olla mulle trehvab veel selliseid, kes avastavad, et siin on raamatukogu ja saab laenutada.

Mida arvate e-lugurist, e-raamatust?

Vot selles suhtes ma olen ilmselt vanamoodne inimene. Mina ei taha. Mulle meeldib reaalselt raamat käes – lõpetan täna siia, panen järjehoidja vahele ja homme alustan siit. Esiteks. Ja teiseks on see, et ma arvan, ma ei tea, mul puudub kogemus, aga ma olen selle niimoodi enda

jaoks valmis mõelnud, sest ma näen juba arvutist, kuidas ta silmi rikub. Mina olen see vana inimene, mina tahan, et mul on raamat käes, reaalselt tükk näppude vahel ja loen.

Kas see üldse võiks lugejatele huvi pakkuda?

Ma ei... Võib-olla mõnele nooremale küll, aga mul on ikka väga palju ka ikka keskealisi ja vanemaid. Ma usun, et neile ei paku see huvi.

Ma võin öelda, mina ükskord laenutasin, vaatasin järgi, aga viisin tagasi. Seda sai võtta Tartu Linnaraamatukogust.

Jaa, ma tean, et sealt saab võtta. Mulle siin ka keegi rääkis, et ta on selle võtnud ja proovinud, aga, et talle ei istunud see asi. Ma ei tea... Ma ütlen ausalt, et ma isegi ei tea seda, mida sealt on võimalik laenutada, et mis on sellesse lugerisse pandud sisse.

Sellega on ka üsna kehvad lood – litsentsid, kallid, segane.

Kui meile esialgselt öeldi, et Tammsaare ja mis seal kõik sees on, siis... Tammsaaret loevad mul jah... üks vanem naisterahvas ütles, et ma võtan ja loen kõik Tammsaared läbi. Kui Tammsaarega oli lõpetanud, siis ta võttis ette Mats Traadi. Ma tean, et ma käisin talle veel teisest raamatukogust toomas, sest mul ühte osa ei olnud Mats Traadist. Ta luges kõik läbi. Aga ma ei kujuta ette, et ta oleks võtnud seda, lugerist lugenud.

Kas raamatukogud peaks internetis olema. Blogi pidama või...

Ma arvan, et peaks. Aga meil on nüüd sellega selline olukord, et kuna me oleme kolmekesi ühe mütsi all, siis ma sain aru, et see müts tuleb ka ühine, koduleht või blogi läheb kokku.

Kas võtab palju aega, et sellega tegeleda?

Vot ei oska öelda, sest kui mul oli juhataja siin koha peal, kui me olime omaette raamatukogu, siis tema tegi blogi ja ma tean seda, et keegi tegi talle ka kodulehte. Aga kuna siis tuli ümberkorraldus ja kõik sinnapaika jäi... Ausalt öeldes minul, esiteks, ei ole aega, ja teiseks, ei ole ka oskusi selleks.

Mis seal olla võiks?

Seal võiks olla kõik teated. Samas võiks olla ka see, et oleks lugejatel võimalik sinna kirjutada. Kui ta luges mingi huvitava raamatu läbi, et teistele ka propageerida, rääkida, et vot kui hea raamat oli. Et soovitada teistele.

Et seal saaks omavahel rääkida?

Sest praegu on see, et nad jah, räägivad küll, ja soovitavad. Üks tuleb ja ütleb, et see pane sellele, see on hea raamat, see tahab lugeda.

Mida arvate sellisest linnas olevast võimalusest laenutada raamatuid ilma üldse raamatukoguhoidja poole pöördumata?

Ma arvan, et siis ei oleks mind ka enam tarvis siia. Kaotaksin oma töökoha, eks ole. Ja teiseks on see ka, et kas ikka on kontroll selles üle, et kas ta reaalselt piiksutab selle läbi, kas ta reaalselt selle ka tagasi toob. Sest ma siin näen tohutut vaeva sellega, et kätte saada keskkooliõpilaste käest raamatuid. Ja kõige vanem võlglane on aastast 2003. Ma ei oska kuskilt otsida. Selles mõttes, ma nagu kardan seda, et kas on siis kontroll. Aga jällegi, et reaalselt ei tea, sest seda ma ei ole teinud.

Aga näiteks tagastuskast, kuhu saavad inimesed panna raamatu, kui kogu on kinni.

Meil on postkast, kuhu saab panna, kui ei ole... Tuuakse näiteks esmaspäeval. Meil on ka, et piirkond on küllalt suur, kust inimesed käivad. Kui ta juhtub esmaspäeval siia, aga raamatukogu on kinni, siis ta lihtsalt pistab postkasti.

Ja see töötab?

Jah, see töötab. Maal on natuke teistmoodi olukord, kui linnas, sest kõik on omavahel tuttavad. Noh päris nii vist öelda ei saa, sest siia on palju uusi inimesi kolinud. Aga ikkagi see põhikontingent, kes siin on olnud, need on omavahel tuttavad. Kui täna minna ei saa, „kuule ole hea, vii minu lehed ära”. Praegu just tõi üks naisterahvas teise inimese lehed, ma tean, kus ta on, miks ta tulla ei saanud ja ta tõi tema lehed ära.

Kas aruandlus, kõik paberid, mida raamatukogu peab täitma... Kas see on tüütu, kas seda saaks teha kuidagi paremini?

Ma arvan küll, et väga palju on selliseid asju, mis... kui ma selle aruande peale mõtlen, mis on nagu dubleeritud, mida ei peaks olema. Aga ma ütlen ka seda, et see on see hetk, kui ma sellega tegelen. Aga pärast ma enam ei mäleta. Selles mõttes, et ma olen selle töö ära teinud, olen ülemusele ära saatnud oma andmed. Ja juba tulevad uued asjad pidevalt peale. Ma vaatasin, kui ma seda tegin, et arvutamist on meeletult.

See käib käsitsi suuremalt jaolt?

Arvutisse saab panna neid numbreid, aga kui on vaja liita, lahutada, kõik ikka kalkulaatori peal. Kui keegi ütleks mulle, kui palju seda loetakse? Tekstiaruandeid, mis me teeme. Kui palju neid jõutakse läbi lugeda? Neid raamatukogusid on tegelikult ju nii palju.

Sellist asja saaks paremini teha?

Seal võiks olla mingid teatud punktid, mis ma pean kindlasti täitma, mitte mingit sellist asja, et aruandes ma juba märkisin need andmed ära ja nüüd ma hakkan tekstiaruannet tegema ja mul tulevad jälle need samad asjad. Et ei ole ju mõtet dubleerida. Aga noh, praegu ta nii on.

Palju see aega võtab?

No see ikka võttis hulga aega. Ju ma ei oska vist selle väikese kalkulaatori peal liita, ma sain iga kord erineva tulemusi. Võtsin oma kotsaka koju kaasa, arvelaual oli üks kord ja asi korras. See

on niisugune riistapuu, mis kunagi eks... Jällegi tagurlik, eks [naerab]. [näitab riulile] Siin on meil sellised raamatud, mida me eriti välja ei anna. Punane märk on küljes. Kohapeal tarbimiseks.

Entsüklopeediad?

Jah. Neid tegelikult ei laenuta. Neid ei vajata enam, sest tänapäeval käib kõik interneti kaudu. Varem oli küll, lapsed käisid siin uurimas ja nii, aga nüüd ei võeta enam.

Siin on üks arvuti?

Külastajatele jah. Sellepärast, et tegelikult ma mõtlen selle aja peale, kui ma tulin siia, siis oli meil kolm arvutit ja nad oli küll aeglased nagu hirmus, aga meil olid ikka koguaeg, lapsed käisid siin, kuigi meil ei olnud lubatud mängida. Aga nüüd on inimestel kodus arvutid. Siin käivad paar vanainimest ainult. Ja vist üks poiss ka, üks noorem, käib aeg-ajalt arvutis. Aga jah, muidu on nüüd juba see kadunud, see huvi. Tänapäeval on ta juba niisugune asi, mis on igal inimesel kodus olemas. Kui ainult on vaja välja printida midagi, siis tullakse

Lapsed mängida ei tohtinud, aga...

No üldiselt jah, me nagu piirasime seda. Kui oli ikkagi vaja, et keegi tuli, tal oli mingi koolitöö vaja teha, siis mängija pidi sealt arvuti tagant ära tulema.

Aga ikka nad käisid?

Ikka käisid, jah.

Aga nüüd on siis kodudes...

Ma arvan küll, et on kodudes, sest koolilapsi ei käi siin enam.

Koolilapsed ei käi, sest neil on koolis...

Käivad ikka, ma ei saa ütelda, et nad üldse ei käi. Aga palju mugavam on koolist võtta. Kui pead bussi ootama, kuskile kaugemale sõitma, siis loomulikult ma võtan sealt, kui seal enam ei ole, siis nad tulevad siia.

Kas raamatukogu peaks ennast reklaamima, et saada uusi lugejaid? Kas see töötaks?

Seesama raamatukogu oleks tegelikult hea reklaam. Meil on selliseid lugejaid ka, kes oskavad kasutada meie Urramit. Kes sinna sisse saavad ja näevad, mis uudiskirjandust on tulnud, saavad ennast järjekorda panna, reserveerida endale raamatuid, pikendada, meil on selliseid ka.

Kuidas uued lugejad tulevad – juhuslikult satuvad või?

Juhuslikult satuvad, need, kes soovitavad. Igatmoodi on tulnud siia inimesi.

Ja ikka tuleb?

Ikka tuleb, ma ei saa nuriseda. Muidugi üks aasta oli mul siin tohutult hea meel selle üle, et Kaagvere tüdrukud käisid mul siin raamatukogus. Seesama naisterahvas, kes oma pojaga siin viimati käis, see oli seal kasvataja. See tõi nad siia, nad võtsid endale siit raamatuid tohutult

kaasa ja siis nad seal jagasid. Aga paraku läksid nad ka suuremjagu koos raamatutega. Aga ma olin selle üle õnnelik, et nad üldse lugesid. Aga siis tuli see inimene sealt ära, ja teised kas ei taha või ei viitsi, ma ei tea.

Mis te arvate sellest, kui inimesed raamatukogule raamatuid kingivad?

On kinkinud. Siin oli, issand ma ei mäleta, vist üks viis aastat tagasi, kui oli see kampaania, kingi raamatukogule raamat. Siis meile päris palju kingiti. Näiteks meil on selliseid, näiteks siinsamas see väike kuhjakene. Inimene ütleb, et tal on kodus need üle, ta ei taha neid. Toob siia laua peale ja kui keegi leiab, et tal on neid vaja, siis ta lihtsalt võtab selle. Ja nii oleme neid raamatuid siin vahetanud küll.

Need on siis kingitud?

Need on praegu jah. Ajakirjad on nüüd vanad, eelmise aasta omad, mis on maha kantud, mis ei oma niisugust pikemaajalist väärtust. Kui keegi tahab võib võtta endale.

On mingeid muudatusi veel, millele te olete mõelnud, mida oleks raamatukogule vaja?

See võiks olla sellest vallast, nagu mu käest küsiti, et millest ma unistan. Ma unistan sellest, et oleks vaja sellist head lugemistuba, kus inimene läheb istub. Tõesti selline valgusküllane ruum, kus ta läheb istub, loeb. Ma ei arvagi, et nüüd raamatuid siin kohapeal loeb, aga näiteks võtab mingi teatmeteose, uurib siin. Et tal oleks see võimalus, et istub maha. Mitte istub sinna väikese laua taha või istub sinna, kus on arvuti. See ei ole ikka see. Ta ei ole ikka omaette. Mis ma veel unistasin siin, kui ta küsis, et mida ma unistan, siis mulle tegelikult õudsalt meeldib Tartu Linnaraamatukogus see viiendal korrusel, muusikaosakond. Mulle see nii tohutult meeldib. Ma lähen sinna, ma saan istuda, kuulata vaikselt oma boksis, kõrvaklapid peas. Meil paraku ei ole seda võimalust, teiseks meil ei ole ka plaate, sest meil lihtsalt ei ole ka raha selliste asjade alla panna. Aga kui oleks, siis mulle meeldiks see.

Plaadid ja muusika?

Jah. Olen ise muusik, sellepärast on see asi ilmselt. Mulle see väga meeldib seal.

Kõrvaklapid saaks ehk arvuti juurdegi panna? Sealt saab ka muusikat kuulata.

No jah. Aga ma eeldaksin, et sellist tõsisemat muusikat, mitte seda kärts-põmmi. Seda nad kuulavad nagunii. Selle jaoks ei ole vaja raamatukokku tulla. Pigem just niisugust muusikat, mis on aegadele vastu pidanud.

Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Miks mitte? Selles mõttes, et kui inimene tuleb, tahab kohvi, miks mitte. Aga tegelikult on see, et kui see automaat on, siis on kindlalt ka kasutajaid. Selles mõttes, et meil oli siin kunagi Saku Läte. Siis oli niimoodi, et lastel eriti tekkis kohe janu, kui nad seda automaati nägid. Ma usun, et sellel oleks täitsa kasutajaid.

Kas ta peaks maksma? Kas ta saaks üldse tasuta olla?

Ei, tasuta kindlasti mitte. Meil ei saa enam mitte midagi tasuta. Selle eest peaks maksma kindlasti. Aga see muidugi jälle, on see ka, et see eeldaks seda, et mul on mingisugune topsik, kus mul on vahetusrahad, muudkui vahetan neile, kui nad münti peavad sinna sisse pistma. Aga ma arvan seda, et raamatukogu ei saa võtta endale nii palju neid lisakoormusi. Kuskil on piir. Lõpmatuseni ei saa.

Kus see piir võiks olla?

Näiteks seesama kohviautomaat, raha vahetamine, postipunkt, raha vahetamine. Margid-ümbrikud on eraldi rahad veel. Siis on mul paljunduserahad. Nad lähevad juba otsast segi. Lihtsalt inimene enam ei haara. Ja muidugi see on nüüd väikeste raamatukogude häda ilmselt, et mul üks töötaja... Ma tunnen sellisest igapäevasest erialasest suhtlemisest puudust. Kui mul oli ülemus siin, mul oli nii hea. Me arutasime omavahel kõik asjad läbi ja oli selline hea julge tunne. Aga nüüd see kahjuks on muutunud. See, et me käime korra kuu jooksul Kõrvekülas seminaridel, see on üks asi. Aga selline igapäevane tööalane suhtlemine.

Maaraamatukogude mure?

Ma usun jah, et see on igal pool niimoodi kui sa üksi oled. Meil on praegu neli raamatukoguhoidjat pluss juhataja. Me oleme nii kaugel üksteisest. Ja sellist aega lihtsalt leida, et me istuksime maha ja arutaksime, räägiksime omavahel, sellist aega ei ole.

See sai siis, kui juhataja ära läks?

Põhimõtteliselt jah. Me olime kahekesi, ikka sai asjad kõik läbi arutatud.

Kas see on kuidagi atmosfääri muutnud ka, õhustikku raamatukogus?

Lugejate jaoks ilmselt mitte, aga minu jaoks küll, jah. Kuigi ma pean ütlema seda, et mul ülemus oli noor inimene ja võib-olla tal ei olnud silma nii palju või ma ei oska öelda millest. Näiteks see aeg, kui mul uus juhataja olnud on, ma olen nii palju selle aja sees saanud. Ta julgeb neid otsuseid teha. Kasvõi seesama, et lastetuba sealt ülevalt alla tuua. Selles mõttes, et hea küll ta oli külm ka. Aga meil on keerdtrepp. Lasteaialastega oli päris keeruline. Sinna ülesse veel said, aga alla tulles nutsid lausa, et nemad ei julge tulla. Aga see juhataja ütles, et toome ülevalt alla ja ongi kõik.

Et selliseid muudatusi teha, millest see sõltub? Peamiselt ettevõtlikkusest või ka rahast?

Rahast ka kindlasti jah. Sellepärast, et mitte midagi ju ei saa enam ilma. Heaküll, et raamatud sealt ülevat alla tuua, ma ise tassisin, see ei olnud probleem. See ei vajanud rahasid. Aga nüüd see leti ümberehitamine, kõik ju vajab tegelikult raha. Uued aknad, et soojemaks saaks, see kõik nõuab omaette rahasid. Kuigi ma pean oma valla kiituseks ütlema, et raamaturahasid me saame

kenasti ja kui midagi ikka väga vaja on, ikka saab tehtud. Ei ole raha taha ükski asi seisma jäänud.

Aga ettevõtlikkuse taha?

Võib-olla ka selle taha teine kord, kui aus olla enese vastu.

Oskate veel kuidagi kommenteerida, midagi lisada sellele üldisele muudatuste ja muutumise teemale?

Mul on muidugi kahju sellest, et kui koolilapsed loevad ja loeb selline keskealine ja vanem rahvas, siis kuskil vahepeal on üks osa, kes on võõrdunud lugemisest, kes ei loe. Ja ausalt öeldes on see, et mul on kahju sellest, et sellega kelgitakse veel, et ma ei ole ühtegi raamatut lugenud. See signaal on juba selline. Kui vanem tuleb lapsele raamatut võtma, siis ta ütleb ka, et „Issand kui paks raamat! Ta ei jõua seda küll läbi lugeda.” Kui sa lapsele lähened sellise jutuga, siis ta ei loe enam mitte ühte raamatut. Sellest on kahju.

On teil mingit ideed, kuidas sellise asjaga tegeleda. Mida saaks teha?

Internet ära keelata. Sest see on kõik see, mis võtab noorte aja. Ma saan aru, et kui ta sealt otsib teadmisi, aga enamuses nad seal ju mängivad. Või käib niisugune suhtlemine, et „Tere, kuidas elad, mina elan hästi.” See on kõik nii napolisõnaline, sest neil ei kujune sõnavara välja, sest nad ei loe raamatuid. Sellele internetile enam mingeid pidureid peale ei pane, sest kogu elu on sinna üle kolinud.

Ja raamatukogundus ka?

Jah, eks ikka.

Kas te arvate, et harjute ära postipunktiga?

Ma pean. Kuna ma ise võtsin selle, ise andsin nõusoleku lõpuks. Omast meelest mõtlesin kõik iseenda jaoks läbi. Aga ma ei kujutanud tegelikku töömahtu ette ja et see nii keeruline on. Aga ma ütlen, et pean.

Kui kõik toimingud saavad selgeks, kas ta võtab siis palju aega?

Ma arvan, et siis ta enam ei võta. Ja nagu mulle öeldi ka, et kuu lõpu poole nagunii jääb pakke vähemaks, sest rahad saavad otsa. Ma ei oska öelda, ma ei tea, see on ju alles algus. Ma ei karda mitte midagi muud, kui pakkide saatmist. See on minu jaoks võõras ala. Pakkide väljastamisega ma saan hakkama, maksete võtmisega ma saan, ümbrikud-margid oskan ka ära müüa, pole üldse probleemi, ma olen töötanud ka, mul on elukutseid valida küll. See ei ole probleem. Ainus, mida ma praegu kardan, on pakkide saatmine.

Seni ei ole saatnud keegi?

Ühe saatsin, ma ei tea kas läks õigesti või valesti. Ma saatsin kirja Tartusse kaasa, ütlesin, kui midagi valesti, siis parandage ära. See oli esimene pakk. Mõtlesin küll, et lähen Tartusse

kandekeskusesse, ütlen, kas ma võin siin seista ja vaadata, kuidas te pakke vastu võtate. Aga samas nemad teevad kõik arvutiga, minul arvutit ei ole. Ja see esmaspäev ei ole mul endal ka aega, omal ka asju ajada. Selles suhtes on mul hästi kõhna tunne, kuigi jah, juhendaja on ainult telefonikõne kaugusel, aga koguaeg ei saa ju ka helistada. Aga kui ma hätta jään, siis ikka pean küsima.

Mida ütleksite teistele maaraamatukogudele, kuhu tahab Omniva tulla?

Ärge jumala pärast pakke võtke!

Kõik muu ei olegi?

Muu ei ole üldse õudne. Paki väljastamine ka mitte. Ma ei tea, võib-olla ma ütlen teile kahe kuu pärast, et oi jumal! paki vastuvõtmine pole mitte midagi. Nagu ülemus linnast ütles, et ei ole midagi, paari kuu pärast oled nagu vana kala. Võib-olla olengi. Aga see paar kuud tuleb üle elada. Ja kõige hullem on see, et kui ma puhkusel olen, siis raamatukogu kinni ei ole, meil on üks inimene mind asendamas. See ütles, et „Ma ei taha enam tulla, ma ei oska siin midagi teha.” Et siis tuleb täitsa kinni panna postiteenus, aga see on just täpselt kuu alguses, kui maksed ja kõik värk. Selles mõttes on ka segadust hästi palju. Ma usun, et ajapikku loksud kõik paika.

RK5

20. aprill 2015. Intervjuu kestis 62 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~25 aastat, lugejaid ~250.

Kirjelda, mida lugejad saavad siinses raamatukogus teha igapäevaselt?

Mis nad teha saavad? Kohapeal saavad lugeda, laenutada saavad, internetis käia, muud ei olegi. Ikka põhiliselt raamatukogu teenus on siin.

Kui võtta kümme aastat, mis on muutunud siin selle aja jooksul?

Ei oskagi niimoodi, sellise ajapiiranguga öelda. Kindlasti on muutunud see, et avaliku interneti arvuteid ei kasutata väga. Kuna inimestel on endal nutiseadmed ja arvutit ja kõik olemas. Siin ei ole muidugi üldse nii hull. Nii intensiivselt kasutatud, kui naaberraamatukogudes. Minul ei ole hullu järjekorda kunagi olnud. Nüüd käivad need, kellel tõesti ei ole, kes käib kord kuus makse maksmas. Kellel on katki läinud. Ja ülejäänud on siis lapsed, kes internetti käivad kasutamas. Lugejate arv muidugi langeb, kui me ütleme, mis on muutunud kümne aastaga. Suured lugejad kahjuks on manalateed läinud, või lahkunud võib-olla ei olegi mujale...

Aga muid muutusi, selles majas oled olnud?

Saab vist kakskümmend aastat.

Nendes ruumides?

Ruumidega ka olen laienenud. [...] Ümber tõstetud on väga palju, vist neli-viis korda.

Millal siia üldse internet sisse sai?

Hea küsimus... Ei oska sulle öelda. Ikka väga-väga-väga ammu.

Üheksakümnendate alguses?

Ei, mitte alguses. Ikka lõpu poole, ma arvan. Tartumaal vist on enam-vähem kõigil ühel ajal, Tartumaal tuligi Kerneliga leping ja tehti raamatukogudele internetiühendused. Siis tuli Urrami programm ka kohe suht järgi.

Vahepeal kasutati arvuteid palju?

Ikka intensiivsemalt jah.

Millal ta hakkas vähemaks jääma?

Mõned aastad tagasi.

Just siis lapsed olid siis?

Siis ka täiskasvanuid oli rohkem, kodudes ei olnud, või oli teenus nii kallis.

Praegu on kaks arvutit?

Jah.

Suvel oli kolm vist?

Kokku on ikka kolm jah.

Siis mäletasin valesti.

Sa võib-olla nägid seal taga.

Millises seisus, millises olukorras, on praegu raamatukogundus?

Hmm... Raamatukogud on suht konservatiivne asutus, muutustega... Minnakse muidugi kaasa, arvutitega, interneti ühendus ja kõik see. Aga praegu on stabiilses ja äraootavas seisukohas. Räägitakse ikka e-raamatutest ja millest iganes. Aga maaraamatukogudes vist e-raamatute laenutus... keegi ei ole küsinud mu käest ühtegi e-raamatut. Samas raamatukogud magasid ka maha selle õige aja. Kas tegi Elisa, mingi mobiili... tegi laenutuse nii kergeks. Inimene ostab juba ise selle, kui ta saab odavalt kätte. Ta ei hakka seda teenust kasutama raamatukogu kaudu. Sellega nagu jäädi vist hiljaks natukene. Tallinna linnaraamatukogu seda teeb, aga temal ka sa pead kohale minema, ennast lugejaks tegema ja siis saad laenutada. Tal on piiratud see eksemplaride arv. Jäädi natukene rongist võib-olla maha.

Millal see õige aeg oli?

Ikka, ma arvan, et viis-kuus aastat tagasi vast.

Ja lugejad arvatavasti selle vastu huvi ei tunneks?

Maal... Ma usun, et linnades jah, nagu Lutsu raamatukogu hakkas neid e-lugereid laenutama. Aga maal ei ole keegi küsinud. Ei ole nagu kuulnud ka nii palju, kui suhelnud olen kolleegidega, et kellegil oleks. Enamus ikkagi ütleb, osad, et ma loen need uudised internetist ära, aga päris artiklit tahan ma ikka näiteks ajalehest lugeda, ma tahan seda käest hoida. See on omamoodi. Järelikult raamat ka. Õeldi, kui hakkas see e-raamat tulema, et kohe-kohe kaovad paberraamatud ära. Ei kao nad kuhugi niipea minu arvates. Eestlane tahab ikka seda käes hoida [naerab].

Kuidas sa ise enda arvates suhtud muudatustesse?

Mina vist lähen suht hästi kaasa, ma arvan. Oleneb muudatusest muidugi. See, et igasugused muud teenused tulevad, sellega ma väga hästi ei tahaks nõus olla, aga ma saan aru, et oma eksisteerimiseks on seda vaja teha jällegi. Et seal tekivadki käärid, et...

Millised on sellised head muutused?

Jälle ma ütlengi, et arvuti on hea muutus. Ma mäletan väga hästi, kuna ma tean juba lapsest saati raamatukogutööd, kuna ema töötas ka raamatukogus, see käsitsi tegemine ja käsitsi lugejakaartide tegemine, oma mälus, kui keegi tuli küsima raamatut, kus see raamat on, et kelle käes see on. Pidi sorima, et kes see lugeja on, otsid neid kaarte. Nüüd on üks hiireklõks ja ma saan kohe inimest aidata. Ja samas on terve vabariik ju käes. Minul ei ole, ma saan öelda, mine sinna. Jah, on RVL, aga kui inimene tahab kiiresti raamatut, siis ma maakonna piires soovitan ikka endal minna seda raamatut laenutama. Mitte ma ei hakka endale tellima ja siis laenutad.

Näiteks, kui [...]on, siis loogiline, et inimene läheb [...] ise järgi. Selles suhtes on küll lugejatel ja endal ka kergem. Seda aruandlust on ka ikka natuke vähem. Mina ei ole teinud kvartaliaruandeid, aga mäletan, kuidas mul ema iga kolme kuu tagant jälle imes pastakast välja palju on sotsialistliku töö eesrindlastele pühendatud ja ala midagi niisugust. Minu ajal õnneks enam midagi niisugust. Ja statistika saab ka kiiresti kätte, saad ikka kontrollida, mis seis on. Aga mina ei ole nii arvutiusku. Meil on jah kolleege, kes [koputab vastu lauda] „Urram on jätnud selle lugeja registreerimata!” Päris nii ei maksa ka minna. No eksisime me siis kui paberi peal tegime, eksib arvuti ka, ikka juhtub.

Praegu see aruandlus on üsna lihtne teha?

Nojah, statistiliselt praktiliselt Urram annab välja, pane mõned asjad. Eelarve pool on siis endal kokku liita, et mis on riigi raha, vald ka annab oma. Teine on selline jutustav, aga samas see on siis ka nagu, mida oled aasta jooksul teinud, võib-olla sellest on siis ka natuke kasu.

Mõned jälle rääkisid, et see on hästi tüütu.

Ta on tüütu, ega mina ka tegelikult teda väga ei armasta. Aga teistpidi ma saan aru, et teda on vaja. Seal on ka niisuguseid, mõningaid totraid küsimusi. See on vist ka statistilises, see on see päringu. Seda nüüd statistiliselt raamatukogus lugeda. Iga küsimus on päring praktiliselt minu jaoks. Vanasti oli veel, et pidid kirja ka panema, mida keegi päris. See on minu arvates totter. Raamatukogu ongi see asutus, kus sa vastad küsimustele. See ei ole nagu... Ma saan aru, et ma lugejaid registreerin, palju käib ja laenutusi. Aga see on minu jaoks niisugune... Ja seal on veel niisuguseid ala natukene veidraid küsimusi. Meil küll keskkogu üritab hullemaid asju maha võtta, mis nagu maad ei puuduta. Aga samas tema peab meie pealt kokku tegema maakonnaaruandluse. Tal on ju neid vaja.

Ja milline siis on see negatiivsete uuenduste nimekiri?

Võib-olla see negatiivne, nüüd on ta natuke juba maha rahunenud, kuigi ma ei arva sellest uuest kultuuriministrist ka väga hästi. Karta on, et sealt hakkab tulema ka midagi. Aga see Langi lollus, see riigi raha. Ma saan aru, et riik kontrollib, aga nagu öelda, et mis on see väärtkirjandus, kes on see, kes otsustab, et see läheb nüüd selle alla, see ei lähe. Okei, need preemiad ja niimoodi, aga need, kes on kultuurkapitalilt saanud... Mõned kirjanikud ütlevad, et tema ei saa mitte kunagi. Aga samas on ta loetav. Ma ei mõtle nüüd päris Tohvrit. Aga Tohvrit loetakse maal, midagi teha ei ole. See oli. Ja sunduslik kultuuriajakirjanduse tellimine. See, keda need asjad huvitavad, üldiselt tellib endale või loeb arvutist. Maal ei ole neid nii palju. Linnas võib-olla on see teine asi jälle. Aga maal ei laenuta neid mitte keegi. Üksikud laenutused. Aga sul peavad nad olema olemas.

Neid tuli hakata siis tellima paar aastat tagasi?

See on ikka rohkem, kui see Lang hakkas seda tegema. See on vast ikka neli-viis aastat tagasi, jah. Oligi täpselt see nimekiri, mis on kultuuriministeeriumi ja kultuurkapitali toetusega välja antud ajalehed-ajakirjad ja praktiliselt oligi umbes, et sa peadki kõiki tellima. Õnneks siis hakati natuke järgi andma, et ühes vallas peavad nad olema. Aga ikkagi, ütlen ausalt, mina ei ole täisnimekirja mitte kunagi tellinud.

Palju neid pidi siis siia juurde tulema ja palju tuli juurde?

Neid oli palju. See oli pikk nimekiri. Palju asju oli, üle kümne asja vähemalt oli. Kunagi Looming oli hästi populaarne, kuna raamatuid trükiti, pikk aeg oli raamatu valmimisel, siis Loomingus ilmus väga häid asju. Aga nüüd tuleb ta ruttu raamatuna, kui ta on hea asi. Ta on selline spetsiifiline asi. Niisama Loomingu Raamatukogu omal ajal oli, seal oli väga häid asju. Aga nüüd on ta juba natuke spetsiifiline. Mina näiteks ei telli ka Loomingu Raamatukogu tervet, vaid vaatan, kui on midagi huvitavat, mis huvitab. See on kindlasti üks. Raamatutega, millel see linnuke taga on, ja see rahaarvestus. Ma arvan, et ükski raamat pole päris asjatu, kui tal on lugeja. Aga samas, kui ma pean tellima midagi, mida keegi ei loe. Ma arvan, et linna lähedal raamatukogudes seal on natuke teine, et seal on õppijaid, kellel on neid raamatuid vaja rohkem, aga siin jah. Ma ei ütle, et ma üldse ei telli, loomulikult ma tellin. Lasteraamatud muidugi üldiselt ongi need, mida lapsed loevad, sinna rahaarvestusse lähevad.

Kümmekond ajakirja siis tuli seisma siia umbes?

No nüüd mul on veel vähem, aga jah praktiliselt seisma jah. Oli, mis oli mingi Muusika, no see on nii spetsiifiline, seda ju loeb ainult see, kes... Ei loe ka Teater.Muusika.Kino tegelikult tavaline maainimene. Kes on, see.

[külastajatega tegelemine]

Kuidas sinu arvates teised maaraamatukoguhoidjad suhtuvad uuendustesse?

Nii ja naa. Aga üldiselt kõik saavad aru, et kui tahad, siis sa pead osade uuendustega kaasa minema. Samas, et raamatukogutöötajad, osad on väga leplikud, arvavad, et nad ei tohi millelegi ka vastu öelda, seda ma ka ei pea päris õigeaks. Päris lollustega ei pea ka alati nõustuma. Sõltub muidugi, kuna me allume kohalikule omavalitsusele, sõltub vallavalitsusest. Kui head suhted on. Osad on ikkagi väga [naerab], väga mõisnikud, ütleme nii. Ma saan aru, et inimesed kardavad oma töökohtade pärast.

See on üks asi siis, millest võib asi sõltuda, suhetest...

Jah, sõltubki suhetest, jah. Ja kes on eesotsas. Ma tean ikka paari valda, ma ei hakka siin muidugi nimetama, kus ikkagi käsen, poon ja lasen, on vallavanem. Ma saan aru, et inimene väga ei julgegi seal, kui ta tahab töötada. Õnneks meil ei ole siin selle 2[...] aasta jooksul. On olnud paar, aga mitte nii hullu kui ma tean mõnes vallas on.

Millest veel tulevad erinevused?

Tulebki isiksusest ja kuidas keegi tahab. Kas ta teebki ainult konkreetselt oma tööd või teeb kõike muid asju. Samas ellujäämiseks sa peadki rohkem tegema, ühiskondlikku asju, ma arvan.

Kas on ka mingi surve ajaga kaasas käia?

Mida sa nüüd silmas pead sellega?

See surve võib tulla igalt poolt, et muutuda raamatukogus.

Ma ei ütleks. Kõik on tegelikult niimoodi suht sujuvalt tulnud. Ei ole niisamuti, et kohe... kohe pead ja teed. Meiegi nüüd [...] aasta tagune ühinemine. Põhimõtteliselt tegin ma ise selle algatuse, kui üks töötaja läks ära ja ma nägin, et kahel väikesel ei ole. Tegelikult oli see võib-olla tollel ajal tõesti õige otsus. Mitte, et nüüd oleks pidama kedagi koondama. Tuleb ka ise vaadata, aru saada, et elanikkondki väheneb juba maal. Et igas külas ei ole kooli, ei pea see raamatukogu ka päris olema. Kuhu inimesed liiguvad, saavad raamatukoguteenuse ka sealt, ei pea kohe ukse taga olema. Muidugi, muidugi on hea, kui on ukse taga.

[...]

Kas praegu on ka mingeid selliseid asju, mis tuleks ette võtta?

See nüüd vist päris minu seisukohaga ei lähe, aga ühtepidi ma saan aru, et kui nüüd leitakse majale muu funktsioon, siis [...] läheb kinni. Seal on lugejaid vähe, on jah mõned inimesed, kes kannatavad, aga siis tuleb mingi lahendus leida. Samas kuna ka seal ei ole poodi, nad käivad kauplusesse-arsti juurde nagunii siia, samas nad saavad selle teenuse. Sest ümbruskonna rahvas [...]st käivadki siin raamatukogus juba, sest ka fond on suurem.

Kui võtta väikesed raamatukogud üle Eesti, milliseid muudatusi või uutmoodi asju nad on teinud?

Sa mõtled nüüd raamatukogu...

Selliseid näiteid.

Mul ei plahvatagi nüüd niimoodi. Raamatukogunduses ei annagi midagi väga teha, ala mingi lastenurk on muudetud muinasjututoaks. Kus kuidas need võimalused on. Aga ma tean jah, kus laenutatakse käimiskeppe, kus on mingi trenažöör. See tuli just eriti liikumisaastaga eelmisel aastal välja. Niisugused on need mingid lisaasjad. Kus teevad klubitööd, sest meilgi maakonnas on väike koht ja teeb muid asju juurde.

Käimiskepid, kuidas nad sobivad üldse raamatukokku?

No aga kui see on ainuke tegutsev asutus seal piirkonnas, miks nad ei sobi. Aga see on laenutus muidugi.

Trenažöör on siis mõnes kohas sees?

Nagu oleks kuskilt kuulnud jah, et on.

Ja põhimõtteliselt ka sobib?

Eks ikka. Seda ma jah nüüd ei tea, see oli üle kümne aasta tagasi, kui pesumasinat jama tuli, aga jälle, ma saan aru. Vallal muidu asutusi kaugemas kolgas ei ole, kui ainult raamatukogu sotsiaalteenusena. Pesupesemine võib olla vajalik, kus ei ole kaevus vett inimesel, kus ei ole seda veesüsteemi. Kas ta just päris õige on ja kas seda peab raamatukogutöötaja tegema.

Kas kuskil on mingi piir ka, mida ei tohiks ületada?

No kindlasti... See sõltub, ma arvan, et sõltub raamatukogu suurusest. Et kui palju ühele inimesele neid kohustusi võib panna. Nagu meie keskkogu direktor ütleb, et me oleme ikkagi raamatukogud. Meie põhitöö on raamatukogundust arendada, raamatutega tegeleda. Mitte nagu postiteenus, mida kõike muud. Lihtsalt seda ei tohi unustada. Seda kindlat piiri on raske öelda, see sõltub tõesti piirkonnast, kohast.

Kas see kõik muu võiks tõsta raamatute lugemist ka, raamatute laenutamist?

Ei usu. See on lihtsalt, et õigustada selle maja eksisteerimist, et tasub see ülalpidamine, nagu ma ütlesin see [...]gi, et okei muidu ta võiks ju olla, aga kui poolteist päeva on raamatukogu lahti, aga juba küte on üle kahe tuhande aastas. See on nagu mõttetu kulu mõnes mõttes. Kütet ei saa välja ka võtta selleks ajaks, kui meid ei ole, sest siis hakkavad raamatud hallitama. Et selles suhtes.

Kui siin vähenes arvutite kasutamine, kas need inimesed ei laenutanud raamatut ka? Kas nad siis laenutasid?

See on nii ja naa ausalt öeldes. Kes laenutab, see laenutab ikka. See arvutikasutamisega ei ole üldse seotud. Aga lapsed küll, kui nad mingi aeg rohkem olid ja ootasid arvutijärjekorda, nad vähemalt vaatasid raamatuid [naerab]. Mis nad ikka muud tegid seal taga. Vähemalt sirvisid. Mõni laps võib-olla ei ole rohkem raamatut käes hoidnudki. Laste suhtes võib-olla. Täiskasvanutest kes loeb, see loeb. See ei ole üldse sellega seotud.

Samas käidi ka ainult arvutis?

Käiakse ka praegu nii. Et ta tegelikult ei ole raamatukogu lugeja. Päris mitu inimest on nii. Aga ta käib oma makse maksmas siin. See ka, et kes nüüd käivad, osad, kes väga ei oskagi seda arvutit kasutada, põhimõtteliselt maksad sa ise maksu tema eest ära. See on ka mingis mõttes lisateenus, et sa pead tegema inimese eest need tema tehingud ära. Mul on üks onu, kes ei saa temaga hakkama, ta ei oska. Kodus on muidugi teistmoodi arvuti, siis ta vahest pillub mul seal hiirt. Nüüd viimane kord kutsus appi ja ei hakanud hiirega kaklema. See oli ka, kui arvutid tulid, pidid rohkem aitama. Nüüd on need üksikud.

Mis võiks raamatukogus olla selliste asjade mõte, mis üldse ei ole raamatutega seotud?

Oota ma ei saanud, mul ei jõudnud su küsimus...

Kas sellistel asjadel on mõte raamatukogus, mis ei ole raamatuga seotud?

Nagu ma ütlesin, see on ellujäämine. Kui ikka lugejaid on alla saja, palju neid siis käib iga päev. Kui sul käib kaks-kolm inimest päeva jooksul, kui sedagi. Äkki siis peab lihtsalt, et nagu õigustada. Aga see ei ole suurte raamatukogudega, seal ei oleks nagu vaja. Seesama RK4 näide. Minu arvates on see väga vale, et seal suures asulas on pandud postiteenus raamatukogutöötajale, kus on üks töötaja. Ma tean, et seal oli enne poolteist kohta, siis oleks ta veel mõeldav.

Postiteenus oleks mõeldav, kui seal oleks oma inimene selleks?

Kas oma, suures kohas ta tegelikult, olen kuulnud [...], et see takistab raamatukogutööd. Ta arvestab näiteks, et meil koolitustepäevadki, et see on sellel ajal kui inimesed tulevad makse maksma, ei saa koolitusele tulla. See ei ole normaalne tegelikult. Vat see ongi see lõhenemine, et ühte pidi ma tahan raamatuid, aga samas ma tahan inimestele vastu tulla. Ega Eesti Post ei saa seda keelata, et ta läheb koolitusele, aga inimesed tulevad. See on meie intelligentsus, et mul on piinlik, kui uks on kinni sellel päeval, kui ma tean, et inimesed tulevad.

Milliseid tingimusi peaksid raamatukoguhoidjad nõudma Eesti Postilt, kui ta tahab tulla?

Korralikku palka [naerab]. Mitte viiekümne euroga, nagu esialgu lubati. Ma võin seda öelda, ptü-ptü-ptü, aga tänu minu nõudmisele olen mina praegu rahule jäetud. Aga mul on ka vallavanem selja taga õnneks.

Ja see oligi siis palga nõudmine?

Mhm.

Ja pärast seda nad...

Pärast seda nad mind ei taha. Kuigi ma tean, et see, kes meil praegu siin sides on, läheb maikuust ära. Aga ikka nad mind ei taha. Aga mina ka neilt ei taha väga.

Mida veel võiks nõuda?

Nagu sa räägid, et kui nad ikka lubasid koolitust ja inimene on juures, siis peab see koolitus ikkagi olema nii nagu lubatu oli. See on hoopis erinev. Meie ei tegele ju ausalt öeldes rahadega ega niisuguse sentide lugemisega. Nii spetsiifiline. Ma natuke tean, ma olin vene ajal natukene postkontoris töötanud. See on ikka nii spetsiifiline töö, et... Kes siis kannatab? Tegelikult kannatavad raamatukogu lugejad. Täpselt [...] ütleb, mul on inimesed, kes tahavad raamatud, on, kes tahavad postiteenust. Keda ma ennem teenindan? Niimoodi ühelt asjalt pidevalt täiesti teisele teemale ülemine on ka ikka inimesel väga raske.

Aga rohkema raha eest oleksid nõus?

Kas ma just, aga ma saan aru, et ta peab olema. Ma lähen väga vastumeelselt.

Oleks hullem see, kui seda ei oleks siin?

Ma arvan jah, ja ta peab olema, ja see on seaduses, et omavalitsuses peab olema. Minu arvates on ta õigem, et kaupluses oleks, aga tarbijate ühistu on ära öelnud ja siis on selge, et sinna ei saa. Televisoris oligi, et raamatukogu ei võtnud ja kauplus kuhu läks, või kohvik, oli hoopis asulast väljas. See ei olnud ka normaalne muidugi. Invaliidid ja, käivadki need inimesed, kes vähem liiguvad. Ega ta siingi normaalne ei ole, teisele korrusele. Raamatukokkugi mõni ütleb, et ei jõua trepist üles.

Sellel raamatukogul on Facebook ka. Üsna haruldane asi.

Ei ole.

Ei ole?

Ei ole haruldane.

Aga väikeste raamatukogude seas?

Ei minu teada on seal ikka päris mitmeid, on ikka. Maakonnas vist küll, meie maakonnas. Aga mujal küll on. Tegelikult esmaspäeval oli see maaraamatukogude sektsiooni teabepäev Tartus. Seal just üks ütles, et see on väga õige turundus ka tänapäeval. Facebook on üldse väga hea asi raamatukogutöötajatele. Võlglaste saad kätte.

Facebookis saab võtta ühendust inimestega?

Väga hea on ju seal niimoodi. Ta ei pruugi ju minu sõbergi olla. Ma otsin ta üles. Ma olen mitu raamatut nii kätte saanud. Pikaajaste võlglaste käest.

See sobib inimestele?

Ja niisama ma teatan, kui raamat on tulnud, ma ei hakka talle helistama. Ma ju ei tea, on ta kinni. Samuti küsitakse mu käest raamatuid nii. [seinalt kukub plakat alla]

Mis veel Facebookis teha saab raamatukogu?

Aga tutvustadki ennast. Oma lugemist, kus oled käinud üritustel. Samas ka millal suletud on. Nagu sa nägid, praegu ütleb, et ma tean, et sind kolmapäeval ei ole. Ma tean, et jah blogide koolitus oli eelmine sügis raamatukogutöötajatele, aga mina ei käinud seal, sest ma mõtlesin, et ma kahte ei hakka nagunii tegema. Kui mul juba on Facebook, siis las ta olla. Blogi on võib-olla natuke raskem... Ikkagi lugeja kätte saamiseks on mul Facebooki vaja.

Mis ajast see juba on?

Ega ta ei ole nüüd, paar aastat või. Neid ikka on raamatukogudes, aga neid on erinevalt tehtud. Kas nad on asutusena või nagu oleks inimene see raamatukogu.

Teised, kellega ma rääkisin ütlesid, et see võtab palju aega.

Ei võta ju aega! See on ju turundus. Mõnes mõttes peab ju raamatukogu ka ennast turundama. Kus on tänapäeval enamus nooremaid inimesi, ka vanemaid inimesi? Kuskil sa pead ju infot, nagu vallaleht, see on nüüd väga pikaajaline, meil on ka, jah, valla kodulehel nädala info, aga

mõnikord tuleb ka ootamatu, et sinna näiteks ei jõua. Saad öelda, et sind ei ole. Kui palju seda näeb, aga sa oled vähemalt midagi teinud. Ja niisamuti nende uute raamatutega. Seda just soovitud nii nagu ka mina nüüd teen. Et uued raamatud tulevad, teen pildi, panen Facebooki üles. See on kõige lihtsam. Mitte hakata pealkirju vaid inimene näeb sealt ise. Foto tegemine on ju nii lihtne, paar minutit üles laadida ja mul on kohe „Ma tahan seda, ma tahan seda, ma tahan seda!”

Keegi veel teeb nii?

Jah, seda ma kellegi pealt spikerdasingi. Ja päris mitmed teevad nii nüüd, keda ma tean. See on kõige lihtsam tutvustada uusi raamatuid või näidata, mis on tulnud uusi. Samas sa saad ka vaadata „Aa, ma ei ole sellest raamatust midagi kuulnud.”

Hoiab see aega kokku ka?

Ei oska öelda, kas ta aega kokku hoiab, aga et nüüd kohutavalt aega võtaks, nagu sa ütled, et teised on öelnud, ma ei ütleks küll. Ega sa ei pea teda kogu aeg nibima, sa nibid siis, kui sul on aega. Sa võid seda kodus ka teha, ei pea siin töö juures tegema.

Ilma Facebookita enam üldse ei tahakski?

[naerab] Ei, saab ilma ka. See on praegu hea võimalus. Mul ongi praegu võlglaste nimekiri, ma just mõtlen, hakkan neid Facebookist kinni püüdma. Hiljuti sain, kellel olid paar aastat raamatud käes olnud. Keegi küsis seda raamatut. Ta ei ela enam siin, kuidas ma inimest kätte saan? Kust ma hakkan otsima, kus ta aadress on. Tõi ilusti ära kõik.

Ja ta ei olnud vihane, et võetakse niimoodi ühendust?

Ei, keegi ei ole küll viha väljendanud ausalt öeldes [naerab].

Kas mõni teine asutus võiks samamoodi teha? Võtta ühendust inimestega Facebookis peale raamatukogu?

[naerab] Inkasso juba või, ei seda ma ei tahaks. Oleneb asutusest. Kes peab ikkagi ametlikult. Raamatukogu võib-olla selline asutus, kes ei pea alati ametlikult selle võlglaste... Maal ju üldiselt ei lähe. Linnas lähebki inkassosse suur võlglane lõpuks, aga maal seda ei ole rakendunud, ma ei ole kuulnud, et keegi oleks rakendanud. Aga seesama, kes praegu käis, küsis raamatut, mul ei olnud, aga nii, kui see raamat tuleb, ma saatsin talle sõnumi, lendas poole tunni pärast juba raamatukokku. See on lihtsam kui helistamine. Ma ei tea, kui inimene on hõivatud, kui ta tööl on. Sa ei kuluta ju raha.

Osad asjad lähevad e-mailiga ka? Kui tuleb tähtaeg.

Nojah, kes on oma meiliaadressi andnud. Kelle meiliaadress on seal sees, sellele läheb meeldetuletus. Üldiselt enamus ka vastab siis, et palun pikendada. Läheb meiliga ka, see läheb automaatselt, programmis on see sees. Aga ma pean just silmas, kellel ei ole, ja kellel siis...

Miks ei ole Facebooki veel rohkematel raamatukogudel?

Osadel ei ole üldse ka omal, nagu kardetakse. Aga mina näen siin praegu, et 60 pluss inimesed kasutavad ka väga korralikult. Seal saab ikka igasugust infot, see ei ole ainult bla-bla-bla. Kellel, mis huvi. Mul üks tuttav, kes on suur käsitöö tegija ütleb, et ta on sealt saanud väga palju huvitavaid ideid ja tegemisi, kui sa leiad need õiged leheküljed üles. Aga see on võib-olla mingi mugavustsoon, et „Miks ma peaks seda tegema?”

Aga kõige alguses, mis mõtetega üldse tegid Facebooki, kuidas seda kasutada?

Tegingi põhimõtteliselt, alguses oligi, sa mõtled raamatukogu, et tutvustada uusi raamatuid, mida ma olen lugenud. Kuigi seal on väga vähe, tõesti seda ma ei viitsi iga kord teha, ma loen ka vahest midagi, mida võib-olla ei pea tutvustama. [...] Aga lihtsalt, et teada anda inimestele, „Mhh, jälle raamatukogu kinni!”, et ma ei käinud kuskil linna peal laiamas vaid ma käisin koolitusel.

Selline asi võiks täitsa olla paljudel?

Võiks küll olla, jah. Tegelikult on Urram ka Facebookis olemas. Tal on ka tehtud Facebooki konto. Sealt tuleb ka, kui on mingid parandused. Tulevad üldiselt ka meilile, peavadki tulema, sest paljudel ei ole. Seal mingi asi on valesti, see on esimene koht, kus sa näed, et ahhaa! Muidu siin ise katsetad ja vaatad, et mis jama see on. Võtad lahti, ahhaa!, teistel on ka see probleem. Arutletakse ka, meile teel on see arutlemine natuke raskem, aga seal sa näed kohe, mis ettepanekuid ja probleeme on selle programmiga. Selles suhtes on ta ka hea. See on ka ju uuendus, iseenesest, millest me alguses rääkisime. Võib-olla ta kunagi muutub millekski muuks. Aga kuna inimesed on seal sotsiaalmeedias tänapäeval nii palju, siis peab raamatukogu ka seal olema kindlasti. Kõiki üritusi on seal väga hea tutvustada. Ainult mul võib-olla ei ole palju kasutajaid, aga siis sama postituse jagad ka valla, ta ei ole küll ametlik, kellegi teise poolt tehtud, aga jagad sinna ka ja.

Suured raamatukogud kasutavad Facebooki vist teistmoodi. Rääkida nad seal inimestega ei saa. Neil on palju ametlikum vist.

Ma ei teagi, sa pead nagu linna ja siisugu...

Näiteks.

Ei tea kas näiteks Tartul ongi.

Küllap ikka on, aga inimestega nad seal kindlasti ühendust ei võta.

Mhm. Arvata võib, maal on natuke, ma ju tunnen ju tegelikult inimest. Ka seda kümme aastat tagasi laenutanud inimest, kes ei ole tagasi toonud. Selles suhtes jah. Seal on kindlasti teine asi. Seal on kõik võõrad. Maal paratamatult sa enam-vähem tead. Aga see on kõige odavam variant ennast turundada ja tutvustada, natukenegi reklaami teha. Ka selle peale, kui ma olen ise mõnda

raamatut lugenud, on tulnud küsima, et „Ma tahaks seda lugeda nüüd!” Kuigi ma ei viitsi väga pikalt kirjutada. Võib-olla ei peakski.

Aga see on siis ainus selline reklaamikanal?

Üldiselt küll jah.

Ja enne seda ei olnud midagi sellist?

Vallalehes ma tean, et osad avaldavad, mis on ilmunud raamatud. Ei tea kas see nimekiri, ei ütle mulle endalegi midagi, kui ma tellin neid raamatuid, mis see lugejalegi annab, kui on lihtsalt ilma piltideta nimekiri. Mul ei mahugi vallalehte ta ausalt öeldes. Viimasest lehest jäi nii palju asju välja. Mõttetu ruumiraiskamine. Kui on jah suurem raamatukogujuubel, mingi kohtumine kirjanikuga tulemas, siis loomulikult on ka paberkandjal.

Minu arvates see on üks huvitavamaid uuenduslikke asju siin. Aga samas, kui küsisin, mis on muutunud, siis see kohe ei tulnudki pähe.

Jah. Ma võtan seda nii loomulikuna järelikult.

Aga kui hakata vaatama, siis see on ju täitsa eriline. Asi, mida üldse ei olnud paar aastat tagasi.

Jah, on küll nii.

Kuidas siia sobiks tagastuskast, kas sellist asja oleks vaja?

Mõnes mõttes nagu oleks vaja. Vanasti, kui oli stabiilselt Eesti Post või postkontor, oli mul tagastuskast nii-öelda tolle postkontori töötaja, kes võttis inimestelt raamatud vastu, kui mind ei olnud. Nojah, ainult natuke väike hirm. Ma tean, et siin maja ümber noored kipuvad natuke ulakust tegema. Kui sinna kasti ei tea, mis sisse ei panda, siis iseenesest ei ole mitte paha mõte, jah. Tunned ka halvasti ennast, kui inimene ütleb: „Aga sind ei olnud, ma käisin raamatuid toomas.”

Kas raamatukokku sobib kohviautomaat?

Sobib. Küsisin just nüüd, kui Tallinnas vallavanemaga käisime, kas ei võiks mul ka olla. [...] Aga miks mitte, kui on ikka lugemisruum, nagu mul, lugemissaal. Miks ei või inimene seal ajalehte või ajakirja lugeda, aega parajaks teha, kohvi juua. Seda enam, et RK5s ei ole mitte ühtegi... Vähemalt kohvi saab inimene, saiake ostku siis poest.

See ka sobiks, saiakese söömine ei ole nagu...

Lugemissaalis, ma arvan, ei oleks väga probleem. Lapsi küll siin krõpsupakkide ja limonaadiga sealt uksest edasi nagu ei laseks. Kui on täiskasvanu, miks mitte. Sest, kui siin ei ole seda võimalust.

Mida arvad sellest, kui inimesed kingivad raamatuid?

Sellele ma olen viimasel ajal palju. Meil tuleb keskkogu kaudu ka annetusi. Need on ka nagu kingitud mingid jäänused. Viimases pakis oli igavene suur paks [toob] „Mainori lugu”. Mis sa arvad, loeb mul raamatukogus seda keegi? Kannan selle paari aasta pärast maha praktiliselt, võin kanda. Tegelikult on suht mõttetu. Niisugused, keskkogu kaudu need annetused, seal on mitmeid, mida... noh on mõni ka, mis võib olla raamatukogus, aga seda Mainori lugu ei loe küll mitte keegi. Samas muidugi väga palju pakutakse neid vanu raamatuid. Ise kanname maha, mida inimesed on kakskümmend aastat lugenud, miks ma peaks võtma nõukogude kirjandust. Kohe kindlasti mitte.

Kas raamatukogus võiks olla võimalusi omaette mingite tegevuste tegemiseks, käsitöö või laste jaoks joonistamine ja muu sarnane?

Me vahetevahel ikka teeme ka seda. Enne jõule tegime kaarte. Käsitöö asju olnud. Nüüd teeb rahvamaja rohkem. See on nagu, kuidas ma nüüd ütlen. Kes ma siis olen? [...] Aga mina olen ikkagi mina, ikka raamatukogus on toimunud. Ikka võib, loomulikult. Kui on ruumid, siis ongi. Ja paljudes ka on, kes on kõrval, kus ei ole midagi muud. Eks ta ikka sõltub, mis on raamatukoguhoidja enda huvid. Kui teda ikka käsitöö üldse ei huvita, siis vaevalt, et ta väga seda tahab.

Kui suur osa raamatukogus uuenduste tegemisel on rahas ja kui suur osa ettevõtlikkusel?

Enamus on ikka ettevõtlikkus. Paljud asjad ei nõuagi väga palju raha. Mis see Facebook nõudis. Sentigi ei nõudnud [naerab].

[...]

Mida peale idee veel oleks vaja, et midagi uut teha?

Ongi vaja ideid. Aga tänu arvutile sa ikka näed, mida teised on teinud ja sealt saad näpsata.

Samas ilmselt ei tohi olla liiga palju kohustusi nagu postipunkt, sest siis ei jää aega.

Nojah, ausalt öeldes ma tänan jumalat, et ma niisuguse rahanõudmise neile tegin, sest ma ei kujutaks praegu ette, et ma oleks pidanud, [...] sellega on nii palju tööd, et siis vist küll 24st tunnist ei tuleks välja. Väga hea, et see praegu vähemalt lükkub edasi. Mind ei tasu praegu vist teistega võrrelda, teised küll ütlevad, et ma olen lolliks läinud, et nii palju kohustusi on [naerab]. Vallalehte ju teen [...].

Varem tegi keegi teine?

Jah, see jäi haigusega, vanem inimene oli. Kunagi olin ka toimetuses, siis oli kolmeliikmeline. 90ndatel või tollel ajal. Nüüd ma teen ikka praktiliselt üksinda jah. Küljendaja teeb küljenduse jah. Too eelmine inimene tegi kõik ise.

RK6

25. veebruar 2016. Intervjuu kestis 44 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~35 aastat, lugejaid ~350.

Niisiis, RK6 raamatukogu. Millises hoones teie raamatukogu üldse on? On ta eraldi?

Mida sa konkreetset mõtled. Ta on lihtsalt RK6 raamatukogu, ta on valla alluvuses, omavalitsuse alluvuses. Ta on ühendatud küll kooliraamatukoguga. Ühesõnaga, ta tegelikult ei ole ühinenud. Kooli raamatukogu lihtsalt kaotati ära. Me teeme teenust koolile ka, aga põhikogu osas õpikud jäid koolile. Kui huvitab.

Taustaks jaa. Kui kaua Teie selles raamatukogus olete töötanud?

Mina olen töötanud aastast 198[...]. Ühesõnaga palju tuleb seal siis.

[...]

Väga palju.

Väga tore, et palju, minu töö huvides on see hea. Palju raamatukogul umbes lugejaid on?

Eks ta ole erinevalt olnud, aga ütleme kusagil nii natuke alla neljasaja võib-olla. Aastad ei ole vennad. Paneme umbes nelisada, siis on sul enam-vähem teada.

Jaa. Oskad nimetada, mis on RK6 raamatukogus teisiti, kui võrrelda viie aasta taguse ajaga.

Noh eks see nüüd olegi, sest kuskil nagu... Palju sellest nüüd on. Poolteist aastat või. Et on meil kooli pool ka. Kui oli kooliraamatukogu, siis me olime küll siin ühes majas kõrvuti. Ikkagi kooliraamatukogu teenendas. Lapsed käisid siin vähem. Aga nüüd on meil see koolipool ka. Õpilaste poole pealt on töökoormus suurenenud. Või noh, saad aru. Lapsi käib rohkem. Me peame siis ka raamatuid lastele võib-olla tellima ja nendega rohkem tegelema ja nii ta ongi. Üritusi ja kõik seoses sellega on... Kolme töötaja asemel on nüüd kaks töötajat. Peame kõigega hakkama saama. No see on nagu viie aasta tagune.

Keegi teine, keda ma intervjuerisin mainis, et kui selles vallas sulgeti kooliraamatukogu, siis hakkas lapsi rohkem käima, aga see jälle peletas vanad eemale.

Ma ei ütleks seda, et see vanu peletab. Me oleme koolimajas siin juba üle kahekümne aasta olnud. Uks vahepeal. Meil on niimoodi, et kooli omad käivad kooli poolt. Õhtuti saavad ka välisuksest, nad võivad igalt poolt tulla, aga kooliõpilastel on omaette sissepääs ja omaette ruum ja. Nad ei peagi tulema siia täiskasvanute poole peale, kui neil asja ei ole. Nad saavad seal tegutseda ja sellepärast ma küll ei ole täheldanud, et täiskasvanuid nagu vähemaks oleks jäänud. Ei, see kindlasti mitte.

On teil mingit muudatusplaani veel, mis lähiajal ette tulla?

Muudatus võib sellega tulla, et omavalitsustereform on tulekul. Seda ei oska ka öelda, et kuidas vallad omavahel ühinevad. Kus see tõmbekeskus siis jääb ja me loodame muidugi, et meile. Me oleme keskpunkt ja meil on see asi ka, et meil on üks raamatukogu vallas. Siin on ümberringi kus on neid rohkem ja see võib neid küll mõjutada. Kas nad kõik jäävad või kuidas nad jäävad. Ei oska nüüd öelda, võib-olla mõni jääb poole koha peale või. Või kuidas see siis omavalitsus paneb need asjad paika, ei tea ju.

On ebakindel natuke või?

Ei, meie enda suhtes ei ole nii ebakindel. Meil endal, me oleme üks suuremaid kogusid, enda suhtes oleme me küll mitte-ebakindlad. Me oleme kindlad, et meiega ei juhtu midagi. Aga ümbruskaudu. Tuleb üks omavalitsus, siis peame teistega ka hakkama arvestama. Võib-olla hakatakse meie käest küsima nõu või. Kuidas see siis hakkab olema. Muudatused tulevad, aga kuivõrd, seda ei oska praegu öelda.

Teid võib ikka maaraamatukoguks kutsuda?

Oota kuidas?

Te olete maaraamatukogu?

Jaa, me oleme alevik jah. Ikka maal, mitte linnas. Aga on suuremaid kohti. On alevaid ka. Meil ei ole palju elanikke selles suhtes. Territooriumi võib-olla on palju, aga elanikke nii kuskil 1[...]00 ainult. Praeguses olukorras. Kui liitume, siis peab olema vähemalt viis tuhat. Neid valdasid peab kokku ikka minema.

See raamatukogude muutumine ühelt poolt, maailm muutub ja omavalitsused liituvad ja tehnoloogia areneb ja kõik see, mis mõjutab. Teiselt poolt ka raamatukoguhoidja enda aktiivsus,

Noh

mis võib raamatukogu muuta. Kui rääkida üldiselt raamatukogu või raamatukogude muutumisest, mis teile pähe tuleb, millised teemad, millised mõtted?

Mis meil ikka siin maal nii väga. Kui tulevad äkki need e-raamatud. Meil ei ole veel neid midagi. Need süsteemidki on meil paika panemata, kuidas see võiks toimida ja olla. Ei ole eriti küsitud ka. Lugerid on meil maakonnas isegi käisid ringi, et inimesed tutvuksid nendega, aga ei ole ka linnades eriti huvi.

Et huvipuudus nende vastu?

Ma ei tea, Tartus-Tallinnas võib-olla jah, aga siin Jõhvis, kus meil keskraamatukogu, ei ole erilist huvi. Ikkagi on see asi kaugel veel. Selles mõttes, et paberraamat on ikka eelisolukorras. Tehnoloogia muidugi areneb ja kõik. Meil on muidugi need tasulised teenused tulnud juurde. AIPid ja koopiad ja skanneriteenused. Need on. Võib-olla need. Samas on AIPi kasutamine

vähenenud, sest kõigil on juba kodus. Aga jah, ma arvan, et need peavad ikka olema ja jääma, sest ikkagi on vajalikud. Aga ma ei oska öelda, mis siin veel võib muutuda lähemal ajal.

Nojaa. A kui võtta teised ümbruskonna raamatukogud. Kuidas nemad muutunud on, mismoodi?

Teised. Mis nad ikka nii väga seal. Võib-olla on, et samamoodi, pannaks kokku ja poole koha peale inimesi ja. Mõnel pool on pensionärid saadetud ka puhkama. Aga ega siin ei ole, et maale nii väga need noored tuleksid. Sa Madis ei tule ka ju maale, ei lähe tööle raamatukokku?

Tegelt tahaks, oleks väga tore.

Oleks jah?

Väga tahaks maal elada. Aga ma ei tea, kas kõik asjad klapivad omavahel nii, et saab. Aga kui oleks siuke... Linnas on väga üksluine, mulle tundub nii.

Selles suhtes ma võin öelda jah, et linnas on igal ühel oma tööloik, mis nad teevad. Selles mõttes on maal jah huvitavam, et neid tööloike on väga palju erinevaid. Me peame kõigega tegelema. Muidugi meil siin on jaotatud, et üks teeb lastetööd rohkem ja teine täiskasvanutega, aga ikkagi on selliseid asju, mida me teeme koos. Ja asendama üksteist ja nii edasi. Et see on huvitavam muidugi.

Jaa, mina tahaks just väikses töötada. Maal või...

Nojah, on ju alevaid ja alevikke. Ei pea olema see päris väga väike koht, kus võib-olla on poole või veerandkohaga. Novot.

Novot. Kuidas sinu arvates teised maaraamatukoguhoidjad suhtuvad muudatustesse või uuendustesse või asjade uutmoodi tegemisse?

Ma arvan, et üldiselt lähevad nad ikka nende muudatustega kaasa, kes ikkagi. Meie maakonnas, siin on õppepäevad ja koolitused ja ikkagi peab ju sellega arvestama, mis kaasaeg on ja mis tulevik toob. Ei saa ju olla nii, et sa ei lähe kaasa. Või ütled, et ma ei hakka või ei tee. Nojah, kes on juba väga vanad, et pensionil, siis võib-olla peavad ära minema, aga ei nad õpivad. Me õpime ikkagi.

Koolitused on populaarsed?

See oleneb muidugi, kui palju on rahalist ressursi. Et mujale. Maakonnas tehakse ka, iga kuu on mingi koolitus või õppepäev või seminar. Need on koguaeg olnud tegelikult. Ma ei tea, kuidas. Erinevalt on vist maakondades. Aga üldiselt vist on igal pool. Kord kuus ikka saadakse kokku. Siis on mingid teemad või on mingid esinejad. Võivad kirjanikud olla ja kontserdid. Aga on ka selline seminarimoodi. Mõni ettekanne, mõni lektor. Viimati oli isikuandmete töötlemisest ja selline teema. Koolitus. See on ka ju kaasaegne asi kõik.

Oli saal täis või kuidas oli?

No, ega ta ei olnud nii suur auditoorium. Kõik need kohalikud, maakondlikud. Meil on linnad ka, Sillamäe ja. Kutsutakse ikka Sillamäelt ja Narvast. See oli tasuline koolitus jällegi ka. Et kuidas nagu on rahasid omavalitsusel. Igaüks ei saagi minna. Ei ole ju eelarves rahasid. Seekord oli sedapidi. Tuli ise kinni maksta see. Asutus pidi maksma. Aga ei noh, täis oli. Mis täis, üks kolmkümmend inimest või nelikümmend. See ei ole siis nii suur ruum ka, et. Olid ikka kutsutud inimesed, ei olnud nii et tänava pealt. Ikka alati on inimesi seal. Ei ole nii, et üks-kaks inimest. Palju, ikka käivad.

Küsimus. Kas miski survestab raamatukogusid muutuma?

Survestab. Mismoodi ta ikka siis. Eks elu ise survestab kui survestab. Elu läheb edasi ja tulevad muudatused, siis peab kaasa minema. Aga raamatukogudel võib-olla see ei ole nii, et kõik on punkt ja uutmoodi. Ikka tasapisi, arvan. Mis meid ikka survestab. On ikka jah, kui sa mõtled, postipunktid ja tahetakse sulle igasuguseid lisaülesandeid panna, aga see oleneb täitsa kohast ja töötajast. Aga ikka ei pane küll, kui see ei ole meie ülesanne. Aga väikses kohas jah, võib-olla selles mõttes, et kui sa tahad seal ikka jääda või olla. Et sul on pool raamatukogu kohta. Siis oled kas, seltsimajas, oled seal perenaine veel või võtad siis veel postipunkti. Need on väiksemad kohad, kus saab. Siis saab ikkagi teenistust eksju, rahalises mõttes ka. Kui sa töötad poole kohaga või täiskohaga ikkagi. Aga suuremas kohas küll. Meie küll ei võtnud postipunkti endale, aitäh selle peale.

Aga nad tahtsid tulla jah?

Muidugi tahtsid. Nad tahtsid seda igale poole siin panna. Küll apteeki, küll isegi muuseumist oli jutt. Ei raamatukogus jah, siin on nii tore. Eks ole! Aga meile tuleb ju topeltkoormus sellega. No andke andeks. Me ei võtnud isegi koolist neid õpikuid, me keeldusime, et me ei jõua. Meil on oma. Mina hakkan nüüd seda postipunkti siis võtma. Ega see siis niisama ei ole. Seal tuleb tööd ka ikka teha. Siis tekivad järjekorrad ja mida iganes. Siia maani on meil säilinud, hakkasime jah vastu. Postkontor on alles, ma ei tea, mis edasi saab.

Ja omavalitsus oli teie poolel selles küsimuses?

Omavalitsus oli algul, et tohutud rahad nüüd hakkavad tulema sealt Eesti Postist, aga siis ma tegin ikka vallavanemale selgeks, ma saatsin talle pika kirja. Punktide kaupa. Et see ei ole ikkagi raamatukogus võimalik. Sellepärast, et rahaline vastutus ja ruumid ja pakid ja mida iganes seal vaja on. Et nad ei mõtle ka alati. Nad mõtlevad, et raha hakkab sisse tulema. Aga mida see inimestele maksta... See oli nii tühine, ma tean, apteegile pakuti seal sada eurot vist selle eest, et nad teevad. Kui samas on postkontoris, postiljoni ma ei arvesta, töötajaid kaks. Kui nad ka saavad miinimumpalka, siis on see palju suurem raha kui meile oleks siis antud. Ma ei tea, see on nii nõme värk pehmelt väljendudes. Hakkasime vastu ja siia maani ei ole meil pandud. Ja me

ei võtagi. Siis juba tõesti hakkame vastu ja siis leidku keegi teine inimene siia. Vot. Siis läheme kandideerima mujale, kui on juba kõrgem haridus. Vot nii. Paremasse kohta.

Et postipunkt oleks lihtsalt lisakohustus.

Muidugi oleks. Ja mis lisakohustus. See on ikka suur töö seal taga. Neil on koolitused ja neil on dokumendid vaja täita ja lausa teevad vist paberi peal, ma ei saanudki aru. Et ei olegi isegi arvutis kõik asjad. Rahadega on ju tegemist ka. Seifid ja värgid. Kui palju tuleb ju postipakke praegu. See on ju hullumaja, mis tuleb, Hiinast või kust nad tulevad. Kus me need siis peame veel panema? Viskame oma riiulid välja ja paneme nende kapid ja pakid siia hunnikusse? Ei ole ju mõeldav. Raamatukogu ei ole selle jaoks. Vot.

Kas postipunkt mõnda uut lugejat ei võiks tuua?

Meile lugejaid juurde?

Näiteks.

Haha. See on nagu apteeki taheti panna. Et tuleb siis see ja võtab ostab postkaardi, tuleb paki järgi ja võtab siis ravimit ka. No ma ei usu, et see nüüd. Need samad inimesed, no palju meil neid inimesigi on. Käivad mõlemal pool. Seal on alati tegelt rahvast seal postkontoris. No võib-olla küll, üks-kaks inimest tuleks, kes ei ole võib-olla varem käinud raamatukogus, aga see on ikka tühine ma arvan. Palju seal ikka neid uusi lugejaid tuleb. Kes tahab tuleb niisamagi. Ei ei. Ma ei usu. Võib-olla mõnel pool.

A kui võtta üldisemalt sellised raamatutega mitteseotud teenused või sündmused. Millisel määral need sobivad raamatukogusse?

Neid sündmusi oleme ikka koguaeg teinud, üritusi ja asju. Tehakse ju igasuguseid. See oleneb kuidas kuskil on kujunenud. Kuidas on kujunenud töötajatel. Tehakse igasuguseid ringe ja koolitusi. Meil on põhiliselt raamatukoguüritusi, lastele, täiskasvanutele. Need on ikka olnud. On ka siin need õpibussid käinud ja need igasugused reisimuljeteõhtud ja igast temaatilised ütleme. Siin saab kõike teha, aga ma mõtlen, et ma ei tea, õmblusringi ma vist ikka ei hakkaks raamatukogus tegema. Kuskil pidi olema, et ise lähed, saad laenutada õmblusmasinat või neid käimiskeppe. Vot selle poolt ma nagu ei ole, ma ei tea. Et raamatukogu jääks, olgu ta haridus või olgu ta kultuuriasutus, aga spordiasutust, ma ei tea. See on kuidas kusagil on ja kui neil ei ole tõesti muud midagi, siis nagu teha väikses kohas või. Ma ei poolda.

Aga milleks sellised käimiskepid võivad üldse...?

Tallinna Keskraamatukogu on... kus neid laenutati neid käimiskeppe ja palle ja. Noh, kas see peab olema raamatukogus. Ma küll leian, et ei pea olema. Selleks on ju spordisaalid, selled on eraldi asutused. Neid peab ju ka muretsema ja ostma. Miks ma pean raamatu arvelt ostma mingid kepid siia või. Meil on muidugi, mis ma ütlen, kunstigalerii siin trepikojas. Selle jaoks on tehtud

projekt, et inimene tuleb ja saab kunstilise elamuse, muidu olid seinad paljad. Aga nende keppidega siin jännata. Siis hakka juba muretsema siia tõstekang või mingi asi veel, ma ei tea. Naljakas ju on. Raamatukogu jäägu ikka raamatukoguks ja. Siin muid üritusi saab teha ja sündmusi. Jah.

Ilmselt on siis kuskil mingi piir, millega raamatukogud võivad tegeleda.

No ma arvan küll. Et ikka igasuguseid asju ei ole mõtet. Siin saab muidugi teha ja olene ruumidest ja suuruselt. Mida iganes siin võib välja mõelda. Jäägu ta ikka raamatu ja õpikuga seotuks. Koolitused ja sellised asjad. Jah...

See piir võiks olla siis – seotud raamatutega.

Ma mõtlen jah, lugemise, raamatutega, õppimisega. See vaimuvara. Vaimuvalgus! Kehakultuur on ka kultuur, aga... Mõeldakse igasuguseid asju välja. Kas see toob siis nüüd lugejaid juurde, ma ei tea. Kepid toovad siis lugejaid juurde või? Või õmblusmasin. Piirduks sellega, mis on.

Või lausa pesumasin.

Või jah, pesumasin. Kusagil oli isegi juttu. No meil on näiteks siin dušinurk. (naer) Hakkaks välja rentima, eksle. Et kodutuid pesema või. Ma ei tea. Naljakas.

Kelle jaoks see dušinurk praegu on?

Praegu meil on renoveeritud koolimaja ja peab olema. Noh koristajale ja eks ma olen ise ka kasutanud kui on vaja. Koristajat meil ei ole eraldil, meil on teise töötaja tööülesannetes koristamine sees. Kui ta koristab hommikul ruumid, ta ei saa ju hommikul higisena laenutusleti taha asuda. Ega me ei tellinud, aga see peab vist olema, võib-olla euronõuded või ma ei tea. Ega ta paha ju ei ole. Oma töötajatele on ta ikka mõeldud, mitte külarahvale.

Aga kui külarahvale pakkuda?

No ma ei tea. See on jälle naljakas. Keda me siis valime siia, võib-olla teeme järjekorra. See on jälle lisatöö. See on naljakas, sellist asja ei hakka üldse mõtlema. Miks peab raamatukogusse igasugu asju välja mõtlema. Kas meil on vähe tööd või, et tahetakse siuksi asju. Kas me sellega propageerime siis raamatuid või raamatukogu, et me laseme inimesed duši alla. On ju naljakas? Misasja.

See oli hea tsitaat, selle ma panen töösse sisse.

(naerab) Sa võid igasuguseid asju sinna panna. Ma vaatan, et tehakse ka näiteks näitusi, Facebookis on näha seal. Tehakse käsitöönäitusi, riputatakse igale poole. Kui on võimalik, see on kunstiline elamus, heaküll. Et on käsitöönäitused ja asjad. Aga vahest ma mõtlen ka, et kas peab igasuguseid asju raamatukogus. Kusagil oli mingi lillevaaside näitus, tore on. Aga meil on trepigalerii, et kunsti ja fotonäitused on seinte peal. Aga kui siis riputatakse kõik kohad täis igasuguseid asju, kulinaid. See on jälle nii ja naa. See on kuidas traditsioonid on. Ma ei tea. Kui

on koht ja on inimestel huvi ja tuuakse võib ju kõike teha. Aga kõiki asju ei saa jälle lihtsalt ka. See on veel mõeldav, aga igasugused pesumasinad, ma ei tea. Hakkab see aeg täis saama või?

Aeg saab küll täis, aga küsimusi veel on.

(naerab) Küsimusi on veel palju rohkem, eks ole.

Kas maaraamatukogud peaksid ennast rohkem reklaamima?

Aga kellele me end siis reklaamime. Ega siia üle Eesti ei hakka inimesed tulema, ikka oma kodukohas ja noh...

[kõneaeg saab otsa, kõne katkeb, jätkame teine kord]

Ma loen ette su viimase vastuse: „[...]“. Kas nüüd oskad jätkata?

Mis ma ikka oskan. Eks need kohalikud on ikka kohalike jaoks. Muidugi ega kellelgi ei ole keelatud tulla, kui on... võib-olla ta saab siit mõne raamatu kätte, kõik on ju üle neti nähtav. Otsimootorid ja. Saab ju vaadata, et meil on ja. Aga üldiselt nad hangivad neid teavikuid oma raamatukogude kaudu ja eks need raamatukogud ise omavahel suhtleme. RVL ja. Ja anname teistele üle, et nad ei pea ise tulema. Võib-olla jah suuremasse kohta, ütleme meilt Jõhvi poole lähevad nad ise, sest sinna on asja, aga väiksemas kohas niimoodi keegi hakkab. Aga kusjuures on, siit lähematest valdatest küll käinud inimesed. Kui tee viib mööda ja nii edasi. Vot teil on olemas ja kas saaks teile lugejaks registreerida. Niimoodi on küll olnud. Aga kas selleks just reklaami on vaja teha. Ma ei ole selles kindel.

Kuidas saab raamatukogu uusi lugejaid?

Uusi lugejaid. Eks neid siis kasvab peale, ütleme lastest. Kust neid nii väga tuleb, elanikkond vananeb, inimesed liiguvad ära maakohast, ega neid ei saagi juurde nii eriti tulla. Ja inimesed käivad ju mujal tööl, nad saavad kätte võib-olla linnast kuskilt raamatuid. Ega me otseselt sellega ei tegele, et nüüd me kramplikult peame otsima endale lugejaid. Või peaks?

Ma ei tea.

Nõukaajal oli nii, et olid plaanid ja aruanded ja iga lugeja oli arvel. Nüüd ma leian, et seda ei ole vaja arvuliselt, kunstlikult tekitada, et neid lugejaid on nüüd nii hirmus palju. Võib-olla oleks vaja tõestada väiksemates kohtades, et raamatukogu on ikka vajalik, et näidata, et on ikka lugejaid ja tuleb juurde. Selles suhtes ma arvan, et neid nii väga ei tule. Kes loeb see loeb. Muidugi on nii küll, et võib-olla hakkavad pensionipõlves lugema, et ei ole aega töölkäijatel. Et kui tekib see aeg, ma olen täheldanud, et on vanemat kontingenti juurde tulnud. Aga noorematel ei ole kas aega või on neil võimalus hankida raamat ostmise teel endale koju või kuskilt mujalt. Võib-olla ma räägin mööda üldse su küsimusest, aga see on minu arvamus. Eks teised siis räägivad midagi muud. Aga jah, et mingit reklaami eriti teeme... omas kogukonnas me peame näitama, et me tegutseme, et meil on üritused. Et meid on vaja. Et ei ole ainult lugejate pärast.

Suhtlemise koht, kultuuriasutus, mida iganes. Meile nüüd pannakse. Meil on tasulised teenused, et ei pea ju kõik olema samal ajal lugejaid, on kasutajad. Neid ikka tuleb ja suvel liigub sellist võõrast rahvast ka, kuna meil on siin lähedal suvituspiirkond. Et jah nad tahavad oma asju võib-olla siin internetipunktis ajada ja ka lihtsalt mööda sõites, turistid, välismaalased, kui neil on vaja, siis nad astuvad siit läbi. Teeääres on silt „vaata maailma“, internetipunkti reklaam tegelikult.

Kas raamatukogud on kogukonnakeskused?

Ma arvan, et väikeses kohas jah, kindlasti. Aga kuna meie oleme siiski alevik, meil on neid asutusi erinevaid väga palju ja ma nagu ei väidaks küll, et raamatukogu on meie kogukonnakeskus. Ta on üks osa sellest. Meil on muuseum, rahvamaja, kool, gümnaasium. Meil on kirik. Meil on palju asutusi. Kes tegelevad kultuuriga või... inimesi on vähe, ega nad tahavad ju kõigest osa saada. Aga väikses kohas kindlasti, on võib-olla ainuke raamatukogu jäänud ja see ongi see külakeskus, kes on jäänud. Tehakse üritusi, muid asju.

On teil mingi koostöö ka teiste asutusega?

Kindlasti. Selles mõttes, et lasteaiaga on meil väga hea koostöö, muuseumiga, rahvamajaga, et ühisüritusi teha või midagi sellist. Vallaga on ka hea koostöö, loomulikult hehe. Ise ma olen koguduse liige. Peab olema. Me ei saa niimoodi omaette hoida, et oleme meie ja teie. Oleme ikka kõik. Ja kooliga. Oleme ise koolimajas ja ikka teeme koostööd.

Kas omavalitsuste ühinemine teid ka mõjutab?

Kes seda nüüd oskab öelda, aga meid võib-olla konkreetset mitte, sest me oleme ikkagi suurem koht ja niinimetatud tõmbekeskus. Et need väiksemad vallad, mis on siin ümberringi, nad võib-olla polegi. Pindala poolest nad pole väikesed, aga elanike poolest on nad väikesed. Meie oleme ka väike, aga meil on ikka kõik need struktuuriüksused olemas, mis peaksid olema. Võib-olla see puudutab jälle neid teisi valdu, kes võib-olla tulevad meie valla külge, aga ega me seda ei tea ka praegu, et kuidas hakkab olema. Võib-olla siis hakatakse küll vaatama, et kui mõnes vallas on mitu raamatukogu olnud, et siis pannaks kokku. Meil ei ole sellepärast hirmu, et me oleme vallas ainuke raamatukogu. Kus on neid siis juba kaks-kolm, siis võib küll olla niimoodi. Ei kujuta ette. Kas igal pool ongi mõtet, peab ikka uurima, kui on väike koht, kas siis poole kohaga või. Päril ära kaotada. Mina ei kaotaks, aga kes teab neid omavalitsusi. Seal ju kõik tahavad olla targemad meist, kes me sellega tegeleme. Jah.

Millest sa unistad oma raamatukogu juures?

Oi-oi-oi. Võib-olla need unistused on juba enamvähem kõik täidetud. On saanud korralikud renoveeritud ruumid, on saanud kujundada raamatukogu, meil on peetud sajas juubel siin ja nüüd ma saan ka kõrgema hariduse, võib-olla mul on siis kindlustunne parem edaspidise suhtes. Mida

siin ikka unistada, et raamatukogu ikka alles jääks. Võib-olla see on kõige suurem unistus. Et tulevad võib-olla ka mingid tehnilised lahendused, et polegi vaja raamatukogutöötajat. Kus aines meil oli juttu sellest, et inimesed hakkavad ise käima ja võtma. On mingisugused kaardisüsteemid. Aga kes neid siis korda paneb ja teeb? Keegi nagu ikkagi jääb kuskile. Suhtlemist enam siis ei ole. Et mine tea. Aga see ongi jah unistus, et jäägu raamatukogud ikka alles.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

Eks nad ikka peavad ajaga kaasas käima. Loomulikult. Aga noh, põhitöö jääb ikka samaks vist. Raamat on ikka raamat ja laenutamine, kuigi ta peab nüüd ikka programmis ja kõik see. Mida ta nii väga muutuma peaks, aga peaks ikka ajaga kaasas käima. Kui on uuendused, siis tuleb õppida ja areneda ja. Ei saa vanas ka koguaeg kinni hoida, et kunagi oli nii ja see peab nii jääma. Minu arvates raamatukogu on väga palju arenenud selle ajaga, kui mina tööle hakkasin. Ja see ongi huvitav olnud. Kõik need tehnilised vahendid ja mis siia on juurde tulnud kõik. Ikka niivõrd-kuivõrd.

See automatiseerimine ja need tehnilised uuendused on olnud positiivsed, mis siia maani on olnud?

On, jaa. Loomulikult.

Ainult, et kui läheks utoopiliseks, siis oleks liiga palju? Nagu et ei ole vaja raamatukoguhoidjat?

Jah, ei oska öelda. Võib-olla see areng läheb sinnamaani välja, et ei ole vaja. Võib-olla hoitakse ressursse kokku, kui leitakse, et see lahendus on õige. Ega siis meie käest nii väga ei küsita, kas sa tahad või ei taha. Sa pead kaasa minema ja siis ongi nii.

Kas koolitused on populaarsed maaraamatukoguhoidjate seas?

Kas sa seda eelmine kord juba ei küsinud?

Võib-olla küsisin.

Ma räägin, et meil ikka tehakse neid koolitusi ja kõik oleneb rahalistes vahenditest, kas saab ka kusagile kaugemale minna või. Me oleme ikka käinud pidevalt selles suveakadeemias. Vanasti ta oli Viljandis, nüüd ta on Tartus olnud, siis kui see kõik tuli üle Tartusse. Sätime nii, et kumb saab siis käia. Seal on ka lastetöötajal eraldi akadeemia. Mina nüüd ei ole käinud, sest tegelikult on need koolitused samad, mis me õpime ka. Samad lektorid ja kõik, aga. Aga ikka, siis on need suvelaagrid olemas, kus tehakse ja maakonnas on igakuiselt üks seminar või koolitus või õppepäev. Enamasti tulevad kõik kohale. Kindlasti on neid, kes alati ei saa, aga ma arvan küll, et on.

Ja kas neist võetakse ka õppust?

Eks ikka. Eks ikka võtame. Mis me muidu siis. Et kui ta on koolitus, siis midagi ikka sealt kõrva taha saab panna ja oma töös rakendada. Just praktilise poole pealt. Mina olen küll saanud. Kasvõi suveakadeemiast igasuguseid mõtteid, mida rakendada. Üritusi või näitusi teha. Erinevaid. Või ka neid praktilisi oskusi arvutiprogrammide ja selles suhtes. Ei, vajalik on.

Kas raamatukogul võiks olla Facebooki konto?

Miks ei võiks jah, siin on paljudel on, meil ei ole, sest meil on oma kodulehekülg. Seoses selle õppimisega ma ei ole ka sinna nii väga hakanud seda. Kellel on huvi, saab sealt kätte. Tihtipeale me anname ka oma üritustest teada valla kodulehel. Ja sealt keegi jälle paneb ka Facebooki üles, jagab siis neid. Sest vallal on endal küll Facebooki lehekülg. Et miks ta ei võiks siis, võiks ikka. Kellel on aega sellega tegeleda, see on lisatöö ka, et koguaeg jagada midagi. Aga ma vaatan, nad on päris aktiivsed, kellel on. Kui uusi raamatuid on jälle tulnud ja üritusi. Reklaam ikka kõik.

Kas ta on aeganõudev?

Eks ta on ikka mingi lisa. Võib-olla ta ei olegi nii. Kui me seda oma kodulehekülge, panem ka ise sinna kõiki asju. Tihtipeale sa pead selle ekstra ette võtma, aga ma ei usu, et ta nii väga on. Kõik sõltub, kuidas inimesel üldse töökoormus on. Kui on tegemist. Eks see ole igalühel erinev. Ju ta ikka niiväga ei ole ka. Kellel vaja ja soovi, see leiab selle aja. See oleneb mida väärtustada ja tähtsustada. Võtame järgmise küsimuse.

Mul ei ole enam.

Ei olegi. Meil läheb muidu väga pikaks. Ma ei tea, mis seal teised arvavad. Võib-olla nooremad inimesed arvavad teistmoodi, aga. Kuna mul on töökogemus ikka nii suur, siis ma võin siin võrrelda ja tuua. Aga just, töö on mitmekesine ja asi areneb ja seepärast ta on huvitav. Seepärast ma ei ole läinud kusagile mujale, et palgad on ju teada, mis raamatukogudes on. Pole suuremad asjad.

Aga töö on huvitav?

Aga töö on huvitav. Ja see missioonitunne. Ja kui töö meeldib, siis sa ei pane eriti rõhku, et ma peaks minema kusagile mujale, kus on suur palk. Et ma lihtsalt teen, et raha saada. See ei ole ka. Aga töö on meeldinud. Ei ole üksluine, areneb. Mis ma ikka oskan öelda, nüüd ma juba lobisen liiga palju.

Suur aitäh!

RK7

27. veebruar 2016. Intervjuu kestis 36 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~20 aastat, lugejaid ~350.

Missuguses hoones teie raamatukogu asub?

Raamatukogu asub RK7 valla keskses. Seal on vallamaja, huvikeskus ja palju teisi ruume.

Ja kooliraamatukogu on teil seal eraldi?

Kooli raamatukogu on RK7 kooli juures ja seal käin mina ka.

Kui kaua te olete selles raamatukogus töötanud?

199[...]st aastast alates.

Kui palju teil umbkaudu lugejaid on?

Kas ma pean täpselt ütlema?

Umbes.

Umbes 350.

Kui mõelda viie aasta tagusele ajale, mis on raamatukogus muutunud?

Kui kaugemale ajale, ma ei kuulnud.

Viie aasta tagusele.

Viis aastat. Nii.

Kas midagi on muutunud raamatukogus?

Lapsed on vähem lugema hakanud, täitsa kindel. Viie aasta taguse ajaga ei ole suurt midagi muutunud. Võib-olla seda ka mainiksin, et internetipunkti kasutatakse veidi vähem kui viis aastat tagasi, sest kõigil on omad nutiseadmed olemas. Igal väiksel lapsel ka nutiseade nina all. Pigem kasutatakse wifi võrku siin.

Teil on üks arvuti, kaks, kolm?

Minul on neli lugejaarvutit ja üks tööarvuti.

On ta siis [müra, salvestuse viga]

Enam lauaarvuteid ei olnud, aga ikkagi kasutati neid lauaarvuteid. Ja nüüd viie aasta jooksul on selline muutus toimunud, et inimesed kasutavad oma sülearvuteid, nutiseadmeid ja rohkem wifi võrku.

Varem, kes kasutasid, kas nad olid peamiselt lapsed?

Lapsed kasutasid ja täiskasvanud ka. Praegu kasutavad ka täiskasvanud, aga mitte nii palju.

Ühelt poolt raamatukogud muutuvad osana muutuvast maailmast, teiselt poolt ka vähemal või rohkemal määral raamatukoguhoidja aktiivsusest. Aga kui üldse rääkida raamatukogude muutumisest, millised mõtted pähe tulevad, millised teemad?

Ohh. [15 sekundit paus]. Oi. Selle üle ma oleksin pidanud eile hakkama juba mõtlema. Millised teemad. Raamatukogu on muutunud ka suures osas infokeskuseks. Toimub siin mitmesuguseid harivaid üritusi, kursuseid. Mitu aastat oli näiteks [...] keele õpiring, kus inimesed käisid koos ja oli üks vabatahtlik juhendaja, [...] keele filoloog, kes siis vestles meiega ja õpetas. Enne seda oli [...] keele õpiring. Mida veel nimetada.

Kui võib-olla üldisemalt võtta, mitte ainult teie raamatukogus.

Jah. Kuidas see küsimus kõlas, mul läks küsimus vahepeal meelest.

Millised mõtted tulevad, kui rääkida raamatukogude muutumisest.

Kas raamatukogud jäävad? Ja millisel määral nad jäävad. Kas paberraamat jääb või digiraamat ületab selle. Sellised mõtted.

Kas raamatute jäämine tekitab tõesti mure, et võib-olla kaovadki ära.

Tegelikult praegu küll väga ei muretse, sest üks peab teist täiendama. Minu arvamus on see, et digiraamat täiendab ainult paberraamatut ja vastupidi. Mõlemad ilmselt jäävad. Pärnis digiks see asi ei lähe. Ja siis üleüldises plaanis, kuna vallad ühinevad ja toimuvad igasugused muutused. Üleüldse, kui suur raamatukoguvõrk jääb. Kuhu jäävad raamatukogud, kus pannaks kinni. Praegu seoses selle valdade ühendamisega selline küsimus. Võib-olla tõesti siin ei oleks vaja raamatukogu. Kindlasti on vaja, aga kuna Pärnusse on [...] kilomeetrit, käigu siis inimesed Pärnu raamatukogus. Ei tea, kuidas see asi korraldatakse peale valdade ühendamist. Valdade ühendamine on praegu siuke lähim probleem.

Kas seal võib tõesti nii radikaalne olla, et lausa Pärnusse oleks vaja sõita inimestel.

Ei noh Pärnusse... no ei tea lihtsalt. Oleneb inimestest, kes seda asja teevad. Kuidas need mõtted pähe tulevad. Pärnu on natuke kaugel. [...] kilomeetrit on ikka kaugel. Mine sa tea.

Aga teie raamatukogu on ümbruskonnas pigem suurem või väike. Vallas on veel?

Vallas on veel väiksem. Vallas on kaks raamatukogu, teine raamatukogu on minust väiksem. Ja meie vahe on kümme kilomeetrit.

Temal see oht oleks pigem suurem?

Ei, ma usun, et see on nii halva, asub ikkagi nii kaugel Pärnu linnast ja igalt poolt asub kaugel ja liiklus on kehv. Et kui tekib, kui tekib selline probleem kumb nendest raamatukogudest sulgeda, siis ilmselt suletakse see [...] raamatukogu, sest see on nii [...] kui linnale lähemal. [...] raamatukogu see jääb ikka päris kaugele. Aga ma ei ütle, et nüüd hakatakse sulgema kohe, ärge seda kuhugile nii väga kirja pange. Mõnikord tekib selline mõte. Kuidas seda raamatukoguvõrku üldse korrastatakse. Ei ole ju selgeid plaane Kultuuriministeeriumil, mida teha.

Mainisite ka, et infokeskuseks on raamatukogu saanud. Kas see tähendabki keelekursusi või veel midagi?

Tähendab, inimene tuleb siia igasuguste muredega. No tulebki teavet saada. Ja siis vanemad inimesed soovivad abi ka interneti või arvuti kasutamisel ja mitmesuguste e-riigi toimingute tegemisel. Siis kui on tuludeklaratsioonide esitamise aeg, siis soovitakse ka abi. Siis käisid inimesed hästi palju. Õpilased käivad referaatide ja igasuguste uurimistööde jaoks materjali otsimas ja.

Kas raamatukogu võib kutsuda ka kogukonnakeskuseks?

Jaa, jaa, loomulikult. Mida väiksem paik, küla, seda tähtsam osa on raamatukogul kui kogukonnakeskusel, kus koos käiakse mõtteid vahetamas ja.

Raamatukogude koostöö teiste ümbruskonna asutustega. Milline see võiks olla või milline ta on?

Ilma koostööta on väga raske üksinda toimetada. Koostöö näiteks noortekeskusega on esimene asi, mis pähe tuleb. Noortekeskus on meiega ühes majas ja see on igapäevane koostöö, et lapsed käivad siin raamatukogus. Oleme teinud ühisüritusi, näiteks kirjanduslikku karnevali. Seda üksinda on raske teha. Koos noortekeskuse juhiga laabus asi väga hästi. Siis muidugi kooliga on tihe koostöö. Kuidas neid lugejaid ikka kasvatada, kui mitte lapsepõlvest saati. Kui õpetajad on sellised vastutulelikud, et lubavad teha mõne tunni ajal raamatukoguüritusi, siis see tuleb väga kasuks. Või tulevad siis suuremale üritusele koos lastega siia. Või üleüldse tulevad koos lastega raamatukokku. Et koostöö kooliga on väga tähtis. Koostöö vallaga peab olema hea. Vallast sõltub raamatukogu käekäik. Ja koostöö huvikeskuse juhiga. Tema on see, kes aitab veidi suuremaid üritusi korraldada. Annab oma ruumi ja aitab selles mõttes. Siis koostöö pensionäride klubiga. See on ka, et kutsuvad aeg-ajalt oma õhtuid või õigemini hommikuid sisustama. Vot sellised koostööd.

Ja nii leiab ka lugejaid juurde?

Ja nii leiab lugejaid ka.

Justkui reklaam raamatukogule.

Jah, just. Ka siis kui raamatukoguhoidja räägib näiteks pensionärideklubile reisijuttu, aga sinna siis annab ka kirjandust alati pikkida.

Koostöö vallaga, mida see endast kujutab?

Koostöö vallaga?

Hea läbisaamine.

Hea läbisaamine vallaga, sellest sõltub ju raamatute raha ja kõik. Ongi nii.

Teie saate hästi vallaga läbi, omavalitsusega?

Jaa, jaa. Ainult kiidusõnad.

On teil midagi, mida tahaksite lähiajal oma raamatukogus muuta?

Tähendab, kas materiaalses osas või, mis osas.

Võib-olla ainult unistuste osas. Mida ei teegi päriselt, aga lihtsalt, mis meeldiks, et oleks teisiti.

Mis oleks teisiti. Unistuste mõttes. Unistus on ikka see, et lapsed rohkem loeksid. See on selline üleüldine unistus. Et kuidas lapsi lugema saada. See on praegu põhiline probleem.

Kas neile e-raamat võiks huvi pakkuda?

Palun korrake küsimust.

Kas lastele e-raamat võiks huvi pakkuda?

Mõni raamat?

E-RAAMAT.

Aa, e-raamat. Mul on e-luger täiesti olemas. Kohapeal kasutamiseks. Mida ma olen lastele ka tutvustanud. Tegelikult võib öelda seda, et enamuse lapsi lõpuks ikkagi võtab paberraamatu parem. Natuke aega näpivad, siis loevad. Vahva asi, saab valgustust ja kirjasuurst muuta, saab teki alla lugeda. Aga siiski enamuse on paberraamatu poolt.

On siis e-raamatul mingid puudused, mida saaks paremaks teha või üldse see asi ei lähegi ilmselt peale?

Ilmselt raamatut on ikkagi harjumuspärasem käes hoida, mugavam. Luger minu meelest on asja eest reisidel. Minu raamatukogus on vähe võõrkeelset kirjandust. Seal on ju lugematu hulk võõrkeelset kirjandust e-lugeriga vaadatav. Tal on oma otstarve muidugi. Aga et e-raamat praegu võidukäigule pääseks, seda ma ei usu ka.

Teie ise olete kasutusele võtnud teatud võimalused?

Luger ongi inimestele tutvustamiseks, et millised on kaasaegsed igasugused tehnikavidinad ja vahendid. Inimene ise otsustab, kas ta tahab endale päris e-lugurit muretseda. Lastele ka samamoodi tutvustan. Koolis on ka raamatukogutunnid. Näiteks e-raamatukogu osas. Hea, kui on kohe näidata seda lugurit. Aga muidugi paar päeva tagasi üks noormees luges e-lugurist Tasujat, kuna Tasuja raamatukogud olid otsa saanud raamatukogust ja siis ta kasutas e-lugurit.

Luges kõik läbi?

Ei lugenud. Kõike ei lugenud. Ütles, et läheb koju. Ja kuna Tasuja on tasuta allalaaditav, siis ta saab seda igast oma nutiseadmest või arvutist lugeda.

On teil palju küsimusi, mul tuli lugeja.

Kas ma ootan või võib-olla helistan tagasi viie minuti pärast.

Helistage kümne minuti pärast.

Aitäh, helistan kümne pärast.

Jätkame. Teie raamatukogul on Facebook? Kuidas see oma rolli täidab?

Facebook on väga hea kiire informatsiooni edastamiseks. Peab ütlema seda ka, et kuna noored on ka Facebookis, siis nad võtavad ühendust just Facebooki kaudu raamatukoguga. Küsivad, kas sul seda raamatut on või palun pikenda. See on väga hea kanal.

Suhtlus seal ei ole ilmselt ka nii ametlik, kui ta oleks e-mailis.

Jaa, täpselt. Sealt tulevadki kõik need naerunäod ja sellised asjad. Facebooki vaadatakse palju. Ka need, kes raamatukogu blogi – selleks tuleb ju eraldi minna vaatama – igasugust huvitavat informatsiooni tuleb ju inimestele uksest ja aknast. Kui vaja ei ole, siis raamatukogu blogi just eraldi vaatama ei minda, aga Facebook tuleb ju kohe kätte.

Jaa. Kasutajad peamiselt noored?

Ei, väga erinevas vanuses inimesed. Kiire informatsiooni edastamiseks väga hea kanal.

Facebooki konto pidamine pigem säästab aega?

Facebooki konto pidamine. Kui midagi toimub, siis tuleb kohe sinna kirja panna, kui mõte tuleb. Siis ei võta aega. Kui jätta see asi, üritus, teada kirja panemata, siis takkajärgi enam ei jõua. Facebookitamine ei võta palju aega.

Peale suhtluse, mis seal veel teha saab?

Uutest raamatutest, üritustele kutsuda inimesi. Meelde tuletada igasuguseid asju. Igasugust raamatukogutegevust kajastada jooksvalt, kiiresti.

Sinna saab panna viiteid ka blogile?

Jah, viide blogisse ja blogis on viide Facebooki.

Kaua konto juba on teil?

Raamatukogu Facebook on päris mitu aastat. Praegu ei oskagi peast öelda. Kolm aastat kindlasti.

Midagi negatiivset sellega seos ka?

Ei ole juhtunud midagi negatiivset. Mingeid lolluseid ka sinna kirjutatud ei ole.

Saab seal ka võlglasi üles otsida?

Facebook on tänuväärne koht, kust võlglasi leida.

Ja nii teete?

Ma olen teinud.

Inimesi see ei pahanda?

Ei ole pahandatud minu peale. Pigem annab ju teha niimoodi, et ma ei pääse enam Facebooki kontole.

Tore. Küsin, kuidas suhtuvad Teie arvates maaraamatukoguhoidjad muudatustesse, uutesse asjadesse üldiselt?

Uutesse asjadesse? Või kuidas te küsisite?

Uutesse asjadesse jah, raamatukogudes.

Mina teiste kohta ei tea midagi öelda. Aga ma võin enda kohta öelda, et tuleb ikka ajaga kaasas käia. Minule näiteks see aeg väga meeldis, kui tulid arvutid raamatukokku. Oli tõesti midagi uut ja huvitavat ja sai ennast täiendada sel alal. Ju ikka tuleb uuendustega kaasa minna jah.

Kas raamatukogutöö saab veel mingil moel automatiseerida nagu ta arvutite tulekul tegi.

Kas see oleks hea, kui ta muutuks automaatsemaks?

Ei oska öelda, et mida veel oleks vaja raamatukokku. Päris seda teed pidi ka ei taha minna, nagu on Soomes iseteenindavad raamatukogud. Inimene läheb sisse nagu pangakaardiga, läheb sisse, võtab raamatu, ise laenutab endale, tuleb välja. See ka päris õige ei ole.

Millest seal puudu jääb? Kontaktist inimeste vahel?

Jah. Ikkagi inimestevaheline kontakt. Maal on ikkagi suhtlemispaik.

Et käia ajaga kaasas. Kas on tunda mingit survet, et on vaja pidevalt ennast arendada, pidevalt midagi teha teisiti või.

Jah. Ennast arendama peab. Survet nagu ei tunne, aga ise tahaks ju areneda. Sellist asja küll ei ole, et peab ennast sundima. Ikka tahaks, täitsa vabal tahtel arendada.

Kas raamatukogul on vaja muutuda mingitmoodi?

No ikka, jah. Ikka tuleb ajaga kaasas käia. Konkreetselt praegu ei oskagi öelda, mis osas. Aga eks elu näitab, et kuidas ja kuidas mingi asi toimima hakkab. Ikka raamatukogu peab uuendustega kaasas käima.

Aga millisel määral sobivad raamatukogudesse sellised, ütleme asjad või teenused, mis ei olegi nii väga raamatute või lugemisega seotud?

Oleneb teenusest.

Nii.

Praegu on ju päevakorras just postkontorite sulgemine. Siis on mõnes raamatukogus nagu postiteenus. Minul nagu andmed puuduvad, kuidas see seal toimib. Või kuidas see korraldatud on. Selle kohta ei oska midagi öelda. Tõesti oleneb sellest paigast ja oleneb teenusest. Mõned aastad tagasi oli ka pesupesemisteenus. No kui on selline paik, et tõesti pole rahval kusagil pesu pesta, miks ka mitte. Tõesti oleneb selle paikkonna vajadustest. Iga asi päris raamatukokku vist ei kõlba, aga.

Kas kuskil võib siis olla mingi piir ka?

Jaa, loomulikult. Ikka piir peab olema. Üks raamatukoguhoidja ei peaks kõiki teenuseid osutama.

Teisalt jälle ütlesite, et kui on vaja kohalikel, siis tuleb neile vastu tulla.

Tuleb jah vastu tulla, siis pole midagi teha.

Olgu see siis pesumasin või postipunkt.

Jah, täpselt.

Teie vallas ei ole tahtnud postipunkt niimoodi tulla?

Tahtis küll tulla, aga vald siis pani käe ette. Postipunkt asub nüüd kaupluses.

Ahah, et kauplusesse läks.

Seal on ikkagi rahadega tegemist. Siis tuleb ka raamatukogus teha ümberkorraldusi, kasvõi rahakapp muretseda.

Mõned raamatukogud laenutavad spordivahendeid. Kuidas see tundub?

Hästi. Kui mul oleks spordivahendid, siis ma ka laenutaksin.

Aga miks raamatukogu?

See oleneb jälle paigast. Kui ei ole mujalt saada, miks ka mitte laenutada spordivahendeid ja igasugu muid asju. Tähendab, see nagu muudab raamatukogu ka atraktiivsemaks. Tõstab populaarsust. Spordivahendeid tulevad võib-olla ka need poisid laenutama raamatukokku, kes muidu kunagi ei tuleks raamatukokku. Tõstab nagu populaarsust ka.

Kas neid, kes võtaksid spordivahendi, kas neid saaks ka raamatu juurde siis meelitada?

See oleneb täiesti inimesest. Mõnda võib-olla ei meelita ühegi asjaga enam raamatu juurde. Mine sa tea, võib-olla tõesti.

Väikest lootust annab?

Väikest lootust annab jah. Vähemalt astub inimene raamatukogu uksestki sisse selle kõnnikepi järgi.

Aga samas see ei ole üldse seotud lugemisega?

Jah. Ei ole, aga. Mina selliste teenuste vastu küll ei ole.

Aga milliste vastu olete?

Võib-olla siiski pesumasin või pesu pesemine või sedasorti teenuste vastu. Või ma ei tea, ma ei oskagi praegu öelda. Kui siin oleks vaja, võib-olla tõesti tuleksin inimestele vastu. Ma ei ole millegi vastu.

Aga selles mõttes, et ruumi on?

Ei pesuruumi küll ei ole.

Aga sellist ruumi, kuhu põhimõtteliselt mahuks. Et liiga kitsaks ei läheks?

Pesumasin ei mahu ja siin on välistatud ka, meil on siin majas suisa saun. Kui ma oma mätta otsast vaataksin. Pole vajadust.

Missuguseid üritusi te olete veel korraldanud? Alguses natuke rääkisite.

Räägin siis eelmise aasta üritustest. Eelmisel aastal oli [...] raamatu põhjal stiilipidu-disko lastele. See kukkus päris hästi välja. Lapsed olid kostüümidega vaeva näinud. Ise organiseerisid disko ja kõik värvusmuusika ja kõik oli viimse peal. Mul oli väga hea meel. Vanasti nimetati seda kirjanduslikuks karnevaliks, aga kes siis nüüd niimoodi nimetab. Stiilipidu-disko.

Kirjanduslik stiilipidu-disko. Siis on ettelugemispäeval tegime suure kooslugemise algklassidega, et Pipi Pikksuka juubeli puhul lugesime, lapsed lugesid järjest Pipi raamatut. Siis oli ettekanne Pipi Pikksukast, muusikat ja liikumist ja parimad lugejad said autasustatud. Siis otsisime Spunki. Lapsed meisterdasid Spungid ja parimad said auhinnad. Pensionäridele tegin reisijutuhommiku [...]. Siis koos käis [...] keele õpiring igal [...]. Mis mul veel meelde tuleb. Siis toimusid raamatukogutunnid koolis. Noorsookirjanduse tutvustus viiendast kuni üheksanda klassini klasside kaupu. Uuem noorsookirjandus. Tähistasime Põhjamaade raamatukogunädalat nädal aega. Ettelugemine küünlavalgel. Hommikuhämaruses. See oli ka algklassidele. Siis vaatasime filmi ka. See oli [...]teemaline üritus. Mõtlen, mis meil veel oli. Siis oli osadele klassidele e-raamatukogu tund. Ma praegu rohkem ei nimeta, mul ei tule meelde.

Te teete palju igatahes, mulle paistab nii.

Nojah, tänu sellele, et ma käin ka koolis. Siis lapsed on käepärast, siis saabki teha.

Raamatukogus süüa-juua, kas selline asi sobib.

Süüa-juua, tähendab, et inimene võtab ise kaasa või. Või peaks tegema?

Jah, võtab ise.

Võib ikka süüa, miks ka mitte.

Aga raamatukokku kohviautomaat paigutada?

See oleks väga teretulnud. Kui inimene saab ka tassi kohvi. Mul veekeedukann on siin. Kui keegi teed soovib. Kohvi ma päris ei saa teha. Pätikohvi, seda ma ei hakka inimestele pakkuma. Teed küll soovijatele. Ei midagi selle vastu ei ole. Kui just rasvapiirukat ei söö ja samal ajal raamatut ei saa, miks ka mitte.

Mõndadel on vastupidine arvamus.

Aa, et ei tohiks.

Mõndade arvates kohe sugugi ei sobi.

Kui on olemas laud ja inimene küsib, kas ta tohib oma saia süüa, mis ma ikka keelan.

See ilmselt ei ole nii levinud asi, et kõik kohe tuleksid sööma.

Ei see ei ole levinud asi ja isegi lapsed suurt ei söö. Ma ei luba arvuti taga süüa. Laua taga, siis võib ikka. Teed ja saia süüa, miks mitte. Kohviautomaat oleks küll hea. Pakud inimesele ka tassi kohvi raamatu kõrvale.

Aga selline asi nagu tagastuskast.

Mul on olemas.

Töötab hästi?

Väga hästi. See on üks parimaid asju, mis ma olen raamatukogule muretsenud viimasel ajal. Ta hakkas kohe tööle esimesest päevast. Siis tõid pikaajalised võlglased raamatud ära sinna kasti ja ikka iga päev võtan mõne raamatu välja. Töötab.

Neid tuuakse siis sellel ajal kui Raamatukogu on kinni?

Jaa. See inimestele ka meeldib. Mõni sõidab varahommikul tööle ja sõidab siit mööda ja siis viskab raamatud kasti. Väga hea.

Ta on spetsiaalne kast, kuidagi kaitstud mingitmoodi?

Ei ole, see on siuke suur-suur postkast. Aga see on piisav selle maaraamatukogu jaoks.

Mul said küsimused otsa, mul ei olegi midagi enam tegelikult küsida.

Ahah. Väga hea!

Kui teil juhuslikult ei jäänud midagi kripeldama?

Ei minul ei jäänud midagi kripeldama. Ainult kripeldama jäi see, et kohe ei oska mõnele küsimusele kiiresti vastata, ei tule meelde.

Ma võin uuesti helistada.

Ei, aitäh! Aga jõudu teile!

Aitäh!

RK8

1.märts 2016. Intervjuu kestis 38 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~5 aastat, lugejaid ~200.

[Olime juba viis minutit rääkinud, kui selgus, et programm ei salvesta]

Mulle tundub, et ma sain nüüd tööle. Tuleb üle rääkida. Te olete töötanud raamatukogus [~5] aastat.

Jah.

Lugejaid on ligikaudu 150.

[~200].

[~200]. Ja teie raamatukogu asub koolimajas.

Kooli ja lasteaiaga ühe katuse all.

Küsin jälle selle küsimuse, et mis on teisti teie raamatukogus võrreldes viie aasta taguse ajaga.

Teisti, mis muutunud on. Muutunud on see, et siin on postipunkt. See on võib-olla kõige suurem muutus. Siis on muutunud see, et raamatukogu on hakanud rohkem muutuma kogukonnakeskuseks. Ma teen koostööd ka külaseltsiga, kes käib siin üritusi korraldamas. Põhimõtteliselt on ta nagu avatud ka teistele korraldamiseks. Et kes nagu soovib üritusi korraldada. Siis on muutunud see, et siin on ka teenuseid rohkem. Skanneerimisvõimalus on olemas. Tehnika on paranenud. Siis käib siin kohalik elektriteenuse pakkuja arveid kokku korjamas.

Kuidas see välja näeb?

See näeb niimoodi välja, et lihtsalt tuleb üks inimene, kes kordab kohalikelt inimestele elektriraha, kes tahavad sularahas maksta. [...] Ta kasutab raamatukogu ruume selleks. Siis on võib-olla raamatukogu võib-olla rohkem nähtavaks muutunud ka läbi internetiteenuste. Raamatukogul on Facebooki lehekülg, mida ei olnud viis aastat tagasi.

Mida Facebookis teha saab?

Raamatukogu saab jagada informatsiooni mitte ainult oma raamatukogu kohta ja üldse külakogukonna informatsiooni ja üldse raamatukogundust puudutavad informatsiooni, mis võiks inimestele huvi pakkuda.

Nii vanadele kui noortele.

Nii vanadele kui noortele. Ka vanad inimesed hakkavad üha rohkem Facebookiga liituma. Siis on arvutiõpet. Ka arvutit olen hakanud õpetama huvilistele, kes soovivad. Neid on muidugi vähe, kes julgevad, aga esimene õpilane on olemas.

Personaalselt?

Personaalselt. Kui inimene tuleb, ta ei ole üldse arvutiga tegelenud, siis hakkab Ast ja Bst õpetamisega.

Facebookist veel. Saab seal inimestega ühendust ka võtta? Näiteks võlglasti otsida.

Põhimõtteliselt saab küll, aga neid võlglasti ma hakkab ikka siis otsima, kui nad väga pikalt on võlgu. Aga põhimõtteliselt on võimalik küll.

Kas Facebook on pigem aja kulu või ta isegi säästab aega?

Kulu ta nüüd ka ei ole. Maaraamatukogus ei ole nii öelda sellist sisulist tööd väga palju. On ja ei ole ka.

Teised on maininud, kellel ei ole, et nad ei taha seda, sest see võib olla ajakulu.

Sellepärast, et nad ei ole sellega kokku puutunud, nad ei tea.

Nii see tundub. Just raamatukogu on teie vallas kogukonnakeskus?

Praegusel juhul on jah. Sest siin ei ole rohkem selliseid kohti kuhu inimestel minna. Siin on olnud küll kunagi rahvamaja ja kõik. Aga need on kõik lõpetanud tegevuse.

Teil on ka postipunkt?

Jaa.

Millal see tuli?

Postipunkt on siin olnud nüüd äkki kolmas aasta.

Ja teie olete sellega rahul?

Mina olen rahul sellega jah.

Miks?

Miks ma olen rahul, sest siis leiavad ka sellised inimesed tee raamatukokku, kes ei tule raamatute pärast üksinda. Nii mõnigi on mõelnud, et võtaks siis mõne raamatu ka, et olen kunagi ammu lugenud, aga vahepeal nii-öelda viitsinud tulla ja siis ongi hakanud käima ka raamatuid laenutamas. Minu meelest postipunkt sobib raamatukokku. See ei sega raamatukogu tööd küll mitte.

Kas te arvasite nii ka kohe alguses?

Kohe alguses... Tähendab, et mingit vastumeelsust mul küll ei olnud. Siin pakuti ka alguses kauplusele, kauplus ütles ära. Ma ütlesin kohe esimese pakkumise peale „jah“, ma ei mõelnud pikalt üldse. Juba sellepärast ka, mõeldes üldse külaelu tulevikule. Rahvas kolib ära, inimesi jääb vähemaks. Siis mine tea, ühel päeval öeldakse, vallavalitsus peab raamatukogu üleval ja ta vaatab, et rahvast käib siin nii vähe, kas teil ongi siin tarvis tervet kohta, teeme teile ainult pool töökohta. Kõik on ju võimalik tänapäeval. Ma võtsin ta juba sellepärast pakkumise vastu, et

oleks midagi veel peale raamatute ja raamatukogu. Ja ka külaelanike seisukohalt on inimestel väga hea pakke välja võtta, sest põhiline teenus ongi pakkide ulatamine inimesele.

Aga laiemalt, et õigustada ka raamatukogu olemasolu?

Jah, kui nii öelda. Minu teeninduspiirkonnas on seitsesada elanikku, aga kui raamatukogu kasutab neist maksimaalselt [~200], siis on tegelikult lugejahölve väga väike. Paraku ei ole kõik inimesed raamatulugejad ja lugejad on ikkagi vanemad inimesed.

Ja ruumi oli teil piisavalt, et postipunkt. Kui palju see ruumi võtab?

Ruumi ta ei võtagi. Ta võtab ainult. Post on paigaldanud siia ühe väikese riiuli ja see ongi kogu ruum. Muidugi pakkide jaoks ka natuke ruumi.

Aga natukene, te ütlete.

Jah. Tegelikult ongi, et kui inimesed tulevad postipunkti, siis inimesed küsivad, et kus see punkt siin on. Ta ruumi nagu ei võta jah eriti palju.

Kas on veel midagi, mida tahaksite oma raamatukogus muuta?

Mul on plaanis teha siia üks ajaloonurgake, kolhoosi ajalugu. Mul on natuke materjali, et raamatukogu kannaks ka kogukonna ajaloo talletaja rolli. See on ka mõttes.

Aga kui küsida nii, et millest te unistate oma raamatukogu puhul? Kuidas teile meeldiks, mis teile meeldiks?

Mulle ikka meeldiks, kui siin rahvast käiks koguaeg. Et see ei oleks lihtsalt vaikne kohakene, kus peaks nii väga sosinal rääkima ja kikivarvul astuma. Et see oleks koht kus inimesed käiksid rõõmuga. Ma ei saa öelda, et see praegu päris nii ei ole. On kindlasti inimesi, kellele siin väga meeldib käia.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

Minu meelest on küll vaja, kui me võtame maaraamatukogude seisukohast. Linnaraamatukogud tegelikult on juba väga palju muutunud. Minu meelest on küll vaja muutuda. Ei saa enam olla nii, et raamatukogu on ainult selline püha koht. [Hiljuti] tegin mina ka sellist analoogset uurimistööd, sest ma lõpetasin Tartu Ülikooli raamatukogunduse erialal. Siis ma ka küsitlesin inimesi, aga ma küsitlesin läbi teenuste. Ma tegin kirjaliku, läbi interneti küsitluse. Mulle oli üks kirjutanud üks, et raamatukogu on püha tempel ja mina seal preestrinna. Sellisena ma raamatukogu küll ei näe. Raamatukogu peaks muutuma ikka selliseks, et ta peaks märkama oma kogukonnas toimuvat ja vastavalt sellele muutuma, oma kogukonna vajadustele.

Ja millised konkreetsed teemad teile pähe tulevad, kui rääkida muutumisest?

See on ikkagi, ütleme. Mina näen seda siin oma kogukonnakeskusena. Ta ikkagi rohkem oleks selline, kus toimuvad mingisugused üritused. Tantsupidu siin ei saa korraldada, aga mingeid

kohtumisõhtuid mingite inimestega või ka tõesti võib olla ka selline koht, kus lapsed käivad sünnipäeva pidamas.

Kuidas teised maaraamatukoguhoidjad teie arvates muutustesse suhtuvad?

Minu arvates nad praegult ei ole väga valmis muutuma. Kui ma vaatan oma maakonna ... Tähendab ma ei tea, kas nad muutuvad või ei muutu selle pärast, et ka neid kes on ennast internetis nähtavaks teinud, neid ei ole ka väga palju. Meil siin maakonnas ei ole väga palju raamatukogusid, kes on ka Facebooki jõudnud. Sa ju näed neid üritusi, mis korraldatakse läbi teiste veebilehtede, muidu neist ju teada ei saakski. Siis ma ütleks, et see muutumine on ikkagi väga selline vaevaline. Võib-olla mõni arvab, et ei peagi muutuma, ma ei oska öelda.

Millisel see veel väljendub peale Facebooki?

Raamatukogudes töötavad tegelikult vanemad inimesed. Mina olen ka vanem inimene, ma ei ole noor inimene. Aga võib-olla ikkagi kardetakse muutusi. Et aastakümneid on nii olnud, et ta peaks nii ka edasi olema. Ma ei oska seda öelda, milles ta veel võiks väljenduda.

Aga muutumine just teie arvates peamiselt paistab olema kogukonnaga arvestamine, kogukonda sobimine?

Jah.

Kas teie raamatukogu mõjutab kuidagi ka võimalik omavalitsuste ühinemine? [Tere!] Teile tuli vist lugeja.

Ei, üks väike laps tuli. Mul on siin kooliga üks avatud ja lapsed saavad siin vahetundide ajal ka käia. Ma ei oska ka öelda. Kui tuleb mingi suurem vald, mida vald arvab. Sellepärast ma arvangi, et tuleb midagi lisaks raamatutele ka välja mõelda, lisaks raamatu laenutamise teenusele. Et ta õigustaks ennast rohkem omavalitsuse silmis. Et omavalitsus ei vaataks, et raamatukogu ongi nii vaikne koht, et siin käib nii vähe inimesi, et paneme ta kinni või teeme tõesti poolikuks töökohaks. Selliseid juhuseid on ka olnud. Raamatukoguhoidjal on pool töökohta, käib mingi osalise ajaga tööl ja ongi kogu lugu. Siin vallas ka pandi üks raamatukogu kinni. Ka võib-olla kolm aastat tagasi. See oli ka hästi väikene koht. Hästi vähe külasid oli seal taga. Tegelikult nii-öelda siis oli meil neli raamatukogu kokku ja meie kolme raamatukogu töötajad käisime kuus korra igaüks testimas seda, kui palju rahvast käib. Ja tegelikult seal ei käinudki inimesi. Põhimõtteliselt raamatukoguprogramm kannatab kõike. Sa võid sinna ka panna nii-öelda selliseid mängulkäijaid. Võid lihtsalt sinna külastusi märkida, siis näitad, et seal on palju külastajaid käinud. Programm kannatab ka petmist.

Ei tea, kas nii tehakse ka?

Aga nii tehti jah.

Vahi! Aga millisel määral sobivad raamatukogusse teenused, mis ei ole otseselt raamatutega seotud?

Minu meelest on igal asjal muidugi piirid, aga ikka sobivad. On ju teada, et kusagil pandi pesumaja sinna raamatukogu juurde. Mina arvan, et raamatukoguhoidja konkreetselt seda pesu ei pese. Lihtsalt mingi ruum on, kus tema keerab ust lukust lahti ja paneb pärast lukku. Miks ta siis ei sobi, sobib küll siis ju. Ikkagi jah, sõltub sellest, mida kogukond vajab, mida inimesed vajavad. Ei saa ühtegi teenust välja mõelda, kui ei ole enne ka uuringut tehtud, kui ei ole enne uuritud, kas see üldse on ka vajalik antud kohta.

Mainisite, et kuskil võiks olla piir, aga huvitav kus.

Tähendab, et ... Huvitav, kus, on ka raske öelda. See on ka, kuidas keegi tunneb ise. Tegelikult ei saa ju inimesele ühtegi sellist teenust kaela suruda, mis talle ei sobi või millega ta arvab, et ta hakkama ei saa. Ma ei tea, mingi apteegipunktiga ma ei saa hakkama ilmselt. Ma ei saa inimesi nõustada tervisealal. Kui ta ikka väga valdkondi liiga palju tuleb juurde, siis võib-olla ma ikkagi jään hätta. Ütleme, et see postiteema on ka konkreetselt teine valdkond ja eeldab ka ikka natuke teise valdkonna teadmisi. Mina olin neid nüüd valmis õppima, aga ma ei tea, kas ma oleksin valmis, kui mulle tuleks pakkumine, et teeme siia ühe apteegileti. Et see sõltub. Võib-olla isegi oleksin.

On mingi surve ka raamatukoguhoidjatel kuidagi käia ajaga kaasas või seda otseselt ei ole?

Otseselt nagu ei ole, aga mina ise tunnen küll, et ma tahaksin rohkem olla kursis sellega, no ütleme igasugu tehnikavõimalustega, siis nutimaailmaga. Ütleme ka selle arvutimaailmaga. Et ma ikkagi uurin uusi asju. Et ma ise rumal ei oleks.

Et justkui ise tunned mingit survet?

Ise tunnen küll, et ma tahaksin käia ajaga kaasas, et ma ei oleks oluliselt rumalam kui siin noored, lapsed on nagunii targemad.

Aga e-raamat, mida arvate?

Kellele see sobib, siis see võib muidugi olla. Mina isiklikult eelistan ikkagi paberkandjal raamatut ja lehte keerata. Aga muidugi. Kellel on see nagu sobivam variant, siis miks mitte.

Aga enda raamatukogu lugejad. Kas neile võiks see pakkuda huvi või mitte?

Praegult kuna lugejad enamuses on 50+, siis ma ei ole küll kohanud ühtegi, kes oleks öelnud, et ma tahaks nii väga e-raamatut lugeda.

Ja kui oleks luger raamatukogus, ta seisaks?

Ma arvan küll jah. Ütleme nüüd seda arvutiõpet ma olen välja pakkunud tõesti niimoodi, et ma olen valla lehte kuulutuse saatnud. Siis reklaamin seda siin raamatukogu uksele. Ja ka personaalselt ütlen. Kes ka laseb mul mingi asja internetis ära teha, siis ma ütlen, et tule ma

õpetan sulle. Aga tegelikult neid inimesi, kes tahaks tulla. Küsimas on käinud küll mitmed, aga reaalselt on kohale tulnud küll praegult üks ainukene. Inimesed kardavad. Vanemad inimesed kardavad uusi asju.

Kuidas saaks üks maaraamatukogu endale uusi lugejaid?

Ma arvan, tuleb ikkagi ka internetis ennast hästi nähtavaks teha. Minul on sellel aastal tulnud ka päris selliseid uusi inimesi juurde, kes enne raamatukogus käinud ei ole. Aga need on ka siia kolinud. Aga kust nad seda ikka muidu teavad, kui sa ei tee ennast nähtavaks. Ja ei anna teada, et sa oled olemas. Ka kaupluse juures olev teadetetahvel on selline koht, mida inimesed vaatavad. Kõik, mis toimub, tuleb hästi nähtavaks teha igale poole. Ka valla veebilehele.

Reklaam siis?

Ikka reklaam siis. Ka suust suhu reklaam.

Igas kanalis?

Igas kanalis on ikka oluline jah.

Kas te teete mingit koostööd ka teiste ümbruskonna asutustega?

Ütleme, et koostöö on ikkagi kooli ja lasteaiaga. Praegult on meil koolilastele selline lahe sõnaotsimise võistlus. Otsime lähedat sõna, mida me kunagi lapsena oleme öelnud. Või titena oleme öelnud.

Mul kohe tulevad mingid mõtted pähe. Kogukonnakeskus, mulle meeldis see teema. Me küll rääkisime, aga ma mõtlen, kas ma oskan midagi veel küsida. Kuidas see ideaalis on, raamatukogu kogukonnakeskusena. Kuidas see toimib?

Tegelikult on teda väga raske päris ideaalis toimima saada. Tegelikult on teatud inimesed, kes võib-olla tulevad, aga ega nad nii väga ei taha ka kodust välja tulla. Ikka tulevad ühed inimesed. Et ta jõuaks rohkemate inimesteni. Et oleks tore mõnikord kokku saada ja midagi arutada. Midagi rääkida. Et tekiks inimestel selline ühtsuse tunne. Et tekiks õlg-õla kõrval hoidmise tunne kuidagi. Et see oleks ideaalis. Aga seda on väga raske saavutada. Võib-olla mõnel pool see kindlasti toimib. Kus inimesed tahavad koos käia, koos asju arutada. Et ei ole nii, et keegi peab koguaeg ette midagi tegema ja siis tulevad kohale. Et ka kogukonna seest tuleks mõni inimene, et näete, ma oskan hästi näiteks korvi punuda. Et ma tulen õpetan teile. See võiks ideaalis nii toimida. Et poleks raha peale. Et kutsun nüüd mõne juhendaja, kes küsib seal 50 eurot ühe korra eest ja siis muretsen seal ennast haigeks, kas tuleb nii palju inimesi, et ma saan talle 50 eurot ära maksta. Ideaalis oleks jah nii. Siin on käinud keegi, kes oskab viljapuid pookida. Ta käiski ja rääkis huvilistele, kuidas see pookimine täpselt käib. Proovisime praktiliselt ka puuokste peal läbi.

Kui palju käib inimesi postipunkti teenuse järel ja kui palju käib inimesi raamatukogus?

Postiteenuse tarbijaid ma ei loenda. Raamatukogulugejad on ära loendatud. Iga inimene paneb oma allkirja, et ta on teadlik raamatukogu kasutamise eeskirjadest. Sellel aastal on käinud 82 erinevat inimest. Aasta algusest hakatakse alati loendama neid. Postiinimesi ei loenda, aga ütleme, et mõni päev on küll selline, kus postiteenust käiakse rohkem tarbimas kui raamatukoguteenust. Ütleme et mõni päev käib seal kümme inimest, raamatukogus on see ka juba päris kõva päev, kui on kümme erinevat inimest käinud. Mõni päev võib olla ka kümme postiteenuse tarbijat käinud. Viis inimest raamatukogus on selline tavaline päev. Lapsed peale selle. Lapsed jooksevad niisama siin edasi-tagasi. Raamatukogu on ikka külast suht vaikne koht, kus ei käi rahvast hordide viisi.

Aga põhimõtteliselt võiks?

Võiks muidugi. Inimesed võiks rohkem raamatute vastu huvi tunda. Aga kui on mingi hittraamat ikkagi välja tulnud, kui on see Vilja Savisaar ja, sellistele raamatutele tekib maaraamatukogus ka väike järjekord.

Aga raamatukogudes spordivahendite laenutamine nagu näiteks Tallinnas?

Aga neid vahendeid tuleb ju siis muretseda ennem ka endale. See nõuab mingit kapitali ja ma ei oskagi öelda. Millegipärast ma arvan, et siin ei oleks nõudlust. Võimalusi on igasuguseid. Et õmblusmasinat rentida ja mida kõike võiks rentida. Minu meelest ka Tallinna raamatukogu, keskraamatukogu hakkas ka õmblusmasinaid rentima. Ideaalis saaks kõike teha, aga millegipärast ma arvan, et siin ei oleks sellele ka nõudlust.

Et see kaalutlemiskoht on nõudlus?

See ka jah. Aga tegelikult ei ole ka ju ühtegi küsitlust läbi viidud. Põhimõtteliselt peaks siis ennem tegema mingi uuringu, mida inimesed üldse tahavad.

Ja siis ühel hetkel tuleks otsustada, kuhu panna rohkem raha, kas raamatutele või millelegi muule, sest kõik muu tuleks ilmselt raamatute arvelt.

Ma ei oskagi öelda, et misasi see raamatute arvelt on. Sest raamatud on ikka riulis ja et mis ma nende raamatutega ikka teen. Hoian alfabeedis ja ise loen vabal ajal. Ma ei oskagi öelda, et mis see raamatute arvel peaks olema. Enamasti inimesed soovivad ise otsida, ise vaadata. Mõni on selline, kes tahab et mina valiksin. Inimesed on erinevad. Ma ei näe, et kui siia ka midagi juurde tuleb, et see oleks kohe raamatute arvelt. Minu lugemishuvi see ei vähenda, et ma pean midagi rohkem tegema.

Või ütleme uute raamatute ostmise arvelt siis.

Uute raamatute ostmise arvelt. No tähendab jaa, kui ma peaksin midagi nagu. Hakkaksin midagi muud rentima siin näiteks. Võib-olla vald ei eraldaks raha mulle ja ütleks, et võtame siis raamatute rahast maha. See ilmselt ei sobiks.

Kas te käite ka maakonna koolitustel?

Jaa, ikka.

Tihti?

Kuus korra on seminar. Enamasti ma käin, viimane kord olin haige.

Ja need on koolitused on populaarsed?

No ikka üldiselt on, on ikka jah. Ikkagi seal. Ma ei oskagi öelda, kas siin on suur maakond ja päris palju raamatukoguhoidjaid, et ma arvan, et ma kõiki inimesi ei ole küll kohanud, aga jah on küll populaarsed.

Kas need koolitused süstivad ka teatud määral uuendusmeelsust?

Ma ütleks, et nad ikkagi proovivad küll süstida jah. Aga siin on olnud näiteks selle aja sees kaks blogikoolitust. Et ikkagi raamatukoguhoidjad leiaksid mingi väljundi internetti. Aga nende koolituste tagajärjel ei ole sündinud mitte ühtegi blogi. Mina arvan, et meil on olemas juba koduleht ja Facebook, et sellest piisab. Sinna blogisse pead ka ju midagi kirjutama. Kui juba blogi pead, siis pead sinna ka koguaeg postitama. Nende koolituste tagajärjel ei sündinud mitte midagi minu meelest. Teine asi võib olla ka see, et kui inimene käib seal lihtsalt kuulamas ja ei ole üldse asjaga kursis, siis ta võib vaadata, et jaa-jah, jaa-jah, käib küll nii, aga läheb koju ja ta ei oska ikka seda teha. Võis ka olla üks põhjus selles. Et ta ei saanud ühe väikese koolitusega seda selgeks. Ma tean, et Raplamaal tehti nii, et seal oli kahepäevane koolitus ja seal pandi kohustus, et peab olema tehtud selle koolituse tulemusena. Ja siis Raplamaal on peaaegu igal raamatukogul blogi.

Aga Facebook on parem?

Lihtsam igal juhul. Tähendab jah. Ma arvan, et on parem jah, sellepärast, et sinna blogisse ei ole alati midagi kirjutada. Et toimus see üritus või hakkab tulema see üritus. Panen, et tulevad uued raamatud. Mina leian, et Facebook on parem. Meil koduleht oli juba enne mind siin olemas. Meil on Edicypages, see pakub ka väga vähe võimalusi. Aga sinna ma panen ka informatsioonilised teadaanded.

Kas raamatukokku sobib kohviautomaat?

Kuidas, ma ei kuulnud hästi.

Kas raamatukokku sobib kohviautomaat?

Kohviautomaat. Miks mitte, sobib ikka.

Söömine-joomine üldiselt.

Söömine-joomine. Kui on koht selleks olemas, siis ikka sobib jah. Meil jäävad paljud asjad ka sellise mugavuse taha. Et maaraamatukogudes on raamatukoguhoidja ka koristaja. Kui sa siis

pead midagi liigset tegema, siis võib-olla ei meeldi ka nii väga. Aga sobib küll, aga mina siin näen ka, et siin ei ole ka nõudlust sellise asja järgi.

Aga selline asi nagu tagastuskast?

Tagastuskast on paljudes kohtades küll olemas. Ma ütleks, et ta võib ju olla. Aga pigem see seab sellise asja, et ma viskan sinna kasti tagasi selle ja see ... See sunnib ikkagi reaalselt sisse tulema ja siis suhtlema. Võib-olla võtan uue raamatu, võib-olla saan veel midagi teada. Võib-olla ei ole vaja kõiki asju nii mugavaks ka teha.

See võtab inimestevahelist suhtlust vähemaks?

Ma arvan küll, jah. Pealegi raamatukogud on ju ikkagi väga paindlikult lahti. On ikka ju üks puhkepäev, mis on teistel inimestel puhkepäev, on raamatukogu avatud. Meil on näiteks pühapäeviti avatud. Paljudes kohtades on ju õhtul pikemalt avatud. Minu meelest on raamatukogud küll avatud selliselt, et igal inimesel on võimalus siia tulla oma raamatuid tagasi tooma ja uusi võtma.

Mul ei ole enam küsimusi. Äkki te oskate midagi veel öelda eelmiste teemade jätkuks?

Ega ma ei oskagi midagi öelda. Minu meelest ei pea olema raamatukogu koht, kus sosinal ja kikiparvul käiakse. Siin võib olla mõnikord ka rohkem melu. Mitte nii, et lapsed siin jooksevad ja korda rikuvad, aga.

Teie raamatukogu vist on üsna ruumikas?

Mingi 70 ruutu. Ta on eristatud jah lasteaiaks. Kaks rühmaruumi pluss eesruum veel. Et ruumi on piisavalt, raamatuid on ka minu hinnangul piisavalt. Uusi raamatuid saab osta minu meelest täiesti normaalsel hulgal. Vald tegelikult aktsepteerib, märkab ka raamatukogusid. Ma ei ütle nagu midagi pahasti, praegult on nagu kõik hästi. Lihtsalt et oleks rohkem rahvast, kes leiaksid oma tee siia.

Aitäh Teile!

RK9

1. märts 2016. Intervjuu kestis 30 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~25 aastat, lugejaid ~300.

Missuguses hoones teie raamatukogu on?

See on eraldi hoone, kahe korruse peal on raamatud.

Suur raamatukogu?

Jaa.

Aga ikka maaraamatukogu.

Ikka maaraamatukogu.

Palju teil lugejaid on?

Peast ei oskagi öelda.

Umbes.

Üle kolmesaja vist on.

Teie olete kui kaua raamatukogus töötanud?

Siin olen aasta, aga muidu [~25] aastat.

Mujal siis. Samuti maal?

Jah.

Oskate öelda, kui mõelda viie aasta peale, mis on raamatukogus muutunud. Te ei ole küll sellest, aga mis on raamatukogudes üldse muutunud?

Raamatud on kallimaks läinud. Inimesed loevad lehti, ajalehti rohkem. Mis meil siin veel muutunud on? Inimesed kasutavad e-teenuseid hästi palju, igasuguseid.

Raamatukogus, arvutiga?

Tähendab rohkem meie aitame. Igasugused bussipiletid, kalastusload, tervisetõendid, väga mitmed asjad on.

Kuidas siis varem oli?

Varem ei olnud selliseid asju lihtsalt.

Varem ei olnud selliseid e-teenuseid.

Jah.

Mis teemad Teile veel pähe tulevad kui rääkida raamatukogude muutumisest?

Ma ei oskagi öelda. Siin on nüüd selline piirkond, kus on vene inimest palju. Ikkagi nad tulevad. Raamatukogu on koht, kus nad saavad oma dokumente tõlgitud, prinditud ja nad kasutavad seda raamatu väga palju just sellisena.

Kuidas nad tõlgivad?

Meie tõlgime siin teinekord. Ja mis kirjad neile tulevad eestikeelsed, paljud kasutavad. Mis meil veel muutunud on viie aasta jooksul? Muidugi see, et vanasti meil oli kakskeelset ajakirja, ajalehte rohkem. See on muutunud. Nüüd enam ei ole, sest enam ei ole nii palju võimalust.

Et osta rohkem?

Raamatukokku kakskeelset kirjandust.

Kui suur osa on vene lugejad teil?

Umbes on pooleks. Või isegi natuke vene lugejat on rohkem.

Kas selle tõttu, et inimesed käivad tõlkimas ja asju ajamas. Kas see tähendab, et te olete kogukonnakeskus ka?

Tundub küll jah, on kujunenud niimoodi. Koht, kus inimesed tulevad ükskõik, mis probleemidega, kui on vaja abi. Siis tullakse ikka siia.

Teie vallas on veel kultuuriasutusi?

On rahvamaja, on vallamaja ja kool ja.

Mingisugune koostöö käib ka teil?

Nende teiste asutustega? Ikka. Lasteaialastega natuke ja rahvamajaga ja.

Mis moel?

Lasteaialapsed käivad siin. Rahvamajaga näituste teemal ja.

Oskate veel kirjeldada seda, kuidas te olete kokkutulemiskoht. Teil on üsna suur raamatukogu.

Siia toodi [...] külast raamatukogu üle. Siis on päris suur see raamatukogu jah.

Miks [...]s kinni pandi?

Sest valla juhtkond otsustas nii kulude kokkuhoiu mõttes.

Kas omavalitsuste ühinemine?

Siis ei olnud see veel teemaks. Lihtsalt taheti kulusid kokku hoida.

Aga omavalitsuste ühinemine võib ka mõjutada tulevikus?

Jaa ikka võib, seda ei tea siin keegi, mis toimuma hakkab tulevikus.

Võib juhtuda, et ka teie olete ohus või olete te pigem suurem seal?

Ei tea. Me jääme ääremaaks. Ei tea, kas kõik läheb keskusesse või jääb ka siia midagi.

Postipunkt on teine vallas eraldi, ei ole tahtnud kolida raamatukokku?

On mingi jutt käinud, aga ei tea veel täpselt.

Otsest survet ei ole?

Ei praegu veel ei ole.

Aga kui võtta üldiselt, kas üldse postipunktid sobivad raamatukokku.

Ei, ei. Kindlasti mitte.

Miks?

Esiteks seal on palju rahadega tegemist. Siis peab olemaapid, asjad, kõik pakimajandus. Inimesed tellivad tänapäeval väga palju pakke. See on kõik siis raamatukogutöö kõrvalt, see absoluutselt ei sobi.

See on lisatöö?

See on täiesti lisatöö ja see jah ei. See on selginud sellega, kus praegu on postipunktid raamatukogudes ja kõik räägivad, et see ei sobi.

Mõnele poole ta on tulnud ka Ida-Virumaal?

Jaa, päris mitmes kohas on.

Ja olete kuulnud ka tagasisidet raamatukoguhoidjatelt?

Ongi, et see ei sobi, kuidagi ei sobi.

Kas on midagi, mis te praegu tahaksite muuta enda raamatukogu juures?

Muuta...

Vaja muuta või tahaksite.

Ei noh, kui niimoodi hakata mõtlema, siis raamatukogu peaks olema ühe korruse peal, mitte kahe korruse peal. Aga see ei ole meie teha ega, see ei ole mõeldav. Aga midagi muud muuta. Ei teagi.

Miks kaks korrust halb on?

Sellepärast, et inimesed ei taha treppidest käia. Endal oleks ka mugavam, kui oleks ühe korruse peal. Oleks ülevaade.

On ta siis uus maja, kus te olete, raamatukogu jaoks tehtud?

Kuskil kuus aastat, kaheksa aastat on siin olnud. Aga küllaltki vanast majast ehitati ümber.

Raamatukogu jaoks. Kui küsida nii, millest te unistate oma raamatukogu juures?

Suuremaid ruume. Meil hakkab siin kitsaks jääma.

Ahsoo. Kahel korrusel, aga kitsas?

(naerab). Jaa, täpselt. Sest meil on nüüd kaks raamatukogu koos siin ju. Sellepärast ongi kõik hunnikus. Ja muidugi raamatuhinnad koguaeg kerkivad ja paljust peab loobuma. Ei saa kõike endale lubada.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda, kas raamatukogudel on vaja ajaga kaasas käia?

Ikka on vaja, ma arvan.

Milleks?

No milleks. Inimene peab ju ka muutuma ometigi ju.

Et saada lugejaid?

Jah.

Leida uusi lugejaid.

Jah.

Missugused need muutused peaksid olema? Sellised laiemad või väiksed asjad. Kas raamatukogundus peaks kuidagi suurelt muutuma, et ajaga kaasas käia?

Oh no mis muutused siin nüüd. Ega siin ju midagi hirmus suurt ei saa muutuda. Raamatud on raamatud ja mis siin nii väga. Ei oskagi öelda nii väga.

Üks siuke suurem ...

Muusikatuba võiks olla muidugi.

Kus kuulata muusikat?

Aga siin ei ole võimalust, siin ei ole ruumi meil. Jaa, näiteks.

Siis oleks vaja muusikat hankida eraldi?

No ikka jah.

Oleks jällegi kallis võib-olla.

Noh, muidugi, jah. Seda küll, jah.

Aga ütleme, e-raamatud.

Meil olid siin e-lugered. Inimesed ei tulnud eriti huvi selle lugeri vastu. Muidu katsetasid, aga ei tundnud huvi.

Mis neil ei meeldinud? Valik, raamatute, või üldse see asi?

Ei üldse. Inimestele meeldib ikkagi raamatut käes hoida.

Arvate, et sellest ei saa midagi erilist tulevikus ka mitte?

Ei.

Ega vist. Kuidas saaksid maaraamatukogud endale lugejaid juurde?

See on küll väga raske küsimus. Sellele ei oska vist keegi vastata, kuidas lugejaid juurde saada.

Eks mõeldakse. Kuidagi reklaamida või.

Siin on ju proovitud igat pidi, aga inimene, kes loeb, see loeb, kes pole kunagi lugenud, ta ei hakka vägisi lugema. Midagi teha ei ole.

Tehakse ka nii, et meelitatakse inimesi raamatukokku teistsuguste teenustega.

Nojah, aga kui talle ikka ei meeldi lugeda, siis ta võib ju siin käia, aga ta ei taha laenutada.

Aga on teil ka selliseid lugejaid, kes käivadki asju ajamas, aga raamatute vastu ei tunne huvi.

Jaa, on, päris mitmeid on.

Nemad siis on sellised, kes ei taha lugeda ja ilmselt ei hakka.

Jah, täpselt.

Kuidagi teisiti neid ka ei saaks?

Ei, ei-ei.

Tallinnas näiteks oli spordivahendite suur reklaamimine. Kas mingil moel sellest võiks kasu olla?

Võib-olla võib, võib-olla mitte. See oleneb ka väga palju valla juhtkonnast. Kuidas nemad näevad seda. Kas nemad eraldavad meile raha selleks või mitte. Näiteks oli siin teises raamatukogus oli õmblusmasin, aga vald nägi seda ette nii, et raamatukogus ei ole vaja sellist asja ja anti koolile ära. Aga nüüd ma näen, et Tallinnas, oli suur artikkel, et vist on ikkagi kasutajaid ja inimesed on tundnud huvi sellise teenuse järgi.

On siis teatud asju, mis võiksid sobida raamatukokku, õmblusmasin?

Jaa, loomulikult, miks mitte. Seal raamatukogus, kus ta enne oli, seal inimesed kasutasid.

Inimesed kasutasid, aga ometi omavalitsus ...

Leidis, et ei ole vaja ja koolil on rohkem vaja. Kõik see oleneb ikkagi valla juhtkonnast. Siin vägisi ei saa ise midagi teha. Ilma rahata ei tee midagi.

Vahest see sõltub siis suhetest omavalitsusega.

Ei, ei. Lihtsalt rahalisest. Ja kuidas nemad näevad, kas leiavad raha või ei leia raha selle jaoks.

Kas omavalitsuste poolt on mingit teistsugust survet ka tunda olnud, kui võetakse õmblusmasin ära, mitte küll teilt, aga teiselt, mis moel nad veel saavad mõjutada raamatukogu?

Kuidas nad saavad ... Eks muidugi valla poolt on ikkagi nägemus selline, et koguaeg peaks siin midagi toimuma. Aga samas kui mul ikkagi ei ole eelarves raha kirjanikku siia jutustama tellida, siis ma ju ei saa. Siis tuleb teha midagi nihukest, näitused ja, mis saaks odavamalt. Kõik seisab ikkagi raha taga.

Mainisite, et tuleb ennast mingil moel tõestada omavalitsusele.

No ikka tuleb, ikka tuleb. Igasugused näitused, väljapanekud, mida iganes.

Omavalitsus siis, mida ta jälgib. Kas ta jälgib, kuidas lugejate arv muutub, kas ta jälgib aktiivsust. Kuidas see on enam-vähem?

Eks nad ikka tunnevad huvi palju meil lugejaid on ja külastajaid. Kuidas külastatavus on, mis raamatukogus toimub, ikka.

On nad positiivselt üldiselt meelestatud teil?

Ikka positiivselt. Meil on siin iga kuu väiksed nõupidamised valla allasutustega ja igaüks annab aru, siis on vallas ülevaade olemas.

Kas te käite tihti maakonna koolitustel keskraamatukogu juures?

Jaa, jaa.

On need koolitused populaarsed?

On.

Mil määral seal räägitakse muutumisest või asjade kuidagi teisiti tegemisest ja justkui kutsutakse üles.

Meil on seal olnud ikka väga huvitavad teemad ja väga asjalikud koolitused üldiselt. Peast ei oskagi nüüd öelda, aga need on meil tõesti huvitavad seal.

Raamatukoguhoidjad, mitte lihtsalt ei kuula vaid kohe kuulavad huviga, võtavad arvesse, teie arvates?

Jaa, ikka.

Olete te ka internetis. Teie raamatukogu?

Valla kodulehel on, aga üldiselt ei ole.

Blogipidamine. Facebook.

Ei, ei pea.

Olete mõelnud?

Noh, ma ei tea nüüd. Palju meil siin seda nüüd jälgiks. Kuna meil on siin seda vene inimest väga palju. Ma ei tea. Palju seda blogi seal jälgiksid.

Facebook oleks selles mõttes lähemal inimestele, seda näeks pidevalt inimesed, kui nad seal käiksid.

Meil on tegelikult lugejaskond küllaltki vana. Ega nemad arvutis eriti ei käi.

Aga võib-olla kuidagi noori püüda sellega?

Noored kõik lähevad linna. Ega siin.

Aga kui rääkida spordivahenditest ja postipunktidest. Kuskilt peaks vist olema piir, millega raamatukogud tegelevad.

No tundub, et seda piiri ei ole, kui vaadata teisi raamatukogusid, siis mida iganes välja mõeldakse. Tundub, et kõik oleks võimalik tänapäeval. Mida rohkem, seda uhkem.

Mida te mõtlete?

No mida iganes keegi välja mõtleb, et kõik sobib raamatukokku, mulle tundub.

On teil mingeid näiteid ka.

No vat, mul ei tule nüüd meelde praegu. Aga on ju igasugused tantsuringid, laulukoorid, näiteringid ja mis kõik, igasugused asjad on raamatukogudes.

On, aga kas nad ka sobivad?

No, jah. Ma ei tea. Vist ikka ei sobi.

Aga millised sobivad?

Ega siin tänapäeval ju keegi ei ütle nii täpselt.

Ei, täpselt ei ütle.

Inimesed teevad, mis arvavad ja. Peaasi, et midagi toimuks.

Kuidas suhtuvad teised maaraamatukoguhoidjad sellesse, et raamatukogundus muutub?

Aga see on tänapäeva elu. Siin peabki muutuma. Ega siin ei olegi. Nii ei saagi minna edasi nagu oli 10 või 20 aastat tagasi. See on paratamatus lihtsalt.

Tuleb juurde õppida.

Sest muidu raamatukogu pannakse kinni, leitakse, et ei ole vaja ja ongi.

Mõnes raamatukogus on ka pesumasin olnud.

Jaa, on. Isegi selles vanas raamatukogus oli pesumasin, pesukuivati ja kõik olid olemas.

Miks ta raamatukogus oli?

Sest seal oli ruumi ja vaja oli kuskile sotsiaaltöötajale paigutada need masinad.

Nende masinatega tegeles siis sotsiaaltöötaja, aga lihtsalt oli raamatukogu ruumides see?

Jah, jah.

Müra tekkis seal palju?

Ei.

Ruumi olemasolul, kui on vaja?

Siis kõikvõimalikke, mis vaja, siis paigutatakse. Tundub, et tänapäeval on raamatukogu täiesti universaalne.

Mõnes mõttes küll. Samas see Teile vist otseselt ei meeldi?

Ei noh, miks mitte, kui ta ei sega, siis ta võib ju olla.

Postipunkt juba segab?

See juba segab, postipunkt segaks. See on ikka hoopis midagi muud.

Aga ütleme raamatukokku kohviautomaat panna?

Kuidas see välja näeks. Inimesed muudkui raha eest tuleksid.

Vist jah sentidega seal. Või ka tasuta.

Tasuta see tähendab seda, et vald peab kompenseerima, aga siuke jutuga valda ei saa minna. Kui valdkond on pankroti äärel, siis ei saa minna sellise jutuga valda.

Aga üleüldse raamatukogus söömine-joomine.

Ei tea, ei sobi vist hästi. Ta peab olema täitsa eraldi ruum.

Selline asi nagu tagastuskast.

Selline võiks ju isegi olla.

Oleks kasulik?

Jaa.

Ei ole karta, et keegi seda lõhuks näiteks.

Ei see oht on kindlasti. Sellepärast seda siia RK9sse ei saagi panna. Siia RK9sse kindlasti ei saa.

Otseselt mul enam küsimusi ei ole. Aga võib-olla ikkagi te tahate miskit öelda?

Ei tea, mis siin. Mis öelda, öelda, et lapsed ei loe enam. Ainult kohustuslik kirjandus suure hädaga. Nutitelefonid on. Lapsed istuvad telefonidega.

Lapsi on teie vallas, aga nad ei tule?

On, aga eks nad loevad rohkem seda koolikirjandust. On muidugi üksikuid ka, kes loevad. Aga seda räägivad ju kõik raamatukogud.

Nii see on. Mida teha?

Kui teaks, siis oleks ju lihtne. Aga ei oska öelda, jah. Ah ei tea.

Aga kui nutitelefone ei olnud viis aastakest tagasi, kas nad siis lugesid?

Nad vähemalt käisid raamatukogus. Kui nad ei lugenudki, siis nad mängisid, nad olid, nad suhtlesid. Aga nüüd on see suhtlus ainult telefoni teel, enam ju ei räägitagi.

Nii see on ... Aitäh teile!

Oli midagi kasu ka?

Oli küll! Aitäh!

RK10

8. märts 2016. Intervjuu kestis 22 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus <5 aastat, lugejaid ~200.

Missuguses hoones üldse teie raamatukogu asub?

Mida te täpsemalt silmas peate?

Kas ta on eraldi majas?

Jah, ta on eraldi. Ta on selline vana lasteaiahoone. Selline kasutuseta seisma jäänud hoone ja mainin ära, et on rendipind.

Omavalitsus ...

Omavalitus rendib jah seda pinda.

Ja Teie, kui kaua olete töötanud raamatukogus?

Mina olen nüüd [<5] aasta siin.

Varem olete ...

Varem olin õpetaja, kohalikus koolis, aga see pandi kinni.

Sealsamas RK10s.

Jah, [...] kool oli siin.

Kui palju raamatukogul lugejaid on umbkaudu?

Ma arvan, et aastas me registreerime üks 200-250. Oleneb aastast.

Oskate öelda, mis on raamatukogudes muutunud viimase viia aastaga, kui on.

Teate ma vist ei oska sellele selles mõttes vastata, et ma olen [<5] aastat ametis. Ma ju tegelikult ei tea, mis viis aastat tagasi toimus. Aga selles mõttes, et kui ma nüüd vaatan endise lugejana, siis tegelikult on päris palju Pärnu maakonnas pandud väikseid raamatukogusid kinni või on nad jäänud lugemistoana või eraalgatuslikult. Aga on päris palju neid kinni pandud selle ajaga.

Just neid kõige väiksemaid?

Jah, väiksemaid. Ja tegelikult Pärnus ka pandi hiljaaegu üks haruraamatukogu kinni. Tegelikult ka suuremad. Lugejaid jääb vähemaks ka, muidugi.

Tulevad teile mingid mõtted, mingid teemad pähe, kui rääkida raamatukogude muutumisest?

Tegelikult ei tule. Muidugi see e-luger. Aga maaraamatukogudes üldiselt. Inimesed, teate, meil enamik on pensionärid. Ega nad ei arva neist nuti ja e-asjandustest mitte midagi. Isegi oma makse käivad abiga maksmas. Ega nad ei taha väga õppida ka neid moodsaid teenuseid kasutama. E-raamatud on vähemalt maaraamatukogudes läbikukkunud üritus.

See lihtsalt ei huvita lugejaid?

Pigem see, et nad on pensionärid ja nad ei taha seda uut asja. Nad ikkagi tahavad vaadata seda paberit, mitte ekraani nagu noored.

Aga noored siis tahaksid?

Selles mõttes, et on noori, kes kindlasti tahavad lugeda e-raamatut. Aga pigem ikkagi traditsiooniline raamat on kõigi meelest parem.

Teie raamatukogu juures praegu on midagi, mida te tahaksite muuta, midagi uutmoodi teha?

Issand issand! Ei tea, ei tule küll praegu ette.

Aga kui ma küsin, millest te unistate oma raamatukogu juures?

Võib-olla ma unistaks siis sellest, et raamatukogu saaks oma maja. Et ta enam ei oleks rendipinnal. Rentnik on selline kapriisne meil. Tahaks seda privaatsust või oma maja.

Aga kui suur see pind on?

Praegu on sada ruutu.

Kas omavalitsuste ühinemine võib ka teid kuidagi mõjutada?

Kindlasti võib. Kindlasti. Tegelikult meie vallas on kaks raamatukogu. Et kui vallad ühinevad, prioriteet kindlasti on see suurem, [...] keskuse oma. Selles mõttes on see kirves ikka väga õhus ja pea kohal, sulgemise teema.

On täitsa võimalik?

Ma arvan küll, et kui ühinevad. Eks kuskilt tuleb ju raha kokku hoida. See on ju loomulik asjade käik.

Lausa tõenäoline siis RK10 raamatukogu puhul?

No ei tea. Oleneb ju kellega ühineda. Kui saab mõne väiksema omavalitsusega, siis võib-olla ei ole. Samas kui praegu on prioriteediks [...]. Sellisel juhul ma kardan on võimalik. Aga need on puhtalt minu arvamused sellest asjast. Vallavalitsus ei ole mingeid otsuseid ega nägemusi kujundanud.

Kas raamatukogu on kogukonnakeskus?

Jaa, kindlasti. Meie kogukonnas on ta kindlasti kogukonnakeskus. Ja see on ainukene selline pind, kuhu tegelikult inimesed saavad kokku tulla. Rohkem meil lähedusest selliseid kohti ei olegi.

Kas ta on hiljaaegu saanud selliseks kohaks või on ta juba varem olnud.

Ei, ta on juba väga väga ammu selline.

Mida tähendab kogukonnakeskus?

Üritusi korraldame siin, siis meil on kohalik näitering, kes käib siin proove tegemas. Suveüritusi tehakse siin hoovi peal. Külateater teeb etendusi siin hoovi peal. Siis on meil, käivad siin erinevad esitlusi tegemas. Korterühistud käivad siin koosolekuid tegemas.

See on siis raamatukogu koostöö ka mõnes mõttes, teatriga ...

Jah. Üritusi korraldan ka mina ehk siis raamatukogu. Selles mõttes ka selline kultuuri edasiviija, miks ainult mäluasutuse töötaja.

Üritused, mis te korraldate, on nad laiemalt kultuuriga seotud või rohkem raamatutega?

Tegelikult on seinast sein. Oleme teinud siin lugemisõhtuid, jutustanud uusi raamatuid. Samas on olnud ka lastele meisterdamistöötubasid. Sellised A-duurist puukuuri. Põhiline on see, et see inimene siia raamatukokku tuleks ja võib-olla ka siit ürituselt minnes ka mõne raamatu laenutaks.

Aga kas see töötab nii? Inimesed, kes tulevad millegi muu pärast raamatukokku. Kas nad tunnevad raamatute vastu huvi?

Jaa, ikka ikka. Üldiselt meil selliseid inimesi käib harva, kes mingi muu asja pärast tulevad. Üldiselt enamus ikka tulevad, mitu asja korraga ja muuhulgas ka raamatuid võtma. Meil ikka külarahvas loeb, kuigi vananeb.

Kuidas saada uusi lugejaid?

Uusi lugejaid. Uusi lugejaid tuleb meile siis, kui keegi uus külla kolib. Meil on üsna suletud laenutajaskond. Kui ikka külas vabu kortereid ei ole, siis neid uusi siia tulla ei saa. Vaevalt, et nad Pärnust hakkavad hordide kaupa siia käima. Seal on ikka omad raamatukogud. Ega selles mõttes uusi lugejaid naljalt peale ei tule. Neid lihtsalt ei ole kuskilt võtta.

Kõik juba on lugejad?

Jah, need, kes loevad, on lugejad. Need, kes ei loe, nad mingi valemiga ei loe. Nad võivad vahel tulla siia mõnda ajalehte või ajakirja sirvima, aga see raamatute lugemine tähendab, on suuresti tahtmises kinni. Lapsi, lapslugejaid, neid saabki meelitada nende samade meisterdamisõhtutega. Ka uusi raamatuid olen tutvustanud neile. Just lasteraamatuid.

See on reklaam. Lastele on seda vaja?

Jaa.

Teil on ka Facebook?

Jaa, on Facebooki konto ka. Olen teda hetkel natuke unarusse jätanud, aga ikka toimib.

Mida te seal teete, Facebookis?

Ma olen pannud sinna ürituste plakateid üles, kuulutusi, kui neid siin ikka toimub. Siis olen pannud uusi raamatuid, mis on raamatukokku saabunud. Tegelikult neid ma kajastan ka valla

lehes. Iga kuu lõpus ilmub meil valla leht ja seal on siis kirjas, mis uued raamatud on raamatukokku sel kuul tulnud.

Facebooki pidamine ei ole aeganõudev?

Selles mõttes, et tegelikult ei ole. Nende asjade kokkupanek, materjali, nende oma on aeganõudev, aga Facebookis toimetada, see küll ei ole jah.

Saab seal ka lugejatega suhelda?

Tegelikult ei väga ei saa, sest nagu ma ütlesin, on meil väga vananev lugejaskond ja nemad eriti seal Facebookis ei ole. See on rohkem ürituste jaoks, et ka teised valla külad saaksid osa võtta nendest üritustest. See on rohkem reklaami mõttes jah.

Aga näiteks võlglaste püüdmiseks?

Teate, võlglastega on meil küll selline asi, et see on nende enda südametunnistuse peal. Meil ei ole mitte mingit võlasüsteemi ka, tähendab viivist me ei kogu. Kuna meil on selliseid kliente, kes käivad meil korra kuus, korra kahe kuu tagant, et kui ma nüüd nende käest hakkaks raha selle eest võtma, siis nad enam ei tuleks. Viiviste süsteem sellistes väikestes raamatukogudes ei toimi.

Teda vist ei ole ka.

Suuremates on, Pärnus, Sindis, sellistes kohtades kindlasti on see süsteem. Nemad võib-olla saavad endale lubada. Neil on rohkem seda rahvast seal.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

Raamatukogudel endal? Issand, ma ei oskagi öelda. Selles mõttes kindlasti. Kui see raamatukogu on pelgalt selline koht, kus raamatuid lihtsalt laenutamas või lugemas käia, siis kindlasti on. Tegelikult see multifunktsionaalsus. See raamatukogu kui külakeskus. Et raamatukogu nii jäigalt ei jälgiks seda, et ma selleks olengi siin, et raamatut laenutada. Et kultuuri edasiviimine ja see ürituste korraldamine ja sellised asjad. Need on ikka väga suurt rolli mängivad.

Kas sellise keskuse juurde sobiks ka postipunkt?

Jaa, miks mitte.

Teie vallas ei ole?

Meil on siin samas külas. Varem oli postkontor samas majas, aga nüüd on postipunkt, aga see on meil baaris.

Baaris?

Baaris jah, kõrtsis.

Raamatukokku ta ei tahtnud tulla?

See oli enne minu tulekut, ma ei oska öelda, aga minu arust isegi ei pakutud raamatukogule seda varianti.

Aga see sobiks raamatukokku?

Ma arvan küll. Tegelikult on päris palju Pärnu maakonnas selliseid raamatukogusid, kes muuhulgas teevad seda postiteenust.

See ei ole niivõrd vastumeelne neile?

Minule isiklikult küll ei oleks.

Kuidas teie arvates teised maaraamatukoguhoidjad suhtuvad muutustesse?

Oleneb väga raamatukoguhoidjast. Tegelikult raamatukoguhoidjad, on väga vananenud see kontingent. Enamik on ikka 50 ja 60 ja isegi pensionärid. Alla viiekümneseid on väga vähe. Noh, mis ma nüüd ütlen. Ma ei taha väga paha olla, aga ega nad neid muutuseid väga hästi omaks ei taha võtta. Pigem on nad sellises turvalises tsoonis.

Aga maakondlikud koolitused, kas need on populaarsed?

Jaa, Pärnu maakonnas on küll populaarsed. Meil on iga kuu viimane reede koolituspäev ja nemad siis hoolitsevad selle eest, et mingi koolitus neil sel päeval oleks. See on iga kuu. Ja väga palju rahvast võtab osa sellest, ikka enamus.

Kas nendest võetakse ka õppust, mida seal õpetatakse?

Selles mõttes ma jään vastuse võlgu. Mina isiklikult vist, ma arvan, et ma nii 70 protsenti võib-olla olen õppust võtnud. Sada protsenti kindlasti mitte. Aga teiste kohta ma ei oska vastata, jah.

Kuid siiski ei saaks Teie arvates öelda, et teised maaraamatukoguhoidjad on teie arvates uuendusmeelsed?

Et kas nad on? Ma jälle ei oska teiste koha pealt vastata. Ma võib-olla vastan enda koha pealt, et mina olen küll väga uuendusmeelne.

Kas te tunnete, et miski ka survestab teid muutuma, et te justkui peate?

Kindlasti. Seesama lugejaskond. Võib-olla see laste meelitamine. Laps on ju tuleviku lugeja. Kui nendega ei tööta, siis kes see tulevikus ikka loeb.

Kui rääkida veel raamatukogust kogukonnakeskusest, siis kas kuskil on ka piir, millega raamatukogud võiksid tegeleda?

Kindlasti. Ega nad toitlustust ju pakkuma ei hakka. Aga kõik need ürituste korraldamised oleksid väga teretulnud. Piir võiks ikkagi kultuurivaldkonda jääda, et sealt ... Ma ei oskagi rohkem kommenteerida seda.

Ma pakun välja sellise asja nagu spordivahendid, Tallinna Keskraamatukogus.

Spordivahendid?

Spordivahendite laenutamine.

Oi ei ei ei. Sellel pole enam kultuuriga midagi pistmist. Võiks ikka kultuuriga need asjad olla seotud.

Postkontor ka ei ole kultuuriga seotud.

Misasi?

Postipunkt.

See on nagu siuke. No ma ei tea. Kui raamatuid tellitakse, siis on kultuur.

Mõnes raamatukogus on ka pesumasin.

Oi ei, seda ka mitte. See kindlasti ei sobi.

Aga ütleme kohviautomaat?

Ei, pigem mitte. Mulle isegi ei meeldi, et poodides on kohvikud. Ma ise ei loe ka kohvitassi taga raamatuid, võib õnnetus juhtuda. Nii et see mulle ei meeldi.

Mida arvate sellisest asjast nagu tagastuskast?

Tagastuskast, oi see on küll väga hea idee. See on väga hea mõte, kahjuks meil seda ei ole. Meil on viis päeva nädalas lahti. Kui on selliseid raamatukogusid, kes töötavad osalise ajaga, siis see on väga õigustatud asi.

Mul otseselt enam küsimusi ei ole. Võib-olla tahate midagi lisada?

Kuidas see teema oli, öelge korra veel.

Teema umbes on maaraamatukoguhoidjate suhtumine muutustesse.

Muutustesse. Mhm. Siis sai enam-vähem ära öeldud. Aga ikkagi see muutustesse suhtumine on ikkagi väga, mitte niivõrd vanuses, aga isikus endas kinni, et kui ma ikka olen 30 ja rohkem aastat ühe koha peal täpselt ühte tööd teinud, ega siis tegelikult ikka väga ei taheta neid muutusi omaks võtta küll. Pigem nad jäävad ikka sellesse mugavustsooni. Nooremad ja uued tulijad, nemad võtavad muutuseid ikka paremini vastu. Aga kahjuks raamatukoguhoidjate põlvkond on vananenud ja ega seda uut ka peale tulemas ei ole.

Eriti ei ole jah, sest meid õppureid on küllaltki vähe.

Ja ega vist Tallinnas enam ei õpetatagi. Et ainult Tartu on.

Ei, Tallinnas õpetatakse ka.

Aga seal oli päevaõpe või kuidagi niimoodi või.

Päevaõpe on hea, seal just noored ongi.

Jah, seda ka jah. Aga kui ennast täiendada tahad, siis on ainult need koolituste variandid, jah.

Tartus on ka kaugõpe, avatud ülikool.

Sellega olen ka kursis. Aga jah, kahjuks on ta selline. Tegelikult on ju raamatukoguhoidjate töö, kui me võtame õpetajate tööd, et koguaeg räägitakse, et õpetajad on kõrgharidusega, aga saavad vähe palka, siis tegelikult on ju raamatukoguhoidjad täpselt kõrgharidusega, aga nende palk on veel kordades väiksem. Tegelikult see väike palk on selline noorte äratõmbaja selle töö juurest.

On küll jaa.

Meil on siin ametikoht raamatukoguhoidja-juhataja. On selliseid kohti, kus on ainult raamatukoguhoidja, nemad saavadki minu andmetel miinimumpalka enamus. Et selline kurb lugu selle ametiga.

Natukene küll.

Aga ma ei tea, rohkem mul ei ole vist lisada.

Aitäh teile selle 23 minuti eest.

Soovin teile edu selle töö tegemisel ja kaitsmisel ja ma loodan, et midagi muutub ka tänu sellele tööle.

Aitäh!

RK11

10. märts 2016. Intervjuu kestis 26 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~10 aastat, lugejaid ~150.

[osa alguse vestlusest välja jäetud]

Rääkisime küll, aga tahaksin öelda, et olen ainult raamatukogutöötaja. Et te peaksite intervjuu tegema ikka raamatukogu juhatajaga.

Nii.

Ma võin teile anda tema numbri. Kas me olemegi tema valitud raamatukogu või teil on ükskõik, mis raamatukogu.

Päris ükskõik ei ole, ma noppisin mõned maakondlikust aruandest.

Meie raamatukogu allub teisele raamatukogule.

Millisele?

[...]le.

[...] **raamatukogule.**

RK11 ongi selle raamatukogu alluvuses. Mina olen tavaline töötaja. Juhataja teab ikka rohkem rääkida.

Samas te olete väiksem koht järelilikult.

RK11 ongi väga väike kohe. Aga maaraamatukogud on ikka mõlemad. Maaraamatukogude kohta oskab juhataja kindlasti rohkem vastata. Ma võin ta numbri öelda, aga vot seda aega jälle, millal temal on. Ma arvan, et homme on tal parem. Homme olen ma ise ka seal. Kaks töötajat on parem kui üksinda on inimene, siis peab ju vahepeal klientidega tegelema.

Mhmmh.

Ma ei tea, te võite täna küll proovida, ta tuleb kümneks.

[...]le?

Jah. Enne kümnet tööle ei lähe, seda ma tean.

Mul ei oleks midagi ka Teie intervjuerimise vastu.

Kuidas?

Mul ei oleks midagi ka selle vastu, et Teid intervjuerida.

Ma ei tea, kas ma kõigele vastata oskan, ma ei tea ju, mida te küsite.

Kõik on seni üsna hästi toime tulnud. Väikseid raamatukogusid ma otsingi, mõnes on üks, mõnes on kaks olnud.

Meil on ka nii, et [...] raamatukogus on kaks töötajat ja üks käib nädala sees kaks korda mõlemasse kohta tööle.

Teie siis töötate mõlemas?

Jah.

Aa no siis Te ikkagi töötate mõlemas, siis ma arvan, et te saaksite hakkama. Kui Teil on aega, ma teeksin ikkagi teiega.

Praegu jah, aega vast on kuigi palju.

Aga teeme.

Kui midagi puudu jääb, eks siis küsi [...]st.

Võib nii ka. Väga tore. Ma küsin siis oma küsimusi. Missuguses hoones RK11 raamatukogu asub?

Kuidas?

Millises hoones asub RK11 r?

See on mingisugune seitsmekümnnendatel ehitatud hoone, kontorihooneks ja kultuurimajaks. vana ja aegunud hoone. Praegu majas ainult töötab raamatukoguruum, mida köetakse õhksoojuspumbaga. Tal on kaks korrust, üleval on suur saal ka. Ülejäänud maja on kõik külm.

Kultuurimaja osa ei tööta?

Ei, ei. Ülemine saal ja see osa on kõik külm ja kütmata ja seal ei toimu jah midagi. Samas ruumis, kus olen mina, mõned korrad nädalas on ka sotsiaaltöötaja. Seda ühte ruumi jagame sotsiaaltöötajaga.

Raamatukoguruumi?

Jah.

Kui suur see on?

Ei teagi neid pindalasid.

Ah no see selleks.

Kuskil kindlasti on aga.

Kui kaua Teie olete töötanud selles raamatukogus?

Selles raamatukogus olen ma selle aasta algusest.

Aga varem?

[...] olen ma töötanud mingi kümme aastat.

Kui palju on RK11l lugejaid umbkaudu?

Üks hetk, üks hetk. Ütlen vast selle möödunud aasta seisuga äkki. 2014 on olnud [~150] lugejat. 2015 [~125]. Muutus on olnud.

On vähenenud.

Jah, on vähenenud. Rahvastik vananeb ja noored lähevad ära ja kuna meil kool asubki [...], lapsed käivad sinna kooli, kes siin on, rohkem kasutatakse siis [...] raamatukogu ikka.

Kas RK11l on veel mingisuguseid asutusi?

Ega ei olegi, mingi puidufirma vist on, kus mingid mehed saavad tööd teha ja väike kauplus on ka. Rohkem jah ega siin asutusi ei olegi.

Kas raamatukogudes on midagi muutunud ütleme viimase viie aastaga peale inimeste vähenemise?

Ega muutumist väga ei ole. Meie vallas nüüd selle aastaga muutuski see, et kui oligi algul RK11 ja [...] eraldi, siis sellest aastast allub RK11 [...] raamatukogule. On üks juhataja kahe raamatukogu peale.

Kas siis muutus veel midagi RK11 jaoks?

Ei muud ei ole vast muutunud. Need väikesed kogunemised ja üritused, mis siin ikka vanasti sai peetud, kui vana juhataja veel siin oli, tema läks nüüd pensionile ka. Siis ikka korraldati, aga jälle see inimeste vananemine ja. Jäävad vanaks, enam ei saa kohal käia. Jälle mõjub ikka.

Kui rääkida raamatukogude muutumisest, missugused teemad Teile sellega seonduvad?

Raamatukogu ... ?

Raamatukogude muutumine.

Raamatukogu muutumine. Kui Lang oli kunagi kultuuriminister ja suured raamatute nimekirjad, mida tohib ja mida ei tohi maainimene lugeda. Ei saa öelda, et maaraamatukogudes midagi muutus. Teemaks oli muidugi ja hakati just ekstra seda sellist naistekirjandust lugema, Cartlandi ja nii edasi. Eks siis said mõned teosed, mis Lang oli juba kuskile nimekirja pannud ka tellitud, aga kui rahval huvi ikka sellise kirjanduse vastu ei ole, siis ei ole mõtet teda tellida ka. Ja kuna raamatukogudel raha on nagu on, mitte nüüd väga suur ja raamatud on väga kallid, siis me peame väga hästi valima. Et igale lugejale ikka midagi saaks.

Nüüd on see teema vaibunud?

Jaa, jaa nüüd on vaibunud jah. Maainimene tahab ikka seda lihtsamat kirjandust ja eesti kirjandust ikka ja.

Kas teie raamatukogu võib kutsuda ka kogukonnakeskuseks?

[...]s küll, seal on rohkem käimist seal ja juba see, et ta asub koolimajaga ühes hoones. RK11 kindlasti ta varem oli. Eks ta praegu on ka nagu ainuke, kus rahvas võimalusel saab koos käia. Kui rohkem asutusi siin nagu ei olegi, siis võib ikka vast öelda, et ta on ka keskus.

Kus inimesed saavad käia koos, juttu rääkida.

Jaa, võimalus on ikka ju. Oodatakse bussi ja oodatakse mingeid kaubaautosid või. Ikka on võimalus.

Kas varem oli RK11 raamatukogu rohkematel päevadel lahti?

Jaa, jaa. Siin kui see vana juhataja veel oli möödunud aasta. [...], siis tulid valla kärped. Koondati, poole kohaga aitab küll. Siis ta pani muidugi mõned päevad kinni ka. Nii nagu ta praegu on, kaks ja pool päeva kinni, kaks ja pool päeva lahti. Nii on ta olnud eelmise aasta suvest. Enne seda oli ta iga päev lahti. Sest ta oli täiskohaga tööl ka.

Kas omavalitsuste ühinemine võib teid veel kuidagi mõjutada negatiivselt?

Iial ei tea. See on võimalik küll, jah. Keegi otse rääkinud ei ole, aga kindlasti võib muuta jah.

Kas on praegu midagi, mis te tahaksite oma raamatukogus teisiti teha või muuta?

Ei oska öelda. Ega siin väga nii muuta ei saa. Oleks ainult see maja kaasaegne. Raamatukogu jaoks ei ole vaja sellist suurt ja üüratut vana maja, kus ainult üks ruum on ja ülejäänud maja on kõik külm ja kõle ja laguneb. See on kõik suurem mõtlemine. Ega muud jah ei ole siin. Muidu kõik toimib.

Kui küsida nii, et millest te unistate oma raamatukogu juures?

Unistakski sellest, et raamatukogul oleks omaette kuskil väikesed soojad ruumid ja korralik maja. Just et kaasaegne. Et ei oleks seda nõukaaega meenutavat ümbrust siin ümber.

Mida kaasaegne veel tähendab raamatukogu juures?

Et oleks normaalne veevärk. Praegu ka on muidugi soe ja külm vesi, aga selleks peab minema eraldi kuskile ruumidesse. Et see kõik oleks oma ruumides kõik.

Kas RK111 oli postkontor?

Oli postkontor, enam ei ole. Vahepeal vist isegi väike kauplus tegeles sellega, aga nüüd ei tegeleta seal ka postiteenustega. Posti ei ole ikka mitu-mitu aastat.

Tema ei tahtnud raamatukokku tulla?

Ma ei tea, kas seda üldse arutati.

Kas raamatukogudesse sobivad sellised teenused, mis ei ole üldse raamatuga seotud?

Minu arvates mitte. Üks töötaja, kes seal on, tavaliselt ei ole väikestes raamatukogudes rohkem ka. Eks ta peab tegelema ühe asjaga ja teise asjaga ja. Ma arvan, et ei peaks.

Ütleme spordivahendid nagu Tallinnas või mõnes kohas on laenutamiseks.

Nojah, see on ka niukene laenutamine. Ei tea, kas ta väikeses kohas nüüd jällegi ära tasub. See asi vajab mõtlemist.

Kas lugejad selle vastu üldse võiks huvi tunda?

Ma arvan, et mõningad ikka. Lapsedki koolivaheaegadel või. Vast võiks, ma usun. Lootus ikka on. Oleks võimalus ikka spordiga tegeleda, kellel isiklikult ei ole võimalik varuda endale midagi. Et siis jääks arvuti ja muude nutiasjade näppimine vähemaks. Et koolivaheajad saaks siis sisustada paremini.

Teil käib lapsi, palju lapsi?

Meil siin ei käi. Ainult koolivaheajal, siis mõningad käivad. Nagu ma ütlesin kõik on päeva ajal koolis ja tagasi jõuavad hilja õhtul kui raamatukogu on juba suletud. Nagu need bussid käivad.

Kas maaraamatukogul on lihtne leida uusi lugejaid?

Tegelikult ei ole. Sest noored ju lähevad sinna, kus on tööd. Kui maal tööd ei ole. Kui nad ka kuskil kaugemal tööl käivad, siis nad päeva ajal ikka raamatukokku ei jõua. Ja kui inimene, kes tööl käib, ei ole ka kohalik, et ta saaks hiljem õhtul lugejaid teenendada, siis ega see lihtne ei ole.

Võib teha igasugu asju, aga ilmselt ei meelita noort raamatukokku?

Eks ta on ikka raske. Need, kes on harjunud käima raamatukogus, need käivad ja.

Aga et teha reklaami kuidagi?

Eks meil reklaami ole olnud kohalikus ajaleheski. Ega see väga ei aita. Maainimene on ikka nagu on, omas kodus nelja seina taga kõige kindlam.

Kas maakondlikud koolitused on populaarsed maaraamatukoguhoidjate seas?

Jah, ikka käiakse kui võimalus on. Ikka käiakse. Iga kuu ikka tehakse mingisuguseid seminare ja.

Mis teemadel seal räägitakse, koolitatakse?

Seal on olnud kirjandusest üldse, möödunud aastal oli ... Oma programm uuendati, räägiti selles. On räägitud erinevate maade kirjandusest, kuidas koostada raamatunäitusi. Siis on iseendale, kuidas olla terve ja toonuses oma töökohal, selline asi. Ekskursioone ka teistesse raamatukogudesse ja kuskile ülikoolidesse ka.

Kas neis ka õhutatakse raamatukoguhoidjaid kuidagi olema uuenduslikumad?

Ikka, siis kui tuli see e-lugemise aeg. Siis me käisime ka seda uudistamas, tehti ka koolitusi. Aga jälle see maakoht, ega see inimene ei ole nii huvitatud sellest e-lugemisest. Kuskil suuremates kohtades on võimalik laenutada e-lugeri ja pakuti meile ka suuremast raamatukogust, et laenutada seda e-lugeri ja seda välja anda oma lugejatele aga ei ole nagu keegi huvi tundnud.

Kas raamatukogul peaks olema Facebooki konto?

Jah, ega see paha ei tee. Ikka infot läheb laiali rohkem. Jah, miks mitte, võib ikka.

Olete ise mõelnud teha?

Ei ole. Ma ei tea, kas [...]gi on üldse. Ma ei ole isiklikult Facebookis ja ei ole mõelnud, et peaks oma raamatukogu ka panema.

A mis kasu sellest võiks olla?

Kui raamatukogu oleks Facebookis. Nagu ma ütlesin, et vast läheb siis infot rohkem laiali. Facebookis käib ju noorem lugeja, käib vanem lugeja, vanem elanikkond ja noorem elanikkond. Võib-olla siis nooremal tekib ka rohkem huvi raamatukogu tegevuste vastu.

Kas raamatukogudel on tarvis muutuda?

Eks ajaga tuleb ikka kaasas käia, see on paratamatu.

Mis suundades siis?

Just et raamatukogu teavet võiks jagada siis rohkem kuskil veebilehtedel ja. Samas et ka kuulutused niimoodi raamatukogude tegevuste kohta pandi välja kuskile. Et see ikka ka veel ära ei kaoks. Et mõlemat pidi teavitada elanikkonda raamatukogu tegemistest.

Teie arvates, kuidas maaraamatukoguhoidjad üldiselt suhtuvad muutumisse?

Ma arvan, et hästi, sest see on loomulik, et aeg läheb edasi ja ega sa ei saa koguaeg sinna vanasse takerduda. Sa pead ajaga kaasas käima ja see eeldab, et sa pead need uued asjad kõik endale selgeks tegema, kui sa tahad olla edukas tulevikus ka.

Kas raamatukokku sobiks pesumasin?

Hmm. Vot ei tea seda küll nagu mõelnudki ei ole.

Mõnel pool ta lihtsalt on olnud. Selline omavalitsuse surve tulnud asi.

Et tehakse siis teenust jälle jah. No ma ei tea. Raamatukogu varsti tegelebki siis kõigile, kui osades kohtades on postiteenused ja ei tea mis asjade laenutused kõik ja. Kui tõesti ongi väike koht, kus ei olegi muud kui ongi see raamatukogu, kus on kõik need teenused koos. Noh jah. Saab hakkama ka nii.

Kas kuskil on ka piir, millega raamatukogu võiks tegeleda?

Millega raamatukogu ei võiks tegeleda?

Millega just võiks tegeleda, kas kuskil tuleb mingi piir ette?

Ei oskagi öelda, kuskil ikka vast piir tuleb aga ei oska praegu öelda.

Mul otseselt muid küsimusi ei ole ka, aga vahest teile jäi miski kripeldama või tahaksite kuidagi lisada midagi sellele teemale?

Tegelikult ei jäänud. Kõik, mis ma oskan ja tean olen kõik vist juba ära öelnud ka. Alati võib-olla midagi jääb aga see tuleb kunagi hiljem, et oleks võinud seda ka öelda. Aga praegu jah ei oska nagu midagi lisada.

Siis ma saan öelda aitäh selle poole tunni eest!

Olge Teie ka tänatud!

RK12

11. märts 2016. Intervjuu kestis 46 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~10 aastat, lugejaid ~300.

Kõigepealt küsin kaks küsimust, mis üldiselt kirjeldavad teie raamatukogu. Kui palju on raamatukogul lugejaid?

Kui täpselt te nüüd soovite seda.

Umbkaudu, ütleme eelmisel aastal.

Kolmesaja kandis.

Kui kaua olete teie töötanud selles raamatukogus?

Kui ma nüüd õigesti mäletan, siis [~10] aastat.

Missuguses hoones teie raamatukogu asub?

Hoone on ehitatud [70ndatel] algselt saun-pesumajaks. Aga renoveeritud [hiljuti]. Nii et olid päris põhjalikud ehitustööd. Ehitati teine korrus peale ja siin on kõrval noortekeskus, üleval on saal, seminariruum. Nii et tegelikkuses on see maja kasutusel kultuurikeskusena.

Ja raamatukogu osa on ruumikas?

Kuskil 120 ruudu kandis oli see. Päris peast niimoodi ei oska öelda. Üldiselt ma ei kurda ruumipuuduse üle. Suhteliselt avar on.

Missugune on uus raamatukogu võrreldes eelmise hoonega?

Tegelikult minu ruumid muutunud ei ole. Põrandapinda on ikka sama palju. Lihtsalt nüüd on avarust juures. Ei ole enam ees teenindusruum ja tagumine fondiruum. Uks oli vahel ja inimesed sageli ei julgenud minna sinna taha. Tundus kuidagi suletud. Ta on avaram ja avatum.

Kui võtta need viis aastat renoveeritud majas, mis on raamatukogus muutunud, mis on teisiti?

Viie aasta jooksul ... See uus hoone on avardanud võimalusi. Näiteks ürituste korraldusel teeme noortekeskusega hästi palju koostööd. Ja on ka üritusi, mis hõlmavad tervet hoonet. Põhimõtteliselt kõikides ruumides oleme oma üritustega. Mul on saal kasutada, kirjanikud ma kutsun sinna ja rahva. Seal on meil maksimum 120 kohta. Selles suhtes tingimused võrreldes eelmise hoonega on ikkagi palju palju paremad.

Rääkige veel koostööst teiste asutustega.

Üsna tihedasti me teeme koostööd kõrvalasuva lasteaiaga, kuna meil on niivõrd lähedal. Käivad lasterühmad mul siin raamatukogus. Kõige tihedamad ajad on märts ja oktoober. Siis nad hirmsasti tahavad tulla, tutvuvad siin raamatukoguga. Siis me oleme teinud ka selliseid natuke keerulisemaid projekte. Noortekeskusega on meil näiteks tulemas öölugemine, kus lapsed üle

valla, kes soovivad ja registreerivad, need saavad jääda ööseks. Kirjanik tuleb, mängud on, disko. Meil on vallas spordiklubi ja nendega koostöö on selline, et. Mina siin korraldan mälumängusid iga kuu. Spordiklubi toetab meid auhindadega. Kui tema korraldab lastele võistlusi, siis raamatukogutöötajad koostavad mälumänguküsimusi jällegi. Lööme ka sporditöös kaasa. Vahel need mälumängud ei olegi sellised, et anname küsimused ette ja siis nad mõtlevad. Vaid teeme ka keerulisemaid, mis sisaldavad orienteerumist või mingisuguseid teatevõistluse elemente. Kooliga koostöö on selles mõttes veidi raskendatud, et kool asub meil valla ääres. Kuskil kaheksa kilomeetrit on meil vahet. Üsna sellises eraldatud kohas. Mina ise olen valla keskses. Kooliga väga tihedat koostööd ei ole välja kujunenud. Vahepeal saab ikka midagi tehtud. On nad siin käinud kogu koosseisuga mul kirjanikke kuulamas. Konkursse kui korraldame, siis aitavad ikka kaasa. Üldjoontes vist on enam vähem kõik.

Olete te rahul sellega, kuidas on koostöö?

Üldiselt olen rahul. Et kuna koostöö algab inimestest, mitte asutustest tegelikult, sest hästi palju toredaid inimesi on ümberringi. Nendega saab arutatud ja aeg-ajalt mõeldud välja selliseid uusi asju ka. Ma arvan, et viriseda oleks patt.

Millised mõtted ja teemad tulevad Teile pähe kui rääkida raamatukogude muutusest, maaraamatukogude?

Esimene mõte, tuleb haldusreform muidugi. Ma arvan, et suuremad muutused ootavad alles ees. Kindlasti suletakse hästi palju raamatukogusid, selles ma olen täiesti veendunud. Korraldatakse tööd ümber. Võib-olla moodustatakse selliseid uue omavalitsuse siseselt mingisuguseid kesk ja haruraamatukogusid, mis võimaldab hoida juhtimiskuludel ja võib-olla veel kuskilt. Pisut hirmutav on. Ega ei tea, mis siin saama hakkab.

Mida see teie raamatukogule võib tähendada?

Absoluutselt ei oskagi arvata, sest see sõltub sellest suuresti, kellega liitutakse. Ma tean, ma ei tea kui konkreetselt see teie töösse läheb. Meil siin kohalik linn on teinud vallale ettepaneku liitumiseks. Hetkel on see mitte tagasilükatud, mitte nõustatud. Lihtsalt otsustamine edasi lükatud. Ilmselt kui linnaga liitumine on, heal juhul ma jään haruraamatukoguks, aga see ei pruugi niimoodi isegi minna. Kui näiteks ümberkaudsed vallad ühinevad, siis on see jälle ilmselt hoopis teistmoodi. Ma ei tea, saame näha.

Kas raamatukogu on kogukonna keskus, teil? Teil vist on, kuna teil on kõik selles hoones, palju asutusi.

Nojah, ma ei saa niimoodi öelda, et raamatukogu on. Aga see maja niivõrd, kui üldse miski saab olla. Meie omavalitsuses oli enne selle maja renoveerimist selline kurb olukord, et meil ei olnud mitte ühtegi kultuurikeskust, mitte ühtegi. Ja meil on elanikke praeguseks juba neli tuhat. See oli

veider olukord. Inimesed on, kuskil koos käia ei ole, kultuuri teha ei saa. Nüüd siin ikkagi on tekkinud täiskasvanud isetegevuskollektiivid, kes käivad majas harjutamas. Käivad juba väljaspool esinemas ka. Selles suhtes on pilt ikka väga palju paremaks muutunud. Alati võiks rohkem käia. See linna lähedus teeb elanikud passiivseks, kindla peale. See linn tõmbab lihtsalt nii palju ära oma võimalustega.

Kui vaadata ka teisi raamatukogusid. Mida tähendab üldse kogukonnakeskus maaraamatukogus?

Ma võin valla teise raamatukogu kohta tuua näite. Tema seal kogukonnakeskus kindlasti on. Sellepärast tema on väikses külas. Kõik, mis toimub, toimubki seal raamatukogus. Peale raamatukoguürituste käivad seal küll poliitikud kohtumas elanikega, kohalikud. Enne valimisi ka võib-olla mitte nii väga kohalikud. Siis igasugused arutelud, mis on kohalikul tasandil vaja otsustada, käivad seal. Seda tähendabki, et raamatukogu funktsioonid on oluliselt laiemad, kui tema põhiülesanded.

Kas seesugune raamatukogude roll suureneb praegu või väheneb?

Ma arvan, et see on kohati väga erinev. Jah. Ma ei oskagi sellele küsimusele vastata. Seda ma võin küll öelda, mida paremini läheb majandusel, seda väiksem on raamatukogu roll kogukonnas tegelikult. Masu ajal oli näha, kuidas inimesed... See on kuidagi pöördvõrdeline. Raamatukogu on ainus asutus, mis tegelikult võidab masust. Inimesed leiavad jälle üles meid. Kuigi jah, rahasid ja kõike tõmmatakse maha. Aga nii need numbrid olid, aga mitte minul ja üleüldiselt ka. Sest me oleme üks väheseid teenuseid, mis on ju tasuta.

Aga kui majandusel läheb enam-vähem, kuidas siis uusi lugejaid saada?

Tuleb olla leidlik. Tuleb olla nutikas, tuleb ennast turundada, mis on üks võtmeoskusi. Tihtipeale me unustame ära selle. Ilmselt on suur osa ka selles, et tuleb ise kasvatada uusi lugejaid. Näiteks need samad lasteaialapsed, kes mul siin käivad. Kui neile siin meeldib, siis on tõenäoline, et nad tulevad hiljem jälle. Kui on hea koostöö siin näiteks õpetajate, noortetöötajate, lasteaiaõpetajatega, siis saab neid lugejaid enda jaoks kasvatada.

Mainisite veel turundust. Kuidas veel?

Vabandust, ma ei saanud väga hästi küsimusest aru nüüd.

Kuidas veel ennast turundada raamatukogul?

Praegu ju hästi suur osa käib sotsiaalmeedia kaudu ja veebi kaudu. Ma arvan, et kohalike väljaannete kaudu isegi see mõju on väiksem. Ma ei oska öelda, seda peaks muidugi analüüsima, et kui paljudele jõuab info, mis ma panen valla lehte, kui paljudeni jõuab see, mis ma panen Facebooki. Facebook ütleb mulle küll, mitu inimest on seda postitust näinud. Vallaleht on selline, et saadad laiali, aga ei tea palju loetakse. Siis need. Kohalike omavalitsuste veebilehtedel

peaks olema väiksemad raamatukogud korrektselt ja piisavalt nähtavad. Siis kui mina tulin siia, siis oligi niimoodi, et omavalitsuse veebilehel oli raamatukogust enam vähem ajalugu ja oligi kõik. Siis ma kauplesin välja, et ma sain ise seal kodulehel enda asju hakata muutma ja panema. Kuna ei peetud otstarbekaks, et ma hakkan eraldi veebilehte pidama, ikkagi väike raamatukogu. Siis tekkis sinna väga palju lehti veel juurde. Tagatipuks ma toimetan siis tervet valla kodulehte. See on ka hästi tavaline nendes väiksemates raamatukogudes, et ikka raamatukoguhoidjal on üheksa ametit. Valla lehte toimetatakse, kodulehti vist siiski vähem. Valla lehti teevad ikka väga paljud. Ma olen aru saanud.

Mina ka olen märganud. Kui kaua teil juba Facebooki leht on?

Ma ei ole kindel. Ma peaks järgi vaatama.

Aasta? Kaks?

Ei, ikka kauem. Mure on selles, et kui... Ma vaatan, kus ta näitab seda. Ei ma ei leia vist mõistliku aja jooksul, kus ta näitab seda.

Küllap ma leian ise ka.

Ma usun küll. Seda saab täpsustada ja hiljem ka. Ma arvan küll, et kauem kui aasta või kaks. Aga ütleme see Facebook on ka selline, et üks asi on muidugi see, et teada anda igasugustest toimuvatest asjadest ja üritustest ja. Aga tegelikult peaks sinna uudistesse iga päev midagi panema. Et hoida ennast koguaeg meeles, et ma olen olemas, olen olemas, olen olemas.

Koguaeg olla pildil.

Koguaeg peaks olema pildil, aga välja mõelda, et mis siis minu raamatukogu nišš või millega ma Facebookis tähelepanu tõmban. See ei olegi alati nii lihtne.

Olete te proovinu niimoodi iga päev midagi kirjutada?

Ma üldiselt ikka proovin, aga vahel kui on ikka kiire, ega siis ei tule välja. Jäävad ikka päevad vahele. Enne Facebooki oli mul blogi. Tegelikult see blogi siia maani on olemas ja sinna ma postitan ka. Aga see on nüüd jäänud puhtalt raamatututvustuste kohaks. Lingikogu mul on seal ka, aga muid asju ma sinna ei pane enam.

Aga et iga päev sinna midagi kirjutada, kas siis see sisu ei pea olema väga tuumakas?

Ta ei peagi olema. Selles mõttes, et vahel lihtsalt leiad mingisuguse toreda pildi kuskilt veebist, et seal on siuke raamatukogu või midagi leidlikku. Ja siis panengi selle, inimesed vaadake ja. Ei ole alati nii, et minu raamatukogus mis ma teen või olen. Mis ma ikka kirjutan, tegin seda või tegin toda. Mis Facebookis muidugi on, on see, et visuaalne pool on hästi oluline. Pilt on olulisem kui tekst. Ja mis ma olen ka veel tähele pannud, et loevad hästi palju kolleegid. Mis tegelikult on nii, et iseenesest on tore, aga ta ei teeni ju eesmärki. Et meelitada kliente ja lugejaid. Jah.

On veel mingeid probleeme Facebooki kasutamisega? Mis võivad tekkida.

Kas see oli nüüd konkreetselt Facebooki kohta?

Jaa.

Ei tea, minul nagu ei ole eriti. Aga seda ma olen küll täheldanud, et palju on tehtud asutuste veebilehti selliseid väiksemate raamatukogude omasid isikuna. Ja siis ta ei ole nagu asutus vaid ta on isik. Siis võetakse sõpru niimoodi. Ja nii on tegelikult tundub isegi lihtsam inimesteni jõuda. Aga teisalt see ei ole nagu õige. Ma ei teagi. Minul on asutus, mina ei ole inimene, selles suhtes. Ma leian, et kui on väike raamatukogu, siis peab asutusel olema nägu. Inimene peab olema näha sealt tagant. Väikse raamatukogu eelis suurte ees ongi just see personaalsus ja siis ma tunnen väga paljusid oma kliente, ma tean nende eelistusi, ma oskan neile soovitada ja see suhtlemine on hoopis teistsugune kui lihtsalt laenusletis. Ma püüan seda isiklikku nägu sotsiaalmeedias hoida. Samas sul peab olema ikkagi niimoodi, et ta ei läheks väga vastu rinda tagumiseks, et mina-mina-mina. Nojah, ei tohi ka liiga isiklikuks minna. Selline balansseerimine on koguaeg. Aga see on huvitav iseenesest.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

Raamatukogudel on vaja muutuda loomulikult, sellepärast, et kõik meie ümber muutub. Ja kui meie ei muutu, siis me kaome pildilt varsti. [...] RK12 Siil väga kenasti tõi näiteid selle kohta, et kui me vaatame kümme aastat ette, et me tegelikult ei tea, mis tuleb ja me ei kujuta seda isegi ette. Kümme aastat tagasi polnud sellisel kujul seda olemaski. Ilma selleta ei kujuta nüüd keegi elu või turundust ette, ilma Facebookita. Aga me peame ikkagi olema valmis, paindlikud ja alati nende muutustega kaasa minema ikkagi.

Kas teised maaraamatukoguhoidjad Teie arvates on altid muutustega kaasa minema?

Inimese olemusse on sissekirjutatud vastuseis muutustesse. Eriti vanematel inimestel. Alati muutused on natuke hirmutavad ja see tähendab mingist mugavustsoonist väljumist, see tähendab pingutamist, see tähendab kohanemist. Meil oli isegi koolitus „Muutused ja seniortöötajad“. See ei ole lihtne. Ma pakun, et pigem ei. Pigem ei taheta. Need andmed on ka ilmselt kuskil olemas, rahvaraamatukogude töötajate keskmine vanus, vanusegrupp. Seda enam, et pigem ei olda valmis. Ma arvan, et kardetakse oma töökoha pärast, kas see jääb alles, kas see kaob ära. Mis ma siis tegema hakkan? Eriti kuskil maal, kus tööpuudus on niikuinii suur.

Kas on viimasel ajal olnud ka mingeid konkreetseid teemasid, millega osad lähevad kaasa ja osad on siis skeptilisemad?

Ma ei oskagi niimoodi öelda. Tegelikult seesama sotsiaalmeedias turundamine ja sellised asjad. See kõikidele nii väga omane ei olegi. Vahepeal tuleb ikkagi keskkogudel utsitada neid maaraamatukogusid, et kuulge-kuulge, tehke ennast nähtavaks. Aga see oli juba tükk aega tagasi,

kui sellest juttu oli. Ma ei oskagi öelda, milline see pilt praegu on. Selle kohta saab ilmselt keskkogust täpsemat teavd. Keskkogudel on need maaraamatukogude peaspetsialistid, nemad oskavad öelda, millega hädas ollakse maaraamatukogude puhul. Kuna meie oleme siin nii, et meie perspektiiv on konnatiigi oma ikkagi. Ega ma ei näe sinna kaugemale hästi. Teen siin kohalikke asju ja koostöö on rohkem kohalikul tasandil, et nii laialt ma ei oska küll öelda.

Aga nagu ma olen aru saanud, on maakondlikud koolitused üsna populaarsed?

Nad on tasuta esiteks, teiseks nad on kindlal ajal, seda tööd saab planeerida nii. Et võimalikult vähe negatiivseid tagajärgi selles suhtes. Kui maal on üksainus töötaja, peab alati kaaluma, kas ma ikka lähen sinna, kas ma ikka panen raamatukogu kinni. Mis inimesed mulle ütlevad, kui nad jäävad kinnise ukse taha. Ma arvan küll, et on küll, käiakse.

Kas nendest võetakse ka õppust?

Vot see on jälle see asi, mida peaks nende spetsialistide käest küsima. Ma ei oska öelda.

Ma toon näiteks postipunkti ja küsin, et millisel määral sobivad raamatukogusse raamatutega mitteseotud teenused?

Raamatutega mitteseotud teenused. Ma arvan, et sobib IT-valdkond kindlasti. Aga võib-olla see on minu arvamus, sest see mind huvitab. Sellised uute tehnoloogiate tutvustamine ja see. Maal see väga kõlapinda ilmselt ei leia. Postipunkt pigem mitte, see on minu isiklik arvamus. Seda enam, et ma olen natukene kuulnud, mismoodi need asjad käivad. Et lubatakse ühte ja tegelikkus on teine. Kui sa võtad, siis me tagame sulle selle-selle-selle, töövahendid ja kõik. Aga see on tõesti selline naised saunas rääkisid jutt, et ma näinud ei ole seda. Aga ma võin teile öelda, kelle poole te võiksite selle küsimusega pöörduda. See on Toila raamatukogu juhataja Lea Rand, kes on kogunud. Tema on maaraamatukoguhoidjate seksiooni juht ja ta kogus maaraamatukogude ja lisateenuste kohta päris põhjaliku info. Tegelikult on ajakirjas Raamatukogu, ma ei tea, mis aasta ja mis number, on ta kokkuvõtte selles ka teinud. Et milliseid töid tehakse raamatukogus. Seal oli ikka igasuguseid asju. Teisalt jällegi iga juhtum on individuaalne. Kui vaadata seda kohaliku mätta otsast, võib-olla see on vajalik, võib-olla see on ainuvõimalik, võib-olla see isegi sobib.

Kus võiks olla piir, millega raamatukogud võiksid tegeleda?

Piir on sealmaal, kus need lisaasjad hakkavad segama põhitöö tegemist. Seal on minu meelest piir.

Põhitöö on siis...

Mina olen ikkagi raamatukogu juhataja ja kõik, mis on sellega seotud. Komplekteerimine, kataloogimine, kõik kogude korrashoid, laenutamine, kõik see turundamine. Ühesõnaga raamatukogu igapäevatöö. Ma ei kujuta ette ausalt öeldes, kui keegi tuleks ja ütleks, et nüüd tuleb siia postipunkt ja hakkad sina neid pakke siin väljastama ja sellist asja tegema, vastu

võtma. Millal ma siis oma raamatukogutööd teeksin. Näiteks. Siis ma siin pakihunniku otsas elaksin. See on küll väga konkreetne ja jäme piir.

Teile ei ole seal seda probleemi, et postipunkt tuleks?

Meil on postkontor, ma ei tea, kas seda tahetakse kinni panna või mitte. Nii palju kui ma seal käinud olen, siis tööd tal jagub. Eks jah... ma edasi ei ütle midagi, mul on oma arvamus sellest.

Siis ma vahest mainin ka spordivahendeid, spordivahendite laenutamist.

Spordivahendite laenutamine. Vot see võib pigem selline lõbus osa olla. Et miks ka mitte. Üleüldse inimene, kui raamatukogu on võtnud selle endale ise, selle kohustuse, selle lisatöö. Ja see ei sega tema põhitööd, siis inimesed teevad seda rõõmsalt ja ma arvan, et see on pigem üllatus ja ohhoo-efekt, siis tulevad raamatukokku ka inimesed, kes sinna muidu ei tule. Kui see lisatöö on selline, et öeldakse mingite tutvustajate poolt, et hakkate tegema seda ja nii peab, siis ma arvan, et tulemused on hoopis teistsugused.

See oleks siis survestatud muutumine?

See oleks survestatud muutumine. Üldiselt inimesed võtavad ka need ülesanded, sest teine variant oleks töölt lahkuda. Või ei julgeta enda eest seista. Olen kuulnud, et selline probleem on ka täitsa üleval. Et ei julgeta öelda, et ma ei võta seda asja, sest see segab minu põhitööd või. Muidugi on ka alati võimalus, et ega igas raamatukogus ei pruugi olla üldse nii palju tööd, et ta saab selle võtta. See surve on täpselt selline asi, nagu muutused, mis sunnivad inimesi mugavustsoonist välja tulema ja sellisel juhul on see. Igal vorstil on ikka kaks otsa. Vahel on rohkem ka. Jah.

Küsin veel viimase ühe või viimase kaks küsimust. Kas on midagi mida tahaksite oma raamatukogus või millest te unistate oma raamatukogu puhul?

Raamatukogus ma tahaks, et mul oleks. Ma tahaks iseennast muuta pigem. Ma tahaks, et mus oleks sellist energiat ja jaksu tegeleda võrdselt iga raamatukogu tööloiguga, et ei jääks midagi unarusse. Ega igaüks teab ju täpselt, mis osa minus on see, mis järeleaitamist vajaks. Aga alati see ei ole nii lihtne või ei pruugi isegi võimalik olla. On ju alati variant, et abi küsida, aga väga tihti selle peale ei tulla ja seda ei tehta. Raamatukogu kui sellisega ma olen rahul. Mul on väga kihvt töö. Kui millegi taha see jääb, siis see jääb ainult mu enda taha. Ja teine asi, mis ei ole ilmselt ka väga võimalik, et jätkuks kogu aeg ideid oma tööd enda jaoks huvitavana hoida ja mitte langeda sellesse rööpasse ja mugavustsooni kinni jääda, sest see on minu jaoks selline õõvastav perspektiiv. Et sahistan siin susse pensionini välja ja mitte midagi muud ei tee. Seda ma ei taha.

Keegi mulle otseselt polegi mugavustsooni maininud, kellega ma olen intervjuuid teinud, aga võib-olla see ongi võti mõnes mõttes.

See ei ole, ma arvan ka raamatukogus, see on igal elualal. Ma ei ole ka päris nõus nende inimestega, kes ütlevad, et iga viie aasta tagant peab omale uue töö vaatama või midagi muud, aga ausalt öeldes, kui tuli rahvaraamatukoguseaduse esimene muudatus, nüüd on juba uued muudatused plaanis, kus siis kaaluti seda varianti, et rahvaraamatukogu juht, keda nüüd väga uhkelt direktoriks nimetatakse, võetakse tööle viieks aastaks, ehk siis tähtajaliselt, siis ma mõtlesin alguses ka niimoodi, et appi kui õudne. Et mul ei ole kindlust tuleviku ees või midagi. Läks aeg mööda, siis ma hakkasin nägema seda teistmoodi. See ongi see, mis hoiab sind ära sellesse mugavusse kinni jäämast. Sa tead, et sul on see viis aastat ja sa pead ennast tõestama, näitama, et sa oled õige inimene. Kui sa viie aasta pärast uuesti kandideerid, sa ei pea kartma, et keegi. Alati on võimalus, et tuleb keegi tugevam ja avaldab rohkem muljet või. Läks segaseks, aga äkki saite poindist aru. Kui mul on tähtajatu tööleping, see muudab mugavaks. Aga see on inimeses kinni. Osad teevad minimaalselt. Nüüd on see raha koht ka. Mõni võib-olla ütleb, et ma saan väikest palka, ma ei peagi rohkem tegema. Kõike see muidugi ära ei riku, tähtajatu leping. Kõike see muidugi ei parandaks ka, see tähtajaline leping, aga see ei läinud läbi ka niikuinii.

Kas ühele väiksele raamatukogele on... Kas ühte väikest raamatukogu muudab pigem maailma muutumine või see töötaja kes seal on?

Muutused ikkagi jõuavad sellise viivitusega. Ütleme nii, et inimesed. Näide on jälle see, et kui palju kasutatakse arvutit veel, võrreldes sellega, kui paljud kasutavad nutitelefonit. Ilmselt varsti jälle ei ole oluline, see on Ragnar Siili näide jälle, et võib-olla varsti ei ole üldse oluline see, et raamatukogus asuks arvuti, vaid seal peab olema kiire wifi. Et inimene saab seal oma asjad ära teha. Aga kauge tähe valgus jõuab meieni miljonite aastatega, siis need muutused jõuavad kuidagi ka väga suure viivitusega. Seadused jäävad jalgu ajale. E-raamatu asjast ma üldse ei räägi, see on täitsa iganenud juba. Varsti see e-raamat ise kaob ära. Tulevad mingisugused muud võimalused ja meil ei ole ikka veel seadusandlust. No ma ei tea. See uimerdamine ei sõltu alati raamatukogudest. Maailm ümber muutub palju kiiremini. Kui praegu tulla raamatukokku, siis võtame mingi nõukogude aja kui ma laps olin. 40 aastat tagasi. Ei, siis mind ei olnud veel. 30-20 aastat tagasi. Põhimõtteliselt oli raamatukogu ikka samasugune. Riiulid olid seinas, raamatud olid riiulis. Aga töötajat ma mäletan siia maani. Temaga oli hästi tore. Ta rääkis minuga alati hästi sõbralikult. Ja mul oli väga suur rõõm tulla tema asemel siia tööle. Saame siia maani kenasti läbi. Ühesõnaga jälle pikk jutt, ringiga käidud, aga maal kindlasti loeb hästi palju see raamatukogutöötaja. Kindlasti palju rohkem kui maailma muutused, maal raamatukogusid mõjutab kohaliku võimu esindajad. See on ka hästi kriitiline koht. Kuidas see suhtumine on seal vallavalitsuse koridorides. See on pigem määrav.

Ma rohkem ei küsi midagi.

Aga mul just hakkas lõbus. Loodan, et leiab mingi iva ka üles sealt pikast jutust.

Mitu tükki.

Kui midagi jäi, siis võib ikka helistada. Kui neid üldisi suundumisi tahta, siis ma soovitan küll Leaga ühendust võtta. Ta on hästi kena inimene ka, palju jõuab. Sai veel aasta maaraamatukoguhoidjaks ka pärjatud. Vot! Edu töö kirjutamisel.

Aitäh!

Pärast ilmselt saab lugeda ka seda tööd.

Saab küll, see on internetis siis. Aitäh teile veel! Kena päeva!

RK13

11. märts 2016. Intervjuu kestis 41 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~20 aastat, lugejaid ~900.

Ma küsin alguses mõned üldised küsimused, millega ma pärast iseloomustan teie raamatukogu. Ma tahaks teada, et kui palju on teie raamatukogul lugejaid umbkaudu?

Minu meelest oli aastaaruande järgi [~950]. Sinnakanti.

Ja Teie, kui kaua olete töötanud selles raamatukogus?

Minul saab kohe täis [~20] aastat [...]. Kui sellel mingit tähtsust on.

On ikka. Hea teada, kasvõi. Raamatukogu asub eraldi hoones?

Meie raamatukogu asub eraldi hoones, uues, ehitatud, mis sai valmis [hiljuti].

Ja varem?

Varem olime kaks raamatukogu, tähendab lasteosakond ja täiskasvanute osakond, olime ühes puumajas, vähe ruumi, ahjuküte ja nii nagu ta oli.

Ja nüüd on küllaltki erinev?

Oi, väga väga erinev.

Mille poolest peamiselt?

Uus maja ehitati spetsiaalselt raamatukogule. Mõned nüansid oleksid võinud teisiti olla, aga täiesti kohe, ruumi on igaühele. Raamatud saab kõik välja panna, igasuguseid üritusi saab korraldada, näitusi saab teha. Nii et kõige jaoks on meil ruumil.

Ja teie osalesite ka plaanimisel maja?

Kindlasti, jah, niivõrd kuivõrd meie soove arvestati, siis jah.

Kas ka nüüd nende aastatega, mis te olete olnud uues majas. Oskate öelda, mis on muutunud just võrreldes 2010-2011 aastaga.

No mis on muutunud. Ongi meie töötingimused muutunud. Ja on lugejatel parem raamatukogus käia kui on avaramad ruumid ja nendele paremaid võimalusi pakkuda, sest me saame neile pakkuda igasugu üritusi, mida varem ei saanud teha, sest polnud lihtsalt oma ruume. Meil on internetipunkt, seda meil ei olnud eriti varem. Ühesõnaga tööd tuli, tuli väga erinevaid tööülesandeid tuli juurde tänu sellele, et me siia uude majja tulime.

Milliseid?

No milliseid näiteks. Kõigepealt neid suuri näitusi, kunstinäitusi ja kes mida soovis näidata. Neid me korraldame siin. Näiteks meil on üks selline saal, mida me nimetame kaminasaaliks. See saal, seda me reserveerime vastavalt vajadusele, kellele mida vaja on. Korrastame, tõstame ringi toole-laudu ja sellised lihtsad tööd tuleb ka ära teha meil, ega keegi neid meie eest tule tegema.

Ja vaadata, et kaks üritust ühteotsa ei satu. Niimoodi. Ja ongi jah, et erinevaid üritusi on hulga juurde tulnud.

Kui vaadata nüüd uues majas oleku aega, kas siis on ka midagi muutunud raamatukogutöös üldiselt?

On ikka muutunud, sest meie oma raamatukoguprogramm muutus, U2 ja U3 ja mis nad iganes tähendavad. Läksime uuele programmile üle ja. Ega midagi selles mõttes, et raamatu laenutamine käib ikka samamoodi nagu ta käis vanas majas. Ei oska öelda, mis nüüd täpselt nii erinevust on.

Võib pakkuda, et raamatukogu olulisus on tõusnud?

Jaa, kindlasti on tõusnud. Sellel aastal lisandus veel, meie sellega ei tegele, aga lisandus veel pangateenus. Ühesõnaga Swedbank pakub oma teenust meie majas, kaks korda kuus. Me anname oma ruumid. Ütleme nii, et kui Swedpanga nõustajat ei ole siis peame meie nõustame põhimõtteliselt. Me peame ka olema valmis erinevaid asju teadma ja erinevaid asju inimestele seletama. See on ka üks asi, mida nagu varem eriti ei olnud. Väga erinevaid nõuandeid peame oskama inimestel andma. Küsimused on ikka seinast seina.

See on just viimaste aastate nähtus?

Jah, see on siin selles uues majas, kus avati kohalik internetipunkt. Kui need arvutid siin meil on ja inimesed käivad arvutis. Kellel kodus ei ole ja ei ole kodus kedagi, kes aitaks. Peame kõik olema endale selgeks ka need asjad saanud. Kuidas digiallkirja anda ja erinevaid kirju skännida ja meili peale saata. Siuksed asjad kõik on viimastel aastatel tulnud.

Kas teie raamatukogu võib kutsuda ka kogukonnakeskuseks?

Kasvõi. Kuigi RK13 on alev, siin on teisigi kogukonnakeskusi, kultuurimaja on kohe meie kõrval kohe. Staadion on meie kõrval kohe. Me oleme üks keskustest.

Kui vaadata võib-olla natuke väiksemaid raamatukogusid kui teie, kas seal on see kogukonnakeskusteks muutumine?

Ma arvan, et on küll, sest meie vallas, tähendab RK13l on alevi vald ja lihtsalt vald. Naabervallas tean, raamatukogu täidab ka postiteenuseid, nii mõnigi raamatukogu siin tee3b ka veel igasuguseid, samu ülesandeid nagu meiegi. Nõustab inimesi ja mida iganes. Ma arvan, et need väiksemad kogud on samamoodi keskusteks kujunenud.

Mida Teie arvate postipunktide raamatukogudesse kolimisest?

Oi meil on see olnud juba, mitte otsesel teemaks, aga meie käest on küsitud, et ei tea kas teil on ruume. Meil ruumid on, aga need ei ole ju selle jaoks spetsiaalselt ehitatud. Postiteenustel on omad nõudmised. Ma ei tea. Ma ei oska sellest midagi arvata. Meil on siin piisavalt päevas külastajaid kellega tegeleda. Oleks siis, et on vähe külastajaid, et jõuaks postitööd teha, aga ma ei

oska, jah ise ei ole kokku puutunud, kuidas ma sellesse suhtun. Me ei tea kunagi, mis võib elu jooksul juhtuda ja missuguseid ülesandeid meile püütakse veel panna.

Kas seesugused asjad üldse sobivad raamatukogusse, mis ei ole seotud raamatuga?

Aga miks ka mitte, sest ma olen ju kuulnud erinevaid asju. Laenutatakse sporditarbeid, näiteks rulasid või käimiskeppe või midagi sellist. Raamatukogule, ma ei tea, ta ikkagi mitmekesistab ja see on see, mis inimest raamatukokku toob. Kui ta muidu ei tuleks, siis ta tuleks võib-olla sellise mõtte pärast või eesmärgi pärast ja siis ta vaataks möödaminnes, et mis see raamatukogu siis endast kujutab. Ma arvan küll, et miks ka mitte.

Postipunkt otseselt ei ole ainult negatiivne, lisatöö?

Ma nüüd ei tea, seal külakogudes või seal külakogus, kui palju tema, kas ta pidi juurde õppima midagi, kui palju temalt see aega võtab, postipunkti teenindamine. Et kui palju seal vaja tööd teha on. Ma ei tea jah. Kõrvaltvaatajana miks ka mitte, aga siis peab olema tõesti väiksem koht, kus sa pead jõudma kõigega tegeleda. Kui meil siin sada inimest päevas käib näiteks ainult raamatukogu jaoks või raamatuid laenutamas, siis teine viiskümmend tuleb side pärast, siis on ikka väga tihe tööpäev.

Neid asju on ilmselt teisigi, mida omavalitsus on tahtnud mõnda raamatukokku panna nagu pesumasin kasvõi.

Sellisest asjast ma ei ole küll kuulnud.

Võrumaal oli olnud kunagi.

Ühesõnaga, et raamatukoguhoidja peseks pesu ära siis või lihtsalt.

Vahest ta niipalju sellega tegelema ei peaks, aga et masin oleks raamatukogu ruumides või lähedal.

Meil on siin ikka nii selline asula, kus selline teenus on mujal teostatav. Mingit vajadust küll ei ole. Kõige peale annab tulla.

Jaa. Millised teemad Teile tulevad pähe, millised mõtted, kui mainida raamatukogude muutumist või ka maaraamatukogude muutumist?

No kuhu nad siis muutuma peavad. Meie veel muutunud ei ole selles mõttes, et meil ei ole veel e-teavikuid. Muutuma selles mõttes, et annaks ju teha veel ööpäevaringne tagastus, aga sel aastal on plaanis ikkagi see tagastuskast teha. Et inimesed saaksid oma raamatud jätta. Kas siis näiteks selline asi, et igaüks kõnnib raamatukogus ise ja laenutab ise raamatu nagu on Selverites juba. Ise piiksutab kauba läbi ja siis maksad ära ilma teenindaja vahenduseta. Soomes ju on selliseid raamatukogusid ka, kus on iseteenindamine. Ma ei tea, kas siuke asi. Kas siis oleks töötajaid rohkem vaja või. Mul on mõte kinni praegu.

Kuidas Teile tundub selline iselaenutamine, kõik käib ise?

Selleks on tohutult raha vaja, sest kõik turvasüsteemid peaksid olema olemas. Aga miks ka mitte. Aga see käiks ikka suurtes raamatukogudes, kes on linnas, kus rohkem rahvast käib. Ma ei tea. Väikses kohas, suhteliselt väikses kohas sellised asjad... Aga mõelda ju võib.

Milline peaks olema maaraamatukogu suhe teiste ümbruskonna, koostöö teiste ümbruskonna asutustega?

Ei no eks ikka positiivne, sest meilt ju eeldatakse, et me suhtleme ja me suhtlemegi lasteaia ja kooli ja kultuurimajaga ja muusikakool on meil siin. Ükskõik, mis muu asutus või ettevõte. Kuidas meie neile saame kasulikud olla ja eks me seda ka oleme. Nemad aitavad ka meid, kui meil midagi vaja on. Ikka igasugune suhtlemine tuleb alati kasuks. Sellises väikses kohas me enam-vähem ju tunneme üksteist. See on loomulik, et midagi punnitada eraldi vaja ei ole, kõik tulebki loomulikult, vähemalt meil.

Kuidas saada uusi lugejaid?

Kuidas saada uusi lugejaid. Kuidas saada uusi lugejaid kui elanike arv väheneb? Ühest küljest on see ju keeruline. Kui sul kedagi ei olegi võtta, siis ei suurene. Üks asi on kohe see, et koolist. Lastele tehakse seal nii-öelda propagandat. Tunnis ju eeldavad seda, et peab olema raamat loetud. Tulevadki raamatukokku ja teevad lapsed lugejaks ja nii ta käib. Aga täiskasvanud. Täiskasvanu ikka otsustab ise, kas ta tahab lugejaks hakata või ta ei taha. Kas ta leiab, et jaksab ise raamatu osta või tuleb ja kasutab meie teenuseid. Meil on, ma ei tea, täiskasvanuid on ka juurde tulnud. Vähemalt mina ise olen mõelnud, et kas see inimene pole enne lugenud, aga nüüd tuleb lugema. Et päris ime! Neid ikka kuidagi saab, aga täiskasvanuid, et lähed kuskile tänavale või kuskile mujale, et „tulge kõik ja tulge kõik“ ja nii see asi käib. Lapsele saab teha küll lõbustust ja tutvustust ja õhinaga tulevad. Aga kui ikka inimene leiab, et ta tahab seda kasutada, siis ta tuleb ja paratamatult on see, et inimesi jääb vähemaks ja vähem tahavad lugeda.

Mingit sorti reklaam äkki mõjuks ka täiskasvanutele?

Reklaam on ikka meil, meil on Facebooki leht ja meil on kohalikus ajalehes me tutvustame ennast artiklis ja ikka, kui me üritusi teeme, siis meil on alati teated ja kuulutused väljas ja suuline selline kutse inimestele, kellest arvame, et võiks huvitada. Ikka nii käib jah.

Missuguseid teateid ... Kuidas te Facebooki kasutate?

Meil on oma leht Facebookis. Mina seda põhimõtteliselt täidan, teised ka vähehaaval. Paneme teated üles, mis üritused meil toimuvad, tahame midagi teatada suletud päevade kohta või vähemalt praegu ma olen teinud nii, et panen sinna need raamatud üles, mis iga kuu tulevad ja saame natuke oma kodulehte ka teha, kodulehele ka panna. Praegu see koduleht on alles algusjärgus, seda veel õieti pole olemaski. Kõige tähtsam, mina arvan, on ikkagi pilt ka juures, kui see või teine toimub, kui mingi näitus, siis ma üritan ka ikka pilte juurde panna, et midagi

väga kuiva ei jääks. Midagi illustreeriks ka. Nende peale tullakse kohale ja, mida nad Facebookis näevad, et midagi on toimunud.

Kas seal tekib suhtlust ka lugejatega?

Oi väga tihedalt. Mõni päev on nii, et kella kaheteistkümnest on vaim juba nii nüri suhtlemisest, et mitte ühte inimest ei tahaks ega jaksakski kuulata. Väga paljud räägivad oma eluolust, vanemad inimesed ja üldisest elust ja kõigiga sa pead kaasa mõtlema, kõigiga sa pead ikkagi ütlema midagi. kas oma arvamuse, või vähemalt. Sa ei saa ainult noogutada või mhmh öelda. Kui sa kaasa ei mõtle, siis sa ju ei saa sellest jutust aru. See tegelikult tohutult väsitab. Siis mõni päev ongi nii, et no kuidas ma ütlen. Nad ei ole rasked suhtlejad, aga nad räägivad hästi mõttetihedalt, huvitavalt, siis on tõesti nii, et läheb pea lõhki, et ei jõua enam kuulata. Aga peab kõik ära kuulama. See ülesanne ka, et olla natuke pihitoolis. Kuulata teiste muresid ja.

Kas e-raamatul on raamatukogudes kohta?

Meie raamatukogus e-raamatut pole. Aga miks ka mitte. Tean vähemalt mõnda lugejat, kes kasutab, kellel on olemas e-raamatuid ja loeb neid. Samas loeb ta ka paberraamatuid edasi nii et miks ka mitte.

Vahest see isegi pakuks kellelegi huvi?

Kindlasti pakuks.

Kindlasti?

Kindlasti pakuks. Mitte väga massiliselt, aga on inimesi. Võib-olla tõesti need lugejad, kes meie raamatukogus ei käi, aga nad on tegelikult väga palju lugenud ja nad ongi just e-raamatu, ma ei tunne neid, aga ma kujutan ette, et neid on.

Maakondlikud koolitused. Kas need on raamatukoguhoidjate seas populaarsed?

Ikka on. Meiega oli selline lugu kaks-kolm aastat tagasi, kui seminaril sai käia ainult üks töötaja. Kolm töötajat, teised kaks jäid tööle. Kui see koolituspäev oli, siis meie raamatukogu oli lahti. Nüüd juba kolmas aasta läheb, kui meil on õppepäev iga kuu kindel päev, raamatukogu kinni ja kui ongi seminar, Pärnu linnas tavaliselt, siis me saame kõik kolmekesi minna kui me tahame. Kui on huvitav loeng ja ikka annab midagi ka. See võimalus on ju kõigil olemas. Aga suurematesse kohtadesse, Tartusse Tallinnasse, seminarid ja loengud seal toimuvad ja need ikka päris hea raha maksavad, siis seda me ikka endale lubada ei saa. See koolitusraha, mis meil on ette nähtud, selle võib üks töötaja ühe korraga ära kasutada ja tuleb puudugi veel. Teised ei saa mitte midagi. Me oleme läinud seda teed, et me loobume. Mis teha, kui raha nii vähe on koolituse jaoks. Need, mis maakonnakeskuses toimuvad, need on tasuta. Saame kolmekesi.

Kas koolitustest on kasu?

Ikka on. Need teemad on erinevad ja ikka saab midagi teada.

Kas raamatukoguhoidjad üldiselt, kas nad võtavad õppust nendest?

Ma ei oska teiste eest rääkida, ma arvan, et mina ikka midagi võtan sealt õppust ja saan kasutada oma töös ära siis. Või panen siis kõrva taha jah, et kuidas käituda või kuidas olla, kuidas käituda raskete klientidega. Kas see just korraga meelde jääb, aga midagi ikka jääb. Talitad ikka nii, nagu intuitsioon ütleb, aga on hea ka kuulata vahel, mis spetsialist räägib.

Oskate te arvata, kuidas suhtuvad maaraamatukoguhoidjad uutesse asjadesse ja raamatukogude muutumisse?

Ma ei tea, kuidas teised suhtuvad. Minu pärast muutugu, muutugu, sest nagu ühes eesti filmis öeldi, „paigalseis on tagasimineku“. Kes nüüd ootab näiteks, et raamatukogu on selline 50+ või kui raamatukogusid ühendatakse või töökoormusi vähendatakse või ma ei tea mida veel, et nad jäävad ilma tööta enne pensioni või viis aastat enne pensionile jäämist. Ma ei kujuta ette, kas nad mõtlevad nii, aga miks peaks, kui midagi uut ette võetakse, sellele siis vastu olema, mina näiteks küll mitte. Mulle meeldivad ikka uuendused ka. Et ei tasu ikka sinna mugavustsooni jääda ja viis aastat ühtemoodi ja kümme aastat ühtemoodi olla. Ikka muutusi on vaja.

Kas selline mugavustsoonis olemine paistab olema tavaline või pigem mitte?

Ma ei oska öelda, kas see on tavaline. Oma kolleegidega pole ju rääkinud ka sellistel teemadel. Ma ei oska teiste eest kosta, võib-olla mõne puhul on, et kulgeb nii kaua kui saab ja siis kui enam ei saa, ongi läbi. Kui mõnda raamatukogu tahetakse näiteks, väikest külaraamatukogu näiteks likvideerida. Inimene töötab nii kaua kui seda raamatukogu peetakse üleval ja kui enam ei peeta, siis ta loobub. Aga ma ei tea.

On raamatukogudel vaja muutuda? On see vajalik?

Ikka on vaja. Igal pool on ju muutused. Ühiskonnas on muutused. Miks siis raamatukogudel ei või olla muutusi.

Mis praegu need põletavamad teemad on, millega tuleks kaasa minna?

Millega kaasa minna. Ikka see e-raamat, mida meil ei ole. Ja siis siin räägitakse, et pakkuda erinevaid teenuseid raamatukogus. Mitte teenuseid, aga erinevaid üritusi ja sündmusi. Ei oska nii täpselt ja nii kiiresti öelda nendele asjadele vastu.

Nojaa. Peale tagastuskasti ja e-raamatute, kas te tahaksite ka veel midagi enda raamatukogus muuta?

Nojah. Ma ei tea. Mõtteid on, mitte meie poolt, aga on tulnud küll. Kui meil käib lugemisnurgas nii-öelda, meil suur saal on raamatukogu jaoks. Kui keegi tahab omaette arvutiga tööd teha, rääkida telefoniga või Skypega, sest seda võimalust meie suures ruumis ei ole, see segab töötajaid ja teisi ka. Kui oleks mingisugused eraldi boksid veel võimalik siia raamatukokku saada, kus saab üksinda töötada. Kas siis muusikat kuulata või. Muusikat saab kuulata muidugi

klappidega. Oleme täheldanud jah, et inimesed tulevad ja tahavad arvutiga tööd teha, aga tahavad ka kellegagi suhelda. Kõva häälega seda teha ei saa. Ma ei tea, sellest on meil varem juttu olnud, aga kas sellest kunagi asja saab, et sellised kinnisemad boksid, ruumid väikesed teha. Meil on suhteliselt uus maja ikkagi, siin praegu veel väga palju niimoodi muuta ei ole plaaninud.

Kas sellise suhtlemise juurde võiks raamatukogus sobida ütleme kohvijoomine ka?

Meil on sellest juttu olnud. Ja mul täitsa oli kohviaparaat siin, aga me ei pannud teda inimestel välja vaid see oli oma kasutuses. Ja me mõtlesime ka. Ja meie käest on küsitud, aga me ei ole selleni jõudnud. Aga miks ka mitte. Kui inimene oskab kohviga. Kus ta seda joob. Kas ta joob seda kuskil puhkepausi ajal. või siis kui ta raamatut, ajalehte lehitseb, ma ei oska öelda. Teine küsimuse on see, kuidas seda, kas seda raamatukogus tohib pakkuda. Seal on vaja misiganes tingimused täita. Kas meil on vesi korras ja kõik sellised asjad. Mingid toiduhügieeni asjad. Isegi ei kujuta ette, mis peavad. Aga jah, on olnud isegi, ma nüüd praegu mõtlen Pärnu keskraamatukogu peale. Seal oli kohviautomaat, aga viimasel ajal ma ei ole seda näinud. Ma isegi ei tea, mispärast see neil kadunud on. Kas ei tasunud ära või mingid muud probleemid. Ma kujutan ette, et kui meie siia kohviautomaadi muretsemine, siis see meil kindlasti ära ei tasu. See peab olema ikka väga massiline ostmine, et need kohviautomaadid ära tasuksid. Pigem inimene leiab siit ümbruskaudu, tankla lähedal, kauplus lähedal, ta leiab selle kohvitopsi sealt. Et kui ta sellega raamatukokku tuleb, ei ole probleemi. Topsisid on ju pealt kaetud, et ei juhtu õnnetust. Muidugi küsitud on meie käest kohviautomaati küll.

Varem rääkisime veel postipunktist, spordivahenditest, igasugustest teenustest. Kas kuskil võiks olla piir, millega üks raamatukogu võiks tegeleda?

Kindlasti on piir, sest inimvõimel on ka piir. Kui palju sa ennast suudad lõhustada või lahustada. Et sa pead, me näeme praegu oma töö põhjal, et ühe päeva jooksul võib väga erinevaid teemasid olla, millega tegeleda. Et kui palju neid veel juurde võtta, millega tegeleda. Ma olen ise mõelnud, et kui mina pean näiteks päeva jooksul hästi mitme asjaga tegelema, siis mul kipuvad minema pealiskaudseks need asjad. Kui neid väga palju tuleb. Muidugi on piir, aga muidugi võib ka olla piiramatus. Kes mida välja suudab mõelda. Et mida veel raamatukokku tuua ja mida siin teha. Ühesõnaga mina ütlen oma seisukohast, minu võimel on piir, mina ei teeks ega suudaks mingit näidendit lavastada. Ma tean, et raamatukogutöötajad teevad mõne lastenäidendi, kirjutavad kasvõi ja siis teevad lastega selle näidendi, lavastavad ja siin on veel väga erinevaid asju, mida mõned raamatukogud suudavad teha. Aga minul sellist annet ei ole nii et kas peakski kõiki asju tegema. Igasugune lavastamine jäägi kultuurimaja ja kultuuritöötaja teha kuigi meie oleme ka kultuuritöötajad. Sellel on nii ja naa vastus, võib tuua hästi palju asju juurde ja võib ka mitte tuua.

Tuleb arvestada töötajaga.

Nojah, ma ei tea, kas on sellist ideaalset inimest, kes suudaks kõigi asjadega tegeleda. Olen siin kohanud inimesi, kes on väga elavad ja tahaks ainult suhelda ja tahaks üritusi teha, tema seal leti taga istuda ei taha ja rutiinset tööd teha ei taha nagu see laenutamine näiteks. Ükskõik mingit muud tööd, mis raamatukogus on rutiinsemad. Ma ei usu, et üks inimene suudaks seinast seina kõiki asju ideaalselt teha. Ühel on üks külge tugevam, teisel teine külge tugevam.

Mul enam küsimusi ei ole, võib-olla tahate teie kuidagi kommenteerida.

Jaa, ma tahan teie nime teada.

Minu nimi on Madis. Minu nimi on Madis Must. Aitäh teile!

RK14

17. märts 2016. Intervjuu kestis 39 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~20 aastat, lugejaid ~300.

Ma küsin mingid üldised küsimused, et iseloomustada anonüümselt seda raamatukogu. Kui palju on teie raamatukogul lugejaid umbkaudu?

Raamatukogul lugejaid oli eelmise aasta statistika põhjal [~300].

Kui kaua olete Teie selles raamatukogus töötanud?

Esimesel märtsil sai [~20] aastat.

Missuguses hoones asub teie raamatukogu?

Raamatukogu asub sellises hoones, kus esimesel korrusel on vallavalitsus ja alumisel ehk soklikorrusel on raamatukogu.

Soklikorrusel.

Ta ei ole päris keldrikorrus, ta on selline, öeldakse soklikorrus, aknad on ikka maa peale.

Millised teemad, millised mõtted tulevad teile kõigepealt pähe, kui rääkida maaraamatukogude muutumisest?

Millise aja vältel?

Võib-olla viie aasta.

Võib-olla viie aasta. Selles mõttes küll, et maaraamatukogusid mõjutab ju tegelikult ka see, mis kogu ühiskonda mõjutab, näiteks rahvaarvu vähenemine. Eriti maal annab see tunda. Tänu sellele, et väheneb rahvaarv, tänu sellele väheneb lugejate arv. Tänu sellele langevad igasugused statistilised näitajad, nii külastused kui ka laenutused ja samamoodi langeb siis ka hõlve. See on üks probleem kindlasti. Teine probleem on võib-olla see, et tänu sellele seda põhitoöd justkui, põhiteenused jäävad samaks, aga koormus ütleme, et on väiksem, siis selleks, et raamatukogu väikeses külakohas ära õigustaks, siis vahel oleme me ka sunnitud võtma omale lisaülesandeid. Paljud lisaülesanded, ütleme kultuuriürituste korraldamine, see on niikuinii raamatukogu ülesanne ka. Aga tegelikult see on müstiline, mida kõike raamatukogudes tehakse. See ei ole ju ka tavaline kuskil mujal asutuses, et asutuse juht ise koristab oma ruume, meil on see täiesti igapäevane tegevus. Ja tihtilugu see viimasel ajal ei kajastu ka enam palgas lisatasuna vaid koristusraha on sujuvalt põhipalga sees. Väga palju tehakse raamatukogudes sotsiaaltööd, eriti just väikestes kohtades. Näiteks on raamatukogu see koht, kuhu inimesed saavad tuua oma sotsiaaltoetuste avaldusi või koguvad seal näiteks õpilaste sõidupileteid, mis edastatakse sotsiaalosakonnale. Selliseid asju tehakse väga palju. Me seal küsitluses küsisime ka, sotsiaaltöö osa oli üsna suur protsent. Ma praegu peast ei mäleta. Seda tehakse. Väga paljudes kohtades on

piletilevi teenus, kohalikele üritustele ja kaugemale saab pileteid osta raamatukogust. Mida siis veel tehakse, mis konkreetsena oli välja toodud. Aa, väga paljudesse kohtadesse on lisandunud ka postipunkti teenus, kus postkontor on kinni pandud koha peal ja raamatukogudes on siis Eesti Posti või Omniva frantsiisipunkt. See on tegelikult selles mõttes väga suur töö, et see võtab väga palju aega põhiteenuste kõrvalt. Sinna juurde väiksemaid lisaülesandeid. Neid võib lõputult lugeda. Kus pakutakse pesupesemisteenust, on pesumasin raamatukogus nurgas, kuulsin eelmisel aastal, et kusagile on pandud õmblusmasin nurka, et inimesed saavad õmblemas käia. Selles mõttes on see spekter väga lai, et mida kõike tehakse.

Millisel määral sobivad raamatukogusse sellised raamatutega mitteseotud teenused?

Vat see nüüd on raske küsimus, et millised sobivad. Nagu praegu sellist asja kohe ei tulegi pähe, mis kohe üldse ei sobiks. Kõik sõltub ju tegelikult reaalselt ruumidest, et mida seal koha peal teha annab. Et mida see ruumide olemasolu võimaldab, erinevaid asju. Ja tegelikult, olgem ausad, ütleme siis ikkagi, et sellised pehmed teenused nii-öelda, kultuurivaldkonna pool, see sama sotsiaalipool, õpitubasid ja õpiringe tehakse, oleme kuulnud, et tehakse ka töötutele selliseid koolituspäevi ja selliseid asju raamatukogudes.

Posti ...

Et mingit väga tehnilise poole pealt, mingit sellist asja raamatukogu vist pakkuda ei saa. Ma ei mõtle selles mõttes IT-valdkonna poolt tehnilist, vaid päris sellist, mul ei tule päris õiget sõna pähe, mis see peaks olema.

Postipunkt ...

Üldiselt on raamatukogud hästi paindlikud.

Aga postipunkt, mainisite, et see on suur lisatöö. Kas see on hea, et nad tulevad, kas see on ka mingil moel hea?

See on nii ja naa. Selles mõttes, et kui on asi korraldatud niimoodi selles mõttes hästi, et ruumid võimaldavad seda. Et raamatukogu põhiteenused ei kannata selle all, et seal samas ka postipunkt on ja on ka tööaeg jagatud paindlikult, et inimesel on konkreetselt teada, et sellest kellast selle kellani osutan ma postiteenust ja siis istun ma teise laua taha ja osutan raamatukogu teenust. Sinnamaani on enam-vähem kõik okei. Väga paljudes kohtades on see kõik surutud ühte, tööaeg on sama. Sellisel juhul on see probleem, et ühel inimesel, maal raamatukogudes me enamasti ju töötame üksinda, et siis on väga raske jagada seda ruumi ja jagada oma tööaega ja selle all kannatavad ka teenused. Sest kui inimene sealsamas teeb ka postitööd, siis võib-olla on ka raamatukogu lugeja samal ajal leti taga, kes on häiritud, et ta ei saa kohe teenindatud ja sama ka vastupidi.

Aga positiivsed aspektid?

Positiivsed aspektid on see, et kõikide nende erinevate lisateenuste puhul on see ühe väikese külaraamatukogu ellu jäämise võimalus. Sest kui mingil hetkel tuleb see päevakorda, et kõik statistilised näitajad langevad, lugejaid jääb vähemaks ja põhiteenuse vajajaid on vähe ja siis kui ühel päeval tekib see olukord, et omavalitsusel ei ole majanduslikult võimalik või kasulik seda raamatukogu pidada, siis sellisel juhul tulevad igasugused lisateenused kasuks. Kui on juba vajalik kinni panna see postipunkt kui ka raamatukogu, siis hakkab omavalitsus natuke rohkem mõtlema.

Lisateenused on raamatukogule enese tõestamiseks omavalitsusele?

Mingil määral küll jah. Ütleme siis niimoodi, et see raamatukogu igapäevatöö või igapäevateenused väga välja ei paista. Need paistavad ainult välja nendele suuresti, kes seda teenust igapäevaselt kasutavad. Kõik muud asjad, mis sinna juurde tulevad, need paistavad nagu rohkem välja. Nii kurb, kui see ka poleks.

Kas teie arvates võib kuskil olla piir, millega raamatukogud võiksid tegeleda?

Kindlasti tuleb piir ette. Üks asi tuleb piir ajaliselt ette, tööpäev on ju kõikidel ikkagi kaheksa tundi ja töönädala pikkus samamoodi. Piir tuleb ette ka inimvõimel, sest iga inimene ei oskagi kõiki asju teha ja ei ole ka lihtsalt suuteline tegema. Mõnele ei sobigi iga valdkond. Juba sealt tulevad need piirid ette.

Kas miski või keegi surveb maaraamatukogusid muutuma. Või maaraamatukoguhoidjaid?

No kindlasti. Selles mõttes juba see, et kõik meie ümber areneb. Iseenesest juba ühiskondlik elu, infotehnoloogilised vahendid arenevad, kogu aeg tuleb midagi uut juurde. See ju tegelikult sunnib meid samamoodi ajaga kaasas käima, ennast koolitama arenema, õppima juurde koguaeg asju, sest me ei saa pakkuda kvaliteetset raamatukoguteenust, kui me ei ole ise tasemel. Me ei saa õpetada inimesi igasugu programme kasutama, kui me ise neid ei oska näiteks, kõige lihtsam asi. Kui nüüd arvuti poole pealt vaadata. Maal on väga suur osa tööst vanemate inimeste nõustamine, abistamine. Kõik, mis puudutab infotehnoloogia poolt. Seda me teeme ju igapäevaselt igal pool. Kindlasti tuleb see surve ka selles mõttes väljast poolt. Me tahame või ei taha, me peame käima ajaga kaasas ja ennast arendama ja õppima.

Mulle tundub, et te juba vist vastasite sellele küsimusele, aga ma küsin igaks juhuks veel.

Kas raamatukogudel on vaja muutuda?

On kindlasti vaja! Selles mõttes, et me ei saa kindlasti täna olla samasugused nagu me olime kakskümmend aastat või kümme aastat tagasi. Viie aasta lõikes võib-olla see muutus ei olegi praegu nii suur. Aga kui nüüd kümme või kakskümmend aastat tagasi võtta, on kindlasti see muutus suur. Just see, et igasugused kaasaegsed tehnikavahendid tulevad kogu aeg juurde. Juba

see on selle muutuse tinginud. Ja see ka, et järjest rohkem tuleb igasuguseid muid asju juurde, millega raamatukogu tegeleb.

Kuidas suhtuvad maaraamatukoguhoidjad Teie arvates muutustesse?

Seda ma arvan, et üheselt võtta ei saa päriselt, sest üks see sõltub suuresti ikka isiksusest. Tahame me või ei taha, see paraku on nii, et nooremad inimesed on altimad uusi asju õppima ja muutuma ja muutma iseennast. Aga vanematel inimestel on see kindlasti raskem. [...] peaaegu 70% Eesti maaraamatukogude töötajatest on vanemad kui 50 aastat ja väga suur hulk on ka meie seas ka täiesti pensioniealisi inimesi ja töötab ka 70 ja 80-aastaseid inimesi ja nende puhul kindlasti see muutuse asi on seotud vanusega. Vanemad inimesed ei ole nii aldis muutusi omaks võtma ja nendega kaasa minema. See on selline paratamatus. [...]

Kas mõjutab ka selline asi nagu mugavustsoonis olemine?

Võib küll seda ka juhtuda. Ma küll loodan, et seda on väga vähe. Aga see võib kindlasti teatud kohtades niimoodi olla.

Ainult teatud kohtades, ainult vähestes kohtades Teile tundub?

Jaa kindlasti vähestes kohtades, sest üldiselt ikkagi raamatukogutöötajad on sellised, kes on valmis minema muutustega kaasa ja õppima ja arenema. Mugavustsoonis ... Ma ütlen, väga palju sõltub konkreetsest inimesest ja konkreetsest kohast, kus tal see võimalik on. See võib juhtuda võib-olla mõnes väga väikeses kohas, kus raamatukogu ikkagi eksisteerib, aga võib-olla ... Ma ei saa öelda, et ta ei õigusta ennast, aga kus lihtsalt omavalitsuse poole pealt on ka, et las ta siis vaikselt olla seal. Võib-olla on tegu ka vanema inimesega. Vähemalt on hea see, et uks on lahti, et inimene saab oma raamatud kätte ja vahetatud, et see põhiteenus on osutatud. Sellisel juhul võib natuke tulla päevakorda mugavustsoonis olemine. Et saangi vaikselt tiksuda. Aga ma loodan siiralt, et seda on väga vähe. Ütlen isiklikult mina ei tunne ühtegi sellist inimest ja ma tunnen päris paljusid maaraamatukogude töötajaid üle vabariigi. Mina ei tea küll selliseid et oleks. Aga võimalik, et neid on.

Kas raamatukogudest on saamas kogukonnakeskused?

Ma arvan, et nad juba väga paljudes kohtades juba on.

Aga mitte nii, et see roll oleks vähenemas?

Ei, vähenemas, see kindlasti ei ole. Pigem on see tõusvas joones, sest kui me mõtleme maapiirkondi üle Eesti, siis on ju väga palju selliseid kohti, kus raamatukogu on viimane koht, kuhu on põhjust inimestel kokku tulla, kus on reaalselt olemas ruumid, kus on olemas inimesed, kes on valmis mingeid asju korraldama, tegema, sest väga palju on maapiirkondades kinni pandud seltsi- ja kultuurimaju. Kindlasti on raamatukogu see koht, kus on põhjust kogukonnal kokku tulla.

Mida see tähendab üldse, kogukonnakeskus?

Kogukonnakeskus, see ongi see koht, kuhu on põhjust inimestel kokku tulla, kus on võimalused erinevatel seitsidel, seltsingutel koos käia. Kus raamatukogu võib-olla ka korraldab kogukonnaüleseid üritusi, mitte ainult mingeid väikeseid teatud sihtgrupile asju. Just tehakse selliseid suuremaid asju. Minu nägemus kogukonnakeskusest on see.

Milline peaks olema raamatukogude ja teiste ümbruskonna suhe, koostöö?

Koostöö peab kindlasti olema. [Väga palju] tehakse koostööd kooli ja lasteaiaga, kui nad olemas on. [...] Otse loomulikult muud asutused ka. Võib-olla jah mingisuguse põllumajandusasutusega või tehnilise tootmisega seda koostööd nii palju ei ole, aga oma kogemus ütleb, et isegi näiteks sponsoritena saab neid ära kasutada, kui hästi küsida. Selles mõttes, see koostöö kindlasti toimib.

Kuidas saada uusi lugejaid?

Vot see on raske küsimus. Kuna rahvastik ju koguaeg jääb vähemaks, inimesed lähevad maalt ära ja. See on raske küsimus, aga ilmselt on siin võtmesõna ikkagi lapsed ja noored. Nii palju kui noori ja lapsi maal veel on, tuleb püüda nemad kätte saada ja raamatukogusse käima. Minu kogemus ütleb küll seda, et kes lapsena hakkab käima, see käib ka edaspidi. Selles mõttes selle järelkasvuga tuleb ise endal kõvasti tööd teha. Siin ongi hea, kui on olemas omavalitsuses või teeninduspiirkonnas ka kool või lasteaed, nendega kõvasti tööd teha. Kutsuda neid koguaeg raamatukogusse külla, minna ise raamatukogusse või kooli. Selles mõttes, et lapsel oleks see teadmine, et raamatukogu on olemas, seda tuleb hakata maast madalast nendele teadvustama ja endast märku andma ja neid raamatukoguüritustele kutsuda ja kaasata. Sealt tuleb see. Kui tuleb omavalitsusse või külla või valda uus inimene, täiskasvanud ma mõtlen, siis kui ta enne oli raamatukogu kasutaja, siis ta tuleb ka sinna uude raamatukogusse kindlasti kohe, aga seda inimest, kes siiamaani, täiskasvanu, ei ole raamatukoguteenuseid kasutanud ja siis ühel päeval. Noh jah, kui tal tekib näiteks seoses õppetööga mingi konkreetne vajadus. Tegelikult ju raamatukogud toetavad ju elukestvat õpet. teeme ka koostööd kohati TÕNi üritustega. See on Täiskasvanud õppija nädal. Et selles mõttes me toetame elukestvat õpet ka. Kui jah, inimesel tekib seoses õppetööga või töökohaga vahetusega, mingid konkreetsed vajadused või huvid, siis tuleb ka see inimene raamatukogusse. Tema võib tulla nii, et ta tuleb korra, ta saab oma vajadused rahuldatud ja muidu ta lugeja ei ole, ta rohkem ei tule. See ei ole selline jätkusuutlik. Aga jah, see põhiline asi on see, et tuleb teha kõva tööd laste ja noortega. Kui me nemad saame õigel ajal kätte, siis nad jäävad. Nendega on maapiirkondades ka see mure, et kui lapsed-noored kooli ajal ka käivad raamatukogus, siis kui nad lõpetavad gümnaasiumi või põhikooli ära, nad tihtilugu lähevad kuskile mujale õppima. Kahjuks väga harva nad tulevad maale tagasi. Siis on

nad selles mõttes meie jaoks muidugi kadunud, aga õnneks tuleb neid väikeseid kogu aeg peale. See on selline pidev töö, mida tuleb kogu aeg teha.

Kas raamatukogud peaksid ennast rohkem reklaamima?

Usun küll. Aga siin ongi jälle see küsimus, et ma ise lõpetasin, ütleme nii, et raamatukogutöötaja haridus on mul teine haridus, ma olen esimese hariduse poolest algklasside õpetaja. Ma õppisin Viljandis vanemas eas, [hiljuti] ma lõpetasin. Ma ei oska nüüd öelda, kuidas praegustes õppekavades on eriala poole peal. Kas on turundust ja sellist asja piisavalt, õpetatakse koolis. Varem on see turunduse pool olnud üsna minimaalne. Aga olgem ausad, seda ka peaks õppima või õpetama inimestele. See ei tule iseenesest. Siin võib-olla tihtilugu ka selle turunduse ja reklaami poolt jääb asi oskuste taha. Ei osata iseendale ja oma üritustele reklaami teha, aga seda peaks kindlasti tegema. Mulle meenuvad kohe Mikk Sarve ütlused, et kui inimene ise oma tegemistest ei kaaguta, siis keegi seda ei tea ega kuulegi. Seda peab kindlasti tegema. Lootma jääda selle peale, et me paneme kusagile küla vahele selle kuulutuse välja, et „küll siis rahvas tuleb“. Ei tule. Siin peab ikka maksimaalselt kõiki kanaleid kasutama. Näiteks minu enda kogemus ütleb, et suurepärane võimalus on selleks raamatukogu Facebooki leht, kus saab operatiivselt jagada igasuguste sündmuste kohta infot ja ka tagasisidet saada. See on selline hea asi. Külapiirkonnas ka silmast silma suhtlus. Ikkagi kui tuleb inimene tänava peal vastu, siis võta nõobist kinni ja ütle, et meil on selline tore asi tulemas, et kas sa ei tahaks tulla või kas sa ei saaks tulla, oled oodatud. See on hästi oluline.

Mille jaoks veel Facebook hea on?

Mille jaoks veel Facebook hea on. Facebook on hea selleks, et saab silma peal hoida ja jälgida seda, mida teised ümberringi teevad. Vahel on see asi, et kõrvalraamatukogus tehti selline tore asi, võib-olla näitus-üritus, mille peale ise poleks tulnud. Iseenesest kõik on väga lihtne, et miks seda jalgratast peaks hakkama ise leiutama, kui keegi on selle kusagil selle juba ära teinud. Et nii-öelda ideede saamiseks väga hea variant. Ja selline suhtluskanal ka ikkagi. Et raamatukogud omavahel ja üleüldiselt ka raamatukogu oma lugejatega. Mina võin küll öelda, et need inimesed, kes on raamatukogu Facebooki sõbrad, nemad on raamatukogu tegemistega palju paremini kursis kui need inimesed, kes seda ei ole.

Ma vaatasin, et Teie saadate seal üsna tihti teateid välja?

Jah. Ma olen endale võtnud sellise väikese ülesande oma raamatukogusõpru nii-öelda harida. Kasvõi kirjanduslikud tähtpäevad, üritan silma peal hoida ja jagada. Kasvõi see pool ka. Ma olen jah selles mõttes väga Facebooki inimene, [...], et kui info kuskil tuleb, siis ma vaatan, kas kellelegi on kuskile jagada või mingit infot toimuvate või saabuvate sündmuste kohta. Ma olen jah väga Facebooki inimene.

Mida arvate e-raamatust?

E-raamatust ma arvan niimoodi, et ta on väga hea traditsioonilise raamatu kõrval, aga ta ei tohiks selle asemele tulla.

Kas on selline oht, et ta tuleb?

Ma arvan, et ei ole. Sest siin on see asi, et kui paberraamat, traditsiooniline raamat on aastasadu, kui me Gutenbergi võtame tagasi, mitusada aastat sellest on kui trükipress leiutati, päris raamatuid trükkima hakata. Enne seda, mis nad olid, käsitsikirjutatud, see on teine asi. Kui see paberraamat on ikkagi aastasadu säilinud ja säilib kindlasti veel, siis need infotehnoloogilised asjad, me teame, aeguvad väga ruttu. Tulevad muidugi uued asjad peale. Ma usun küll, et paberraamat ei kao, kindlasti mitte. Ma loodan, et vähemalt, ma ei oska nüüd öelda, lähema paarisaja aasta jooksul, kaugemale ei oska ette ennustada, seda ma ei tea, mis siis tuleb. Võib-olla ei ole enam ei meid ega maailma.

Aga e-raamatu olulisuse tõus tuleb?

Ma arvan, et tuleb.

Ka raamatukogudes?

Vot ka raamatukogudes, see on selles mõttes küsimus, et nii kaua kui meil ei ole see seadusandlus paika pandud selle e-raamatuga, siis ma kahtlen, et vähemalt raamatukogudesse see e-raamat niipea suures osas ei jõua. Siin on just kasvõi see käibemaksu erisus ja laenutuseprobleem. Kui meil on litsents ostetud e-raamatule. Vastavalt litsentsile me saame laenutada seda e-raamatut 20 korda ja siis me peame uue litsentsi ostma. Ma ei tea ka täpselt, võib-olla midagi on muutunud. Kas see 20 nüüd enam kehtib. Aga põhimõtte selles, et kui ma ostan paberraamatu, et seda saab lugeda ju sadu ja sadu inimesi aastakümnete vältel. Temaga ei juhtu ju midagi, kui tõesti päriselt ära ei loeta. Ta füüsiliselt ära ei lagune. Aga et e-raamatuga selles mõttes on natuke keerulisem. Kui me nüüd võtame seda, et nii kurb kui see ka ei ole, siis tihtilugu komplekteerimiskulud on vähenemas ja vähenevad, siis kui nüüd väikesel maakogul on valida, kas ma ostan selle sama raha eest e-raamatu või traditsioonilise raamatu, siis on see valik kindlasti paberraamatu kasuks. Lihtsalt, see on majanduslikult praegu kasulik ja praktilisem.

Aga kui ka e-raamatute süsteem väga hästi töötaks, kas see üldse lugejaid huvitaks.

Nooremalt põlvkonda kindlasti. Aga võib-olla ka mitte nii väga, sest kui see e-raamatute ostmine ja kasutamine on selline paindlik. Kui ma mõtlen, et kui noorel inimesel on luger olemas, siis tema jaoks ei ole mingi probleem selle raamatukogu jagu neid raamatuid sinna lugerisse tõmmata. Teistpidi ma ei näe põhjust, miks ta peaks tulema sinna raamatukokku. Sellisel juhul peaks olema ka siin kõrval, et me saame nii öelda laenutada e-raamatut raamatukogust koos lugeriga. Seda ka tehakse, ma tean, mõnedes raamatukogudes, pilootprojektid on olnud.

Proovitakse, kas see asi ennast õigustab. Näiteks Jõhvi Keskraamatukogu soetas endale, üks kaks aastat tagasi, viis e-lugurit, mida siis laenutati välja. Neid laenutati välja ka maaraamatukogudesse. Ühesõnaga, et jälgida, kas sellel teenusel üldse oleks turgu ja oleks kasutajaid. Ma ei ütleks, et see väga kasutatav asi on.

Kas maaraamatukogud võiksid ka spordivahendeid laenutada?

No seda on ka tehtud. Kui 2014 oli spordiaasta, siis ma tean küll päris mitut raamatukogu, kus laenutati käimiskeppe ja hantleid ja trenažööri sai kasutada. Seda asja on tehtud küll.

Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Kuidas see küsimus oli? Kas sobiks?

Jah.

Sobiks ikka. Kui on selleks selline ruum. Ma ei mõtle nüüd eraldi ruumi, aga lihtsalt et füüsiliselt ruumi kuhu ta panna ja kuhu tekitada selline mõnus kohvinurk. See on suurepärane, miks mitte.

Söömine-joomine üldiselt sobib raamatukokku?

Söömine-joomine üldiselt raamatukogusse, noh, päris niimoodi ta võib-olla ei sobi, et ma pakin oma võileiva välja ja siis ühe käega süüa võileiba ja teise käega lehitsen raamatut. Ma päris söömist ei poolda raamatukogus. Aga loogiline jällegi, et kui see raamatukogu ruum võimaldab, et on eraldi sisse seatud kohvinurk, kus inimene saab juua kohvi, võib-olla osta seal midagi natukene. Et päris riiulite vahel see asi ei toimi, siis miks mitte. Selles mõttes see oleks väike boonuse või väike lisapunkt raamatukogule. Sest et sinna kohvinurka võib-olla tuleks ka see inimene, kes otseselt raamatukogu ei tulekski külastama. Aga kui ta juba raamatukogu ruumides on, siis ta võib-olla tõesti peale seda või enne kohvi joomist võtab ka mõne raamatu riiulist.

Kas koolitused on maaraamatukoguhoidjate seas populaarsed?

Kindlasti on populaarsed. Aga siin seab jällegi, tahame või ei taha, piiri ette raha. Sellepärast, et nii nagu kõik muud on väga suuresti vähenenud, on väga palju vähenenud ka koolitusrahad. See ongi see, et kui sada eurot on terve aasta peale koolitusrahad, siis see on ühe korraliku koolituse raha. Siin on ka teine küsimus, et kas inimene on valmis ennast oma raha eest koolitama või kas tal selleks võimalus on, sest ega maaraamatukoguhoidjate palgad ei ole ka nüüd mitte kiita, need on ikka tugevalt alla vabariigi keskmise.

Maakondlikud koolitused, need on tasuta?

Maakondlikud koolitused on üldjuhul tasuta, aga on ka nii ja naa. Maakonna keskraamatukogu, üks tema ülesanne ongi maaraamatukogude koolitamine või koolituse korraldamine. Nende rahad tulevad ka tegelikult suuresti projektidest ja toetustest. See, kas koolitus on tasuta, sõltub suuresti sellest, kas seal taga on projektirahad. See on nii ja naa.

Kas koolitustest on kasu?

Sõltub. Ma arvan, et nagu igas muus valdkonnas, see sõltub suuresti koolituse teemast ja koolitajast. Kindlasti on väga häid asju, millest on kasu ja on ka võib-olla selliseid koolitusi, kus istud ja mõtled, et ma võiksin praegu laua taga oma tööd teha selle asemel, et siin istuda. Aga mina olen enda jaoks selle asja küll nii mõelnud, et igast asjast on mingil määral kasu. Ükskõik, mida me kuulame, keda me kuulame, mingisuguse iva sealt ikka suudad leida endale, kui sa vähegi oled asjast huvitatud ja tahad.

Aga raamatukoguhoidjad on huvitatud?

Ikka on. Me lihtsalt ei saa muud moodi. Selles mõttes, et ... Ma ütlen alati, et kogu infot me ei saagi vallata, ükski inimene ei ole selleks võimeline. Aga meie ülesanne on teada, kust seda infot saab. Selles mõttes me ju tegelikult suuresti olemegi info vahendajad.

Küsin veel ühe küsimuse. Millest Te oma raamatukogu juures unistate?

Ohh! Konkreetselt mina oma raamatukogu juures?

Võib ka laiemalt.

Kui laiemalt, siis minu unistus on ikkagi see, et nii palju kui see vähegi võimalik on, siis ikkagi ka väikestest kohtades need raamatukogud säiliks. Et nendel oleksid kaasaegsed ruumid, et seal töötaksid säravilmsed heade teadmistega-oskustega inimesed, kes teeksid oma tööd südamega ja rõõmuga. Ja tõesti, et nendest raamatukogudest, kui nad veel ei ole saanud, et nad ühel moel või teisel, saaksid. See on minu unistus, et me jääksime ikkagi alles. Sest aeg näitab, et me siiski oleme vajalikud. Isegi kui raamatukogu kasutajaid on seal 200-300, väikeses kogukonnas on see ikkagi väga suur hulk inimesi. See on nagu laiemas plaanis unistus. Ja see, et meid peetaks tähtsaks. Praegu tundub, et raamatukogu on asi iseeneses, niikuinii on. Aga et nad oleksid siiski kogukonna ja omavalitsuse jaoks sellised tähtsad ja olulised asutused. Ja võib-olla, et väärtustataks ka seda tööd rohkem. Tundub küll, et mis seal leti taga ikka istuda on. Aga tegelikult on ta ju ikkagi vajalik ja tähtis töö. See võib-olla. Ja oma raamatukogu koha pealt. Ma ütleksin, et mul on kõik praegu suhteliselt hästi. Ruumid vajaksid küll remonti, aga see just ei põle. Aga et me saaksime tagasi need rahad, mis on meilt ära võetud masu ajal ja mis ongi niimoodi jäänud. Need samad komplekteerimiskulud. Need võiksid tagasi tulla, see oleks unistus. Unistused ju sõltuvad nii paljudest muudest oludest, mis ümber on. Kui me võtame haldusreformi valguses, siis tegelikult me ju ei tea kahe aasta pärast, mis saab. Isegi juba nüüd vähema kui kahe aasta pärast. Kui tulevad valdade ühinemised, tekivad suured uued omavalitsused, siis võib see praegune olukord saada täiesti pea peale keeratud.

Täiesti pea peale?

Jah, ma kardan küll. Selles mõttes, et kui tekib suur uus omavalitsus ja kui praegu igas vallas on üks või kaks, suuremates ka rohkem raamatukogusid, siis selle suure valla peale tekib ju neid

tohutult palju. Mis see ühinemise eesmärk ju tegelikult on, on ju see, et mitte nüüd täpselt rahade kokkuhoid või vähendamine, aga et neid kuidagi optimaalsemalt vähendada. Selle tagajärjel suur osa väikestest raamatukogudest läheb kinni. Ma loodan, et see nii ei saa juhtuma, aga ma kardan, et see nii läheb.

Muud mul küsida ei ole.

Ei olnudki. Novat!

RK15

18. märts 2016. Intervjuu kestis 21 minutit. Raamatukoguhoidja töötanud raamatukogus ~20 aastat, lugejaid ~200.

Kui palju on raamatukogul lugejaid?

Oi, meie raamatukogul on vähe. Ütleme mingi kahesaja ringis ainult.

Teistel on veel vähem olnud.

(naer). See lohutab.

Kui kaua Teie olete töötanud seal?

Mina olen raamatukogus töötanud [~20] aastat.

Missuguses hoones teie raamatukogu asub?

Vanas koolihoones. [...]

Seal on ainult raamatukogu?

Ei ole, meil on ka, kuidas moodne on öelda, taaskasutuskeskus, siis meil on muuseumiruumid.

Meil on kahekorruseline, allkorrusel on raamatukogu, üleval ülejäänud asjad.

Kuidas see kõik koos hästi toimib?

Väga hästi.

Mis see taaskasutuskeskus on?

Seal on ütleme nii, et inimesed, kellel ei ole üht või teist asja vaja, ütleme riietest kuni toidunõudeni, toovad siia ja kellel on vaja see jälle tuleb ja võtab endale. Maakohas on selline asi hädasti vaja. Igal pool ju on tasuline, aga meil on ta ilma rahata ja toimib päris hästi niimoodi.

See on nagu raamatukogu, aga teiste asjadega.

Just, just.

Missugused mõtted tulevad teile pähe, millised teemad, kui rääkida maaraamatukogude muutumisest?

Eks ta mingis mõttes hirmutab. Meil ka mõned aastad tagasi liitusime teise raamatukoguga, meil on vallas veel üks raamatukogu. Seal on mingi 20 lugejat ainult. Nüüd me oleme küll töö toimima saanud nagu tahaksime, aga kui hakata mõtlema praegu sellele valdade liitumisele, siis tekitab hirmu. Kui nii vähe lugejaid, kas meid üldse vaja on ja mis edasi. Sellised hirmud on. Muidu nagu, ma ei tea. Meil on väga tubli vallavalitsus. Igas asjas toetab. Muud nagu ei oskagi midagi öelda.

Et see omavalitsuste võimalik ühinemine on see teema?

See tekitab hirmu, selle pärast, et kui meil on siit kusagil kümme kilomeetrit edasi Kiviõli linn, millega meil liituda tahetakse, seal on suur raamatukogu olemas. Kas siis meiesugust väikest üldse vaja on, see tekitab selliseid väikesed kõhedusi.

Mis on raamatukogudes teisiti kui võrrelda ütleme viie aasta taguse ajaga?

Ega ta vist ainult raamatukoguna ei toimigi. Mingil ajal oli, et tulid ainult laenutasid raamatu. Raamatukogud on seltsielu keskused. Meie majaski käib igal kuul koos looduskaitse seltsi osakond oma üritusi pidamas, perenaiste selts käib, kunstinäitused on pidevalt. Ega ta ainult vist enam raamatukoguna, kui öelda, et ainult raamatukogu, siis ta vist enam nii ei ole. Kõiksugused muud asjad on ka.

Kas see on siis viimaste aastate muutus?

Jah.

Miks, miks see nii on läinud?

Ma ei tea kuidas see on niimoodi läinud. Selts arvas, et võiks siin koos käia ja hoiab oma asjad siin. Mis meil selle vastu saab olla. Ja kunstinäitused. Kui on sellised küllaltki suured ruumid, tühjad kõledad seinad ei ole ka ilusad, siis otsid ikkagi kunstinäituseid. See meelitab jällegi inimesi siia. Võib-olla ta ei olegi lugeja, tuleb vaatab näituse ja avastab, et äkki peaks lugema ka hakkama. Võib-olla sellisel asjal on ka mõni hea külg, ma olen niimoodi lugejaid ka juurde saanud.

Kogukonnakeskus võib olla selle asja nimi?

Just, just. Sest väikeses külas ei olegi kusagil niimoodi käia. Rahvamajas, seal on üritusi suhteliselt vähe, kool on kõrval, lasteaed käib väga meelsasti siin. Ta ikka ongi kogukonnakeskus just.

Mis see veel tähendab, kogukonnakeskus, mis see veel võib tähendada?

Teate isegi on niimoodi, et mõni vana inimene üksinda istub kodus, tal ei ole kellegagi suhelda, ta lihtsalt astub sisse, loeb võib-olla mõne ajalehe ja lihtsalt sa pead teda kuulama, ta tahab rääkida. Ei olegi kusagile minna ja astubki uksest sisse lihtsalt niisama. Igas vanuses inimesed käivad siia, võib-olla sellepärast. Meil on suhteliselt vananev asula. Või ta ei olegi asula, ta pigem hakkab külaks kiskuma. Kui ei ole ikka kusagile minna, siis astub läbi ja räägib oma jutud ära. Või käiakse usinasti arvutit, on vaja mingid ülekanded-asjad teha, ise hakkama ei saa. Absoluutselt igast valdkonnast, igasuguseid asju.

Teil on siis häid kogemusi sellega ka, et inimene tuleb näitust või midagi muud vaatama raamatukokku ja siis avastab ka raamatu?

Jah, just. Alles hiljuti, kas eelmisel nädalal sain niimoodi lugeja. See on ka väga hea jah. Kuidagi peab ju meelitama. Kui aus olla, koolis, üheksa klassi peale on meil koolis ainult 24 õpilast. Kust kohast võtad lugejaid?

Siis on jah. Aga kuidas saada siis uusi lugejaid, mida siis teha?

Novot. Ei oskagi, nüüd kasvatame lasteaiast. Lasteaed käib iga nädal usinasti. Meil on raamatukogutund, istuvad loeme neile jutte ette, räägime niisama juttu. Kuidagi peab. Niimoodi just, et meelitada kuidagi. Paljud käivad üleval riideid vaatamas, ikka juhin raamaturiilite vahele, et võib-olla hakkab mõni raamat näppu. Kui ikka on vananev kogukond, siis vanad lugejad kaovad ära, neil ei ole enam jõudu tulla. Silmanägemine ja tervis. Siis peadki teisi nippe välja mõtlema.

Seega raamatukogudesse sobivad teatud teenused, mis ei ole raamatutega seotud?

Jah, sobivad küll, täiesti. Ma ei oska öelda, võib-olla linnas, kus lugejaid on ikka mitu korda rohkem. Seal võib-olla küll jääb ajanappuse taha. Kui ikka lugejaid on vähe, siis sobivad küll. Maaraamatukogusse kindlasti.

Missugused teenused siis näiteks? Hakkasin juba mõtlema postipunkt, hakkasin juba mõtlema ...

Oo ei, sellest me ütlesime ära. Seal on tegemist igasuguste rahade ja see meil on kaupluses, sellest me ütlesime ära. Nad kunagi küll pakkusid, aga ei. Aga just, et internetipunkt. Kõigil ei ole arvutit kodus, kõik ei oska seda kasutada. Siis peab leidma aega, et juhendada või tihtipeale tuleb endal inimese arved ja pangaasjad ära teha ja dokumentatsioon. Niisugused asjad.

Mhm. Aga postipunkt ei sobi?

Ei, kindlasti mitte.

Just rahade pärast, mille pärast?

Või üldse. Seal on ikkagi need omad aruandlused ja dokumentatsioon, ma vaatan, mis nad seal poes teevad ja ei, mkm. Siis vaatad majas ringi ja ei oskagi ette kujutada, kus selline asi peaks olema, kuigi on just nagu suur maja käes. Aga ei. See on ikkagi suur vastutus tegelikult, oleme ausad, see ei ole niisama. Muidugi enda raamatute ja kunstinäituste ja praegu on uhke maalinäitus üleval, selle ees on ka vastutus, et midagi ei juhtuks, aga. Ma arvan, et iga kingsepp jäägu oma liistude juurde, postipunkt ei ole kõige sobivam koht.

Aga äkki ka, et meelitada uusi lugejaid, saada kedagi uut?

No ei tea. Ei usu.

Tallinn näiteks laenutas spordivahendeid.

Mhm.

Kas sellel on mingi mõte?

Ma ei usu, maal kindlasti mitte, siinses kogukonnas vähemalt mitte.

Et sõltub kogukonnast?

No jaa, ütleme meil on üheksasaja inimesega terve valla peale, sellises kohas ma arvan, et kindlasti mitte. Sest meie vald iga aastaga ikkagi jääb väiksemaks millegi pärast. Kui nüüd see liitumine tuleb, siis ma kaldun arvama, et kõrval on [mõnekümne] õpilasega suur üheksaklassiline kool ainult ja samas kümme kilomeetrit kaugemal on suur gümnaasium, et see eeldab kindlasti ka seda, et sellel koolil ei ole edaspidi perspektiivi ülal hoida niimoodi. Maal millegipärast elu kipub välja lagunema.

Ja raamatukogud peavad ennast justkui tõestama?

Jah, et me oleme vajalikud. Seda küll. Kui sellises väikeses kohas, ütleme kakssada lugejat, ma leian, et see on vähe. Enda arvates on vähe, aga samas kui ringi vaadata, siis tundub, et piisavalt palju. Peadki tegema koguaeg erinevaid üritusi ja näitama, et ei ole nii, et tulen hommikul, istun potsti maha ja kui tuleb keegi laenutama, siis annan raamatu, kui ei tule, siis istun niisama. Sedasi päris ei saa. Niimoodi ei saa toimida. Siis peabki leidma, mida õpilastega koos teha, mida lasteaiaga koos teha. Täna õhtul ongi [...] seltsi kokkusaamine jälle. Pead erinevaid asju leidma lihtsalt.

Kuidas Teie arvates suhtuvad teised maaraamatukoguhoidjad muutustesse?

Nii palju, kellega mina siin suhtlen, ega ma arvan, et kellelgi hea meel pole, kui tulebki see valdade liitumine. Aga ma arvan, et pigem positiivselt, sest siin on olnud ju neid. Kui Urrami programm vastu võeti, siis uuendati teda. Kui sa tahad tööd teha, siis sa pead kõikide muutustega kaasa minema. Sest me oleme muutuste ühiskond, ei ole nii, et sa oled vanas asjas koguaeg kinni. Ma arvan, et pigem positiivselt.

Mugavustsoonis olla on lausa raske?

On. Sedasi ma ei tea. Mulle tundub, et kui sa jääd sellisesse mugavustsooni, siis pigem asjad lähevad tagurpidi tagasi, mitte see, et sa tahad edasi areneda või edasi minna.

Kas seega on tunda ka mingit survet, et on vaja muutuda?

Tähendab, päris nii ei saa öelda. Aga kuna Jõhvis on keskraamatukogu, siis ikka suhtled nendega rohkem ja nad just ei survesta, aga soovitusel ikka on ja siis sa tahad ise ka uusi asju proovida ja kaasa minna. Survet kui sellist küll praegu öelda ei saa.

Küsin ka, kas raamatukogudel on vaja muutuda?

No kindlasti on. Sellepärast, kui mõelda juba natuke aega tagasi, käsitsi kirjutasi neid raamatukaarte ja asju ja nüüd on see arvutis, siis on kindlasti on vaja. Ei saa selles vanas asjas edasi minna, ikka on vaja.

See on hea?

On. See nagu nõuab, et õpid ja teed rohkem. Et ei ole niimoodi, et ahah mul see asi on nüüd selge ja rohkem midagi ei tee. See nõuab endalt ka õppimist ja ma arvan, et sobib.

Enne rääkisime erinevatest tegemistest, et kas kuskil on ka mingi piir, millega raamatukogud võiksid tegeleda?

No ma ei tea, ei oska öelda, vast ei ole.

Postipunkt oli.

See jah, ainuke asi, aga niimoodi, et võib-olla igasugu üritusi korraldada ja näitusi ja kui veel midagi päris võõrast sisse tahetakse suruda, võib-olla siis, aga praegu siin ma küll ei tunne.

Kas maaraamatukogud peaksid ennast rohkem nähtavaks tegema, ennast rohkem reklaamima?

Võib-olla küll jah. Meil on küll Facebooki lehekülg, vallas on oma asjad, kuhu sa saad midagi kirja panna, infot anda, mis majas toimub. Kindlasti on vaja.

Mis kasu Facebookist on olnud?

Facebookist, oma ürituste kohta infot jagada. Paljud on tänu sellele kohale tulnud. Paljud ju valla kodulehel ei käi. Väljastpoolt meie alevikku siin. Muidugi ka hea on kursis olla teiste raamatukogude tegemistega. Sest jagad ju infot edasi, mida kuskilt leiad. Infovahetuse suhtes on see päris hea.

Lugejatega suhtlemiseks ka?

Seda võib-olla vähem, aga siiski jah, inimesed vaatavad, mis sa sinna üles oled riputanud, tulevad kohale, küsivad, seda ka kindlasti.

Kas e-raamatul on mingit kohta maaraamatukogudes?

Kindlasti ei ole. Sellepärast, et nii palju kui lugejatega on saanud lugeda, siis minu lugejad ütlevad küll, et nemad eelistavad käes hoida seda ehedat, paberkandjal raamatut või ajalehte või mida iganes. Nemad ei poolda seda. Võib-olla sel juhul kui sa käid igal pool reisil ja sa tahad lugeda, sa ei kannu ju hunnikut raamatuid kaasas, võib-olla sel juhul. Ma arvan, et maaraamatukogus, meil küll ei sobi.

Et kedagi ei huvitaks?

Ei, ei. Siin on juttu olnud, aga nemad ütlevad ikka, et kui sa istud kusagil kodus diivani või voodi peale ja sul on paberkandjal raamat käes, see on ikka midagi muud. Või nagu mulle endalegi meeldib, kui tulevad uued raamatud ja hakkad neid sisse kandma. See mõnus trükilõhn, see on kohe midagi sellist teistsugust.

Kõik vist arvavad nii.

See on üks asi, mis ma mõtlen, milleks seda üldse vaja on, seda e-raamatut. Ma ei saa aru. Vahepeal oli lausa hirm, et oi kas nüüd kaovad päris raamatud ära. Ei nad kao kusagile, võib-olla vähemaks, aga ei ei. Meie ei poolda seda.

Kas koolitused on populaarsed maaraamatukoguhoidjate seas?

On ikka, on. Meil on ikka iga kuu Jõhvi keskraamatukogus võis on väljasõit, nüüd tuleb Tallinnasse. Ikka on. Sest ega ei saa ju muidu muutustega edasi minna. Või kasvõi kirjanikega kohtumised. Sa pead lihtsalt osa võtma, sa pead teadma, mis kus toimub.

On neist kasu?

On, on. Kindel see, et on. Juba kasvõi see, et kui sa lähed sinna koolitusele, sa näed kogu maakonna raamatukogude töötajaid. Suhelda nendega, see on ikka vajalik.

See millest seal räägitakse, sellest võetakse ka õppust?

Ikka. Kes kirjutab üles, kes ei kirjuta, aga pärast meil metoodik saadab Jõhvist jälle kokkuvõtvad materjalid alla, siis saad kohapeal läbi lugeda, mida õpetati, mida räägiti.

Kas raamatukokku sobiks kohviautomaat?

Teate, ma arvan, et maal ta vist, vähemalt endal, ma arvan, vist mitte. Sest ega siin ei ole niisuguseid, kes nüüd tuleks kohvi jooma. Võib-olla suuremates keskustes või kohtades ikka. Tulen istun, loen ajalehte, joon tassi kohvi, miks mitte.

Et sobib?

Pigem sobiks jaa. Et võib-olla kui oleks suurem koht, võtad ajakirja, jood tassi kohvi, miks mitte.

Mul veel mõni küsimus on. Kas on praegu midagi, mida Te tahaksite oma raamatukogu juures muuta?

Vist ei ole, ma olen täiesti rahul sellega, mis praegu on. Ei oska küll praegu ühtegi asja välja tuua.

Aga kui küsida nii, et millest Te oma raamatukogu juures unistate?

No ma ei tea. Töö suhtes nagu ei olegi. Aga kui vaatad aknast õue ja vaatad seda natuke koledat värvi vajavat maha, siis seda natuke ilusamaks teha. Seest on ilus, aga väljast oleks vaja teha. Ega rohkem nagu. Ja muidugi rohkem lugejaid. Aga kui maal tööd ei ole ja inimesed välja lähevad, siis see vist unistuseks jääbki. Aga mine tea, kunagi ei tohi unistusi maha matta. Võib-olla, et rohkem lugejaid.

Ma küsin veel, et äkki Te tahate midagi lisada kogu sellele teemale? Olete oma vastustega rahul.

Ma arvan küll. Ei oskagi midagi. Kui Teil on juba nii palju intervjuusid tehtud, siis midagi oma töösse saate igalt poolt.

Kindlasti saan. Aitäh!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Madis Enrik Must

(sünnikuupäev: 18. september 1992)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose
„Eesti maaraamatukoguhoidjate suhtumine raamatukogude muutumisse“,
mille juhendaja on Mai Põldaas,

- 1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;
- 1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.
2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.
3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 26. mail 2016.